

**UCHWAŁA NR XLVI/666/21
RADY MIASTA BIAŁYSTOK**

z dnia 20 grudnia 2021 r.

w sprawie w przyjęcia „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 w związku z art. 10e ust. 3 i ust. 4 oraz art. 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 ze zm.¹⁾) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Strategię Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku”, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr LVIII/777/10 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 13 września 2010 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus”.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Białegostoku.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Łukasz Prokorym

---

¹⁾ Zmiana tekstu jednolitego wymienionej ustawy została ogłoszona w Dz. U. z 2021 r. poz. 1834.

Załącznik do uchwały Nr XLVI/666/21
Rady Miasta Białystok
z dnia 20 grudnia 2021 r.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA BIAŁEGOSTOKU DO 2030 ROKU

SPIS TREŚCI

- 1. MODEL OPRACOWANIA STRATEGII**
- 2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ**
- 3. ANALIZA STRATEGICZNA I SCENARIUSZ ROZWOJU**
- 4. MISJA I WIZJA ROZWOJU BIAŁEGOSTOKU W PERSPEKTYWIE 2030 ROKU**
- 5. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ**
  - 5.1. Kapitał ludzki i społeczny
  - 5.2. Gospodarka
  - 5.3. Środowisko
  - 5.4. Zagospodarowanie przestrzenne
  - 5.5. Smart city
- 6. GOSPODARKA WODNA BIAŁEGOSTOKU I JEJ UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE ZE ZMIANAMI KLIMATU**
  - 6.1. Ogólna charakterystyka hydrologiczna miasta
  - 6.2. Prawo Wodne a „Strategia Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku”
    - 6.2.1. Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy
    - 6.2.2. Plany zarządzania ryzykiem powodziowym
    - 6.2.3. Plan przeciwdziałania skutkom suszy
  - 6.3. Nowoczesne sposoby gospodarowania wodami opadowymi
- 7. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ BIAŁEGOSTOKU WRAZ Z USTALENIAMI I REKOMENDACJAMI W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W MIEŚCIE**
  - 7.1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna
  - 7.2. Analiza kluczowych uwarunkowań rozwojowych miasta
  - 7.3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej
  - 7.4. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej Białegostoku
  - 7.5. Rozmieszczenie przedsięwzięć inwestycyjnych i planowane zmiany w przestrzeni miejskiej – charakterystyka obszarów inwestycyjnych i kierunków interwencji
  - 7.6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w mieście
- 8. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI**
  - 8.1. Obszary strategicznej interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego wraz z zakresem planowanych działań
  - 8.2. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Białegostoku wraz z zakresem planowanych działań
    - 8.2.1. Rewitalizacja Miasta Białegostoku

- 8.2.2. Zagospodarowanie terenów w dolinie rzeki Białej
- 8.2.3. Obszary o szczególnym znaczeniu dla rozwoju gospodarki
- 8.2.4. Przestrzeń publiczna Miasta Białegostoku

9. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z WYTYCZNYMI I ZAŁOŻENIAMI ZAWARTYMI W DOKUMENTACH WYŻSZEGO RZĘDU

10. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

- 10.1. System wdrażania
- 10.2. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych
- 10.3. Monitoring, ewaluacja i aktualizacja Strategii

11. RAMY FINANSOWE I POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

- 11.1. Ramy finansowe
- 11.2. Potencjalne źródła finansowania

12. SPIS RYSUNKÓW

13. SPIS TABEL

14. WYKAZ SKRÓTÓW

15. LISTA DOKUMENTÓW TOWARZYSZĄCYCH OPRACOWANIU STRATEGII

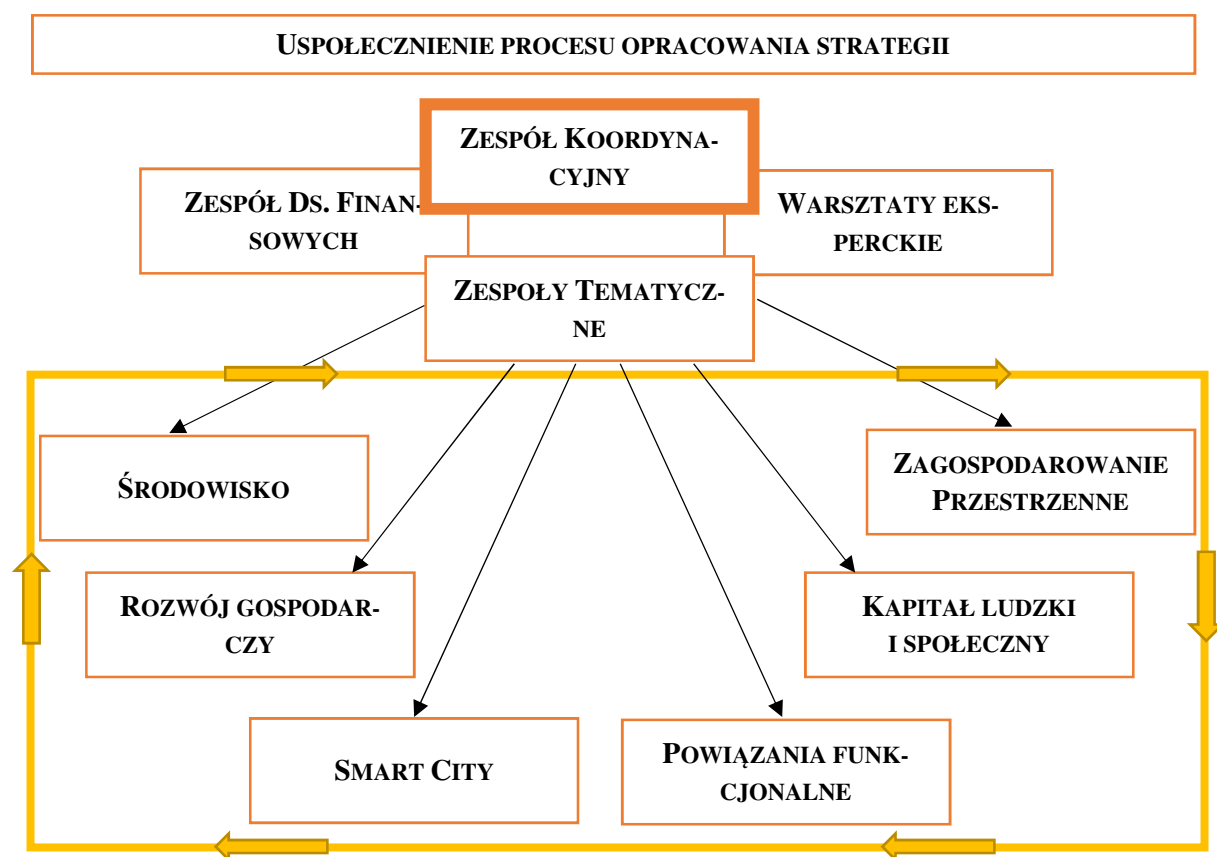
16. STRUKTURA ORGANIZACYJNA

1. MODEL OPRACOWANIA STRATEGII

„Strategia Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku” (SRMB 2030) została opracowana zgodnie z zasadami modelu partycypacyjno-administracyjno-eksperckiego. W proces przygotowania dokumentu zostali zaangażowani przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Białymstoku (UM) i jednostek organizacyjnych, z uwagi na znajomość wewnętrznych uwarunkowań instytucjonalnych rozwoju Białegostoku. Ważną rolę w opracowaniu SRMB 2030 odegrali eksperci, którzy dysponują specjalistyczną wiedzą i narzędziami oraz spojrzeniem na rozwój miasta bardziej bezstronnym i holistycznym – co wpływa na zwiększenie obiektywizmu oraz profesjonalizmu analiz i wniosków. Strategia powinna być wdrażana przez różnych interesariuszy, a także aktywizować społeczność lokalną miasta do rozwiązywania wspólnych problemów. W związku z tym grupę, która została zaangażowana w prace stanowią mieszkańcy Białegostoku, a także przedstawiciele środowisk działających na rzecz rozwoju miasta. Włączenie społeczeństwa w tworzenie strategii, w ramach przyjętego podejścia partycypacyjnego, odbywa się w trakcie całego procesu przy wykorzystaniu wielu narzędzi, tj. badania opinii, konsultacji, warsztatów¹.

Rysunek 1 przedstawia koncepcję organizacji prac nad strategią.

Rysunek 1. Schemat organizacji prac nad „Strategią Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku”

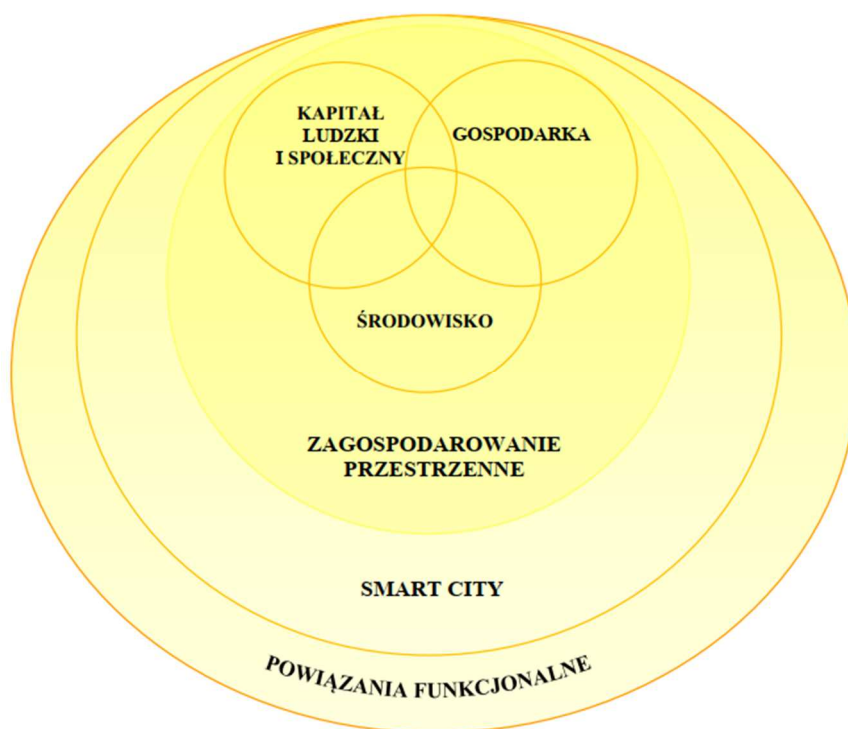
Źródło: opracowanie własne.

Organizacja pracy nad strategią została podzielona na 6 następujących etapów: przygotowawczy, diagnostyczny, koncepcyjny, redakcyjny, przyjęcia strategii i wdrożeniowy.

¹ Szczegółowy zakres działań partycypacyjnych został zawarty w Programie uspołeczniania „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku”.

Etap przygotowawczy polegał na podjęciu działań, które były niezbędne do określenia struktury organizacyjnej prac nad strategią, powołania zespołów uczestniczących w procesie jej przygotowania i organizacji prac nad tym dokumentem. Sformułowanych zostało 6 kluczowych obszarów tematycznych, wokół których skoncentrowane były prace nad przygotowaniem strategii (rysunek 2). Należały do nich: kapitał ludzki i społeczny (K); gospodarka (G); środowisko (S); zagospodarowanie przestrzenne (P); smart city (C); powiązania funkcjonalne (F).

Rysunek 2. Obszary tematyczne wyznaczone jako strategiczne w procesie opracowania „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku”

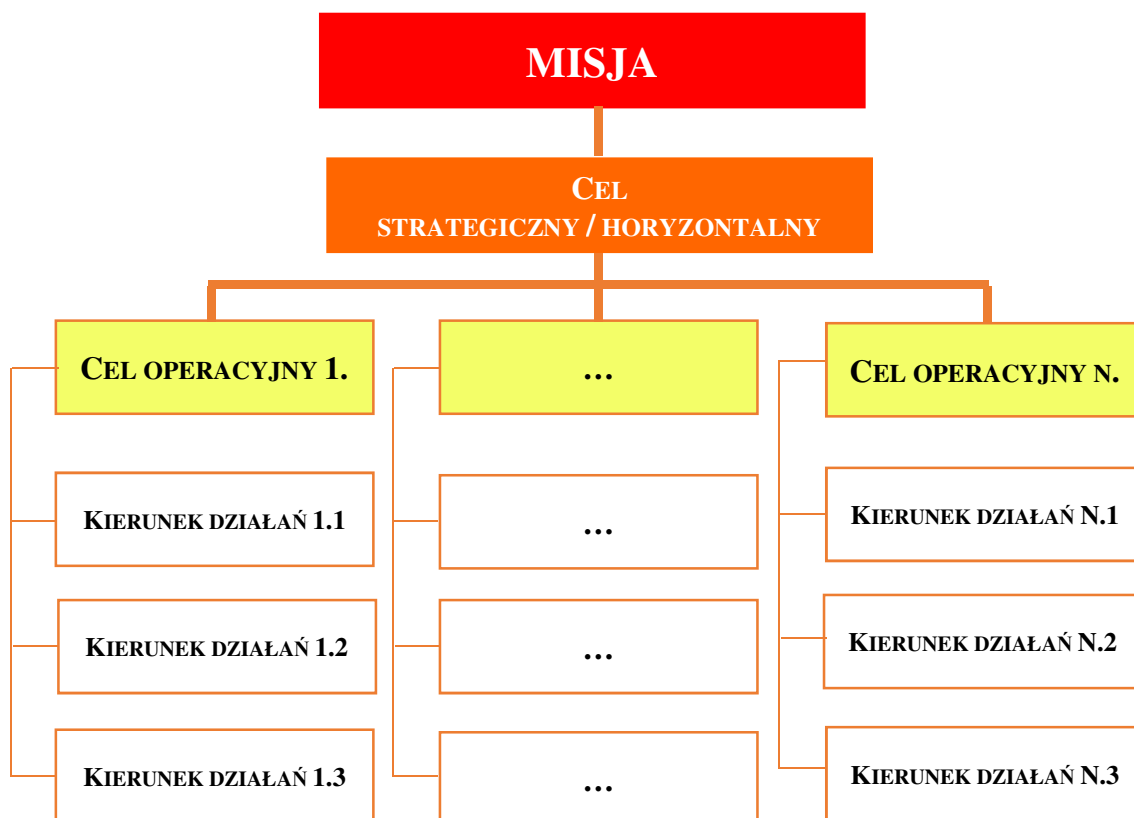
Źródło: opracowanie własne.

Wszystkie obszary są ze sobą powiązane, wzajemnie się przenikają i uzupełniają. W trakcie prac zidentyfikowano, że 3 z nich: kapitał ludzki i społeczny, gospodarka oraz środowisko będą odgrywały rolę strategiczną. Stanowią one filary budowy koncepcji rozwoju miasta. Natomiast 3 pozostałe: zagospodarowanie przestrzenne, smart city oraz powiązania funkcjonalne będą posiadały znaczenie horyzontalne. Wpływają one na wszystkie sfery funkcjonowania miasta, stanowią też płaszczyznę, na której konstruowana jest przyszłość Białegostoku. Realizacja celów, które zostały zdefiniowane w procesie prac nad strategią, wymaga współdziałania na wielu polach oraz z różnymi interesariuszami rozwoju.

Na etapie diagnostycznym zostały wykonane badania oraz analizy ilościowe i jakościowe, w wyniku których powstały raporty z monitoringu i ewaluacji „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011–2020 plus” (SRMB 2011–2020 plus), diagnoza strategiczna Białegostoku i potencjalne scenariusze rozwoju. Uzyskane wyniki były pogłębiane i analizowane podczas spotkań oraz warsztatów eksperckich z różnymi grupami interesariuszy rozwoju miasta.

W konstruowaniu drzewa celów strategii przyjęto założenia zaprezentowane na rysunku 3.

Rysunek 3. Struktura celów rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku

Źródło: opracowanie własne.

Na etapie koncepcyjnym powstało 6 raportów zawierających koncepcje rozwoju miasta we wszystkich obszarach tematycznych. Wówczas przyjęta została struktura celów przedstawiona na rysunku 3. Cel nadrzędny to misja. Kolejny poziom stanowią cele strategiczne i horyzontalne, które mają charakter długookresowy. Przedstawiają wymiar społeczny, gospodarczy i przestrzenny rozwoju Białegostoku. Wskazują generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji rozwoju miasta. Następny szczebel to cele operacyjne, które dotyczą średniego horyzontu czasowego, a także określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych i horyzontalnych. Ostatni poziom – kierunki działań, zwane często zadaniami, służą realizacji założonych celów, stanowią podstawę wdrażania strategii. Kierunki działań to konkretne obszary koncentracji wspólnych wysiłków (aktywności opracowywania programów, poszukiwania źródeł ich finansowania i sposobów organizacji tych działań) podejmowanych przez samorząd oraz partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Strategia wymaga również określenia oczekiwanych rezultatów (efektów) planowanych działań w wymiarze przestrzennym oraz wskaźników ich osiągnięcia.

Na etapie redakcyjnym został opracowany projekt „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku”. Etapem kończącym proces przygotowania kluczowego dokumentu rozwoju miasta jest etap przyjęcia strategii. Jest to jednocześnie moment otwierający ostatni z etapów – wdrożeniowy, w którym rozpocznie się realizacja strategii.

2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ

Miasto Białystok, pełniące funkcję administracyjnego centrum województwa podlaskiego, jest największą aglomeracją w północno-wschodniej części Polski. Zajmuje obszar 102,13 km², co stanowi ok. 0,5% powierzchni województwa podlaskiego. Usytuowane jest w zachodniej części makroregionu Wysoczyzny Białostockiej, na Nizinie Północnopodlaskiej, nad rzeką Białą (lewy dopływ Supraśli). Budowa geologiczna i rzeźba terenu determinują układ przestrzenny Białegostoku, kształtują system przyrodniczy, wpływają na układ sieci hydrograficznej, ponadto decydują o walorach krajobrazowych miasta.

W ujęciu przestrzennym istotnym atutem Białegostoku jest położenie w sąsiedztwie wschodniej granicy państwa, stanowiącej granicę Unii Europejskiej. Miasto jest zlokalizowane na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych.

Zewnętrzny „kręgosłup” drogowy Białegostoku stanowi przebieg 3 głównych tras: DK8, DK19 i DK65. Rozwój układu drogowego wokół Miasta Białegostoku determinuje inwestycja o strategicznym znaczeniu międzynarodowym – budowa szlaku Via Carpatia. W jej ramach, oprócz obwodnicy zachodniej i południowej, istotna jest realizacja obwodnicy północnej Białegostoku, która przejmie ruch tranzytowy z i do przejścia granicznego w Kuźnicy Białostockiej oraz ruch z i do przejścia granicznego w Budzisku, wyprowadzając go na drogę ekspresową S8 na węźle Białystok Zachód. Oznacza to znaczne odciążenie Trasy Generalskiej w granicach miasta.

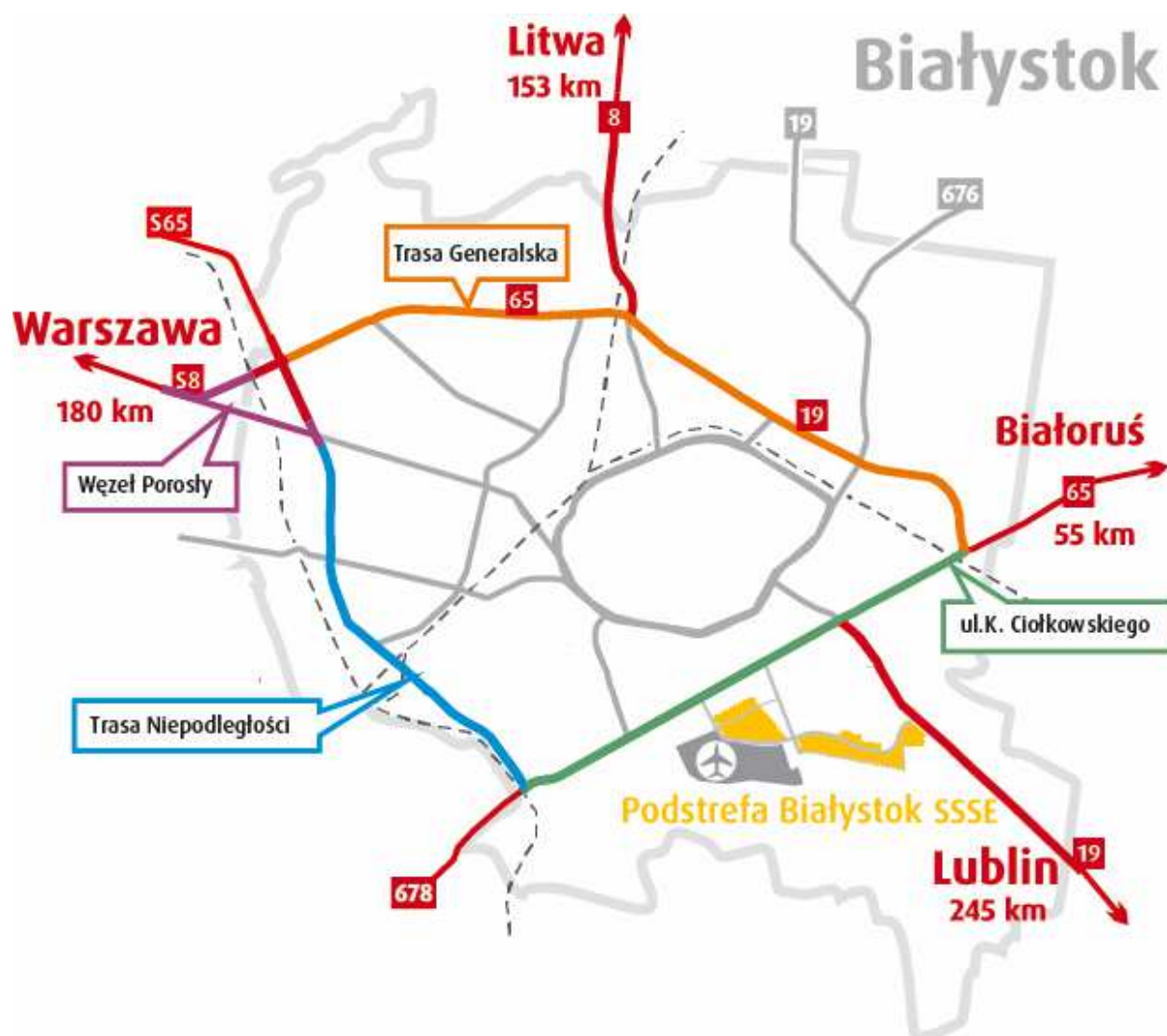
Poza układem drogowym komunikację z miastem zapewnia węzeł kolejowy, który jest jednym z największych w północno-wschodniej Polsce. Modernizacja infrastruktury kolejowej obejmująca węzeł Białystok odbywa się w ramach realizacji projektu Rail Baltica.

Struktura funkcjonalna oraz geometria podstawowej sieci drogowo-ulicznej miasta tworzą układ promienisto-obwodnicowy (rysunek 4). Wokół centralnej części miasta wytworzyły się pierścienie spięte ze sobą promienistym układem dróg, które jednocześnie wyprowadzają ruch z miasta m.in. w kierunku Warszawy, Lublina i Bobrownik. Obwodnica śródmiejska realizuje powiązania międzydzielnicowe z ominięciem części śródmiejskiej miasta. Obwodnica miejska pozwala na prowadzenie ruchu aglomeracyjnego i międzydzielnicowego. Wymagane są inwestycje w celu usprawnienia funkcjonowania układu drogowego, dotyczące powiązań zewnętrznych miasta w kierunku Lublina na odcinku od ul. K. Ciołkowskiego, wraz z realizacją przedłużenia ul. Nowowarszawskiej do ul. ks. S. Suchowolca, przebudowy DW676 oraz modernizacji/przebudowy ulic istotnych z punktu widzenia obsługi ruchu w mieście. Kluczowa jest realizacja Intermodalnego Węzła Komunikacyjnego, celem którego jest zintegrowanie transportu miejskiego z komunikacją kolejową i regionalną autobusową, skutkującego poprawą mobilności mieszkańców Białegostoku, jego obszaru funkcjonalnego i regionu.

W Białymstoku na przestrzeni lat 2015–2020 obserwowany jest rozwój infrastruktury drogowej. Dotyczy to zarówno długości dróg gminnych (wzrost o 5,8% w okresie pięcioletnim), jak i długości ulic o funkcji obwodnic w granicach miasta (wzrost o 25,5% w analogicznym okresie). Realizacja infrastruktury drogowej związana jest także z przyrostem liczby obiektów inżynierskich z 70 w roku 2015 do 106 w roku 2020 (wzrost o 51,4%), z uwzględnieniem 3 estakad zrealizowanych poza granicami miasta w ramach realizacji węzła Porosły. Zwiększyła się ponadto liczba przejazdów przez tory kolejowe na ciągach komunikacyjnych podstawowego układu komunikacyjnego miasta (z 17 w roku 2015 do 22 w roku 2020). Wydłużeniu uległa długość korytarzy autobusowych wysokiej jakości – ze wzrostem o 5,45 km w stosunku do roku 2015.

Rysunek 4. Układ komunikacyjny Białegostoku

Źródło: opracowanie własne Departamentu Strategii i Rozwoju Urzędu Miejskiego w Białymstoku, 2021.

Funkcjonowanie lotniska Krywlany w powiązaniu z siecią dróg i linii kolejowych zapewni optymalną organizację komunikacji zbiorowej, transportu i logistyki o zasięgu krajowym oraz międzynarodowym. Celem modernizacji lotniska Białystok-Krywlany rozpoczętej w 2015 r. jest włączenie Białegostoku do grona miast w Polsce posiadających otwarte lotnisko użyteczności publicznej.

W ramach działań zmierzających do polepszenia cech eksploatacyjnych i technicznych oraz przekształcenia lotniska Krywlany w status lotniska publicznego o ograniczonej certyfikacji w 2018 r. zakończono budowę drogi startowej o nawierzchni utwardzonej o wymiarach 1350 × 30 m wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Formuła lotniska użytku publicznego o ograniczonej certyfikacji daje możliwość stopniowego rozwoju i dostosowywania poziomu eksploatacji adekwatnie do realnego zapotrzebowania na usługi lotnicze przez budowę i wyposażanie lotniska w niezbędne urządzenia infrastruktury lotniskowej służące zapewnieniu bezpieczeństwa operacji lotniczych oraz obsłudze ruchu pasażerskiego i towarów. W ramach docelowej certyfikacji zostanie nadany kod referencyjny 3C (statki powietrzne o maksymalnej rozpiętości skrzydeł 24–36 m, odległości pomiędzy zewnętrznymi krawędziami skrajnych kół podwozia 6–9 m).

Miasto posiada rozwiniętą sieć dróg rowerowych, która jest sukcesywnie rozbudowywana o nowe odcinki i ciągi pieszo-rowerowe (wg stanu na koniec roku 2020 wybudowanych było 158,92 km; przyrost ok. 43,9% w stosunku do 2015 r.). Mapa istniejących i planowanych dróg rowerowych w Białymstoku została umieszczona na rysunku 5. W mieście funkcjonuje system wypożyczalni rowerów miejskich (w ramach Białostockiej Komunikacji Rowerowej – BiKeR), który cieszy się ogromną popularnością.

LEGENDA

- DROGI ROWEROWE
- CIĄGI PIESZO-ROWEROWE
- DOPUSZCZONY RUCH ROWERÓW (NP, PARKI)
- DROGI ROWEROWE W BUDOWIE W RAMACH NAJBLIŻSZYCH REALIZOWANYCH INWESTYCJI
- PROPONOWANE DROGI ROWEROWE ZGODNIE Z ZAŁOŻENIAMI STUDIUM
- PROPONOWANE DROGI ROWEROWE NIEZALEŻNIE OD STUDIUM

Problemem infrastruktury rowerowej jest skomunikowanie Białegostoku z gminami Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego (BOF). Budowa dróg rowerowych będzie stanowiła ekologiczną alternatywę dla transportu indywidualnego oraz zwiększy powiązania funkcjonalne.

Id: 9F18B4D9-854C-4F22-99FE-C73E8D853DE8. Podpisany

przejazdu, polegające na automatycznym poborze optymalnej opłaty z karty płatniczej, po zakończeniu doby rozliczeniowej.

W 2020 r. zaobserwowano spadek liczby pasażerów przewiezionych komunikacją miejską (o ok. 48,5% w stosunku do roku 2019), na co wpływ miały ograniczenia związane z pandemią. Widoczna jest tendencja wzrostowa w zakresie liczby samochodów osobowych (o ok. 26% w stosunku do roku 2015, a w stosunku do roku 2019 – o 3,5%). Zgodnie z trendami środowiskowymi zwiększa się liczba pojazdów zasilanych energią elektryczną. W 2020 r. w mieście zarejestrowano 125 samochodów osobowych z napędem elektrycznym.

W ramach rozwoju infrastruktury technicznej miasto prowadzi inwestycje w zakresie rozwoju infrastruktury sieciowej. W trakcie rozbudowy jest Miejska Sieć Światłowodowa. Według stanu na koniec roku 2020 sieć objęła 147 km światłowodów.

LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE

Sytuacja demograficzna Miasta Białegostoku jest stabilna. Okres 2015–2019 charakteryzował się rocznym wzrostem liczby ludności, jedynie w roku 2020 odnotowano nieznaczny spadek w porównaniu z rokiem poprzednim. Mieszkańcy Białegostoku stanowią ok. 25% ogółu liczby ludności regionu. W 2020 r. populacja Białegostoku w zależności od źródła danych wynosiła 296 958 osób (GUS) lub 277 748 (osoby zameldowane na pobyt stały i czasowy, UM Białystok). Według danych GUS w mieście nastąpił wzrost o 977 osób w porównaniu z rokiem bazowym. W 2020 r. kobiety stanowiły 53,1% populacji, a współczynnik feminizacji wyniósł 113 kobiet na 100 mężczyzn i nie zmienił się w analizowanym okresie.

W latach 2015–2020 gęstość zaludnienia w Białymstoku wzrosła o 10 os./km² i w 2020 r. wyniosła 2 908 os./km².

Analizując strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku można zauważyć, iż zmniejsza się udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej populacji mieszkańców. W Białymstoku zmniejszył się udział populacji osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności: z 63,7% w 2015 r. do 59,5% w 2020 r. Osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 176,8 tys. mieszkańców, co oznacza spadek w analizowanym okresie o 11 773 osoby. W latach 2015–2020 miał miejsce wzrost odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, z poziomu 17,0% do poziomu 18,1%. W końcu 2020 r. ludność w wieku poprodukcyjnym liczyła ok. 66,5 tys. osób (o 9 368 osób więcej niż w 2015 r.). Udział w ogólnej populacji ludności w wieku poprodukcyjnym wzrósł z 19,3% w 2015 r. do poziomu 22,4%. Wskaźnik obciążenia demograficznego, czyli ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, wzrósł w analizowanym okresie z 56,9 do 67,9 osób. Inne wskaźniki obciążenia demograficznego kształtowały się następująco: ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w 2020 r. wynosił 123,9, a w 2015 r. – 113,6, z kolei wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2020 r. wynosił 37,6 osób, zaś w 2015 – 30,3. Wobec rosnącej liczby osób starszych konieczne jest obecnie planowanie, a następnie podejmowanie działań mających na celu dostarczenie odpowiednich usług publicznych. Wyzwaniem społecznym będzie włączenie osób starszych do czynnego życia społecznego, by chronić ich przed samotnością i bezczynnością, która niekorzystnie wpływa na stan psychiczny i fizyczny.

Na stabilną sytuację demograficzną Miasta Białystok wpływ ma dodatni przyrost naturalny. Przez cały okres 2015–2020 liczba urodzeń przewyższała liczbę zgonów. W 2020 r. przyrost naturalny wyniósł 91 osób (w 2015 r.: 538), natomiast w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców przyrost naturalny w roku 2020 wyniósł 0,31 (w 2015 r.: 1,82).

Pomimo że saldo migracji wewnętrznych w Białymstoku przez cały analizowany okres pozostawało na poziomie ujemnym, a rezultat odnotowany w 2020 r. to 725 osób, to jeśli

wziąć pod uwagę Białostocki Obszar Funkcjonalny, sytuacja wygląda optymistycznie. Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały w gminach BOF (z wyjątkiem Białegostoku) wyniosło 1 508 osób w 2020 r. Analizując poszczególne gminy Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, w 2020 r. największy ruch wędrowny wewnętrzny i zagraniczny odnotowano w Mieście Białystok – zameldowało się tu 2 426, a wymeldowało 2 982 osoby². W ostatnich latach w Polsce na popularności zyskuje zamieszkanie w strefie podmiejskiej, podyktowane niższymi cenami nieruchomości. Ujemne saldo migracji wewnętrznych w Białymstoku może być spowodowane powyższą sytuacją. W 2020 r. saldo migracji zagranicznych na pobyt stały było dodatnie i wyniosło 169. W analizowanym okresie saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na pobyt stały w Białymstoku było ujemne.

Jednym ze sposobów na poprawę sytuacji demograficznej jest podnoszenie atrakcyjności osadniczej. Liczba wydanych pozwoleń na budowę i zgłoszeń budowy obiektów mieszkalnych w latach 2015–2020 wzrosła o 70,6%.

GOSPODARKA I RYNEK PRACY

Na koniec grudnia 2020 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 37 453 podmiotów gospodarki narodowej z siedzibą w Białymstoku (w 2015 r.: 34 407), co oznacza wzrost o 8,9%. Podobnie jak w latach poprzednich w Białymstoku dominowały przedsiębiorstwa z sektora prywatnego, które w 2020 r. stanowiły 96,6% ogółu. Zdecydowaną większość (96,5% w 2020 r.) stanowiły firmy zatrudniające nie więcej niż 9 osób. W Białymstoku funkcjonuje również 46 przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 250 pracowników. Przez okres 2015–2020 liczba przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców Białegostoku rokrocznie wzrastała, osiągając w 2020 r. poziom 126,1.

W 2020 r. pod względem rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej najwięcej podmiotów deklaroowało: handel, naprawę pojazdów samochodowych (7 842 firm, 20,9% ogółu), działalność profesjonalną, naukową i techniczną (4 603 firm, 12,3% ogółu), budownictwo (4 400 firm, 11,7% ogółu) oraz opiekę zdrowotną i pomoc społeczną (3 519 firm, 9,4% ogółu). Największy wzrost liczby podmiotów gospodarczych w latach 2015–2020 nastąpił w sekcjach: informacja i komunikacja; budownictwo; działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, zaś największy spadek w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych; działalność finansowa i ubezpieczeniowa; przetwórstwo przemysłowe.

Według głównego miejsca wykonywania działalności w CEIDG³ na dzień 31 grudnia 2020 r. na terenie Miasta Białegostoku zarejestrowanych było 24 530 przedsiębiorców. W Departamencie Obsługi Mieszkańców Urzędu Miejskiego w Białymstoku przyjęto, zweryfikowano i przesłano do CEIDG w okresie od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2020 r. łącznie 87 242 wniosków.

Produkcja sprzedana ogółem w sektorze przedsiębiorstw w 2020 r. wzrosła w porównaniu z 2015 r. o 47,4% (z poziomu 6,6 mld zł do 9,7 mld zł). Największy bezwzględny wzrost wartości produkcji sprzedanej odnotowano w sekcjach: przemysł; budownictwo; transport i gospodarka magazynowa. Z kolei największym przyrostem w analizowanym okresie cechowały się sekcje: administrowanie i działalność wspierająca; działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; budownictwo.

Przychody przedsiębiorstw w Białymstoku w 2020 r. wzrosły w stosunku do 2015 r. o 4,09 mld zł (o 31,6%), z kolei koszty kształtowały się na poziomie 16,1 mld zł, co oznacza ich wzrost o 29,3% w stosunku do 2015 r. Zjawiska te miały odzwierciedlenie w obniżeniu

² Białostocki Obszar Funkcjonalny w latach 2014–2019, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2020, s. 46–47.

³ CEIDG – Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej, <https://prod.ceidg.gov.pl> (dostęp: 05.07.2021).

wskaźnika poziomu kosztów z 96,1% w 2015 r. do 94,4% w 2020 r. Wynik finansowy brutto osiągnął poziom 949,8 mln zł, zaś obciążenie podatkiem dochodowym 126,3 mln zł. Oznacza to wzrost wyniku finansowego netto w 2020 r. w porównaniu do 2015 r. o 297,65 mln zł (o 56,6%). Wskaźnik rentowności obrotu netto wzrósł w badanym okresie z 4,1 do 4,8%.

Realizacja inwestycji związanych z rozbudową układu komunikacyjnego miasta ma istotny wpływ na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i rozwój gospodarczy Białegostoku. Działaniem władz miasta skierowanym do inwestorów jest zapewnienie dostępu do uzbrojonych w infrastrukturę techniczną i drogową terenów inwestycyjnych. Inwestycją realizowaną przy wsparciu środków UE, zakończoną w 2019 r., było dokończenie uzbrajania terenów objętych Podstrefą Białystok SSSE. Utworzona w 2008 r. i rozszerzona w 2015 r. obejmuje łącznie obszar o powierzchni 94,2779 ha. Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. wartość zrealizowanych inwestycji osiągnęła wartość ok. 690 mln zł. Funkcjonujące w Podstrefie Białystok SSSE firmy zatrudniają ponad 1 400 osób.

W sąsiedztwie terenów Podstrefy Białystok SSSE funkcjonuje Białostocki Park Naukowo-Technologiczny (BPN-T), który jest akceleratorem innowacji. BPN-T jest instytucją dedykowaną przedsiębiorcom i naukowcom oraz stanowi przestrzeń do tworzenia nowych technologii i idei przyczyniających się do zwiększenia atrakcyjności gospodarczej miasta. W Parku działa największa w regionie społeczność start-upowa. W styczniu 2021 r. obiekt był prawie w 100% wynajęty przez 71 lokatorów, w tym w Inkubatorze – 48 i Centrum Technologicznym – 23.

Potencjał Białegostoku, dostęp do wykwalifikowanej kadry, rozwinięta infrastruktura komunikacyjna i techniczna, istniejąca i planowana do realizacji powierzchnia biurowa, a także korzystne stawki najmu nieruchomości wpłyną na rozwój sektora IT/BPO/SSC.

Obecnie zasoby powierzchni biurowej w Białymstoku zajmują 55,8 tys. m². Ponad połowę tych zasobów stanowi powierzchnia biurowa klasy A.

W 2020 r. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 38 560 osób, co oznacza wzrost o 17,8% w stosunku do 2015 r. Największy procentowy wzrost zatrudnienia odnotowano w sekcjach: transport i gospodarka magazynowa; działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; handel i naprawa pojazdów samochodowych. Natomiast najmniejszy procentowy przyrost przeciętnego zatrudnienia w 2020 r. porównaniu z 2015 r. wystąpił w sekcjach: obsługa rynku nieruchomości; administrowanie i działalność wspierająca, zakwaterowanie i gastronomia. Największym udziałem w strukturze zatrudnionych ogółem charakteryzowały się przemysł oraz handel i naprawa pojazdów samochodowych. Najwyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw odnotowano w sekcjach: informacja i komunikacja, budownictwo oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

W Białymstoku w ostatnich latach znacząco spadła stopa bezrobocia z 10,5% w 2015 r. do 5,4% w 2019 r. W związku z pandemią sytuacja na białostockim rynku pracy w 2020 r. pogorszyła się, co skutkowało wzrostem stopy bezrobocia do 6,9%.

ŚRODOWISKO NATURALNE I INFRASTRUKTURA

Miasto charakteryzuje się wysoką jakością środowiska przyrodniczego, przejawiającą się zarówno warunkami naturalnymi, jak i czynnikami pochodzenia antropogenicznego. Wielkość i struktura systemu przyrodniczego Białegostoku jest mocną stroną miasta i korzystnie wpływa na poziom jakości życia. Potencjał osłabiają zjawiska hydro-meteorologiczne wynikające z intensywności zabudowy, na którą wpływ mają: miejska wyspa ciepła, gwałtowne wezbrania i podtopienia wywołane przez nawałne opady oraz deficyty wody podczas okresów bezopadowych. Białystok, podobnie jak inne aglomeracje, posiada problem z jakością powietrza występujący, w szczególności w obszarach zabudowy

jednorodzinnej. Skutkuje to wzrostem poziomów pyłów zawieszonych oraz przekraczaniem norm wskaźników zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery.

System przyrodniczy Białegostoku, w którego skład wchodzi tereny chronione, ma zdolność do realizacji usług ekosystemowych związanych m.in. z różnorodnością biologiczną, regulacją zjawisk hydrologicznych i klimatu, rekreacją. Miasto charakteryzuje się dużą liczbą parków, które bez wątpienia mają istotny wpływ na stan bioróżnorodności miasta.

Na przestrzeni ostatnich lat powierzchnia obszarów chronionych nie uległa zmianie i wynosiła 103,91 ha. System obszarów chronionych w obrębie miasta stanowią 2 rezerwy przyrody: Antoniuk (ok. 71 ha) z wydzieloną ścieżką przyrodniczą i Las Zwierzyniecki (33,84 ha) o całkowitym stopniu zalesienia. Na terenie miasta występuje 17 pomników przyrody.

Główną oś aglomeracji stanowi rzeka Biała, która w znacznym stopniu kształtuje charakter przestrzeni miejskiej. Dążeniem priorytetowym miasta jest poprawa stanu rzeki, doliny i stworzenie bulwarów nadrzecznych. Planowana renaturyzacja doliny rzeki pozwoli na wyeksponowanie walorów „zielonej wstęgi”, pełniące wiele istotnych z punktu widzenia zachowania bioróżnorodności funkcji, stanowiąc: atrakcyjny korytarz ekologiczny, ostoję dla bytowania roślin i zwierząt nietypowych dla terenów zurbanizowanych, miejsce wytchnienia „i rekreacji oraz strefę edukacji przyrodniczej”⁴.

Na stan jakości środowiska naturalnego wpływa m.in. emisja zanieczyszczeń. Znaczącym źródłem zanieczyszczeń (pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu) są: emisja z kotłowni domów jednorodzinnych, lokalnie komunikacja samochodowa i emisja punktowa związana z produkcją energii cieplnej oraz źródła przemysłowe.

Unia Europejska ustaliła w politykach na rzecz czystego powietrza w Europie wartość dopuszczalną dla PM2,5 na poziomie 20 µg/m³. Wartości wskaźnika średniego narażenia na pył PM2,5 dla poszczególnych aglomeracji i miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. W 2020 r. (liczone jako średnia z lat 2018–2020) w aglomeracji białostockiej wyniosła 17 µg/m³. Krajowy cel redukcji narażenia dla pyłu PM2,5 w powietrzu określony ze względu na ochronę zdrowia ludzi to 18 µg/m³.

Pozytywne zmiany nastąpiły w zakresie ochrony wód – w 2019 r. 99,2% mieszkańców miasta korzystało z oczyszczalni ścieków. Pod względem odsetka ludności posiadającej dostęp do danego rodzaju infrastruktury Miasto Białystok notuje zadowalające wskaźniki.

W 2020 r. z wodociągu, kanalizacji oraz gazociągu mogło korzystać odpowiednio: 97,6%, 96,4% oraz 90,9% mieszkańców. Rokrocznie odnotowywane są przyrosty długości sieci rozdzielczych, w 2020 r. odpowiednio: czynnej sieci wodociągowej (590,6 km – wzrost o 2,3%, tj. 13,1 km w stosunku do roku 2019), sieci kanalizacyjnej (514,8 km – wzrost o 3,4%, tj. 17,1 km) oraz sieci gazowej rozdzielczej (602,7 km – wzrost o 1,8%, tj. 10,9 km). Również systematycznie zwiększa się długość sieci kanalizacyjnej deszczowej (543,2 km), z przyrostem w okresie pięcioletnim 2015–2020 na poziomie 18,7% (tj. o 85,7 km). W najbliższej perspektywie potrzebna jest realizacja projektu w zakresie dostosowania infrastruktury miejskiej do następstw klimatu poprzez rozbudowę systemu kanalizacji deszczowej wraz ze zbiornikami retencyjnymi.

Podstawowym źródłem zaopatrzenia w energię ciepłą w postaci wody gorącej lub pary jest ogólnomiejski system ciepłowniczy zasilany z Elektrociepłowni Białystok, Ciepłowni Zachód oraz Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych. W mieście stale poprawia się efektywność wykorzystania energii. Wiele budynków mieszkalnych zostało zmodernizowanych energetycznie, stale zwiększa się liczba systemów oświetlenia ulicznego korzystającego z technologii LED. Zamierzenia inwestycyjne miasta uwzględniają projekty

⁴ D. Drzymulska, P. Zieliński, *Bioróżnorodność Miasta Białegostoku. Różnorodność biologiczna miasta*, Wydawca Miasto Białystok, Białystok 2019, s. 92–93.

dotyczące montażu instalacji OZE na budynkach i terenach zarządzanych m.in. przez Zarząd Mienia Komunalnego (ZMK) czy na obszarze Targowiska Miejskiego.

Ograniczanie zmian klimatycznych i ich negatywnych skutków jest realizowane poprzez odpowiednio ukształtowany system zagospodarowania odpadów i ścieków komunalnych, zwłaszcza odzysk energii i surowców. Wszystkie te działania służą przejściu na system zeroemisyjny i gospodarkę obiegu zamkniętego (GOZ).

Struktura przestrzenno-funkcjonalna i ekosystem miasta są ściśle powiązane z otoczeniem, dlatego kwestie środowiskowe Białegostoku muszą być rozpatrywane w kontekście jego obszaru funkcjonalnego. Najważniejszym wyzwaniem BOF w najbliższej perspektywie jest osiągnięcie zerowej emisji gazów cieplarnianych netto i neutralności klimatycznej w roku 2050. Będzie to możliwe jedynie w ramach działań nakierowanych na zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych, w tym energetyczne zagospodarowanie odpadów komunalnych oraz wdrażania gospodarki obiegu zamkniętego. Kluczowe będzie promowanie biogospodarki, w tym zapobiegającej emisji gazów cieplarnianych produkcji rolnej i leśnej do atmosfery oraz ochrona i renaturyzacja ekosystemów akumulujących węgiel w glebie i masie roślinnej.

KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

Miasto nadal powinno wykorzystywać potencjał, który wynika z odgrywania roli centrum kulturalnego województwa podlaskiego, prowadzić oraz promować działania kulturalne skierowane nie tylko do mieszkańców Białegostoku, ale również do turystów.

Oferta kulturalna Białegostoku jest bogata, różnorodna i stale się poszerza. Zapewnia mieszkańcom dostęp do różnych wydarzeń: spektakli, wystaw, koncertów, widowisk organizowanych przez miasto oraz lokalnych partnerów społecznych, np. Dni Miasta Białegostoku, Up to Date Festival, Festiwalu Wschód Kultury/Inny wymiar, EDD East Design Days.

W diagnozowanym okresie 2015–2020 zaobserwować można stały wzrost uczestników wydarzeń kulturalnych. Znaczny spadek widowni w roku 2020 spowodowany był ograniczeniami związanymi z pandemią. Zgodnie z ogólnym badanym trendem występuje stała tendencja wzrostowa w przypadku ilości działań kulturalnych miejskich instytucji oraz we wzroście liczby czytelników i wypożyczonych woluminów w bibliotekach.

Jednym z atutów miasta jest potencjał wynikający z posiadanych zasobów dziedzictwa kulturowego. Istniejąca oferta staje się bogatsza. Obok tradycyjnie już wpisanych w przestrzeń miasta tj.: Pałacu Branickich, obiektów historycznych i sakralnych, funkcjonują instytucje kultury, które nie występują w innych miastach regionu: Teatr Dramatyczny im. A. Węgierki, Opera i Filharmonia Podlaska, Muzeum Wojska oraz Białostocki Teatr Lalek. W ostatnim okresie w Białymstoku powstało Muzeum Pamięci Sybiru upamiętniające historię zsyłek Polaków w głąb Rosji oraz represji i zbrodni sowieckich. W mieście znajduje się również Szlak Murali Białostockich. Szlak ma 3 warianty: pieszy, rowerowy i z uwzględnieniem komunikacji miejskiej. Obejmuje ok. 40 wielkoformatowych malowideł. Nowy szlak jest odpowiedzią na duże zainteresowanie turystów i mieszkańców muralami, które stają się coraz bardziej rozpoznawalną częścią krajobrazu Białegostoku.

SPORT, REKREACJA, TURYSTYKA

W latach 2015–2020 liczba klubów sportowych w mieście utrzymuje się na stałym poziomie, podobnie jak liczba osób ćwiczących w klubach czy liczba trenerów prowadzących zajęcia. Według danych ze sprawozdań klubów, realizujących zadania publiczne w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, dotowanych z budżetu miasta w 2020 r. było 78 organizacji pozarządowych, zaś liczba osób uprawiających sport to 25 933.

W ewidencji stowarzyszeń Prezydenta Miasta Białegostoku figurują: Uczniowskie Kluby Sportowe – 51, stowarzyszenia nieprowadzące działalności gospodarczej – 66,

stowarzyszenia figurujące w ewidencji stowarzyszeń Krajowego Rejestru Sądowego z siedzibą w Białymstoku o profilu działania „sport” – 120, Sportowa Spółka Akcyjna Jagiellonia Białystok – 1. Razem zarejestrowanych jest 236 klubów sportowych.

Według danych GUS z 2018 r. w ramach infrastruktury sportowej w Białymstoku funkcjonuje 5 stadionów, 2 hale sportowe o wymiarach od 36 × 19 m, 12 sal gimnastycznych o wymiarach poniżej 36 × 19 m i sal pomocniczych, 2 korty tenisowe oraz 6 pływalni krytych. Dostęp do infrastruktury sportowej w mieście jest niewystarczający i niedostosowany do zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Istnieje wzmożona potrzeba rozwoju infrastruktury sportowej – przede wszystkim budowy hali widowiskowo-sportowej oraz basenu miejskiego.

Sport i rekreacja mają stałe miejsce w miejskich działaniach. Organizowane są cyklicznie imprezy, które wpisały się już w kalendarz życia miasta i są rozpoznawalne w regionie i w Polsce. Rokrocznie organizowane są imprezy sportowe, takie jak: Białystok Półmaraton – biegi ulicami miasta, lekkoatletyczny Mityng Gwiazd na Rynku Kościuszki, Plaża Open czy Mistrzostwa Polski w triathlonie organizowane na plaży w Dojlidach. Wydarzenia cieszą się dużym zainteresowaniem i frekwencją.

Miasto posiada wiele terenów rekreacyjnych służących zarówno odpoczynkowi na świeżym powietrzu (parki, zieleńce, skwery, lasy – wszystkie tereny zieleni w Białymstoku zajmują łącznie 25,9% powierzchni miasta), jak i aktywności fizycznej (siłownie „pod chmurką”, drogi rowerowe). Ze względu na zmianę, jaka zaszła w świadomości społeczeństwa: „moda” na zdrowy styl życia oraz formy spędzania wolnego czasu, istnieje potrzeba tworzenia nowych terenów rekreacyjnych w mieście.

Baza hotelowa Białegostoku jest zadowalająca. Liczba obiektów w 2020 r. wynosiła 29 (spadek o 2 obiekty w porównaniu z rokiem poprzednim). Liczba miejsc noclegowych zmalała nieznacznie o 1,3% w porównaniu z rokiem 2019 osiągając poziom 2 759 miejsc. Noclegi udzielone turystom zagranicznym stanowiły 16,4% ogółu noclegów, przy czym turyści zagraniczni stanowili 18,3% ogółu turystów.

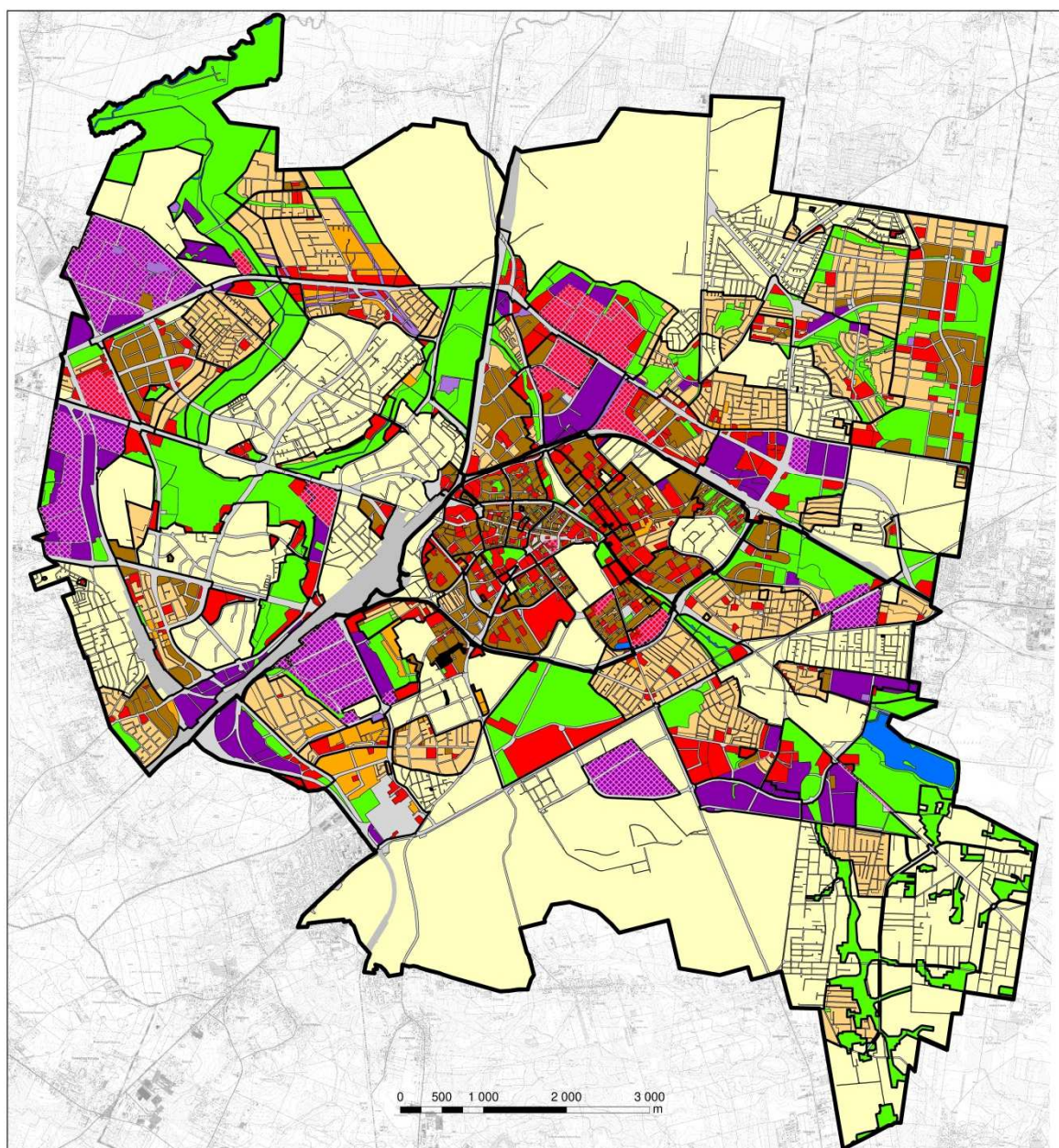
PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Pokrycie Białegostoku miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego na koniec 2020 r. obejmowało 54,81% powierzchni miasta. Planami miejscowymi objęta była znaczna część jednostki śródmiejskiej, w której znajdują się najważniejsze obszary i obiekty podlegające ochronie, stanowiące o tożsamości miasta oraz ogólnomiejskie przestrzenie publiczne. Ustaleniami planistycznymi objęta była przeważająca część obszarów stanowiących system przyrodniczy miasta, by chronić istotne dla funkcjonowania miasta obszary środowiska przyrodniczego przed presją zabudowy.

Zgodnie ze strukturą użytkowania tereny zurbanizowane stanowiły 53,3% obszaru miasta, w tym tereny zabudowy mieszkaniowej: ok. 22,1%. Na terenie miasta przeważa zabudowa jednorodzinna, stanowiąca 13,4% całej powierzchni miasta, natomiast zabudowa wielorodzinna – 8,7%. Strukturę miasta o cechach zwartości i kompaktowości tworzy 29 osiedli.

Rysunek 6. Przeznaczenie terenów w planach miejscowych miasta Białegostoku

Oznaczenia

	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej		Tereny komunikacyjne
	Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej		Tereny przeznaczone pod różne formy zieleni, tereny rolnicze i ogrody działkowe
	Tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej		Wody
	Tereny zabudowy usługowej		Tereny z możliwością lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży pow. 2000m
	Tereny przemysłowe i produkcyjne		Granice planów zagospodarowania przestrzennego
	Tereny infrastruktury technicznej		

Źródło: Departament Urbanistyki i Architektury Urzędu Miejskiego w Białymstoku, 2021.

Sfera aktywności gospodarczej funkcjonuje w ramach kompleksu inwestycyjnego zlokalizowanego w południowo-wschodniej części miasta. Z obszarem aktywności gospodarczej sąsiaduje bezpośrednio teren z działającym ośrodkiem innowacji (Białostocki

Park Naukowo-Technologiczny) oraz przestrzeń dydaktyczna z wyspecjalizowaną infrastrukturą naukowo-badawczą (Kampus Uniwersytetu w Białymstoku oraz Politechnika Białostocka). Powiązanie przestrzenne infrastruktury naukowej i gospodarczej pozwala na aktywizację miasta i realizację współpracy partnerskiej między przedsiębiorcami oraz środowiskiem naukowym, zarówno w ujęciu lokalnym, regionalnym, krajowym jak i międzynarodowym. Bazę współpracy stanowi endogeniczny potencjał ludzki i rzeczowy, w tym zasoby i uwarunkowania, zarówno przestrzenne, jak i techniczne.

Przestrzeń miejska Białegostoku obejmuje także obszary zdegradowane, wymagające rewitalizacji. Identyfikacja obszarów nastąpiła na podstawie analizy danych obrazujących problemy miasta w następujących sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Obszary zidentyfikowane do rewitalizacji zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji nie mogą przekraczać 30% ogółu mieszkańców miasta oraz 20% jego powierzchni⁵. Obszar rewitalizacji Białegostoku obejmuje 9 osiedli.

W odniesieniu do 2019 r. na realizację projektów rewitalizacyjnych wydatkowano kwotę ponad 15 mln zł, z czego na projekty ze sfery: funkcjonalno-przestrzennej – ok. 9,57 mln zł, technicznej – ok. 2,83 mln zł, środowiskowej – 1,55 mln zł i społecznej – ok. 1,25 mln zł.

Na podstawie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku” kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta zakładają lokalizowanie w poszczególnych jednostkach odpowiednio:

- w Śródmieściu – obiektów usługowych, przesądzających o charakterze ośrodka regionalnego – potencjalnego ośrodka metropolitalnego oraz intensywnych form zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej;
- w jednostce Południe – obiektów usługowych, w tym: akademickich (Miasteczko Akademickie), widowiskowo-sportowych i sportowych (stadion i hala miejska), targowych, wystawowych; wykorzystanie znacznych rezerw obszarów mieszkaniowych na osiedlach Nowe Miasto, Bema, Piasta i Dojlidy, a także aranżowanie najważniejszych miejskich przestrzeni publicznych;
- w jednostce Zachód i Wschód – rozwój funkcji mieszkaniowej, aktywności gospodarczej, terenów zieleni naturalnej i urządzonej oraz lasów; rozszerzenie funkcji administracyjnej, edukacyjnej i usługowej; rozwój osiedlowych ośrodków usługowych; z wykorzystaniem potencjału inwestycyjnego i lokalizacyjnego, w szczególności wschodniej części miasta określanej mianem „wschodnich terenów rozwojowych”⁶.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

W Białymstoku zadania z zakresu bezpieczeństwa realizują następujące podmioty: Komenda Miejska Policji, Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej, Straż Miejska, SPZOZ Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego.

Na terenie miasta działają: Lotnicze Pogotowie Ratunkowe filia w Białymstoku Baza HEMS, dyspozytornia medyczna i pogotowia techniczne: Pogotowie Energetyczne, Pogotowie Gazowe, Pogotowie Ciepłownicze, Pogotowie Wodno-Kanalizacyjne. W mieście działa również Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego i Centrum Powiadamiania Ratunkowego.

Analizując poziom przestępczości w mieście, należy zauważyć, że liczba przestępstw w zakończonym postępowaniu przygotowawczym w 2020 r. (5 919) nieznacznie spadła w porównaniu do 2019 r. (5 947). Liczba interwencji podejmowanych przez Komendę Miejską

⁵ Art. 10 ust. 2 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz. U. z 2021 r. poz. 485.

⁶ Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XII/165/19 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2019 r. w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku, Część II, „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku – Kierunki”.

Policji stale rośnie z 33 820 w 2016 r. do 41 316 w roku 2020. Liczba przestępstw stwierdzonych przez Komendę Miejską Policji na terenie Białegostoku w 2020 r. spadła do 5 886 z 6 092 w 2019 r., jednak wykrywalność przestępstw rośnie i utrzymuje się na poziomie ponad 70% (w 2020 r. – 72,29%).

Liczba interwencji podjętych przez Straż Miejską w Białymstoku spadła z 18 020 w 2016 r. do 10 658 w 2020 r. Tendencja spadkowa obserwowana jest także w przypadku liczby osób pouczonych lub ostrzeżonych oraz liczby osób ukaranych grzywną w drodze mandatu karnego.

W przypadku zdarzeń drogowych i osób poszkodowanych podczas tych zdarzeń na terenie Białegostoku zauważyć można znaczny spadek wypadków w mieście ze 153 w 2015 r. do 69 w 2020 r., podobnie liczba osób rannych z 169 w 2015 r. do 76 w 2020 r. i ofiar śmiertelnych z 3 w 2015 r. do 2 w 2020 r.

W Białymstoku funkcjonuje całodobowy monitoring wizyjny. Według stanu na 31 grudnia 2020 r. w najbardziej zagrożonych naruszeniem porządku częściach miasta zostały rozmieszczone 232 kamery.

Odnosząc się do powyższych danych dotyczących bezpieczeństwa publicznego można stwierdzić, że Białystok ma rozbudowany system podmiotów i instytucji realizujących zadania z zakresu bezpieczeństwa. Dzięki temu z roku na rok spada liczba przestępstw, wypadków drogowych czy pożarów. Stale rozbudowywany jest całodobowy monitoring wizyjny. Poprawia się i rozwija stan infrastruktury drogowej. Środki i działania podjęte przez miasto w celu zapewnienia mieszkańcom bezpieczeństwa są wystarczające i adekwatne do potrzeb, a organy powołane do tego celu spełniają prawidłowo swoją funkcję.

W celu koordynacji wszystkich działań w zakresie bezpieczeństwa publicznego planowana jest budowa nowego Miejskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego.

POLITYKA SPOŁECZNA

Jednostką organizacyjną pomocy społecznej na terenie Białegostoku, która wykonuje zadania własne gminy i powiatu oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej realizowane przez gminę i powiat, a także zadania z zakresu administracji rządowej, jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku.

Mimo zmniejszania się liczby osób korzystających ze wsparcia MOPR-u problemy społeczne wymagają dalszego rozwiązywania i stałego monitorowania. Analiza powodów udzielania świadczeń w latach 2016-2020 pokazuje, że wiodące problemy społeczne w Białymstoku to: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba oraz przemoc w rodzinie.

Polityka społeczna wyraża się troską o zdrowie mieszkańców, stąd liczne przedsięwzięcia skupione w programach profilaktycznych realizowanych przez miasto.

Na terenie Miasta Białystok funkcjonuje: 8 szpitali, 73 placówki podstawowej opieki zdrowotnej i 113 aptek. Można wywnioskować, że Białystok posiada zadowalający dostęp do usług medycznych i personel, o czym świadczy rosnący wskaźnik kadry medycznej na 10 tys. mieszkańców. Wyzwania związane z utrzymaniem świadczonych usług na odpowiednim poziomie lub ich dostępnością dla mieszkańców będą stanowić odbicie problemów ogólnopolskich, takich jak chociażby długi czas oczekiwania na wizytę u specjalisty.

Realizowane przez miasto programy i działania są niezbędne i wywierają pozytywny wpływ na poszczególne grupy mieszkańców, dla których są przeznaczone. W kolejnych latach należy kontynuować i przygotowywać nowe działania oraz programy prospołeczne.

Na koniec 2020 r. w rejestrze żłobków i klubów dziecięcych zarejestrowanych było 8 żłobków samorządowych, dysponujących 1 121 miejscami dla dzieci w wieku do lat 3 oraz 43 niepubliczne żłobki i kluby dziecięce, dysponujące 1 192 miejscami. Liczba miejsc dla

najmłodszych dzieci w dalszym ciągu jest niewystarczająca. Konieczna jest budowa nowych placówek z miejscami opieki dla najmłodszych mieszkańców miasta.

EDUKACJA I WYCHOWANIE

Miasto Białystok ma rozbudowaną sieć placówek oświatowych. Według stanu na 30 września 2020 r. realizując zadania gminy i powiatu, stolica województwa podlaskiego prowadziła 166 różnego typu funkcjonujących szkół, przedszkoli i placówek oświatowych.

Z punktu widzenia zadań gminy miasto było organem prowadzącym 60 przedszkoli, w tym 2 z oddziałami specjalnymi i 5 z oddziałami integracyjnymi, oraz 40 szkół podstawowych, w tym 7 z oddziałami integracyjnymi (i 2 z oddziałami specjalnymi).

Wychowanie przedszkolne

W roku szkolnym 2020/2021, wg stanu na dzień 30 września 2020 r., do 151 jednostek wychowania przedszkolnego w Białymstoku uczęszczało 13 630 dzieci, w tym do jednostek samorządowych – 9 631 dzieci, co stanowi 70,66% ogółu. W porównaniu do poprzedniego roku szkolnego wychowaniem przedszkolnym objęto o 160 dzieci więcej.

Liczba placówek wychowania przedszkolnego w diagnozowanym okresie utrzymuje się na podobnym poziomie (60 przedszkoli samorządowych, 50 oddziałów przedszkolnych w 16 szkołach podstawowych i 63 przedszkola niesamorządowe, 4 oddziały przedszkolne niesamorządowe, 8 punktów przedszkolnych niesamorządowych – stan na 2020 r.).

Szkolnictwo podstawowe

W roku szkolnym 2020/2021, wg stanu na dzień 30 września 2020 r., do 65 szkół podstawowych w Białymstoku uczęszczało 24 956 uczniów, w tym do 40 jednostek samorządowych – 21 504, co stanowi 86,17% ogółu uczniów szkół podstawowych. W roku szkolnym 2020/2021, w porównaniu do poprzedniego roku szkolnego, w szkołach podstawowych uczyło się o 389 uczniów więcej.

Liczba szkół podstawowych w diagnozowanym okresie utrzymuje się na podobnym poziomie (40 samorządowych, 25 niesamorządowych – stan na 2020 r.).

Szkolnictwo ponadpodstawowe ogólnodostępne dla młodzieży

W związku z reformą systemu oświaty z dniem 1 września 2017 r. funkcjonujące do 31 sierpnia 2017 r. jako szkoły ponadgimnazjalne, zasadnicze szkoły zawodowe stały się branżowymi szkołami I stopnia. Ponadto od 1 września 2019 r. dotychczasowe ponadgimnazjalne trzyletnie licea ogólnokształcące stały się ponadpodstawowymi czteroletnimi liceami ogólnokształcącymi, a dotychczasowe ponadgimnazjalne czteroletnie technika stały się ponadpodstawowymi pięcioletnimi technikami.

W roku szkolnym 2020/2021, wg stanu na dzień 30 września 2020 r., w 53 szkołach ponadpodstawowych ogólnodostępnych dla młodzieży naukę pobierało łącznie 18 680 uczniów, w tym 16 731 w szkołach samorządowych.

W roku szkolnym 2020/2021, wg stanu na dzień 30 września 2020 r., do 26 liceów ogólnokształcących w Białymstoku uczęszczało 10 106 uczniów, w tym do 16 jednostek samorządowych – 8 900, co stanowi 88,07 % ogółu licealistów. W roku szkolnym 2020/2021, w porównaniu do poprzedniego roku szkolnego, w liceach ogólnokształcących uczy się o 85 uczniów mniej.

Liczba szkół ponadpodstawowych w diagnozowanym okresie utrzymuje się na podobnym poziomie (16 liceów samorządowych, 10 niesamorządowych, 10 techników samorządowych, 4 technika niesamorządowe, 7 branżowych szkół I stopnia samorządowych, 2 branżowe szkoły I stopnia niesamorządowe, 1 policealna muzyczna szkoła samorządowa, 2 szkoły policealne niesamorządowe, 1 branżowa szkoła II stopnia samorządowa – stan na 2020 r.).

Białostockie szkoły ponadpodstawowe kształciły uczniów w 76 zawodach, w tym: w 44 zawodach technicznych, w 29 zawodach na poziomie szkoły branżowej i w 3 zawodach na poziomie szkoły policealnej.

Oferta kształcenia w zawodach obejmuje 22 branże: audiowizualną, budowlaną, chemiczną, drzewno-meblarską, ekonomiczno-administracyjną, elektroenergetyczną, elektroniczno-mechatroniczną, fryzjersko-kosmetyczną, handlową, hotelarsko-gastronomiczno-turystyczną, mechaniczną, motoryzacyjną, ogrodniczą, opieki zdrowotnej, poligraficzną, przemysłu mody, rolno-hodowlaną, spedycyjno-logistyczną, spożywczą, teleinformatyczną, transportu drogowego oraz transportu kolejowego.

Z analizowanych danych można wywnioskować, że Miasto Białystok ma ukształtowany system oświaty, który zapewnia wystarczającą ilość miejsc w placówkach oświatowych nie tylko dla mieszkańców miasta, ale także dla dzieci i młodzieży z gmin ościennych i całego regionu.

SZKOLNICTWO WYŻSZE

Miasto posiada rozwinięte zaplecze naukowo-badawcze oraz szeroką ofertę edukacyjną, co wpływa na jakość i dostępność wykwalifikowanych kadr. Uczelnie wyższe w Białymstoku oferują kształcenie w różnorodnych zawodach i specjalnościach, odpowiadających potrzebom lokalnego rynku pracy.

W roku akademickim 2020/2021 na uczelniach w Białymstoku kształciło się 24,2 tys. studentów, tj. o 20,3% mniej niż w roku akademickim 2015/2016. Wśród najczęściej wybieranych kierunków były: zdrowie i opieka społeczna; technika, przemysł, budownictwo oraz prawo, administracja i biznes.

W roku akademickim 2019/2020 dyplom ukończenia studiów uzyskało 6,5 tys. absolwentów. W porównaniu z rokiem akademickim 2014/2015 ich liczba zmniejszyła się o 29,5%. Absolwenci najczęściej kończyli studia na kierunkach zaliczanych do następujących grup: technika, przemysł, budownictwo; zdrowie i opieka społeczna oraz biznes, administracja i prawo.

W Białymstoku funkcjonuje 8 uczelni, w tym największe publiczne uczelnie wyższe, tj.: Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, Politechnika Białostocka oraz Uniwersytet w Białymstoku. W 2020 r. skupiały one 85,6% ogółu studentów uczelni białostockich.

Liczba nauczycieli akademickich, podobnie jak w latach poprzednich utrzymuje się na zbliżonym poziomie. W 2020 r. kształciło ogółem 2320 nauczycieli akademickich (w tym m.in.: 521 profesorów, 1 049 adiunktów oraz 574 asystentów).

KAPITAŁ SPOŁECZNY

Partycypacja społeczna mieszkańców miasta przejawia się głównie poprzez działalność fundacji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych. Według danych GUS w 2020 r. w Białymstoku w rejestrze REGON wpisanych było 1 390 tego typu podmiotów (w 2015 r.: 1 251). W analizowanym okresie odnotowano wzrost o 11,1%. W 2020 r. liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz fundacji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wyniosła 47.

Miasto Białystok wspiera organizacje pozarządowe poprzez podejmowanie działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym. W 2020 r. udzielono ponad 200 indywidualnych konsultacji.

Ważną inicjatywą miasta cieszącą się coraz większym zainteresowaniem białostoczan jest Budżet Obywatelski. Jest to szczególna forma partycypacji społecznej, w której mieszkańcy decydują o przeznaczeniu części budżetu miasta: diagnozują potrzeby, zgłaszają pomysły, a następnie oddają na nie swoje głosy. Wybrane projekty realizuje miasto. Celem Budżetu Obywatelskiego jest zwiększenie aktywności mieszkańców i ich udział w podejmowaniu decyzji dotyczących rozwoju miasta. Rosnące zainteresowanie mieszkańców Budżetem Obywatelskim (wzrost o 45 zgłoszonych projektów w porównaniu

z 2015 r.) świadczy o chęci białostoczan do współdecydowania o wydatkach publicznych w mieście i możliwości ich przeznaczenia według potrzeb lokalnej społeczności.

Aktywność społeczna przejawia się m.in. rozwiązywaniem ważnych spraw społecznych na szczeblu lokalnym i ponadlokalnym, dbaniem o realizację interesu grupowego swoich członków⁷. Ważną rolę w tej aktywności odgrywają ciała konsultacyjne i inicjatywne. Należy podkreślić, że aktywność obywatelska przekłada się na udział w życiu społeczności lokalnych, organizacji pozarządowych a także na udział w wyborach, podczas których członkowie danej wspólnoty lokalnej najpełniej realizują się jako obywatele, oddając swój głos. Frekwencja wyborcza jest zatem istotnym wskaźnikiem poziomu udziału obywateli w demokratycznych procedurach i kolejnym miernikiem aktywności obywatelskiej wskazującej na zainteresowanie sprawami społeczności lokalnej.

FINANSE SAMORZĄDOWE

Poziom dochodów Miasta Białystok w okresie 2015–2020 wzrastał, zarówno w ujęciu bezwzględnym (ok. 2,24 mld w 2020 r.), jak i w przeliczeniu na 1 mieszkańca (7 543,51 zł w 2020 r.). W 2020 r. dochody miasta wzrosły o ok. 64,2% w porównaniu z rokiem bazowym. Z punktu widzenia struktury budżetu miasta istotnym źródłem dochodów były subwencje przekazywane z budżetu państwa. W analizowanym okresie wartość subwencji wzrasta z poziomu ok. 374,6 mln zł do ok. 505,3 mln zł. Podobnie sytuacja wygląda z udziałem w podatku PIT (od osób fizycznych): wpływy z niego wzrosły z poziomu 325 mln zł do 461 mln zł. W wyniku zmian w przepisach prawnych w 2019 r., czyli wprowadzenia zerowego PIT dla osób do 26. roku życia i obniżenia stawki podatku, dochody Miasta Białystok z tytułu udziału w PIT i CIT spadły o 6,8 mln zł. Procent dochodów własnych w dochodach ogółem miasta w 2020 r. wynosił ok. 24,8%.

W analizowanym okresie 2015–2020 zaobserwowano wyraźny wzrost wydatków z ok. 1 419,6 mln zł w 2015 r. do ok. 2 274,3 ml zł w 2020 r. Podobnie w całym okresie wzrastały wydatki miasta w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W roku 2015 było to ok. 4 796 zł, a w 2020 już ok. 7 659 zł. Szczególnym rodzajem wydatków są wydatki inwestycyjne, które tworzą podstawy trwałego rozwoju społecznego, gospodarczego, środowiskowego i przestrzennego. Wysokość nakładów inwestycyjnych w analizowanym okresie wzrosła ponad dwukrotnie, osiągając wartość 269,1 mln zł w 2020 r. Mimo zwiększających się wydatków, w tym wydatków inwestycyjnych, miasto z powodzeniem realizowało swoje zobowiązania z zakresu obsługi zadłużenia pomimo zwiększenia poziomu zadłużenia z 643,4 mln zł w 2015 r. do 979,8 mln zł w 2020 r. Średni poziom zadłużenia systematycznie wzrasta od 2016 r. W 2020 r. wskaźnik wyniósł 43,74.

Efektywność Miasta Białystok w absorbowaniu funduszy unijnych należy określić jako bardzo dobrą. Białystok znajduje się w pierwszej trójce miast wojewódzkich z najwyższym poziomem wydatków ze środków UE w latach 2014–2017 w zł *per capita*⁸. Maksimum środków unijnych Miasto Białystok pozyskało w latach 2018–2019, w których poziom ten wyniósł ponad 800 zł na mieszkańca. Miasto w latach 2011–2020 pozyskało 1 617 mln zł środków europejskich w ramach dwóch perspektyw finansowych UE. Realizacja inwestycji finansowanych ze wsparciem funduszy unijnych miała istotny wpływ na dynamiczny rozwój Białegostoku. W efekcie maksymalnego wykorzystania możliwości, jakie dotychczas stwarzała Unia Europejska, Białystok stał się nowoczesnym i przyjaznym miejscem z wysoką jakością życia.

⁷ Sikora J., *Instytucje społeczeństwa obywatelskiego*, [w:] Januszek H. (red.), *Kapitał społeczny – aspekty teoretyczne i praktyczne*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Poznań 2004, s. 254.

⁸ *Fundusze Europejskie. Ranking wykorzystania środków europejskich przez samorządy 2014–2019*, portal Wspólnota, 2020, <https://wspolnota.org.pl> (dostęp: lipiec 2021).

3. ANALIZA STRATEGICZNA I SCENARIUSZ ROZWOJU

ANALIZA SWOT	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Wysoka jakość życia.	Wysokie koszty logistyczne wynikające z położenia.
Wolne tereny inwestycyjne w BOF.	Brak regularnego pasażerskiego i towarowego transportu lotniczego.
Konkurencyjne firmy przemysłowe (np. branża elektromaszynowa, technologiczna).	Niska świadomość znaczenia gospodarki w rozwoju miasta.
Klastry i branże z potencjałem (np. metalowa, budowlana, IT).	Niska innowacyjność przedsiębiorstw.
Rozwój firm technologicznych i ich skłonność do współpracy.	Niska atrakcyjność miejsc pracy.
Znaczący eksporterzy.	Trudności w pozyskaniu pracowników o odpowiednich kwalifikacjach.
Duża liczba podmiotów sektora medycznego.	Niedostosowane kompetencje do wymagań rynku pracy.
Funkcjonowanie innowacyjnych technologii miejskich.	Niewystarczające zastosowanie IT w biznesie, administracji, edukacji, zdrowiu i innych sferach życia.
Pokrycie miasta siecią światłowodową.	Niski poziom współpracy między uczelniami a biznesem.
Białostocki Park Naukowo-Technologiczny – akcelerator innowacyjności.	Niski poziom postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży.
Szkoły wyższe i inne instytucje edukacyjne.	Niedostosowane do potrzeb przedsiębiorstw struktura i programy kształcenia na poziomie szkół średnich i wyższych.
Edukacja w zakresie IT na poziomie wyższym i średnim.	Różnorodność systemów zarządzania poszczególnymi obszarami miasta.
Korzystny wizerunek „zielonego miasta”.	Niewystarczający udział powierzchni biologicznie czynnych w stosunku do terenów zabudowanych.
Potencjał do przejścia na system zeroemisyjny i gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ).	Słabo rozwinięty system retencjonowania wód opadowych.
Rezerwy terenów na realizację różnorodnych funkcji (np. parków).	Wzrost stopnia uszczelnienia terenu oraz zagrożeń dla ciągłości systemu przyrodniczego.
Obecność terenów o ponadprzeciętnych walorach przyrodniczych i znaczącej różnorodności biologicznej.	Niewystarczające wykorzystanie potencjału wytwarzania energii.
Infrastruktura dająca możliwość wdrażania rozwiązań smart city.	Niska partycypacja obywateli.
Plany miejscowe obejmujące większość terenów inwestycyjnych.	Niedostateczny poziom infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami.
Rozwinięta, nowoczesna infrastruktura komunikacyjna, w tym transport zbiorowy.	
Układ dróg rowerowych wraz z infrastrukturą rowerową.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
Rozwój infrastruktury transportowej i poprawa dostępności komunikacyjnej (lotniczej, kolejowej i drogowej).	Zmniejszanie roli samorządów w tworzeniu warunków rozwoju miast i regionów.
Realizacja krajowych inwestycji infrastrukturalnych.	Zagrożenie wstrzymania krajowych i regionalnych inwestycji ważnych dla rozwoju miasta.
Wzrost zainteresowania inwestorów zewnętrznych (w tym zagranicznych).	Marginalizacja Białegostoku w polityce regionalnej państwa.
Wzrost świadomości znaczenia branż wiodących i kreatywnych.	Zmniejszenie dostępności środków unijnych w wyniku zmiany zasad redystrybucji.

Akces do rynków europejskich i światowych.	Konkurencja innych ośrodków i regionów. Kryzys gospodarczy wywołany np. pandemią i innymi czynnikami.
Informatyzacja, robotyzacja i automatyzacja przedsiębiorstw.	Odływ pracowników wysoko wykwalifikowanych z miasta.
Rosnący popyt na produkty, usługi i nowe technologie IT.	Depopulacja i starzejące się społeczeństwo.
Postępująca cyfryzacja we wszystkich dziedzinach.	Rosnące koszty wytwarzania (pracy).
Rosnący potencjał nauk i usług medycznych.	Wzrost cen usług IT.
Rozwój potencjału systemu kształcenia (współpraca wyższych uczelni).	
ICT i ich dostępność, powszechność, atrakcyjność technologiczna i ekonomiczna.	Nadmierne dogęszczanie osiedli mieszkaniowych oraz presja inwestycyjna na tereny o odmiennych funkcjach (np. zabudowa mieszkaniowa na terenach przemysłowych).
Możliwość finansowania rozwiązań smart city ze środków UE.	Brak środków na wdrożenia działań prośrodowiskowych.
Wzrost znaczenia zagadnień ekologicznych w polityce krajowej.	Dominacja potrzeb „rozwojowych” nieuwzględniająca ochrony i kształtowania środowiska.
Rosnąca świadomość ekologiczna społeczeństwa i władz samorządowych.	Niedostateczna ochrona zasobów naturalnych na terenach zurbanizowanych.
Rozwój technologii i spadek cen urządzeń OZE; rozwiązania sprzyjające wdrażaniu OZE.	Pogarszający się stan klimatu i wynikające z tego negatywne skutki.
Kontynuacja prośrodowiskowej polityki miejskiej.	Niewystarczające zainteresowanie i brak zachęt systemowych służących poprawie jakości środowiska.
Dostęp do programów/projektów wspierających rozwój kompetencji.	Dynamika zmian regulacji prawnych np. przepisów z zakresu gospodarki odpadami oraz utrzymania czystości i porządku oraz w zakresie wdrażania OZE.
Rozwój trendu „srebrnej” gospodarki.	Pogłębiający się stereotypowy wizerunek miasta.

Źródło: opracowanie na podstawie: B. Plawgo, *Koncepcja rozwoju Miasta Białystok w latach 2021–2030 w obszarze kapitał ludzki i społeczny*, Urząd Miejski w Białymstoku, Białystok 2021; A. Parafiniuk, *Koncepcja rozwoju Miasta Białystok w latach 2021–2030 w obszarze gospodarki*, Urząd Miejski w Białymstoku, Białystok 2021; P. Banaszuk, *Koncepcja rozwoju Miasta Białystok w latach 2021–2030 w obszarze środowiska*, Urząd Miejski w Białymstoku, Białystok 2021; B. Czarnecki, *Koncepcja rozwoju Miasta Białystok w latach 2021–2030 w obszarze zagospodarowania przestrzennego*, Urząd Miejski w Białymstoku, Białystok 2021; A. Augustyn, *Koncepcja rozwoju Miasta Białystok w latach 2021–2030 w obszarze powiązań funkcjonalnych*, Urząd Miejski w Białymstoku, Białystok 2021; J. Antychowicz, *Koncepcja rozwoju Miasta Białystok w latach 2021–2030 w obszarze smart city*, Urząd Miejski w Białymstoku, Białystok 2021; W. Dziemianowicz, B. Plawgo, J. Szlachta, M. Cybulska, I. Jurkiewicz, D. Płaczek, K. Rećko, *Białystok 2030. Badanie na rzecz aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta*, GEOPROFIT, Białystok 2020.

Z analizy strategicznej Białegostoku wynika, iż do 2030 r. zaistnieją optymalne warunki rozwoju miasta, zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne. Na kształt takiego scenariusza będą mieć wpływ polityki realizowane przez lokalne władze, jak też działania prowadzone przez inne podmioty z miasta i jego otoczenia. Miasto zakłada wykorzystanie istniejących i przyszłych szans rozwoju we wszystkich priorytetowych obszarach.

Na etapie prac diagnostycznych zostały sformułowane scenariusze rozwoju miasta⁹. W scenariuszu najbardziej pożądanym Białystok w 2030 r. będzie miastem: postępowym i perspektywicznym. Zaprezentowane cechy miasta „postępowy” i „perspektywiczny” są zobowiązaniem, że Białystok na ich podstawie będzie kontynuował planowanie rozwoju do 2040 r. Postępowość i perspektywiczność wynikać mają w 2030 r. ze zmian jakościowych sił priorytetowych, wehikułów i transformacji cech, które z punktu widzenia tego scenariusza uznano za kluczowe.

Postępowość Białegostoku należy wiązać z rozwojem kreatywności oraz innowacyjnością, które pozwolą dołączyć do liderów w skali krajowej i międzynarodowej. Należy podkreślić, że miasto postępowe oznacza również racjonalne podejście do kwestii społecznych i zachodzących procesów demograficznych. Miasto postępowe oznacza nowoczesną infrastrukturę uwzględniającą potrzeby wszystkich grup społecznych, a także wysokiej jakości i nowoczesne usługi publiczne, skierowane również do najmłodszych, osób starszych i z niepełnosprawnościami.

Białystok będzie kojarzył się z kulturą wyższą, z imprezami o randze krajowej i międzynarodowej, z nowoczesną przestrzenią, która będzie jeszcze bardziej zielona.

Białystok perspektywiczny oznacza miasto pozbawione problemu „jak zatrzymać młodych” – oni po prostu chcą mieszkać i rozwijać się w tym mieście. Jest to miasto dające młodzieży silne fundamenty rozwoju osobistego, które pozwolą im zarówno konkurować na przyszłych rynkach pracy, jak i zakładać własne firmy. Miasto perspektywiczne będzie oferowało szeroki wachlarz przyszłościowych miejsc pracy, które będą odporne na konkurencję ze sztuczną inteligencją.

Siłami priorytetowymi w tym scenariuszu są gospodarka i edukacja. Funkcja tych dwóch sił polega na nadawaniu dynamiki zmianom. Te dwie siły będą odczuwalne w każdej działalności prorozwojowej podejmowanej w mieście. Polityka rozwoju miasta będzie bazowała na przekonaniu, że Białystok dziś i w 2030 r. będzie potrzebował silnych przedsiębiorstw i rozwiniętej przedsiębiorczości, a także ludzi charakteryzujących się konkurencyjnymi kwalifikacjami i kompetencjami.

Scenariusz zakłada, że do 2030 r. dojdzie do realnego zbliżenia między gospodarką i edukacją, dzięki czemu siła synergiczna będzie jeszcze mocniej oddziaływać na procesy rozwojowe w mieście, wykorzystując model kształcenia dualnego. Nauczanie przedsiębiorczości nie będzie odbywało się tylko w szkole, ale również w miejscach pracy. Przedsiębiorczość będzie też coraz częściej rozumiana jako umiejętność radzenia sobie ze zmiennymi uwarunkowaniami zewnętrznymi. Przejście do gospodarki 4.0 oznacza, że przedsiębiorcy będą wspierani w swoich dążeniach do podjęcia konkurencji w obszarach, w których wymagane są wysokie kompetencje, wkład wartości intelektualnych, wysokie zaawansowanie technologiczne. Ważne jest wzmocnienie relacji biznes – nauka, a szerzej biznes – otoczenie badawczo-naukowe. Białystok widziany przez pryzmat gospodarki 4.0, to miasto ścisłej współpracy sektora edukacyjnego z biznesem. Przedsiębiorcy osiągający sukces są mentorami młodych ludzi. Wdrożenie gospodarki 4.0 wymaga tworzenia warunków dla rozwoju lokalnych przedsiębiorców oraz pobudzania konkurencji także poprzez szerokie otwarcie się na inwestorów zewnętrznych. Ich obecność zwiększy konkurencję i dostarczy miastu szerszych relacji gospodarczych, myśli technologicznej itp.

⁹ W. Dziemianowicz, B. Plawgo, J. Szlachta, M. Cybulska, I. Jurkiewicz, D. Płaczek, K. Rećko, *Białystok 2030. Badanie na rzecz aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta*, GEOPROFIT, Białystok 2020, s. 85–93.

W 2030 r. edukację w Białymstoku będzie można nazwać mianem edukacji na miarę XXI wieku, wykorzystującej wszelkie możliwe osiągnięcia technologiczne, bazującej na wysokich kompetencjach edukatorów, funkcjonującej świadomie w sieciach współpracy, z których najważniejszą jest gospodarka. Uczenie się, nabywanie wiedzy i zdobywanie doświadczenia jest rzeczywistym odzwierciedleniem postaw mieszkańców miasta.

W scenariuszu rozwoju Miasta Białegostoku wehikułami są dwie koncepcje, które pozwolą w najlepszy sposób wykorzystać siły napędowe opisane wyżej. Pierwszym jest koncepcja smart city, która podejmuje kwestię nowoczesnego rozwoju miasta.

Określenie „smart-Białystok” pasuje do miasta już dziś, znajdując odzwierciedlenie w opracowaniu „Smart city – koncepcja rozwoju Miasta Białystok”. Technologie będą podstawą wielu sfer działalności społecznej, gospodarczej, zarządczej i wielu innych. W dobie epidemii zyskaliśmy świadomość, że te technologie są również potrzebne, gdy chcemy realizować się w czasie „zdystansowania społecznego”. Smart city jest traktowane jako wehikuł, ponieważ założono, że w 2030 r. technologie będą jeszcze bardziej zaawansowane i wciąż będą stanowiły o możliwościach rozwoju miasta. Przyjęto jednak, że powinniśmy obserwować przejście „smart” na jeszcze wyższy poziom. Smart city 4.0 to idea wykraczająca poza myślenie o społecznym/ludzkim wymiarze każdej technologii. To wizja technologicznie zaawansowanych sieci powiązań aktywności ludzkiej i sztucznej inteligencji służącej rozwojowi miasta i wysokiej jakości życia mieszkańców.

Drugim wehikułem jest idea „eko”, która coraz częściej przestaje być już tylko modą. Warunki środowiskowe, ale również sposób postępowania społeczności, realnie dbającej o zmniejszenie swojego oddziaływania na środowisko przyrodnicze, stanowią ważny czynnik jakości życia, ale również stanowią czynnik determinujący zachowania przedsiębiorców – oni również chcą żyć w przyjaznym środowisku. Białystok już dziś posiada przewagę w tym zakresie, i to powinno być wykorzystywane. Jednak realizacja oczekiwanej zmiany w kierunku ekomiasta wymaga zwrócenia uwagi na fakt, że „zielona gospodarka”, „rozwój zrównoważony”, edukacja ekologiczna, miasto zeroemisyjne czy bioróżnorodność nie mogą być hasłami, a mają stanowić dodatkowy element przewagi Białegostoku. Ekomiasto jest i powinno być silnie zespolone z technologiami, gospodarką i edukacją. Rozwój OZE może wraz z postępem technologicznym zapewnić miastu niezależność energetyczną. Zastosowanie wehikułu „eko” oznacza nie tyle dominację jednej idei nad innymi, co poszukiwanie tej idei w każdej działalności miasta, nawet jeśli dotyczy ona niewielkich osiedlowych trawników.

Trzy cechy: różnorodność, otwartość, rozpoznawalność traktowane obecnie jako ważne stymulatory rozwoju będą również istotne w 2030 r. Białystok, jak każde duże miasto, jest różnorodny, głównie ze względu na zróżnicowaną strukturę ludności oraz wyróżniającą miasto wielokulturowość. Oczywistym faktem jest również występujące zróżnicowanie w biznesie, edukacji, nauce, kulturze, zachowaniach i oczekiwaniach społecznych. W scenariuszu założono, że w 2030 r. Białystok będzie jeszcze bardziej zróżnicowany. W 2030 r. gospodarka Białegostoku będzie oparta w większym stopniu niż dziś na firmach stosujących najbardziej zaawansowane procesy technologiczne, wpisujących się w gospodarkę 4.0, bazujących na robotyce i sztucznej inteligencji. Więcej osób będzie zaliczało się do tzw. klasy kreatywnej, której rozwój będzie następował również na skutek napływu obcokrajowców, głównie studentów, ale również pracowników białostockich firm. Białystok będzie przyciągał inwestycje zagraniczne, które jeszcze bardziej wzbogacą profil gospodarczy miasta. Również kultura wykorzysta tę różnorodność, ponieważ nie tylko będzie zachęcona do bogatszej oferty, ale przede wszystkim zostanie dostrzeżony i doceniony jej walor łączenia różnorodnych elementów, z jakich złożone będzie miasto.

Druga cecha Białegostoku, która będzie ulegała transformacji zgodnie ze scenariuszem, to otwartość. Białystok otwarty rozumiany może być przez pryzmat powiązań komunikacyjnych – już dziś staje się miastem coraz mniej peryferyjnym. Ze względu na

położenie miasta w stosunku do rynków i partnerów zachodnich konieczne będą dalsze inwestycje skracające czas podróży do i z Białegostoku. Otwartości będą sprzyjały również inwestycje w infrastrukturę telekomunikacyjną.

W kontekście społecznym otwartość Białegostoku jest obszarem wymagającym transformacji. Miasto otwarte to miasto wypełnione różnorodnością, w której wszyscy czują się bezpiecznie.

Ostatnia cecha Białegostoku, która wymaga dalszej pracy, to rozpoznawalność. Wizerunek miasta powstaje w długim i niezwykle skomplikowanym procesie, w którym uczestniczą mieszkańcy, instytucje prywatne i publiczne, na który wpływ ma zarówno teraźniejszość, jak i przeszłość. Cecha ta naznaczona jest stereotypami, które uderzają w miasto, niezależnie od tego, czy jest to w istocie zasadne. Aby odejść od utartych opinii istniejących w przestrzeni publicznej, należy popularyzować wiedzę o mieście w świecie zewnętrznym, budować skuteczny przekaz informacyjny, że w Białymstoku następuje wiele pozytywnych procesów i zmian. Kluczowe jest, by w 2030 r. Białystok był kojarzony w Polsce i na świecie z rzetelnymi i bardzo dobrymi partnerami biznesowymi, z wykwalifikowanymi mieszkańcami, z wysoką jakością zarządzania miastem, z wydarzeniami kulturalnymi i sportowymi przyciągającymi uczestników z różnych części kraju i z zagranicy. W 2030 r. Białystok ma już wypracowaną solidną i rozpoznawalną markę oraz pozytywny wizerunek.

4. MISJA I WIZJA ROZWOJU BIAŁEGOSTOKU W PERSPEKTYWIE 2030 ROKU

MISJA

BIAŁYSTOK – MIASTO Z PRZYSZŁOŚCIĄ,

bazujące na silnej gospodarce, opartej na idei zrównoważonego i inteligentnego rozwoju, z czystą i przyjazną przestrzenią publiczną, oferujące atrakcyjne miejsca pracy, rozwijające się w sposób harmonijny dzięki współdziałaniu wszystkich mieszkańców i partnerskiej współpracy z otoczeniem.

Kreatywni mieszkańcy, gospodarka przyszłości

Fundamentem miasta w przyszłości jest wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego umożliwiający rozwój nowoczesnych, konkurencyjnych w wymiarze międzynarodowym sektorów gospodarczych. Wykształcenie, zdrowie i bezpieczeństwo to oczekiwania mieszkańców, na które odpowiada strategia. Dobrostan mieszkańców, ich jakość życia i satysfakcja są ostatecznym celem rozwoju Białegostoku.

Naturalny rozwój

Białystok jest miastem rozwijającym się w granicach pojemności ekosystemu, dbającym o czystość, świeże powietrze, powiększającym i tworzącym nowe parki i ogrody, chroniącym klimat i zasoby, w którym dobrej jakości środowisko wspiera wysoki standard życia mieszkańców, wyzwala kreatywność, inspirowanie do rozwoju i innowacji.

Zwarta struktura przestrzenna

Białystok jest miastem zwartym. Rozwija się w sposób harmonijny, racjonalnie wykorzystując przestrzeń. Wdraża jakościowe rozwiązania przestrzenne, a także dba o utrzymywanie dobrego stanu istniejącej substancji oraz wyposażenia miasta, zbudowanego na wysokich standardach.

Inteligentny rozwój

Miasto Białystok jest skuteczne w działaniu, posiada odwagę i determinację do wykorzystania innowacyjnych narzędzi i rozwiązań, przełamywania barier i stereotypów, aktywnie tworzy warunki do nowoczesnego życia w zdrowej równowadze zapewniającej bezpieczeństwo zarówno samych mieszkańców, jak i środowiska naturalnego, dzięki czemu jest w stanie stworzyć perspektywę nowoczesnego i szczęśliwego życia dla wszystkich.

Partnerska współpraca z otoczeniem

Białystok podejmuje działania, które zasięgiem wykraczają poza granice administracyjne na rzecz spójności przestrzennej, gospodarczej i społecznej. Stanowi to istotę podejścia terytorialnego do procesu rozwoju miasta, które wieloformatowo uwzględnia różne zależności i powiązania funkcjonalne.

W obszarze kapitału ludzkiego i społecznego

Mieszkańców miasta wyróżnia zdolność do ciągłego doskonalenia wykształcenia i kompetencji, utrzymania dobrej kondycji fizycznej i psychicznej, dzięki czemu są aktywni zawodowo i społecznie. Ich otwartość i budowane zaufanie sprzyjają współpracy we wszystkich sferach oraz tworzą poczucie bezpieczeństwa. Dzięki temu zarówno w wymiarze społecznym, jak i gospodarczym białostoczanie są innowacyjni i kreatywni, co sprawia, iż są zdolni do sprostanienia wyzwaniom przyszłości.

W obszarze gospodarki

Białystok to miejsce z naturalnym klimatem dla biznesu z pasją. Kreatywność białostoczan jest główną siłą rozwoju gospodarki i magnesem przyciągającym inwestorów. Kreatywność tworzy gospodarkę przyszłości. Współpraca środowisk naukowych i administracyjnych z otoczeniem gospodarczym i społecznym przynoszą efekty synergii. Promocja gospodarczych, środowiskowych i społecznych walorów miasta zmienia jego zewnętrzne i wewnętrzne postrzeganie.

W obszarze środowiska

Białystok jest miastem zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałającym uzależnieniu od wyczerpujących się zasobów naturalnych i ubytkowi różnorodności biologicznej, adaptującym się do zmian klimatu i przygotowanym do łagodzenia ich skutków. Jest miastem, którego „metabolizm”: dopływ energii i materii oraz utylizacja odpadów nie osłabia zdolności środowiska do dostarczania dobrej jakości zasobów i usług.

W obszarze zagospodarowania przestrzennego

Białystok utrzymuje zwartość przestrzenną, zapewniającą bliskość i równomierne rozmieszczenie głównych ośrodków funkcjonalnych. Zachowuje elementy tożsamości przestrzennej oraz dobrą dostępność podmiejskich terenów rekreacyjnych. Posiada przestrzeń publiczną dostępną dla osób ze szczególnymi potrzebami, a rozwiązania transportowe – dostosowane do specyfiki różnych części miasta – wspierają zeroemisyjność. Miasto jest wyposażone w sprawną infrastrukturę techniczną, zapewniającą zaspokojenie potrzeb mieszkańców, oszczędną pod względem nakładów na jej utrzymanie i obsługę.

W obszarze smart city

Białystok to miejsce sprzyjające innowacjom i zdrowemu *work-life balance*. Korzystne otoczenie, dobra atmosfera, kompetentni, kreatywni ludzie, bliskość przyrody – to unikalna mieszanka będąca źródłem wielu perspektyw dla przedsiębiorców i mieszkańców, którzy mają realną szansę na ciekawą, ambitną i dobrze płatną pracę w mieście. Nowoczesne miasto szczęśliwych ludzi z perspektywami. Miasto, w którym mieszkańcy mają poczucie swobody i różnorodności wyboru, zarówno pod kątem możliwości zawodowych, jak i życia codziennego i rodzinnego.

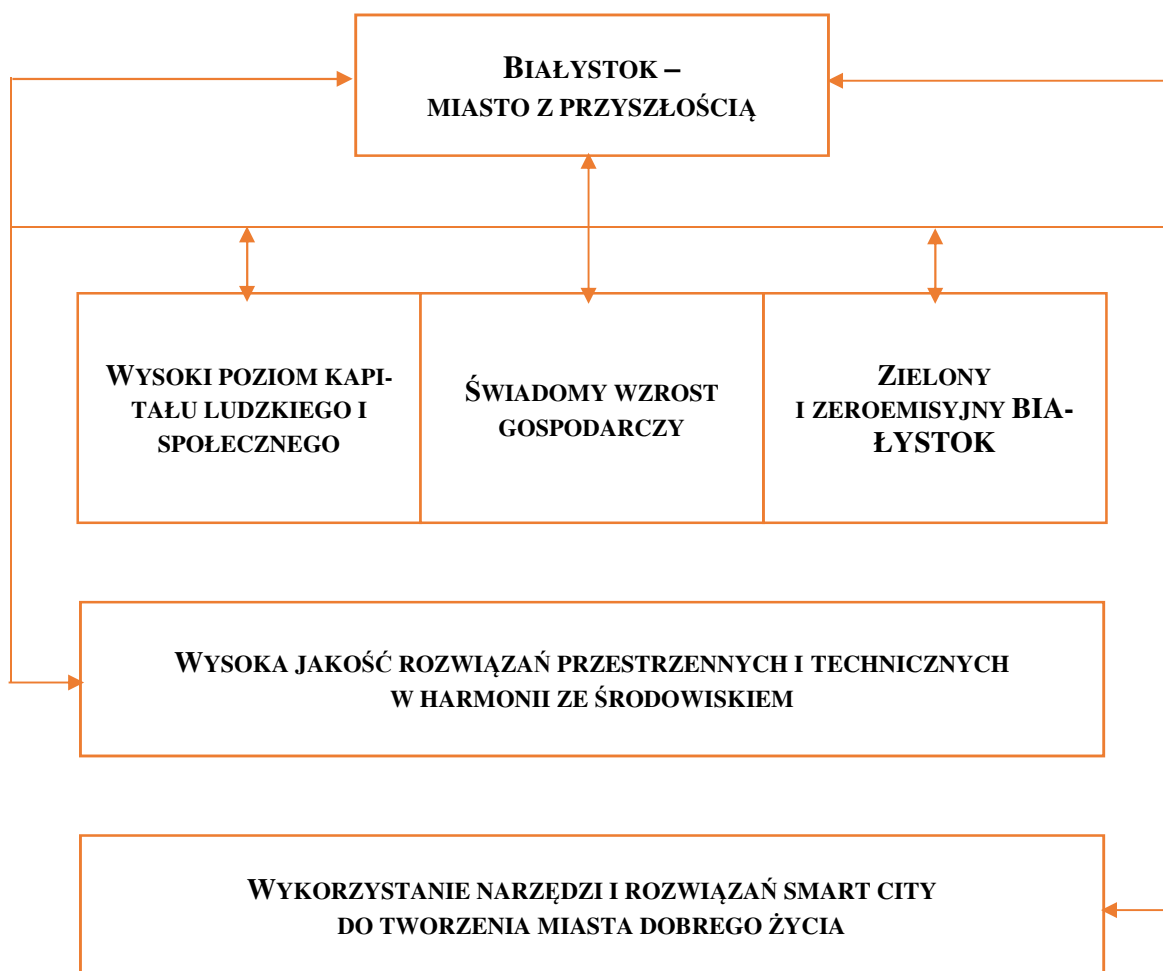
W obszarze powiązań funkcjonalnych

Białystok to miasto wdrażające ideę zrównoważonego rozwoju opartą na partnerskiej i harmonijnej współpracy z otoczeniem funkcjonalnym w wymiarze gospodarczym, społecznym, środowiskowym, transportowym i przestrzennym, w ramach której osiąga efekt synergii i skali, a dzięki temu oferuje mieszkańcom wysoką jakość życia.

5. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misja i wizja Białegostoku będą realizowane na podstawie 3 celów strategicznych i 2 celów horyzontalnych. W obszarze „Powiązania funkcjonalne” nie został sformułowany odrębny cel, ponieważ powiązania między Białymstokiem a jego sferą zewnętrzną są tak silne, że dotyczą wszystkich wyodrębnionych w procesie opracowania strategii obszarów tematycznych. Zostały one określone na poziomie konkretnych celów operacyjnych i kierunków działań.

Rysunek 7. Schemat celów rozwoju Białegostoku

Źródło: opracowanie własne.

MISJA				
BIAŁYSTOK – MIASTO Z PRZYSZŁOŚCIĄ				
OBSZARY TEMATYCZNE				
KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY	GOSPODARKA	ŚRODOWISKO	ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	SMART CITY
CELE STRATEGICZNE I HORYZONTALNE				
K	G	S	P	C
Wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego	Świadomy wzrost gospodarczy	Zielony i zeroemisyjny Białystok	Wysoka jakość rozwiązań przestrzennych i technicznych w harmonii ze środowiskiem	Wykorzystanie narzędzi i rozwiązań smart city do tworzenia miasta dobrego życia
CELE OPERACYJNE				
K1. Kompetentni mieszkańcy	G1. Inwestycje / innowacyjność	S1. Miasto neutralne klimatycznie i mądrze gospodarujące zasobami	P1. Racjonalne zagospodarowanie	C1. Inteligentna gospodarka – smart economy
K2. Zdrowi mieszkańcy	G2. Branże wiodące			C2. Inteligentne zarządzanie – smart governance
K3. Aktywni i bezpieczni mieszkańcy	G3. Promocja / wizerunek „biznesowy”	S2. Miasto zielone, odporne, o dobrej jakości środowiska	P2. Powszechna dostępność	C3. Inteligentne społeczeństwo – smart people
				C4. Inteligentny transport – smart mobility
K4. Otwarci mieszkańcy	G4. Przedsiębiorczość / otoczenie	S3. Miasto świadome	P3. Efektywna infrastruktura	C5. Inteligentne środowisko – smart environment
				C6. Inteligentne warunki życia – smart living

Źródło: opracowanie własne.

5.1. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY

CEL STRATEGICZNY K

WYSOKI POZIOM KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO

Mieszkańcy wraz z ich kompetencjami stanowią największe bogactwo Miasta Białystok. Postrzeganie człowieka nie tylko jako samoistnego celu rozwoju, ale także kluczowego czynnika rozwoju przywołuje pojęcia kapitału ludzkiego i kapitału społecznego, których stan decyduje o przyszłym wzroście społeczno-gospodarczym i dobrobycie. Kapitał ludzki stanowią zasoby wiedzy, umiejętności, postaw, ale także zdrowia, które mają wartość w procesach rozwoju społeczno-gospodarczego. Natomiast istotą kapitału społecznego jest wartość wzajemnych relacji społecznych i zaufania mieszkańców, którzy dzięki niemu mogą lepiej współdziałać i osiągać więcej korzyści zarówno ekonomicznych, jak i społecznych.

CEL STRATEGICZNY			
WYSOKI POZIOM KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO			
Cel operacyjny		Kierunek działań	
K1.	KOMPETENTNI MIESZKAŃCY	K1.1.	Zapewnianie kompetencji zawodowych adekwatnie do potrzeb pracodawców, w tym w ramach gospodarki 4.0
		K1.2.	Podnoszenie poziomu kompetencji cyfrowych
		K1.3.	Kształtowanie kompetencji kluczowych (w tym przedsiębiorczości)
		K1.4.	Stworzenie nowoczesnego systemu doradztwa zawodowego i informacji zawodowej oraz edukacyjnej
		K1.5.	Zapewnienie warunków rozwoju przedsiębiorczości w każdej szkole i przedszkolu
		K1.6.	Kompetencje zarządcze w sektorze publicznym i w biznesie
		K1.7.	Kształcenie przez całe życie
K2.	ZDROWI MIESZKAŃCY	K2.1.	Profilaktyka zdrowotna/chorób cywilizacyjnych/edukacja zdrowotna
		K2.2.	Promocja zdrowego trybu życia
		K2.3.	Wsparcie psychologiczno-psychiatryczne oferowane mieszkańcom, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży
		K2.4.	Prewencja uzależnień (środki psychoaktywne, zaburzenia odżywiania, uzależnienia behawioralne)
		K2.5.	Opieka długoterminowa i opieka nad osobami starszymi
		K2.6.	Aktywność sportowa mieszkańców, w tym dostępność obiektów sportowych
K3.	AKTYWNI I BEZPIECZNI MIESZKAŃCY	K3.1.	Wsparcie dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach rozwojowych oraz ich rodzin
		K3.2.	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób dorosłych z niepełnosprawnościami oraz wsparcie ich rodzin
		K3.3.	Pomoc i wsparcie osobom w sytuacjach kryzysowych
		K3.4.	Działania prewencyjne wobec ryzykownych zachowań młodego pokolenia
		K3.5.	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
		K3.6.	Przeciwdziałanie ubóstwu
		K3.7.	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób starszych
		K3.8.	Integracja obcokrajowców/cudzoziemców
		K3.9.	Budowa zintegrowanego systemu zarządzania bezpieczeństwem w mieście
K4.	OTWARCI MIESZKAŃCY	K4.1.	Rozwój postaw równego traktowania, niedyskryminacji i otwartości na różnorodność
		K4.2.	Wzrost aktywności i partycypacji społeczności lokalnych oraz rozwój więzi społecznych na poziomie lokalnym
		K4.3.	Promocja turystyki kulturowej
		K4.4.	Promocja kultury – edukacja kulturalna oraz wspieranie oddolnych inicjatyw kulturalnych
		K4.5.	Wspieranie lokalnych artystów, kadr kultury

Cel operacyjny K1. Kompetentni mieszkańcy

Kompetencje to wiedza, umiejętności, ale i postawy ludzi umożliwiające im skuteczne realizowanie swoich zamierzeń w pracy zawodowej, jak również w sferze społecznej i osobistej. Wyzwaniem współczesności jest ogromna dynamika zmian we wszystkich obszarach, co sprawia, że nieustannie należy aktualizować i dostosowywać kompetencje. Jednocześnie wysokie kompetencje stają się główną siłą napędową rozwoju społeczno-gospodarczego. Białystok powinien stać się miastem uczącym się.

Kierunek działań K1.1.

Zapewnianie kompetencji zawodowych adekwatnie do potrzeb pracodawców, w tym w ramach gospodarki 4.0

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba zapewnienia kadr o kwalifikacjach zgodnych z wymaganiami pracodawców; - system kształcenia zawodowego nie w pełni jeszcze uwzględniający potrzeby pracodawców, w tym w zakresie gospodarki 4.0 oraz potrzeby edukacyjne mieszkańców; - efektywne wykorzystanie nowoczesnej bazy kształcenia praktycznego, będącej w dyspozycji szkół branżowych; - niewystarczające przygotowanie praktyczne uczniów szkół branżowych utrudniające podjęcie pracy w zawodzie; - konieczność lepszego dostosowania kompetencji nauczycieli kształcenia zawodowego do potrzeb gospodarki; - konieczność wypracowania obiektywnego systemu potwierdzania kompetencji na poziomie „umiejętności zawodowych” i „czynności zawodowych”; - niewystarczająca współpraca szkół branżowych z uczelniami wyższymi. 	<ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz wzmocnienia relacji pomiędzy pracodawcami a ośrodkami naukowymi i edukacyjnymi w celu zmniejszenia dystansu pomiędzy nauczaniem a potrzebami rynku pracy; - działania na rzecz podnoszenia jakości kształcenia zawodowego na różnych poziomach edukacji, w tym poprzez jej powiązanie z biznesem i skupienie na praktycznym aspekcie edukacji; - stymulowanie przedsiębiorstw do zwiększenia otwartości i aktywności, czego skutkiem będzie aktywna współpraca ze szkołami; - wspieranie rozwoju start-upów; - stworzenie automatycznych narzędzi w relacji biznes–edukacja; - działania na rzecz zwiększenia atrakcyjności inwestycji zewnętrznych; - podejmowanie starań na rzecz podniesienia znaczenia kształcenia ustawicznego i jego dopasowania do potrzeb lokalnego rynku pracy; - działania na rzecz identyfikacji potrzeb kompetencyjnych pracodawców, w tym w ramach gospodarki 4.0; - stworzenie oferty dodatkowych form edukacyjnych dla uczestników kształcenia zawodowego, w tym staży i szkoleń, zwiększających szanse na podjęcie pracy w wyuczonym zawodzie; - podnoszenie kompetencji nauczycieli kształcenia zawodowego adekwatnie do potrzeb pracodawców, w tym w ramach gospodarki 4.0; - stymulowanie współpracy szkół branżowych z uczelniami wyższymi.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - ograniczony rozwój przedsiębiorstw; - wysokie koszty funkcjonowania; - niska wydajność pracy; - niesatysfakcjonujący poziom wynagrodzeń; - odpływ kadr z rynku. 	

Kierunek działań K1.2.

Podnoszenie poziomu kompetencji cyfrowych

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - konieczność ułatwienia dostępu do usług publicznych; - potrzeba zwiększenia dostępu do rynku pracy; - większe możliwości rozwoju firm. 	<ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz poprawy jakości kształcenia w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, w tym motywacja nauczycieli do wprowadzania innowacji

Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - odpływ mieszkańców; - wykluczenie z życia społecznego; - niska konkurencyjność na rynku pracy; - niski poziom zamożności mieszkańców. 	<p>związanych z cyfryzacją oraz zwiększanie ich kompetencji w tym zakresie;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie rozwoju kompetencji cyfrowych dzieci i młodzieży na każdym etapie edukacji; - akcje na rzecz zwiększenia świadomości mieszkańców poprzez kampanie informacyjne promowanie istniejących rozwiązań w obszarze smart city oraz intensyfikację partycypacji mieszkańców; - przedsięwzięcia na rzecz zwiększenia świadomości przedsiębiorców w obszarze smart city; - prowadzenie działań edukacyjnych dedykowanych osobom dorosłym, w tym w szczególności 50+, m.in. poprzez specjalne kampanie i programy edukacyjne dla seniorów; - wsparcie finansowania sprzętu i zmniejszenie kosztu dostępu do Internetu dla niektórych grup narażonych na wykluczenie cyfrowe.

Kierunek działań K1.3.

Kształtowanie kompetencji kluczowych (w tym przedsiębiorczości)

Uzasadnienie¹⁰:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - szybki rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz gospodarki 4.0; - brak standardów i powszechnych wzorców funkcjonowania systemu edukacji w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych; - konieczność intensyfikacji działań systemu edukacji wzmacniających postawy wspierające zachowania przedsiębiorcze; - potrzeba zwiększenia poziomu zaangażowania uczelni wyższych, szkół, organizacji pozarządowych i pracodawców w działaniach na rzecz rozwoju kompetencji kluczowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - opracowanie i wdrożenie narzędzi do diagnozowania kompetencji kluczowych miękkich, osobistych i przedsiębiorczych z wykorzystaniem metody symulacji i działania w systemie edukacji na różnych poziomach kształcenia; - opracowanie programów doskonalących dostosowanie metod i narzędzi edukacyjnych, do efektywnego rozwijania kompetencji kluczowych, wprowadzenie szkoleń nauczycieli; - działania na rzecz zwiększenia świadomości na temat kompetencji kluczowych i ich roli w życiu zawodowym i osobistym; - stymulowanie rozwoju umiejętności nauczycieli i pedagogów w zakresie przekazywania wiedzy dotyczącej kompetencji kluczowych opierających się na symulacjach i uczeniu w działaniu; - zwiększenie działań rozwijających kompetencje kluczowe w ramach zajęć obowiązkowych; - wspieranie edukacji w rozwoju umiejętności koniecznych do rozwiązywania rzeczywistych problemów, a także umiejętności miękkich, krytycznego myślenia i przywództwa; - opracowanie i wprowadzenie programów uczniowskich, dotyczących rozwijania
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - trudność w dostosowywaniu się do zmieniającej się rzeczywistości społeczno-gospodarczej osób wchodzących na rynek pracy; - mała elastyczność w reagowaniu na zmiany pojawiające się w społeczeństwie; - trudność w odnalezieniu się na rynku pracy; - trudność w kształtowaniu postawy proaktywnej uczniów wynikająca z funkcjonującego systemu edukacji skoncentrowanego na „rozwiązywaniu testów”, wspierającego postawę bierną wśród młodych osób; 	

¹⁰ W Zaleceniu Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz. U. UE C189/1, 4.6.2018) zostało sformułowanych osiem kluczowych kompetencji: (1) kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji; (2) kompetencje w zakresie wielojęzyczności; (3) kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii; (4) kompetencje cyfrowe; (5) kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się; (6) kompetencje obywatelskie; (7) kompetencje w zakresie przedsiębiorczości; (8) kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej. Formułowanie lub modyfikowanie kolejnych kompetencji kluczowych powinno odbywać się w sposób elastyczny, adekwatny do dynamicznych zmian społeczno-gospodarczych w układzie globalnym, które szczególnie uwidoczniły się od 2020 r.

- nieprzystosowanie pracowników do wymogów pracodawców.	kompetencji kluczowych, projektów uczniowskich, gier i symulacji.
---	---

Kierunek działań K1.4.

Stworzenie nowoczesnego systemu doradztwa zawodowego i informacji zawodowej oraz edukacyjnej

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczająca partycypacja pracodawców w tworzeniu aktualnych zasobów informacji zawodowej; - potrzeba stworzenia jednolitego, komplementarnego systemu informacji edukacyjno-zawodowej, funkcjonującego na kolejnych etapach edukacji (szkoła podstawowa, szkoła ponadpodstawowa, szkoła wyższa, kształcenie ustawiczne osób dorosłych); - niewystarczająca reprezentacja kierunków kształcenia zawodowego w zawodach kluczowych dla gospodarki miasta w wyborach edukacyjno-zawodowych dzieci i młodzieży na etapie szkoły ponadpodstawowej; - niewystarczająca reprezentacja kierunków technicznych oraz innych kluczowych dla rozwoju społeczno-gospodarczego miasta w wyborach edukacyjno-zawodowych młodzieży na etapie szkoły wyższej; - niewystarczający system wsparcia doradczego, w szczególności w zakresie informacji zawodowej dla osób dorosłych w procesie kształcenia ustawicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie kampanii promujących przedsiębiorców, zawody oraz ścieżki kariery korzystne dla rozwoju społeczno-gospodarczego miasta, w tym wieloletniego programu targów edukacyjnych; - opracowanie i wdrożenie modelu zachęt, w tym klas patronackich i stypendiów współfinansowanych przez przedsiębiorców, branże, sektory; - program szkoleń podnoszących kompetencje zawodowe doradców zawodowych z instytucji oświatowych bazujący na informacji edukacyjno-zawodowej współtworzonej przez wszystkie placówki oświatowe i pracodawców funkcjonujących na terenie miasta; - opracowanie i wdrożenie na podstawie zasobów internetowych jednolitego, komplementarnego systemu informacji edukacyjno-zawodowej.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - niski prestiż zawodów kluczowych dla gospodarki regionu i miasta w aspiracjach edukacyjno-zawodowych młodzieży oraz ich rodziców; - niekorzystne modele kariery zawodowej powodujące odpływ talentów z miasta; - niewykorzystanie w pełni istniejącego w mieście potencjału zasobów ludzkich. 	

Kierunek działań K1.5.

Zapewnienie warunków rozwoju przedsiębiorczości w każdej szkole i przedszkolu

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - konieczność zwiększenia świadomości metod i potrzeb kształtowania kompetencji przedsiębiorczych; - potrzeba kształtowania postaw przedsiębiorczych; - potrzeba kształcenia umiejętności praktycznych w zakresie przedsiębiorczości. 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększanie kompetencji kadr szkół i przedszkoli w zakresie przedsiębiorczości; - promowanie postaw przedsiębiorczych na wszystkich etapach edukacji przez wykorzystanie możliwości kształtowania programów nauczania przez nauczycieli; - zwiększenie liczby zajęć praktycznych w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych; - prowadzenie działań wychowawczych i kształtowanie postaw przedsiębiorczych w szkole; - działania na rzecz zwiększania świadomości rodziców w kwestiach przedsiębiorczości; - wsparcie finansowe działań kreatywnych,
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - brak kompetencji pożądanych na rynku pracy; - brak gotowości do zmian (elastyczność, kreatywność); - niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców. 	

	<p>dedykowanie środków na edukację dzieci i młodzieży w zakresie przedsiębiorczości;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie współpracy pomiędzy edukacją a biznesem i tworzenie rozwiązań systemowych.
--	--

Kierunek działań K1.6.

Kompetencje zarządcze w sektorze publicznym i w biznesie

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - rozproszona oferta kształcenia wzmacniająca kompetencje zarządcze osób decydujących o strategicznym rozwoju JST na poziomie miasta i obszaru funkcjonalnego; - potrzeba większego wykorzystania potencjałów rozwojowych miasta jako dużego ośrodka miejskiego i gmin w ramach BOF; - potrzeba rozwijania kompetencji relacyjnych we współpracy z różnymi interesariuszami rozwoju lokalnego; - niewystarczające przygotowanie kompetencyjne i wykorzystanie przywództwa w zarządzaniu rozwojem lokalnym/przedsiębiorstwem; - konieczność zwiększenia dynamiki rozwoju lokalnego w poszczególnych obszarach; - potrzeba zwiększenia poziomu koordynacji współpracy multisektorowej i partnerstw lokalnych, w tym w ramach BOF. 	<ul style="list-style-type: none"> - promocja programów edukacyjnych/studiów podyplomowych dla kadry menedżerskiej w sektorze publicznym i w biznesie; - dofinansowanie programów edukacyjnych/studiów podyplomowych dla kadry menedżerskiej w sektorze publicznym i w biznesie na podstawie kryteriów konkursowych; - rozwój kompetencji przywódczych na każdym szczeblu zarządzania w sektorze publicznym i w biznesie; - rozwój kompetencji zarządzania partnerstwami lokalnymi; - rozwój kompetencji relacyjnych z różnymi grupami interesariuszy.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - niepełne wykorzystanie kapitału ludzkiego w sektorze publicznym i w biznesie; - znikomy rozwój sfery gospodarczej i przedsiębiorczości w mieście; - niewystarczająca liczba nowych, atrakcyjnych miejsc pracy. 	

Kierunek działań K1.7.

Kształcenie przez całe życie

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba zwiększenia udziału mieszkańców w kształceniu ustawicznym; - konieczność nadążania za zmianami cywilizacyjnymi; - potrzeba zwiększenia elastyczności i otwartości na zmiany. 	<ul style="list-style-type: none"> - promocja idei uczenia się przez całe życie; - stałe rozpoznawanie zmieniających się potrzeb kompetencyjnych pracodawców; - rozpoznawanie potrzeb edukacyjnych różnych grup wiekowych mieszkańców; - oferowanie na preferencyjnych warunkach możliwości kształcenia dla wszystkich grup wiekowych mieszkańców.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - trudności w dostosowywaniu się do zmian na rynku pracy; - trudności w adaptacji do zmieniającego się życia społecznego. 	

Cel operacyjny K2. Zdrowi mieszkańcy

Wysoka jakość życia nie jest możliwa bez zachowania dobrej kondycji fizycznej i psychicznej. W dobie globalnych zagrożeń zdrowotnych, procesu nieuchronnego starzenia się społeczeństwa, specyficznych zagrożeń dotyczących młodego pokolenia działania na rzecz zdrowia mieszkańców mają wysoki priorytet. Najskuteczniejsze jest przy tym podejmowanie działań w zakresie prewencji zdrowotnej, do których można zaliczyć nie tylko klasyczną profilaktykę chorób, ale także promocję aktywności fizycznej.

Kierunek działań K2.1.

Profilaktyka zdrowotna/chorób cywilizacyjnych/edukacja zdrowotna

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczna profilaktyka wczesna (utrwalanie prawidłowych wzorców zdrowego stylu życia) oraz profilaktyka wtórna (wczesne wykrywanie chorób i szybkie działania lecznicze w celu powstrzymania rozwoju choroby); - niewystarczająca wiedza w zakresie profilaktyki zdrowia i potrzeby wykonywania badań profilaktycznych; - potrzeba zwiększenia liczby programów profilaktycznych; - niewykorzystany potencjał pracowników naukowych; - potrzeba zwiększenia motywacji do prowadzenia zdrowego trybu życia i aktywności fizycznej; - siedzący tryb pracy, nauka i praca zdalna; - konieczność zmiany złych nawyków żywieniowych utrwalanych w dzieciństwie; - niezbędność uzupełniania braków w wiedzy na temat sposobów zapobiegania chorobom cywilizacyjnym wśród młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie edukacji zdrowotnej na wszystkich etapach poprzez dostosowanie programów kształcenia, wsparcie w podnoszeniu kompetencji wśród nauczycieli i powstawanie konkretnych działań skierowanych do uczniów i nauczycieli; - działania na rzecz zwiększenia świadomości społecznej na temat epidemiologii chorób cywilizacyjnych; - systemowa promocja działań profilaktycznych, zwiększenie aktywności ze strony lekarzy pierwszego kontaktu, zaangażowanie innych podmiotów (w tym JST) oraz pracodawców w działania profilaktyczne; - prowadzenie „lokalnych” kampanii informacyjnych i edukacyjnych z zakresu profilaktyki zdrowotnej oraz tworzenie miejskich programów profilaktyki zdrowotnej; - intensyfikacja współpracy z instytucjami i organizacjami zajmującymi się promocją zdrowia bądź działającymi na rzecz osób chorych; - zwiększenie współpracy pomiędzy miastem a jednostkami ochrony zdrowia i Uniwersytetem Medycznym w Białymstoku w zakresie profilaktyki zdrowia/edukacji zdrowotnej; - współpraca z administracjami osiedli i ich mieszkańcami; - działania na rzecz zwiększania świadomości pracodawców na temat znaczenia odpowiednich warunków pracy w zapobieganiu powstawania schorzeń.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - wysoki wskaźnik umieralności; - częstsza umieralność mężczyzn na choroby cywilizacyjne; - zwiększony wskaźnik zachorowalności; - zwiększone wydatki na opiekę zdrowotną; - spadek jakości życia; - negatywne konsekwencje dla rynku pracy; - niezdolność do pracy spowodowana stopniem zaawansowania choroby; - izolacja społeczna. 	

Kierunek działań K2.2.

Promocja zdrowego trybu życia

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba przeciwdziałania uzależnieniom wśród osób na nie podatnych; - konieczność przeciwdziałania chorobom, takim jak otyłość; - potrzeba przeciwdziałania zapadaniu na choroby cywilizacyjne (np. cukrzycę, depresję, choroby 	<ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz zwiększenia skuteczności programów edukacyjnych w zakresie zdrowego odżywiania i aktywności fizycznej; - edukacja rodziców; - działania na rzecz zwiększenia zaangażowania organizacji pozarządowych w promocję

serca); – konieczność przeciwdziałania występowaniu nadwagi dzieci i młodzieży; – konieczność przeciwdziałania występowaniu nadwagi osób dorosłych.	zdrowego trybu życia; – prowadzenie działań pobudzających nauczycieli wychowania fizycznego do większego zaangażowania i wprowadzania atrakcyjniejszych form zajęć; – akcje na rzecz zwiększania świadomości społecznej na temat zdrowego stylu życia, zwiększenia wiedzy na temat prawidłowego żywienia dzieci i młodzieży oraz prawidłowych diet w trakcie choroby; – działania na rzecz zwiększenia aktywności fizycznej, w tym poprzez udostępnianie oraz rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, w szczególności we współpracy z BOF oraz zwiększanie świadomości na temat skutków braku ruchu; – prowadzenie zorganizowanych, bezpłatnych działań promujących aktywność fizyczną przy wykorzystaniu dostępnej infrastruktury sportowej; – promocja zdrowej żywności; – prowadzenie działań edukacyjnych na etapie wczesnoszkolnym; – wsparcie finansowania małej infrastruktury sportowej w mieście (siłowni na świeżym powietrzu, przyrządów do ćwiczeń); – rozwój terenów sportowo-rekreacyjnych.
Skutki braku interwencji:	
– zaburzenia psychiczne; – wzrost nakładów na służbę zdrowotną; – pogłębianie się izolacji społecznej; – zły wpływ na pracę zawodową i gospodarkę; – wykluczenie z życia społecznego; – konieczność opieki nad osobami zależnymi.	

Kierunek działań K2.3.

Wsparcie psychologiczno-psychiatryczne oferowane mieszkańcom, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
– zła kondycja psychiczna młodzieży, czego skutkiem są zaburzenia zachowania, dysfunkcyjne relacje z innymi, zaburzenia odżywiania, izolacja społeczna; – zła kondycja psychiczna dzieci.	– działania na rzecz lepszego przygotowania nauczycieli w zakresie zdrowia psychicznego; – zwiększenie dostępności psychologów w placówkach szkolnych oraz zwiększenie dostępności psychiatrów w poradniach psychologiczno-pedagogicznych; – tworzenie ośrodków specjalistycznych; – działania na rzecz przygotowania doradców zawodowych w zakresie doradztwa dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami; – prowadzenie działań wspierających opiekunów osób zależnych przez systemowe wsparcie rodziców dzieci z problemami; – działania na rzecz promocji zdrowia psychicznego i zmiany negatywnych stereotypów na temat psychiatrii i chorób psychicznych; – działania na rzecz zwiększania dostępności terapii osób dorosłych, w tym terapii długoterminowej; – wykorzystywanie metod terapeutycznych opartych na przedsiębiorczości (spółdzielnie socjalne) oraz metod aktywizujących poprzez edukację i pracę, w celu wsparcia dzieci; – tworzenie telefonów zaufania i anonimowego wsparcia; – zwiększenie dostępności do opieki
Skutki braku interwencji:	
– przedwczesne kończenie edukacji; – wykluczenie społeczne ze środowiska rówieśniczego; – niższe aspiracje związane ze spadkiem własnej wartości; – problemy zawodowe opiekunów; – problemy zdrowotne i społeczne w dorosłości; – niska przedsiębiorczość dorosłych; – niskie kompetencje, niska aktywność zawodowa i społeczna dorosłych; – wykluczenie społeczne i alienacja w środowisku rówieśniczym; – dysfunkcyjne relacje rodzinne.	

	psychiatrycznej; – działania na rzecz poprawy relacji rodzinnych; – zwiększanie świadomości rodziców w sprawach zdrowia psychicznego ich dzieci.
--	--

Kierunek działań K2.4.

Prewencja uzależnień (środki psychoaktywne, zaburzenia odżywiania, uzależnienia behawioralne)

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
– potrzeba prowadzenia działań prewencyjnych w zakresie uzależnień.	– zwiększenie finansowania na działania prewencyjne; – pomoc rodzinom dotkniętym problemem uzależnień; – zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej; – aktywizacja osób dotkniętych problemem uzależnień oraz ich rodzin; – realizacja działań profilaktycznych oraz wprowadzanie mechanizmów oceny ich skuteczności.
Skutki braku interwencji:	
– wzrost zjawisk patologicznych; – rozpad rodzin i więzi społecznych; – problemy ze zdrowiem psychicznym; – problemy zdrowotne; – problemy z prawem; – wypadanie z ról społecznych; – wzrost liczby samobójstw; – ubóstwo.	

Kierunek działań K2.5.

Opieka długoterminowa i opieka nad osobami starszymi

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
– narastający problem opieki osób starszych i niewystarczającej opieki senioralnej; – potrzeba rozwinięcia oferty usług opiekuńczych dla osób starszych; – potrzeba ułatwienia dostępu do dziennych ośrodków wsparcia; – słabsza kondycja zdrowotna.	– promowanie kierunków studiów związanych z geriatrią; – wsparcie systemu ochrony zdrowia, w tym wsparcie finansowania sprzętu specjalistycznego; – zwiększenie finansowania placówek służby zdrowia; – zwiększenie liczby miejsc w placówkach opieki długoterminowej, rozbudowanie oferty usług opiekuńczych dla osób starszych i dziennych ośrodków wsparcia; – tworzenie miejsc integracji dla osób starszych; – poszerzenie oferty specjalistycznych usług opiekuńczych.
Skutki braku interwencji:	
– osoby starsze zdane są na siebie lub na rodzinę; – wzrost zapotrzebowania na opiekę szpitalną; – brak aktywności zawodowej opiekunów osób starszych.	

Kierunek działań K2.6.

Aktywność sportowa mieszkańców, w tym dostępność obiektów sportowych

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
– potrzeba poprawy kondycji mieszkańców przy wykorzystaniu infrastruktury sportowo-rekreacyjnej miasta i otoczenia funkcjonalnego; – potrzeba intensyfikacji kontaktu z innymi ludźmi.	– działania na rzecz zwiększenia skuteczności programów edukacyjnych w zakresie aktywności fizycznej; – dalsza rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, w szczególności we współpracy z obszarem funkcjonalnym Białegostoku i zwiększenie jej dostępności, w tym bezpłatny dostęp do wybranych obiektów sportowych dla mieszkańców; – tworzenie nowych ośrodków sportowych; – działania na rzecz zwiększenia zaangażowania nauczycieli w promocję aktywności fizycznej
Skutki braku interwencji:	
– słaba kondycja fizyczna; – większe wydatki na leki; – choroby cywilizacyjne, takie jak cukrzyca, otyłość, nadwaga, choroby serca, problemy z kręgosłupem; – spadek odporności psychicznej.	

	<p>w szkołach;</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie działań promujących uprawianie popularnych dyscyplin sportowych w celu zwiększenia aktywności sportowej mieszkańców; - prowadzenie działań zachęcających do wspólnej aktywności fizycznej, organizacja zajęć sportowych dla mieszkańców, współudział miasta w organizacji sportowych imprez masowych, np. biegowych; - stymulowanie jednostek oświatowych do organizacji zajęć na miejskich pływalniach; - prowadzenie kampanii prosportowych (np. w szkołach), zwiększających wiedzę o korzyściach z uprawiania sportu i wpływie niewłaściwego odżywiania na zdrowie; - realizacja zadań z zakresu upowszechniania kultury fizycznej; - wsparcie finansowania małej infrastruktury sportowej w mieście (siłowni na świeżym powietrzu, przyrządów do ćwiczeń); - wprowadzenie atrakcyjniejszych form zajęć wychowania fizycznego; - aktywizacja osób z niepełnosprawnościami poprzez tworzenie warunków do uprawiania sportu.
--	---

Cel operacyjny K3. Aktywni i bezpieczni mieszkańcy

Warunkiem satysfakcjonującego życia jest aktywność zawodowa i społeczna, zapewniająca nie tylko realizację potrzeb materialnych, ale też naturalnej potrzeby relacji z innymi ludźmi. W tym zakresie szczególne znaczenia mają działania w stosunku do mieszkańców w trudnej sytuacji, którzy powinni mieć możliwość otrzymania pomocy doraźnej oraz szansy na trwałą integrację społeczną. Wysoka aktywność zawodowa, społeczna powinna być w miarę możliwości udziałem wszystkich mieszkańców.

Kierunek działań K3.1.

Wsparcie dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach rozwojowych oraz ich rodzin

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba rozwoju kompetencji rodziców dzieci o specjalnych potrzebach rozwojowych; - potrzeba zwiększenia dostępności opieki specjalistycznej; - konieczność korzystania z prywatnej pomocy specjalistów. 	<ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz rozbudowy oferty opieki dziennej dla dzieci i młodzieży; - wsparcie rodziców i opiekunów dzieci o specjalnych potrzebach rozwojowych poprzez stwarzanie możliwości rozwoju ich kompetencji, szkolenia podnoszące ich umiejętności wychowawcze, specjalistyczne poradnictwo, tworzenie grup wsparcia; - stwarzanie możliwości rozwoju polityki socjalnej; - minimalizowanie barier architektonicznych w szkołach i przestrzeni miasta (windy, szerokie wejścia, dostosowane toalety); - tworzenie programów aktywizujących zawodowo rodziców; - akcje i kampanie społeczne na rzecz zwiększenia świadomości społecznej, zmniejszania dyskryminacji i większej tolerancji wobec osób o specjalnych potrzebach rozwojowych; - tworzenie oddziałów integracyjnych oraz wsparcie finansowania pozwalającego na zatrudnienie wykwalifikowanego personelu dla dzieci z potrzebami; - działania na rzecz skoordynowania opieki lekarskiej pomiędzy ośrodkami oraz zwiększenia dostępności do poradni psychologiczno-pedagogicznych; - pobudzanie do większej aktywności NGO działających na rzecz osób o specjalnych potrzebach rozwojowych w celu tworzenia grup wsparcia i prowadzenia działań pomocowych; - wsparcie finansowania sprzętu specjalistycznego oraz kadr; - rozwój systemu informacji; - działania na rzecz rozwoju opieki prenatalnej; - wyznaczenie placówek i osób świadczących opiekę wychowawczą dla rodziców i opiekunów.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - mniejsza aktywność zawodowa rodziców i opiekunów; - uzależnienie od świadczeń pomocy; - niższy standard życia rodziny, ubóstwo; - problemy mieszkaniowe; - odrzucenie przez społeczeństwo, stereotypy, stygmatyzacja; - brak integracji społecznej, izolacja społeczna; - obciążenie psychiczne opiekunów; - niższa jakość życia, słabe funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami; - rozpad rodzin. 	

Kierunek działań K3.2.

Aktywizacja społeczna i zawodowa osób dorosłych z niepełnosprawnościami oraz wsparcie ich rodzin

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - konieczność wsparcia członków rodziny w podjęciu i utrzymaniu zatrudnienia; - potrzeba wsparcia rozwoju talentów osób z niepełnosprawnościami; - konieczność zmiany trudnej sytuacji rodzin, w których funkcjonują osoby z niepełnosprawnościami (zarówno dzieci, jak i dorośli).	<ul style="list-style-type: none"> - rozwinięcie/dywersyfikacja form wsparcia; - zwiększenie liczby miejsc pobytu całodobowego; - wsparcie rodzin osób z niepełnosprawnościami; - rozwój wsparcia dziennego osób z niepełnosprawnościami; - działania na rzecz zmiany stereotypowego wizerunku osób z niepełnosprawnościami, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji szkolnej, zwiększenie świadomości społecznej dzieci i młodzieży odnośnie do osób z niepełnosprawnościami, zwalczanie stereotypów, pokazanie codziennego życia oraz próba integracji z osobami z niepełnosprawnościami; - działania na rzecz tworzenia miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami; - działania na rzecz dezinstytucjonalizacji wsparcia osób z niepełnosprawnościami; - wsparcie osób z niepełnosprawnościami poprzez instrumenty rehabilitacji społecznej.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - ubóstwo rodzin, ponoszenie coraz większych kosztów finansowych; - pułapka świadczeniowa; - pozostawianie osób z niepełnosprawnościami w domu, brak integracji społecznej; - obniżenie potencjału rynku pracy.	

Kierunek działań K3.3.

Pomoc i wsparcie osobom w sytuacjach kryzysowych

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba wsparcia osób w sytuacjach kryzysowych.	<ul style="list-style-type: none"> - wspomaganie finansowe matek samotnie wychowujących dzieci; - stworzenie domu matki i dziecka; - przeciwdziałanie przemocy; - wsparcie osób starszych, w tym rozwijanie kompetencji przydatnych na rynku pracy; - rozwijanie kwalifikacji przydatnych na rynku pracy wśród osób bezrobotnych; - wsparcie psychologiczne osób dotkniętych problemem bezdomności, w tym osób starszych i obcokrajowców; - prowadzenie działań prewencyjnych w zakresie uzależnień; - rozszerzenie oferty specjalistycznej pomocy i jej popularyzacja wśród osób potrzebujących; - prowadzenie działań korekcyjno-edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych wobec osób stosujących przemoc oraz indywidualne i grupowe wsparcie osób doświadczających kryzysu; - wsparcie psychologiczne rodzin w sytuacjach kryzysowych; - wsparcie procesu leczenia alkoholizmu.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - negatywny wpływ sytuacji na dzieci; - choroby, większa liczba samobójstw; - problemy finansowe; - izolacja społeczna; - wykluczenie społeczne, dysfunkcyjność; - generowanie kolejnych problemów społecznych.	

Kierunek działań K3.4.

Działania prewencyjne wobec ryzykownych zachowań młodego pokolenia

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba wsparcia rodzin w wypełnianiu funkcji	<ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz zwiększenia świadomości

<p>opiekuńczo-wychowawczych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrzeba poprawy relacji rodzinnych. 	<p>rodziców i opiekunów na temat zagrożeń dotyczących osoby młode;</p> <ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz rozwoju kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów; - akcje i wydarzenia integrujące dla rodzin; - rozwój atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu dla młodych osób; - edukacja na temat skutków uzależnień np. od alkoholu; - edukacja dotycząca problemów psychicznych, w tym szkolenia nauczycieli; - prowadzenie w szkołach warsztatów edukacji antydyskryminacyjnej na wszystkich etapach edukacji; - prowadzenie działań na rzecz zwiększenia atrakcyjności i innowacyjności zajęć prowadzonych w szkołach, szkolenie nauczycieli w zakresie prowadzenia kreatywnych zajęć oraz edukacja w zakresie technik uczenia się; - podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów; - zapewnienie optymalnych form pieczy zastępczej dzieciom i młodzieży pozbawionym opieki rodziców.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - uzależnienia wśród młodzieży (środki psychoaktywne, uzależnienia behawioralne); - problemy psychiczne; - zaniedbanie edukacji; - demoralizacja; - izolacja społeczna. 	

Kierunek działań K3.5.

Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - wysoki wskaźnik osób bezrobotnych; - potrzeba przeciwdziałania bezrobociu kobiet, osób młodych oraz po 50. roku życia. 	<ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz rozwoju kwalifikacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w celu zwiększenia ich aktywności zawodowej, m.in. w postaci kursów i szkoleń; - wsparcie osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy, zwiększanie dostępu do doradztwa zawodowego oraz zwiększanie świadomości na temat realiów białostockiego rynku pracy; - rozwój infrastruktury społecznej w postaci żłobków oraz opieka dla osób zależnych, które pozwoliłyby na pogodzenie obowiązków opiekuńczych z pracą; - działania na rzecz aktywizacji społecznej i integracji; - działania na rzecz zwiększenia kompetencji kobiet powracających na rynek pracy, pomoc w zakresie doradztwa zawodowego.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - długotrwałe bezrobocie; - brak zarobkowych źródeł dochodu; - doświadczanie marginalizacji; - problem z włączeniem się w życie społeczne. 	

Kierunek działań K3.6.

Przeciwdziałanie ubóstwu

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - konieczność pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb bytowych osób i rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej; - potrzeba wspomagania w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich; - integracja społeczna. 	<ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz rozwoju kwalifikacji potrzebnych na białostockim rynku pracy, organizowanie szkoleń, staży dopasowanych do potrzeb pracodawców; - działania na rzecz zwiększenia świadomości na temat kwestii finansowych; - wsparcie przedsiębiorców i osób, które straciły
Skutki braku interwencji:	

<ul style="list-style-type: none"> - zagrożenie bezdomnością; - długotrwałe bezrobocie; - problem z zaspokojeniem podstawowych potrzeb; - wzrost przestępczości; - pogorszenie dobrobytu rodziny i standardu życia; - wzrost śmiertelności; - marginalizacja, wykluczenie społeczne, izolacja; - deprywacja emocjonalna, społeczna i intelektualna dzieci; - przejmowanie wzorów życia i dziedziczenie ubóstwa; - uzależnienie od świadczeń pomocy społecznej. 	<p>pracę wskutek pandemii;</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększanie możliwości korzystania z usług doradców zawodowych; - rozwój placówek kulturalnych mogących pełnić funkcje integrujące grupy osób wykluczonych; - działania wspierające dla osób samotnie prowadzących gospodarstwa domowe zagrożonych ubóstwem; - wsparcie w kwestiach opiekuńczo-wychowawczych; - rozwój polityki mieszkaniowej, zwiększenie liczby i jakości mieszkań dostępnych cenowo.
--	--

Kierunek działań K3.7.

Aktywizacja społeczna i zawodowa osób starszych

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba wsparcia w ponownym wejściu na rynek pracy; - potrzeba zwiększenia podaży pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> - promocja działań profilaktycznych, kampanii informacyjnych i edukacyjnych z zakresu profilaktyki zdrowotnej oraz aktywności fizycznej skierowanych do osób starszych; - poprawa systemu świadczeń społecznych; - akcje i kampanie przełamujące stereotypy dotyczące osób starszych i systemu opieki nad osobami zależnymi; - działania na rzecz zwiększenia świadomości pracodawców na temat zatrudniania osób starszych i/lub opiekunów/osób zależnych, programów WLB¹¹ oraz odpowiedniego przygotowania stanowisk pracy; - wspomaganie rozwoju kompetencji osób starszych i/lub opiekunów, edukacja ustawiczna, aktualizowanie wiedzy i umiejętności; - tworzenie programów wspierania kompetencji osób starszych i/lub opiekunów, szkolenia dla osób mających przerwę w pracy; - rozwój systemu opieki dla osób starszych oraz opieki wytchnieniowej dla opiekunów; - prowadzenie akcji służących integracji międzypokoleniowej; - wspieranie różnych form aktywności społecznej i zawodowej seniorów; - prowadzenie działań na rzecz zwiększenia aktywności osób starszych poprzez rozwój oferty kulturalno-rekreacyjnej, inicjatywy mające na celu łączenie pokoleń.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - niski poziom dochodów (ryzyko ubóstwa); - problemy psychiczne; - przyspieszony proces starzenia się; - alienacja społeczna; - pogarszający się stan zdrowia. 	

Kierunek działań K3.8.

Integracja obcokrajowców/cudzoziemców

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - konieczność rozwoju umiejętności językowych cudzoziemców; 	<ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz przeciwdziałania rasizmowi, przemocy i prześladowaniom osób innej

¹¹ Programy WLB (ang. *work-life balance*) – programy na rzecz równowagi życia zawodowego i rodzinnego.

<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba ułatwienia integracji cudzoziemców; - konieczność zmiany mentalności i kształtowanie postaw tolerancji niektórych mieszkańców; - potrzeba zwiększania zasobów pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> - narodowości; - kampanie informacyjne, akcje prezentujące wielokulturowość, edukacja antydyskryminacyjna w szkołach na wszystkich etapach edukacji; - wsparcie nauczycieli w rozwijaniu kompetencji umożliwiających im pracę z dziećmi innej narodowości, prowadzenie zajęć dodatkowych, np. z języka polskiego, umożliwiających zminimalizowanie zaległości i problemów w nauce, przeciwdziałanie analfabetyzmowi; - działania wspomagające podejmowanie zatrudnienia obcokrajowcom, dostęp do doradców zawodowych, możliwość rozwijania kompetencji, pomoc w wypełnianiu kwestii formalnych; - prowadzenie działań umożliwiających rozwój edukacyjny i kulturowy oraz nakierowanych na wsparcie integracji ze środowiskiem lokalnym; - stymulowanie wzrostu działań placówek kulturowych, które mogłyby pełnić funkcje integrujące grupy osób wykluczonych ze względu na narodowość.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - wykluczenie społeczne; - problem z asymilacją kulturową; - konflikty narodowościowe; - narastanie zachowań ksenofobicznych; - pogłębienie problemu przemocy. 	

Kierunek działań K3.9.

Budowa zintegrowanego systemu zarządzania bezpieczeństwem w mieście

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba zwiększenia świadomości zagrożeń; - zagrożenia związane z występowaniem zjawisk ekstremalnych np. powódzie, gradobicia. 	<ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz zwiększenia świadomości społecznej w zakresie potencjalnych zagrożeń i ich skutków oraz odpowiednich zasad postępowania; - prowadzenie działań na rzecz eliminowania przyczyn i źródeł zagrożeń; - doskonalenie zarządzania informacją w systemach bezpieczeństwa; - kontynuowanie dobrych praktyk w ramach realizowanych programów (np. „Program Miasta Białegostoku Przeciwdziałania Dyskryminacji Rasowej, Ksenofobii i Związanej z nimi Nietolerancji na lata 2014–2017 Białystok dla Tolerancji”); - monitoring przyczyn i źródeł zagrożeń odnoszących się do przestępstw o podłożu ksenofobicznym; - przygotowywanie i wdrażanie zasad oraz stałe całodobowe prowadzenie monitoringu zagrożeń według zakresu potrzeb i uwarunkowań ich występowania; - systematyczna edukacja na temat możliwości występowania zagrożeń oraz zasad ich zapobiegania, przygotowanie materiałów informacyjnych, prowadzenie spotkań i szkoleń, udzielanie niezbędnej pomocy osobom zagrożonym; - stworzenie zintegrowanego systemu zarządzania kryzysowego w mieście we współpracy z otoczeniem.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - lekceważenie zasad bezpieczeństwa; - pogłębianie się zjawisk niekorzystnych na skutek zmian ekonomicznych. 	

Cel operacyjny K4. Otwarcia mieszkańcy

Otwartość na innych, niedyskryminacja, rozwój relacji zaufania i współpracy to pozytywne i pożądane cechy jednostek. Dominacja takich postaw tworzy pojęcie kapitału społecznego, który warunkuje rozwój społeczny i gospodarczy. Jego powiększaniu się służy powszechne uczestnictwo w kulturze, ale także w aktywności lokalnej. Należy zachęcać mieszkańców do szerokiej partycypacji w działaniach na rzecz dobra wspólnego, które nie tylko sprzyja osiągnięciu bieżących celów, ale buduje kapitał na przyszłość – kapitał otwartości i zaufania.

Kierunek działań K4.1.

Rozwój postaw równego traktowania, niedyskryminacji i otwartości na różnorodność

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba zwiększania poczucia bezpieczeństwa; - negatywne postawy i zachowania występujące w niektórych środowiskach społecznych; - potrzeba kreowania pozytywnego wizerunku miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie różnorodności, dyskryminacji i otwartości na wszystkich poziomach edukacji, kształtowanie kompetencji kadry w tym zakresie (kursy trenerów edukacji antydyskryminacyjnej); - prowadzenie działań wspierających rozwiązywanie problemów na tle dyskryminacji, wsparcie instytucjonalne, przeciwdziałanie przejawom agresji; - działania na rzecz zwiększenia aktywności społecznej środowisk dyskryminowanych; - akcje medialne o tematyce równościowej i antydyskryminacyjnej, na temat różnorodności kulturowej; - akcje i wydarzenia promujące odmienne kultury; - zwiększenie dostępności do lekcji etyki, religii mniejszościowych; - działania na rzecz zwiększenia świadomości pracodawców dotyczące osób z niepełnosprawnościami, o ograniczeniach i potencjalnie osób z różnymi formami niepełnosprawności; - działania na rzecz promocji związanej z dzieleniem się obowiązkami rodzicielskimi, udziału kobiet na stanowiskach decyzyjnych oraz rozwijania wśród dziewcząt talentów przywódczych; - rozwój systemu opieki instytucjonalnej nad dziećmi; - systematyczna analiza zgłoszeń przypadków nierównego traktowania, dyskryminacji oraz nietolerancji w celu zidentyfikowania skali problemu w mieście i jego eliminacji.
<p style="text-align: center;">Skutki braku interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odpływ młodej, wykształconej ludności; - wzrost zachorowań na tle psychicznym; - przejawy agresji wobec osób o odmiennej orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej; - nietolerancja wobec osób odmiennych kulturowo i religijnie; - mniejsze szanse osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy; - mały udział osób starszych w życiu społecznym; - niższe wynagrodzenie kobiet na tych samych stanowiskach; - narastanie zachowań ksenofobicznych; - wzrost zjawiska odrzucenia i agresji w szkołach. 	

Kierunek działań K4.2.

Wzrost aktywności i partycypacji społeczności lokalnych oraz rozwój więzi społecznych na poziomie lokalnym

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba zwiększenia udziału mieszkańców w kształtowaniu polityki miasta, opracowaniu i wdrażaniu programów i projektów rozwoju; 	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie partycypacji mieszkańców w kształtowaniu polityki miasta, opracowaniu i wdrażaniu programów i projektów rozwoju;

<ul style="list-style-type: none"> - niewykorzystanie potencjału twórczego/kapitału ludzkiego; - poczucie bezradności liderów lokalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój bazy infrastrukturalnej – zewnętrznej i lokalowej; - prowadzenie inicjatyw lokalnych oraz działania informacyjne na temat prowadzonych inicjatyw; - kampanie na rzecz promocji działań związanych z aktywnością lokalną, ułatwianie dostępu do oferty prowadzonych działań; - wsparcie finansowe i instytucjonalne liderów grup formalnych i nieformalnych działających na rzecz miasta i jego mieszkańców; - prowadzenie działań integracyjnych dla mieszkańców, w celu zwiększenia zaufania i intensyfikacji kontaktów, co skutkować będzie większą ich aktywnością; - działania na rzecz powstawania i wspierania istniejących rad osiedli oraz zwiększania ich aktywności; - działania edukacyjne na rzecz budowania postaw dzieci i młodzieży do aktywności społecznej i udziału w kulturze, rozwój kompetencji rodziców i nauczycieli w tym zakresie.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - narastająca izolacja społeczna; - rosnąca polaryzacja społeczeństwa; - rozpad/zanik więzi społecznych; - niższa jakość życia; - zanik solidarności międzyludzkiej; - brak poczucia bezpieczeństwa. 	

Kierunek działań K4.3.

Promocja turystyki kulturowej

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczająca znajomość historii miasta; - potrzeba udokumentowania substancji zabytkowej miasta oraz historii jej mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> - dbałość o substancję zabytkową miasta; - badanie i dokumentowanie tkanki społecznej miasta, białostockich osiedli i ich mieszkańców; - popularyzacja wiedzy o zasobie zabytkowym i dziedzictwie kulturowym, także przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii; - promowanie ambasadorów miasta – potomków sławnych białostoczan, a także osób pochodzących z Białegostoku, które osiągnęły sukces.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczające utożsamianie się mieszkańców z miastem. 	

Kierunek działań K4.4.

Promocja kultury – edukacja kulturalna oraz wspieranie oddolnych inicjatyw kulturalnych

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - konieczność zwiększenia poziomu współpracy między „aktorami”/animatorami odpowiedzialnymi za rozwój miejskiej kultury; - potrzeba kształtowania świadomego odbiorcy. 	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie środowisk twórczych i promocja dokonań lokalnych twórców; - promocja młodych środowisk twórczych i wykorzystanie ich potencjału; - stwarzanie warunków do aktywizacji społeczności miasta w sferze kultury i wzrostu jej uczestnictwa w kulturze; - zwiększanie kompetencji kulturowych mieszkańców; - rozwój funkcji kulturalnych poprzez wykorzystanie potencjału szkolnictwa artystycznego; - poprawa stanu istniejącej infrastruktury; - edukacja kulturalna mieszkańców; - rozwój oferty kulturalnej na białostockich osiedlach; - promocja działań kulturalnych i wsparcie animatorów życia kulturalnego;
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - brak rozwoju działań i inicjatyw kulturalnych; - instrumentalne traktowanie kultury; - pogłębianie się podziałów, izolacja środowisk twórczych. 	

	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój projektów kulturalnych z krajowymi i międzynarodowymi partnerami; - przebudowa systemu komunikacji dotyczącej podejmowania decyzji i przekazywania informacji o efektach prowadzonej polityki kulturalnej.
--	--

Kierunek działań K4.5.

Wspieranie lokalnych artystów, kadr kultury

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - stosunkowo wolny rozwój branży kreatywnej oraz niski poziom zatrudnienia; - niskie dochody w sektorze kultury; - potrzeba rozwoju sceny artystycznej miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> - edukacja kulturalna oraz działania na rzecz promocji kultury wysokiej; - wsparcie w finansowaniu jednostek kultury, artystów i przedsięwzięć kulturalnych innych niż kultura masowa; - długofalowe podejście do działań kulturalnych, stworzenie kompetentnej kadry menadżerskiej; - promocja przedsięwzięć kulturalnych oraz wykorzystanie turystyki kulturalnej; - wykorzystanie kultury jako elementu promocji miasta; - powiązanie branży kreatywnej z instytucjami, organizacjami kultury; - wykorzystanie wypracowanych dokumentów i strategii działań kulturalnych; - promowanie mecenatu kultury; - wsparcie medialne kultury wysokiej.
<p>Skutki braku interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odpływ kreatywnych ludzi kultury do innych ośrodków; - niska konkurencyjność oferty kulturalnej miasta; - dominacja kultury masowej. 	

5.2. GOSPODARKA

CEL STRATEGICZNY G

ŚWIADOMY WZROST GOSPODARCZY

Zagadnienia gospodarcze w prowadzeniu polityki rozwoju miasta są fundamentalne. Społeczna świadomość znaczenia oraz istnienie solidnej bazy ekonomicznej decydują w dużej mierze o tempie i kierunkach rozwoju miasta. Stan lokalnej gospodarki silnie oddziałuje nie tylko na inne sfery miejskiego życia, ale i na obszar funkcjonalny, a w przypadku Białegostoku decyduje w znacznej mierze o rozwoju całego regionu.

Istotną kwestią jest zwrócenie uwagi na wzajemne powiązanie „miękkiego” obszaru powszechnej świadomości znaczenia gospodarki i „twardego” wprost rozwoju gospodarczego opartego na silnych i nowoczesnych przedsiębiorstwach. Obie te sfery są wzajemnie powiązane i dążenie do ich osiągnięcia w obu funkcjach może zapewnić zwiększoną efektywność. Dwukierunkowe działanie w znacznie większym stopniu umożliwi sprostanie podstawowym wyzwaniom społecznym miasta.

CEL STRATEGICZNY			
ŚWIADOMY WZROST GOSPODARCZY			
Cel operacyjny		Kierunek działań	
G1.	INWESTYCJE / INNOWACYJNOŚĆ	G1.1.	Tworzenie warunków do inwestowania
		G1.2.	Rozwój współpracy nauki, biznesu, samorządu i partnerów
		G1.3.	Pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych
G2.	BRANŻE WIODĄCE	G2.1.	Rozwój branż kluczowych
		G2.2.	Rozwój przemysłu wysokich technologii
G3.	PROMOCJA / WIZERUNEK „BIZNESOWY”	G3.1.	Promocja i biznesowa otwartość miasta i BOF
		G3.2.	Eko Białystok = dobry biznes
G4.	PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ / OTOCZENIE	G4.1.	Zwiększenie liczby nowych firm
		G4.2.	Wykorzystanie potencjału, wzmocnienie i synergia instytucji otoczenia biznesu

Cel operacyjny G1. Inwestycje / Innowacyjność

Wzrost nakładów inwestycyjnych miasta i przedsiębiorstw jest motorem rozwoju gospodarczego Białegostoku. Inwestycje wewnętrzne miasta tworzą warunki do rozwoju firm, mając bezpośrednie przełożenie na wzrost konkurencyjności istniejących podmiotów gospodarczych. Natomiast inwestycje zewnętrzne są ważnym transferem kapitału, naturalną transmisją nowoczesnych technologii i wiedzy, wywierając tym samym wpływ na świat nauki i sposób funkcjonowania przedsiębiorstw. Działania proinnowacyjne należy łączyć z podnoszeniem atrakcyjności inwestycyjnej Białegostoku.

Kierunek działań G1.1.

Tworzenie warunków do inwestowania

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - rezerwy terenów na realizację różnorodnych funkcji społeczno-gospodarczych; - wolne tereny inwestycyjne, w szczególności na terenie obszaru funkcjonalnego miasta; - niewystarczająca liczba przedsiębiorstw konkurencyjnych na poziomie krajowym, europejskim, czy światowym; - brak świadomości społecznej o roli gospodarki; - niski poziom inwestycji kapitału w rozwój firm; - niedostatecznie rozwinięta współpraca nauki z biznesem; - wykształcone zasoby pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> - podniesienie świadomości społecznej postrzegania znaczenia gospodarki w rozwoju miasta; - zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej poprzez poprawę zewnętrznej dostępności komunikacyjnej miasta (komunikacja lotnicza); - przygotowanie uzbrojonych terenów inwestycyjnych; - kształcenie zasobów kadrowych na potrzeby gospodarki miasta; - wzmocnienie roli samorządów gospodarczych i instytucji otoczenia biznesu; - działania wspierające umiędzynarodowienie (eksport i powiązania kooperacyjne) przedsiębiorstw z białostockiego obszaru gospodarczego.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - obniżanie poziomu atrakcyjności miejsc pracy/zatrudnienia w lokalnych przedsiębiorstwach; - emigracja zasobów kadrowych; - obniżający się poziom rodzimego kapitału; - obniżenie poziomu innowacyjności przedsiębiorstw i nakładów na B+R; - obniżanie się poziomu podatkowych dochodów miasta. 	

Kierunek działań G1.2.

Rozwój współpracy nauki, biznesu, samorządu i partnerów

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - konieczność podniesienia świadomości o potrzebie współpracy środowisk: nauki, gospodarki, administracji i społeczeństwa; - poziom innowacyjności gospodarki wynikający m.in. z niedostatecznej współpracy nauki i biznesu; - niezmotywowana do współpracy kadra naukowa uczelni; - integracja procesów rozwojowych miasta i jego obszaru funkcjonalnego; - pozytywne doświadczenie współpracy instytucjonalnej w ramach BOF. 	<ul style="list-style-type: none"> - współdziałanie nauki z biznesem przy wsparciu miasta; - wspieranie współpracy między nauką a biznesem poprzez zaangażowanie instytucji, takich jak Białostocki Park Naukowo-Technologiczny oraz innych podmiotów; - tworzenie zachęt współpracy środowisk na linii biznes – nauka – samorząd – społeczeństwo; - zaangażowanie partnerów społecznych, którzy będą współtwórcami proinnowacyjnych działań.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - niewykorzystany potencjał i obniżanie 	

<p>efektywności już funkcjonujących narzędzi i instytucji, takich jak Białostocki Park Naukowo-Technologiczny, centra transferu technologii;</p> <ul style="list-style-type: none"> - pogłębiająca się izolacja środowisk nauki, biznesu, samorządu i partnerów; - obniżenie poziomu współpracy nauki i biznesu; - niski poziom kapitału społecznego; - spadek ogólnej atrakcyjności miasta. 	
--	--

Kierunek działań G1.3.

Pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - obowiązujące plany miejscowe na terenach inwestycyjnych; - wykształcone zasoby pracy; - zmiany w funkcjonowaniu powiązań gospodarczych spowodowane pandemią COVID-19; - niedobór atrakcyjnych miejsc pracy; - niski poziom innowacyjności gospodarki; - nieadekwatne narzędzia promocji wynikające z dynamicznie zmieniającej się sytuacji gospodarczej; - zbyt mała dostępność powierzchni biurowych klasy A. 	<ul style="list-style-type: none"> - podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej poprzez zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej miasta (komunikacja lotnicza); - opracowanie i wdrożenie „Programu Rozwoju Gospodarczego Miasta”; - kontynuacja kreowania wizerunku miasta jako miejsca lokalizacji nowoczesnych usług biznesowych; - wspieranie inwestycji tworzących nowoczesne powierzchnie biurowe.
<p>Skutki braku interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obniżanie się poziomu technologicznego i innowacyjności gospodarki; - obniżanie się podatkowych dochodów miasta; - emigracja kadr wynikająca z braku atrakcyjnych miejsc pracy; - wizerunek miasta nienowoczesnego. 	

Cel G2. Branże wiodące

Tworząc klimat proinwestycyjny, należy postawić na branże oraz sfery gospodarki, które już dziś mają charakter wiodący. Wykorzystując ich obecność na światowych rynkach, możliwe będzie nadanie miastu określonej charakterystyki i rozpoznawalności. Wspieranie kluczowych branż powinno być jednym z głównych celów działań gospodarczych.

Kierunek działań G2.1.

Rozwój branż kluczowych

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - rozwinięte branże: metalowa, technologiczna, w tym IT, medyczna, budowlana i spożywcza; - funkcjonowanie klastrów, w tym posiadających status Krajowych Kłastrów Kluczowych; - funkcjonowanie Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego; - potencjał uczelni wyższych; - rozwijająca się baza szkolnictwa branżowego; - komunikacja między przedsiębiorstwami a instytucjami publicznymi, ośrodkami 	<ul style="list-style-type: none"> - profilowanie edukacji na poziomie średnim i wyższym, ukierunkowanej na rozwój zasobów kadrowych dla branż wiodących; - rozwój usług otoczenia biznesowego; - promocja gospodarczego charakteru miasta ze wskazaniem firm z branż wiodących.

badawczymi, instytucjami otoczenia biznesu; – silna tożsamość lokalna liderów wiodących przedsiębiorstw.	
Skutki braku interwencji:	
– osłabienie znaczenia branż wiodących; – zmniejszenie skali funkcjonowania lokalnych firm w branżach wiodących; – emigracja zasobów kapitału ludzkiego.	

Kierunek działań G2.2.

Rozwój przemysłu wysokich technologii

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
– rozwój branż wymagających innowacji procesowych, organizacyjnych i szeroko rozumianej kreatywności w rozwijaniu istniejących lub tworzeniu nowych produktów lub usług; – wzrost zatrudnienia w obszarze działalności dotyczącej automatyzacji, robotyzacji, nowych technologii, w tym dynamiczny rozwój sektora technologicznego IT/ITC; – wzrost znaczenia transformacji cyfrowej w rozwoju społecznym i gospodarczym; – potencjał do rozwoju wysokiej jakości usług medycznych wynikający z połączenia obecnych w mieście zasobów naukowo-badawczych białostockich uczelni, w tym przede wszystkim Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku, z jednostkami ochrony zdrowia i przedsiębiorstwami tego sektora oraz z sektorem IT; – kształcenie kadr w zakresie IT na poziomie wyższym i średnim.	– tworzenie warunków do rozwoju przemysłu nowych technologii; – wspieranie współpracy na linii samorząd – nauka – przemysł nowych technologii – społeczeństwo; – kształcenie zasobów kadrowych na potrzeby przemysłu nowych technologii.
Skutki braku interwencji:	
– funkcjonowanie w oderwaniu od trendów światowych skutkujące marginalizacją; – zatrzymanie rozwoju najbardziej dynamicznych sektorów gospodarki; – zmniejszenie liczby atrakcyjnych i nowoczesnych miejsc pracy; – niewykorzystany potencjał zasobów naukowo-badawczych i możliwości synergii.	

Cel operacyjny G3. Promocja / Wizerunek „biznesowy”

Wykorzystując atut, jakim jest wysoka jakość życia mieszkańców, należy zbudować zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne postrzeganie miasta, które stawiając na rozwój gospodarczy, oferuje najlepsze warunki do życia. Wizerunek miasta czystego i zielonego należy wykorzystać, łącząc sferę „eko” z jakością biznesu.

Kierunek działań G3.1.

Promocja i biznesowa otwartość miasta i BOF

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba zmiany społecznej świadomości znaczenia gospodarki; - niski poziom przedsiębiorczości; - niski poziom inwestycji zewnętrznych; - silnie i na wysokim poziomie zbudowany wizerunek miasta w innych poza gospodarką sferach funkcjonowania; - brak zintegrowanej promocji gospodarczej miasta i jego otoczenia funkcjonalnego. 	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie wewnętrznej polityki wizerunkowej opartej na lokalnym biznesie; - zastosowanie rozwiązań motywujących do zwiększenia poziomu przedsiębiorczości mieszkańców Białegostoku; - opracowanie i wdrożenie „Programu Rozwoju Gospodarczego Miasta”; - powołanie komórki ds. promocji gospodarczej w strukturze organizacyjnej Stowarzyszenia BOF we współpracy z miastem.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - brak inwestycji ze źródeł zewnętrznych i z kapitału lokalnego; - obniżenie postaw przedsiębiorczych mieszkańców Białegostoku; - emigracja zasobów kapitału ludzkiego; - marginalizacja na gospodarczej mapie kraju. 	

Kierunek działań G3.2.

Eko Białystok = dobry biznes

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - wysoka jakość środowiska przyrodniczego miasta; - polityka Unii Europejskiej ukierunkowana na wdrażanie strategii „Europejski Zielony Ład”, w znacznym stopniu wywierającej wpływ na gospodarkę państw członkowskich i przedsiębiorców; - potrzeba uwzględniania oceny/certyfikacji standardów środowiskowych przy podejmowaniu przez przedsiębiorców decyzji inwestycyjnych; - znaczne środki UE skierowane na rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ); - wizerunek Białegostoku jako miasta „eko”, miasta zielonego i czystego. 	<ul style="list-style-type: none"> - tworzenie wizerunku biznesowego dzięki korzyściom Białegostoku wynikającym z bycia miastem „eko”; - wykorzystanie wizerunku do przyciągania inwestycji wypełniających cele klimatyczne UE; - preferencje/zachęty podatkowe dla inwestycji wypełniających cele strategii „Europejskiego Zielonego Ładu”.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - niewykorzystany potencjał wypracowanego wizerunku; - brak inwestycji ze źródeł zewnętrznych i z kapitału lokalnego; - utrudnione funkcjonowanie działających przedsiębiorstw; - emigracja zasobów kapitału ludzkiego, głównie młodego pokolenia. 	

Cel operacyjny G4. Przedsiębiorczość / Otoczenie

Upowszechnienie przedsiębiorczego myślenia powinno być istotnym elementem głównie w edukacji szkolnej. Programy nauczania połączone z bezpośrednim udziałem przedsiębiorców powinny skutkować zarówno innym rozumieniem roli gospodarki, jak i wzrostem skłonności do podejmowania ryzyka, a w efekcie większą aktywnością biznesową i liczbą nowo powstających firm.

Kierunek działań G4.1.

Zwiększenie liczby nowych firm

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - potencjał wykorzystania wypracowanego wizerunku „zielonego” miasta o wysokiej jakości życia; - niski poziom przedsiębiorczości, w tym wśród młodych ludzi; - niski poziom skłonności do podejmowania ryzyka; - niski przyrost liczby firm rok do roku – na poziomie 2%, niewystarczający do pobudzenia gospodarki i zwiększenia atrakcyjnych miejsc pracy i dochodów miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> - budowa świadomości znaczenia gospodarki w szeroko rozumianym rozwoju i jej wpływie na wiele sfer życia; - rozwijanie przedsiębiorczego myślenia na każdym poziomie edukacji, w tym przedszkolnym; - działania edukacyjne w szkołach, uczące otwartości, kreatywności i samodzielności; - kreowanie wśród młodych osób postaw przedsiębiorczych, na każdym poziomie kształcenia, w tym stworzenie narzędzi i mechanizmów edukacyjnych; - wypracowanie mechanizmów i instrumentów ułatwiających podjęcie decyzji o założeniu przedsiębiorstwa.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - brak społecznego zrozumienia konieczności rozwoju gospodarczego i decyzji ten rozwój wspierających; - emigracja zasobów kapitału ludzkiego, głównie młodego pokolenia; - brak istotnego zwiększenia liczby miejsc pracy. 	

Kierunek działań G4.2.

Wykorzystanie potencjału, wzmocnienie i synergia instytucji otoczenia biznesu

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - nie w pełni wykorzystane zasoby i możliwości istniejących instytucji otoczenia biznesu (IOB); - niski poziom współpracy przedsiębiorstw z istniejącymi IOB; - niewystarczające wsparcie biznesu przez politykę lokalną; - niski poziom społecznej wiedzy o działaniach istniejących IOB; - brak obecności IOB w placówkach edukacyjnych, zwłaszcza szczebla ponadpodstawowego. 	<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystanie możliwości wsparcia przez IOB celem rozwoju lokalnej przedsiębiorczości; - popularyzacja informacji na temat usług świadczonych przez IOB na terenie miasta i BOF.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - niewykorzystane zasoby działających IOB; - brak zaufania do realnych korzyści ze współpracy z IOB; - brak możliwości rozwoju oferty poszczególnych IOB; - nieefektywna promocja gospodarcza. 	

5.3. ŚRODOWISKO

CEL STRATEGICZNY S

ZIELONY I ZEROEMISYJNY BIAŁYSTOK

Wysokiej jakości środowisko miejskie jest jednym z priorytetów strategii UE, której zadaniem ma być „uczynienie Europy bardziej atrakcyjnym miejscem do pracy i inwestowania”. Poprawa atrakcyjności Białegostoku ma zwiększyć jego potencjał wzrostu i tworzenia miejsc pracy. Jednocześnie w mieście koncentrują się problemy środowiskowe, mające bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców. Mimo stosunkowo dobrego stanu systemu przyrodniczego Białystok boryka się ze wspólnym dla miast tej wielkości zestawem wyzwań, takich jak: okresowo zła jakość powietrza, duże natężenie ruchu powodującego lokalnie wzrost poziomu hałasu, malejąca liczba powierzchni czynnych biologicznie w obszarach zwartej zabudowy, emisja gazów cieplarnianych, wytwarzanie odpadów i ścieków.

Cel strategiczny ma doprowadzić do przyspieszenia przemiany Białegostoku w miasto rozwijające się w granicach pojemności ekosystemu, chroniące klimat, w którym dobrej jakości środowisko zapewnia wysoki standard życia i dobrobytu społecznego mieszkańców.

CEL STRATEGICZNY			
ZIELONY I ZEROEMISYJNY BIAŁYSTOK			
Cel operacyjny		Kierunek działań	
S1.	MIASTO NEUTRALNE KLIMATYCZNIE I MĄDRZE GOSPODARUJĄCE ZASOBAMI	S1.1.	Optymalizacja zużycia energii i wykorzystania odnawialnych źródeł energii
		S1.2.	Zwiększenie efektywności gospodarowania odpadami i zasobami; recykling i domykanie obiegu surowców
S2.	MIASTO ZIELONE, ODPORNE, O DOBREJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA	S2.1.	Dobrej jakości różnorodne przyrodniczo tereny zielone o dużej wartości usług ekosystemowych
		S2.2.	Dobra jakość środowiska: powietrza, gleb i wód
S3.	MIASTO ŚWIADOME	S3.1.	Zwiększenie kompetencji na temat gospodarowania zasobami i neutralności klimatycznej
		S3.2.	Poprawa kompetencji ekologicznej i wrażliwości społecznej na potrzeby ochrony środowiska jako dobra wspólnego

Cel operacyjny S1. Miasto neutralne klimatycznie i mądrze gospodarujące zasobami

Białystok dysponuje potencjałem do realizacji ambitnych celów transformacji energetycznej, ograniczania emisji gazów cieplarnianych i adaptacji do zmian klimatu, w których kluczową rolę odegrają władze lokalne, mieszkańcy i organizacje społeczeństwa obywatelskiego. Polityka miasta powinna zachęcać konsumentów do zmiany zachowań dotyczących gospodarki odpadami i wdrażania zasad gospodarki o obiegu zamkniętym. Ekosystem miasta jest ściśle powiązany z otoczeniem, dlatego kwestie środowiskowe Białegostoku należy rozpatrywać w kontekście jego obszaru funkcjonalnego.

Kierunek działań S1.1.

Optymalizacja zużycia energii i wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> – duży potencjał miasta i obszaru funkcjonalnego do przejścia na gospodarkę zeroemisyjną netto.	<ul style="list-style-type: none"> – stworzenie planu działań prowadzącego do osiągnięcia statusu obszaru o zerowym zużyciu energii netto w perspektywie do roku 2050 dla Białegostoku i jego obszaru funkcjonalnego; – modernizacja zaopatrzenia w energię i optymalizacja jej zużycia w budynkach i obiektach zarządzanych przez miasto; – zwiększanie udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitej ilości energii produkowanej i zużywanej w mieście; współpraca z BOF w zakresie wykorzystywania lokalnych zasobów energetycznych i wytwarzania energii odnawialnej, utworzenie klastra energetycznego; – wzorcowa modernizacja obiektów publicznych, umożliwiająca edukację społeczeństwa; – udzielanie dotacji mieszkańcom na wymianę kotłów c.o. i pieców na urządzenia efektywniejsze o mniejszej emisji zanieczyszczeń i na urządzenia korzystające z energii odnawialnej; – promocja budownictwa pasywnego i OZE.
Skutki braku interwencji: <ul style="list-style-type: none"> – zwiększająca się emisja gazów cieplarnianych i narastające zagrożenie dla mieszkańców i infrastruktury miasta związane ze zmianami klimatu; – rosnące koszty zakupu nośników energii stanowiące obciążenie budżetu miasta i jego mieszkańców; – okresowo zła jakość powietrza w mieście spowodowana niską emisją; – intensywny ruch samochodowy, powodujący emisję zanieczyszczeń i hałasu.	

Kierunek działań S1.2.

Zwiększenie efektywności gospodarowania odpadami i zasobami; recykling i domykanie obiegu surowców

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> – dobrze rozwinięta gospodarka odpadami i gospodarka wodno-ściekowa; – potrzeba wdrażania założeń gospodarki obiegu zamkniętego.	<ul style="list-style-type: none"> – promocja zmiany zachowań i przyzwyczajeń dotyczących gospodarki odpadami; – promocja działań informacyjno-edukacyjnych z zakresu gospodarki odpadami, gospodarki o obiegu zamkniętym i zagospodarowania odpadów; – zwiększanie udziału odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odebranych odpadów; – zwiększanie odzysku energii i surowców, m.in. z osadu ściekowego, organicznej frakcji odpadów komunalnych i biomasy pozyskiwanej w trakcie pielęgnacji zieleni miejskiej; – działania informacyjno-edukacyjne z zakresu
Skutki braku interwencji: <ul style="list-style-type: none"> – niewykorzystany potencjał surowcowy i energetyczny z odpadów; – niewystarczający postęp w zmniejszaniu masy składowanych odpadów; wyczerpywanie się pojemności składowiska odpadów na terenie ZUOK w Hryniewiczach; – słabo rozwinięty system retencjonowania i ponownego wykorzystania wód opadowych;	

<ul style="list-style-type: none"> - starzejąca się infrastruktura wodno-kanalizacyjna; - zmniejszający się dostęp do przestrzeni i zasobów naturalnych dobrej jakości. 	<ul style="list-style-type: none"> - usuwania odpadów/wyrobów zawierających azbest; - współpraca z BOF w zakresie wdrażania gospodarki o obiegu zamkniętym, co pozwoli znacznie odciążyć środowisko naturalne i przynieść trwałe korzyści w postaci bardziej innowacyjnej, odpornej i wydajnej gospodarki Białegostoku i obszaru funkcjonalnego; - modernizacja systemu kanalizacji deszczowej; - opracowanie i wdrożenie strategii rozwoju zielono-błękitnej infrastruktury miasta wraz z ogólnodostępnym katalogiem rozwiązań technicznych.
---	---

Cel operacyjny S2. Miasto zielone, odporne, o dobrej jakości środowiska

System przyrodniczy Białegostoku, w którego skład wchodzi dobrej jakości tereny chronione ma zdolność do realizacji usług ekosystemowych związanych m.in. z różnorodnością biologiczną, regulacją zjawisk hydrologicznych i klimatu, rekreacją. System należy wzmocnić poprzez powiązanie jego komponentów w skutecznie zarządzaną i chronioną sieć funkcjonalną. Zielona infrastruktura ma nie tylko dawać możliwość rekreacji i edukacji, lecz również łagodzić zagrożenia związane z pogodą i klimatem oraz wspierać adaptację miasta do skutków zmian klimatu.

Kierunek S2.1.

Dobrej jakości różnorodne przyrodniczo tereny zielone o dużej wartości usług ekosystemowych

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - dobrej jakości wielofunkcyjny system przyrodniczy miasta; - słabo rozwinięty system retencjonowania wód opadowych; - niekorzystna struktura własności terenów zieleni i brak uporządkowanej polityki wodnej; - niewystarczająca ochrona dolin rzecznych i postępująca degradacja obszarów zalewowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - waloryzacja i wycena usług ekosystemowych białostockiego systemu przyrodniczego jako podstawa do celowego zarządzania przestrzenią miasta; - zwiększenie ochrony terenów o dużej różnorodności biologicznej; - stworzenie stref buforowych rezerwatów przyrody; - utrzymanie i wzmacnianie wartości przyrodniczych terenów doliny rzeki Białej; - kształtowanie i gospodarowanie terenami zielonymi, umożliwiające optymalne gospodarowanie wodą i sekwestrację gazów cieplarnianych, w tym poprawa stopnia ochrony i renaturyzacja mokradeł w mieście, zwłaszcza w dolinie rzeki Białej; - wdrożenie rozwiązań prawnych i zachęt ekonomicznych do zwiększania udziału terenów czynnych biologicznie, budowy zdecentralizowanych urządzeń retencyjno-infiltracyjnych oraz instalacji do zbierania i wykorzystywania wody opadowej w obszarze zwartej zabudowy; - promocja zielonych dachów i fasad; - stworzenie trwałej platformy dyskusji i współpracy z uczelniami; inicjowanie projektów badawczo-wdrożeniowych; - wspólna praca nad dostosowaniem systemu
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - nasilenie negatywnych zjawisk hydro-meteorologicznych wynikających z intensywności zabudowy: miejska wyspa ciepła, gwałtowne wezbrania i podtopienia wywołane przez nawałne opady oraz deficyty wody podczas okresów bezopadowych; - niewystarczający udział powierzchni biologicznie czynnych (w tym o dużej wartości przyrodniczej) w stosunku do terenów zabudowanych; - pogarszająca się odporność ekosystemu miasta na zmiany klimatyczne, osłabiająca jakość życia i bezpieczeństwo mieszkańców. 	

	<p>kształcenia do wyzwań zrównoważonego rozwoju (budownictwo, architektura krajobrazu, gospodarka przestrzenna, ekoinżynieria itd.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - inicjowanie działań edukacyjnych i popularyzatorskich, promujących dobre praktyki gospodarowania wodą, wspieranie inicjatyw społecznych; - stworzenie systemu informatycznego o zasobach przyrody Białegostoku.
--	---

Kierunek S2.2.

Dobra jakość środowiska: powietrza, gleb i wód

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - znacząca emisja zanieczyszczeń powodująca okresowo złą jakość powietrza w mieście; - rosnąca emisja gazów cieplarnianych, zwiększająca się ilość wytwarzanych odpadów i ścieków; - niewystarczający udział powierzchni biologicznie czynnych w stosunku do terenów zabudowanych. 	<ul style="list-style-type: none"> - aktualizacja bazy danych o rozproszonych źródłach ciepła; - ograniczenie możliwości użytkowania instalacji grzewczych na paliwa stałe; - wspieranie termomodernizacji budynków i wykorzystania odnawialnych źródeł energii; - stopniowe powiększanie strefy ograniczonego ruchu oraz płatnego parkowania; - ograniczanie źródeł zanieczyszczeń wód powierzchniowych, zwłaszcza likwidacja nielegalnych przyłączy kanalizacyjnych; - promocja i wdrażanie zasad zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - pogarszająca się jakość środowiska i spadek jakości życia mieszkańców. 	

Cel operacyjny S3. Miasto świadome

Zaangażowanie władz i mieszkańców miasta ma zasadnicze znaczenie dla przeciwdziałania zmianom klimatu i innym problemom środowiskowym. Zmiany w zachowaniach mieszkańców i akceptacja zrównoważonych wzorców konsumpcji mogą nastąpić poprzez edukację, zwiększanie świadomości, obserwację i monitorowanie ich wpływu na środowisko, zaangażowanie obywatelskie i innowacje społeczne.

Kierunek S3.1.

Zwiększenie kompetencji na temat gospodarowania zasobami i neutralności klimatycznej

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - brak aktualnych danych o systemie przyrodniczym miasta i monitoringu jego stanu; - niewystarczające i mało zrozumiałe sposoby komunikacji społecznej na temat zmian klimatu i zagrożeń środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> - zbadanie zasobów przyrodniczych miasta; - wzorcowe kształtowanie publicznych terenów otwartych dla zwiększenia świadomości społecznej i rozwoju ekokompetencji; - promocja wykorzystania OZE, efektywności energetycznej, innowacyjnego gospodarowania wodą, ochrony powietrza; - propagowanie informacji na temat zmian klimatycznych, działań i zachowań adaptacyjnych/łagodzących na terenie
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - niski poziom kompetencji ekologicznych (ekokompetencji) mieszkańców miasta i obszaru funkcjonalnego; - rosnąca emisja GHG¹²; 	

¹² GHG (z ang. *greenhouse gas*) – gaz cieplarniany.

<ul style="list-style-type: none"> – powiększająca się niska emisja powodująca okresowo złą jakość powietrza w mieście. 	<p>zurbanizowanym;</p> <ul style="list-style-type: none"> – tworzenie zintegrowanych terytorialnie programów edukacyjnych w zakresie ekokompetencji kierowanych do dzieci, młodzieży i osób dorosłych na terenie miasta i obszaru funkcjonalnego.
--	--

Kierunek S3.2.

Poprawa świadomości ekologicznej i wrażliwości społecznej na potrzeby ochrony środowiska jako dobra wspólnego

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczające i mało zrozumiałe sposoby komunikacji społecznej na temat zmian klimatu i zagrożeń środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> – opracowanie i upublicznienie interaktywnej mapy zieleni ulicznej z wyceną korzyści środowiskowych, generowanych przez tereny zielone; – stworzenie platformy dyskusji i współpracy z uczelniami; – inicjowanie i prowadzenie projektów badawczo-wdrożeniowych; – kształtowanie i dostosowanie systemu kształcenia do wyzwań zrównoważonego rozwoju; – inicjowanie działań edukacyjnych i popularyzatorskich promujących dobre praktyki kształtowania i ochrony środowiska, wspieranie inicjatyw społecznych.
<p>Skutki braku interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – niewystarczająca wiedza o ekonomiczno-kulturowych źródłach kryzysu środowiskowego; – ambiwalencja przekonań na temat roli świata przyrody w rozwoju społeczno-ekonomicznym wśród mieszkańców miasta. 	

5.4. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

CEL HORYZONTALNY P

WYSOKA JAKOŚĆ ROZWIĄZAŃ PRZESTRZENNYCH I TECHNICZNYCH W HARMONII ZE ŚRODOWISKIEM

Odpowiednia, czyli zrównoważona struktura funkcjonalno-przestrzenna jest jednym z kluczy do dobrych warunków życia w mieście. W związku z tym, że gros dużych inwestycji infrastrukturalnych pozostających w gestii miasta zostało już zrealizowanych, a najważniejsze obszary miasta są objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, w kolejnym okresie planowania strategicznego akcent zostanie przesunięty na zamierzenia o mniejszej skali, na dalsze podnoszenie standardów funkcjonowania i wykorzystania istniejących zasobów oraz jakościowy wymiar rozwiązań przestrzennych, a także na utrzymywanie dobrego stanu istniejącej substancji oraz wyposażenia miasta.

CEL HORYZONTALNY			
WYSOKA JAKOŚĆ ROZWIĄZAŃ PRZESTRZENNYCH I TECHNICZNYCH W HARMONII ZE ŚRODOWISKIEM			
Cel operacyjny		Kierunek działań	
P1.	RACJONALNE ZAGOSPODAROWANIE	P1.1.	Zagospodarowanie przestrzenne zachowujące elementy tożsamości miasta
		P1.2.	Zrównoważenie funkcjonalno-przestrzenne z zachowaniem cech miasta zwarte
		P1.3.	Rozwój wysokiej jakości przestrzeni publicznych, miejsc rekreacji oraz terenów zielonych
		P1.4.	Przestrzeń miasta odporna na negatywne skutki zmian klimatu
		P1.5.	Integracja planistyczna i tworzenie baz danych przestrzennych dla obszaru BOF
P2.	POWSZECHNA DOSTĘPNOŚĆ	P2.1.	Dostępność przestrzeni dla użytkowników ze szczególnymi potrzebami
		P2.2.	Bezpieczny ruch uliczny ukierunkowany na realizację Wizji Zero
		P2.3.	Funkcjonalny, energooszczędny transport, integrowany i zarządzany w skali BOF
		P2.4.	Ograniczenie negatywnego wpływu transportu na klimat i środowisko
		P2.5.	Rozwój infrastruktury transportu wg rozwiązań dedykowanych dla poszczególnych części miasta w powiązaniu z BOF
		P2.6.	Rozbudowa dróg rowerowych w powiązaniu z BOF
P3.	EFEKTYWNA INFRASTRUKTURA	P3.1.	Harmonizowanie systemowej oraz rozproszonej infrastruktury technicznej
		P3.2.	Zwiększanie wydajności, niezawodności i efektywności ekonomicznej infrastruktury technicznej
		P3.3.	Optymalne wykorzystanie terenów pod budowę i rozbudowę infrastruktury technicznej
		P3.4.	Rozwój zaawansowanych systemów obsługi i sterowania
		P3.5.	Budowa infrastruktury technicznej ze szczególnym uwzględnieniem bioróżnorodności miasta

Cel operacyjny P1. Racjonalne zagospodarowanie

Sfera zagospodarowania przestrzennego reguluje gospodarowanie ograniczonym zasobem, jakim jest przestrzeń fizyczna. Ograniczona jest dostępność przestrzeni o najbardziej poszukiwanych cechach i walorach. Dotyczy to przestrzeni o dobrych warunkach do życia, w tym zabudowy, a więc m.in. o korzystnych właściwościach ekofizjograficznych, wysokiej jakości środowiska. Ważna jest ochrona przed urbanizacją terenów o walorach przydatnych do produkcji i usług czy rekreacji. Konieczne jest racjonalne i zrównoważone gospodarowanie przestrzenią, przez włączenie zarówno efektywności ekonomicznej, trendów demograficznych, wymagań w zakresie kształtowania przestrzeni publicznej wysokiej jakości, ochrony dziedzictwa kulturowego i walorów środowiska, wprowadzanie nowych technologii sprzyjających podnoszeniu jakości korzystania z przestrzeni. Jakość zagospodarowania przestrzeni to kreowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej o zróżnicowanym, komplementarnym zestawie wzajemnie niekolizyjnych funkcji.

Kierunek działań P1.1.

Zagospodarowanie przestrzenne zachowujące elementy tożsamości miasta

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> – konieczność uwzględniania wytycznych i uwarunkowań wynikających z programów ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; – unikalne wartości obiektów i zespołów zabytkowych oraz nielicznych już zespołów historycznej zabudowy drewnianej; – możliwy do wykorzystania potencjał terenów pod inwestycje; – wsparcia naukowe ze strony uczelni. 	<ul style="list-style-type: none"> – rozwijanie, wdrażanie i promowanie jakościowych kryteriów rozwoju przestrzennego; – szersze korzystanie z możliwości tworzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego o głównej funkcji ochrony najbardziej wartościowych lub zagrożonych elementów przestrzeni, w tym wybranych zespołów dawnej zabudowy, składającej się na tożsamość przestrzenną miasta; – wykorzystanie instrumentów wynikających z ustawy o rewitalizacji, pozwalających racjonalizować strukturę podziałów własnościowych oraz zagospodarowanie terenów; – rewitalizacja przestrzeni miasta, w szczególności obejmująca zespoły dawnej zabudowy, wpływająca na utrzymanie tożsamości przestrzennej miasta; – doskonalenie zapisów dokumentów planistycznych, w tym w kierunku poprawy ładu przestrzennego.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> – zanikanie zabudowy historycznej, spowodowane niską świadomością społeczną, niedostatkiem działań ochronnych, brakami wsparcia finansowego; – utrata wartości kulturowych przestrzeni miasta i jego rozpoznawalności; – pogłębienie deficytu harmonii zabudowy. 	

Kierunek działań P1.2.

Zrównoważenie funkcjonalno-przestrzenne z zachowaniem cech miasta zwartego

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> – korzyści płynące z modelu miasta zwartego; – dobra skala miasta i wystarczający potencjał jego obszaru; – zwarta forma śródmieścia z możliwością dalszego rozwoju różnych funkcji przestrzeni miejskiej; – zgodność z polityką UE, krajową oraz z zapisami dokumentów wyższego rzędu; – potrzeba kompleksowego projektowania w skali zespołów mieszkaniowych lub całych osiedli. 	<ul style="list-style-type: none"> – wdrażanie zapisów istniejących dokumentów planistycznych; – poprawa dostępności do poszczególnych poziomów usług przy minimalizacji koniecznych przemieszczeń, skutkująca ograniczeniem zużycia energii na potrzeby transportu, ograniczeniem czasu poświęcanego na niezbędne przemieszczenia, a także ograniczeniem zanieczyszczenia powietrza, hałasu, zagrożenia wypadkami; – poszerzenie współpracy z organizacjami
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> – powolne przekształcenia (adaptacja) istniejących 	

<p>terenów niezabudowanych w mieście przy braku odpowiednich uregulowań (np. podatek katastralny);</p> <ul style="list-style-type: none"> – dalszy odpływ mieszkańców i przedsiębiorców na tereny podmiejskie; – presja zabudowy mieszkaniowej na zwarte obszary działalności gospodarczej; – pogłębienie nierównomierności rozmieszczenia funkcji usługowych, skutkujące wzmożoną skalą przemieszczeń i konfliktami funkcjonalno-przestrzennymi; – zagrożenie wzrostem kosztów funkcjonowania miasta; – możliwy nadmierny rozrost powierzchni miasta. 	<p>branżowymi oraz uczelniami w zakresie działań edukacyjnych promujących racjonalne, zrównoważone gospodarowanie przestrzenią, w tym ideę miasta zwartego, miasta 15-minutowego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wdrażanie instrumentów ochrony terenów działalności gospodarczej przed presją innych funkcji.
---	---

Kierunek działań P1.3.

Rozwój wysokiej jakości przestrzeni publicznych, miejsc rekreacji oraz terenów zielonych

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> – dobrze zachowany system przyrodniczy miasta, w tym obecność terenów o walorach przyrodniczych; – posiadane rozwiązania komunikacyjne (sieć dróg i 3 systemy obwodnic); – potrzeba poszerzenia działań ochronnych. 	<ul style="list-style-type: none"> – realizacja śródmiejskich bulwarów doliny rzeki Białej na podstawie wyników przeprowadzanych konkursów urbanistyczno-architektonicznych; – stosowanie zapisów w dokumentach planistycznych, zawierających jakościowe kryteria zagospodarowania przestrzeni publicznych; – rozwijanie programu parków kieszonkowych; – rozwijanie innowacyjnych inicjatyw skierowanych do terenów zielonych (kwiatnych łąk, pól słoneczników, uli miejskich); – wzmocnienie narzędzi przeznaczonych do utrzymania i pielęgnacji terenów zielonych; – rewaloryzacja parków zabytkowych; – kreowanie nowych terenów zieleni, w tym parków, skwerów, łączników zieleni, zieleni przyulicznej, zieleni towarzyszącej zabudowie; – wzmacnianie systemu przyrodniczego miasta poprzez utrzymanie i podnoszenie jego walorów poprawiających jakość życia mieszkańców, tworzenie nowych parków miejskich; – wykorzystanie terenów zielonych na potrzeby aktywnej rekreacji przy poszanowaniu walorów środowiska.
<p>Skutki braku interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pogłębienie presji podmiotów komercyjnych na określone sposoby przeznaczenia i zagospodarowania terenu oraz brak zainteresowania ochroną obszarów przyrodniczo cennych; – brak korytarzy ekologicznych; – zaburzenie integralności systemu przyrodniczego miasta; – obniżenie jakości życia mieszkańców; – zmniejszenie atrakcyjności miasta; – pogorszenie się warunków środowiskowych. 	

Kierunek działań P1.4.

Przestrzeń miasta odporna na negatywne skutki zmian klimatu

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> – zmiany klimatu (wysokie temperatury latem, w korelacji z nieregularnością opadów, powodujące okresy dość długotrwałych susz, nawalne deszcze, gwałtowne wichury, a zimą: okresy bezśnieżne, lub przeciwnie: okresy krótkotrwałych gwałtownych śnieżyc oraz duże 	<ul style="list-style-type: none"> – wdrożenie i doskonalenie „Planu adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030”; – odpowiednie gospodarowanie i utrzymanie powierzchni terenu miasta;

różnice temperatur); – występowanie zjawisk ekstremalnych (powodzi, gradobić).	– stosowanie odpowiednich form zieleni; – promowanie zielonych dachów i zielonych fasad; – odpowiednie zagospodarowanie brzegów cieków i zbiorników wodnych; – ograniczanie skali uszczelnienia powierzchni terenu miasta oraz działania edukacyjne w tym zakresie; – tworzenie systemu wysokiej zieleni przyulicznej – białostockie aleje.
Skutki braku interwencji:	
– zmniejszenie odporności na skutki zmian klimatu w wyniku niektórych działań inwestycyjnych; – możliwość powiększania skali kosztów jako efektu strat wynikających z braku odporności wobec zmian klimatu.	

Kierunek działań P1.5.

Integracja planistyczna i tworzenie baz danych przestrzennych dla obszaru BOF

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
– występowanie dynamicznych procesów urbanizacyjnych zachodzących w obszarze funkcjonalnym, zagrażających niektórym aspektom jakości życia mieszkańców Białegostoku; – ograniczone możliwości prawne zintegrowanego planowania przestrzennego na poziomie międzygminnym.	– wypracowanie mechanizmów prognozowania i bilansowania potrzeb i terenów inwestycyjnych w skali całego obszaru funkcjonalnego miasta Białegostoku; – stworzenie wspólnej koncepcji kierunków rozwoju przestrzennego BOF; – działania w zakresie pogłębionej mediacji społecznej, mające na celu podniesienie świadomości urbanistycznej i transparentności decyzji w zakresie zagospodarowania przestrzennego; – stworzenie zestawu informacji przestrzennych oraz opracowanie ekofizjografii problemowej dla obszaru BOF.
Skutki braku interwencji:	
– możliwość pogłębienia małej skuteczności współpracy w zakresie planowania przestrzennego w ramach BOF.	

Cel operacyjny P2. Powszechna dostępność

Cel obejmuje sferę transportu i przemieszczania się. Powszechna dostępność jest rozumiana jako skuteczne zapewnienie łatwego dla użytkowników o różnych potrzebach, w tym ograniczonej mobilności, dostępu do funkcji zaspokajających podstawowe potrzeby życiowe oraz wyższego rzędu. Powinno to być zapewnione przy użyciu zarówno środków z zakresu zagospodarowania przestrzennego (odpowiedniej struktury funkcjonalno-przestrzennej, jej zwartości – dotyczy to głównie celu operacyjnego P1), jak i przy pomocy rozwiązań techniczno-infrastrukturalnych, w tym informatycznych.

Istotnym aspektem dostępności jest możliwość poruszania się i nieskrępowanej, równoprawnej dostępności do usług i udogodnień dla osób o szczególnych potrzebach, zgodnie z Konwencją ONZ o Prawach Osób z Niepełnosprawnościami.

Kierunek działań P2.1.

Dostępność przestrzeni dla użytkowników ze szczególnymi potrzebami

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
– potencjał taboru transportu miejskiego dostosowany do osób ze szczególnymi potrzebami; – potrzeba szerszego dostosowania rozwiązań przestrzennych; – niewystarczający zakres istniejących regulacji prawnych; – brak empatii społecznej i niski poziom	– diagnoza problemów występujących w miejskiej przestrzeni publicznej dotyczących użytkowników ze szczególnymi potrzebami; – wdrożenie standardów dostępności przestrzeni i środków transportu zbiorowego; – wdrożenie systemowych rozwiązań w zakresie dostępności przestrzeni i niwelowania barier architektonicznych;

świadomości dotyczący potrzeb osób z niepełnosprawnościami; – brak rozwiązań systemowych; – niedobory finansowe; – niedostosowanie infrastruktury przystankowej do osób ze szczególnymi potrzebami.	– planowanie infrastruktury przyjaznej osobom ze szczególnymi potrzebami; – edukowanie wszystkich grup wiekowych i wszystkich grup użytkowników; – kampanie społeczne, tworzenie pozytywnych rozwiązań jako przykładów i ich rozpowszechnianie (projektowanie uniwersalne); – rozwiązania technologiczne, architektoniczne i cyfrowe – aplikacje, strona internetowa.
Skutki braku interwencji:	
– możliwość dalszego ograniczenia standardu życia osób ze szczególnymi potrzebami; – różne zakresy wykluczenia osób z niepełnosprawnościami; – brak integracji społecznej; – możliwość zwiększenia kosztów społecznych braku dostosowania przestrzeni.	

Kierunek działań P2.2.

Bezpieczny ruch uliczny ukierunkowany na realizację Wizji Zero¹³

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
– potrzeba dalszej rozbudowy i podwyższenia standardów bezpieczeństwa istniejącej infrastruktury drogowej (m.in. buspasów, dróg rowerowych); – dynamicznie wzrastająca liczba zarejestrowanych w Białymstoku pojazdów samochodowych; – potrzeba zneutralizowania niestosowania się do przepisów ruchu; – potencjał tkwiący w profilaktyce w zakresie bezpieczeństwa ruchu.	– rozwijanie nowoczesnych rozwiązań inżynierii ruchu (strefy ruchu uspokojonego, racjonalne wykorzystywanie narzędzi integracji oraz segregacji różnych uczestników ruchu); – kampanie społeczne, dotyczące bezpieczeństwa ruchu drogowego; – edukacja w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego; – koordynacja współpracy różnych służb; – doskonalenie narzędzi identyfikacji oraz likwidacji miejsc koncentracji zagrożeń.
Skutki braku interwencji:	
– powiększenie liczby występujących zdarzeń drogowych, w tym z udziałem niechronionych uczestników ruchu; – wzrost skali utrudnień w ruchu drogowym; – wzrost poziomu strat materialnych; – możliwość wzrostu skali zaangażowania służb ratunkowych; – wzrost poziomu agresji; – wzrost kosztów społecznych; – pogłębienie dyskryminacji pieszych.	

Kierunek działań P2.3.

Funkcjonalny, energooszczędny transport, integrowany i zarządzany w skali BOF

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
– dobry stan wyjściowy w postaci wysokiej jakości komunikacji zbiorowej; – dobrze rozwinięty układ podstawowy ulic; – istniejący system organizacji parkowania; – potencjał w postaci linii kolejowej przebiegającej	– dalsze podnoszenie standardów transportu zbiorowego (miejskiego); – optymalizacja siatki linii autobusowych; – dalsza modernizacja i cyfryzacja zarządzania taborom i ruchem;

¹³ Wizja Zero – wypracowana w Szwecji idea kompleksowego podejścia do konstrukcji systemu prawnego, organizacji transportu zbiorowego, organizacji ruchu, rozwiązań technicznych, a także edukacji w celu osiągnięcia stanu pełnego bezpieczeństwa mierzonego docelowym brakiem ofiar śmiertelnych i ciężkich obrażeń ciała w wyniku zdarzeń komunikacyjnych. Por.: B. Czarnecki, W. Siemiński, *Kształtowanie bezpiecznej przestrzeni publicznej*, Difin, Warszawa 2004, s. 244.

przez środek miasta; – funkcjonowanie jednego środka transportu zbiorowego w mieście.	<ul style="list-style-type: none"> – modernizacja infrastruktury towarzyszącej; – dalsza poprawa dostosowania transportu publicznego do potrzeb osób o szczególnych potrzebach; – realizacja bezkolizyjnego przejazdu przez tory; – działania zmierzające do integracji transportu miejskiego z transportem kolejowym w skali miasta i BOF; – rozwijanie i koordynowanie zintegrowanego systemu transportowego poprzez stworzenie i wdrożenie Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (ang. Sustainable Urban Mobility Plan – SUMP) dla Białegostoku i jego obszaru funkcjonalnego.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość wystąpienia ograniczeń dalszego rozwoju komunikacji zbiorowej; – brak wyraźnej preferencji ruchu pieszego i rowerowego; – zbyt duża liczba samochodów w stosunku do parkingów; – niedostatek węzłów przesiadkowych; – brak szybkich linii międzyosiedlowych; – pogorszenie bezpieczeństwa ruchu; – wydłużenie czasu przejazdu; – pogorszenie jakości życia mieszkańców; – potencjalny wpływ na spowolnienie rozwoju gospodarczego. 	

Kierunek działań P2.4.

Ograniczenie negatywnego wpływu transportu na klimat i środowisko

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> – odczuwalny wpływ transportu na środowisko i warunki życia; – nowoczesna i rozwijana flota transportu zbiorowego; – potrzeba rozwoju elektromobilności, w tym infrastruktury wytwórczej, sieciowej i ładowania w skali miasta i obszaru funkcjonalnego. 	<ul style="list-style-type: none"> – preferencje dla alternatywnych wobec samochodów indywidualnych środków transportu; – poprawa stanu taboru transportu zbiorowego pod względem wartości emisji spalin i jego transformacja na inne niż kopalne źródła energii; – kontynuacja działań w zakresie poprawy dostępności transportowej przez preferowanie rozwoju transportu publicznego, sieci dróg rowerowych, stref zróżnicowanej polityki transportowej, spójnej ze strefami rozwoju miasta oraz integracji transportu miejskiego i podmiejskiego; – budowa infrastruktury intermodalnych węzłów „parkuj i jedź”, szczególnie w strefie peryferyjnej miasta, oraz w powiązaniu z BOF; – promowanie wśród mieszkańców zasady korzystania z usług i infrastruktury społecznej w rejonie zamieszkania; – doskonalenie polityki parkingowej; – budowa infrastruktury ładowania pojazdów elektrycznych na terenie miasta we współpracy z obszarem funkcjonalnym.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość pogłębienia wpływu transportu, szczególnie indywidualnego, na zanieczyszczenie powietrza w mieście. 	

Kierunek działań P2.5.

Rozwój infrastruktury transportu wg rozwiązań dedykowanych dla poszczególnych części miasta w powiązaniu z BOF

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> – wysokie koszty rozwijania oraz utrzymania infrastruktury transportu; – zróżnicowany poziom dostępności różnych części miasta; – potrzeba wdrożenia ciągłego monitorowania 	<ul style="list-style-type: none"> – rozbudowa i poprawa spójności sieci dróg w skali miasta i w połączeniu z BOF; – zróżnicowanie polityki transportowej w skali miasta w celu uwzględnienia specyfiki i potrzeb poszczególnych jego części;

obciążenia ruchem drogowym całego miasta.	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój linii autobusowych ukierunkowany na poprawę skomunikowania peryferyjnych rejonów miasta w koordynacji z potrzebami gmin BOF; – prace nad wykorzystaniem potencjału kolei w obszarze BOF; – rozwój śródmiejskiej strefy ruchu pieszego.
Skutki braku interwencji:	
– nierówności w dostępie do obsługi transportowej.	

Kierunek działań P2.6.

Rozbudowa dróg rowerowych w powiązaniu z BOF

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> – sprzyjająca konfiguracja terenu; – potrzeba ograniczania wpływu transportu, szczególnie indywidualnego, na zanieczyszczenie powietrza w mieście; – potrzeba rozwijania alternatywnych środków transportu; – potrzeba stworzenia warunków do kreowania zdrowego stylu życia, rozwoju gospodarki współdzielenia i tworzenia infrastruktury dla rekreacji; – potrzeba poprawy bezpieczeństwa rowerzystów; – zasób istotnych inwestycji poczynionych w poprzednich okresach. 	<ul style="list-style-type: none"> – dalszy rozwój infrastruktury rowerowej w skali BOF; kontynuacja budowy dróg rowerowych na drogach wylotowych z miasta w porozumieniu z sąsiednimi gminami; – zapewnienie powiązań dróg rowerowych z kompleksami leśnymi na terenie Białegostoku oraz na terenach przyległych; – rozszerzenie zakresu wypożyczalni miejskich rowerów o kolejne gminy BOF; – wdrożenie standardów projektowania infrastruktury rowerowej we współpracy z organizacjami społecznymi; – działania edukacyjne.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> – ograniczenie możliwości poprawy stanu bezpieczeństwa ruchu; – ograniczenie możliwości dalszej poprawy standardu życia i stanu zdrowia mieszkańców. 	

Cel operacyjny P3. Efektywna infrastruktura

Zapewnienie wysokiej jakości życia w nowoczesnym mieście związane jest z wykorzystaniem złożonego systemu składającego się z różnorodnych podsystemów infrastruktury technicznej. Systemy i podsystemy te w ramach swego funkcjonowania operują lub zużywają duże ilości energii, wykorzystują również powierzchnię terenu, a także dla tworzenia, rozwijania oraz utrzymania tych systemów potrzebne są duże nakłady, w tym finansowe. Mogą one stanowić składnik budżetu miasta o względnym oraz bezwzględnym dużym wolumenie. W związku z tym efektywność ta musi być rozumiana zarówno w kategoriach ekonomicznych (bezpośrednich oraz pośrednich), jak i efektywności energetycznej (ponownie: bezpośredniej oraz pośredniej), funkcjonalnej (m.in. stopień zaspokojenia potrzeb mieszkańców, efektywność sterowania, obsługi i zarządzania), jak i rozpatrywana w synergii z efektywnością wykorzystania zasobów (ograniczanie terenochłonności i oddziaływań na środowisko).

Nowoczesny system infrastruktury musi wykorzystywać najbardziej zaawansowane technologie i być składową realizacji koncepcji smart city, także w koordynacji z BOF.

Kierunek działań P3.1.

Harmonizowanie systemowej oraz rozproszonej infrastruktury technicznej

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> – wzrost znaczenia indywidualnych rozwiązań infrastruktury technicznej (np. do pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł); – wielość gestorów sieci i braki współpracy 	<ul style="list-style-type: none"> – wdrożenie kompleksowego programu inwentaryzacji infrastruktury technicznej; – rozwój informatyzacji w zakresie koordynacji i obsługi współpracy z gestorami sieci;

<p>– pomiędzy nimi;</p> <p>– kolizje różnych systemów infrastruktury, zwłaszcza z infrastrukturą drogową;</p> <p>– brak całościowej inwentaryzacji infrastruktury technicznej;</p> <p>– rozproszenie własnościowe infrastruktury technicznej;</p> <p>– trudności w konstruowaniu stabilnych harmonogramów prac.</p>	<p>– rozwijanie miejskiego systemu GIS;</p> <p>– rozwijanie systemu wytycznych dla gestorów sieci;</p> <p>– udostępnianie informacji w zakresie inwestycji infrastrukturalnych;</p> <p>– promocja infrastruktury systemowej, zwłaszcza w zakresie ciepłownictwa oraz wodociągów i kanalizacji.</p>
Skutki braku interwencji:	
<p>– brak możliwości poprawy dostępności do pełnej informacji o wszystkich właścicielach sieci;</p> <p>– pogłębienie braku odpowiedzialności pomiędzy właścicielami infrastruktury;</p> <p>– utrudnione działania planistyczne;</p> <p>– zagrożenie dla ciągłości procesów inwestycyjnych.</p>	

Kierunek działań P3.2.

Zwiększanie wydajności, niezawodności i efektywności ekonomicznej infrastruktury technicznej

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<p>– potrzeba dalszej modernizacji infrastruktury technicznej;</p> <p>– potrzeba ograniczenia wzrostu nakładów na utrzymanie infrastruktury;</p> <p>– niewystarczające źródła finansowania innowacyjnych rozwiązań infrastrukturalnych;</p> <p>– brak spójnej polityki w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej.</p>	<p>– przyjęcie programu modernizacji infrastruktury technicznej;</p> <p>– doskonalenie kryteriów optymalizacji rozwiązań infrastruktury technicznej;</p> <p>– pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury;</p> <p>– doskonalenie procedur wewnętrznych.</p>
Skutki braku interwencji:	
<p>– możliwość wystąpienia ograniczeń dla nowych inwestycji w związku z trudną sytuacją finansową miasta;</p> <p>– możliwość wystąpienia braku stabilności dostaw mediów;</p> <p>– ograniczenie możliwości implementacji nowoczesnych technologii;</p> <p>– brak modeli zapotrzebowania miasta na energię elektryczną.</p>	

Kierunek działań P3.3.

Optymalne wykorzystanie terenów pod budowę i rozbudowę infrastruktury technicznej

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<p>– ograniczona dostępność terenów, w tym ograniczenia własnościowe;</p> <p>– potencjał wykorzystania rekreacyjnego niektórych terenów zagospodarowanych przez infrastrukturę techniczną;</p> <p>– ograniczenie presji na powiększanie skali miasta;</p> <p>– ochrona terenów przyrodniczych.</p>	<p>– ograniczanie terenochłonności infrastruktury technicznej poprzez tworzenie kanałów technologicznych;</p> <p>– wdrożenie programu likwidacji elementów infrastruktury wyłączanej z eksploatacji;</p> <p>– koordynacja gospodarowania terenami zajmowanymi przez infrastrukturę z polityką zarządzania środowiskiem oraz działaniami</p>
Skutki braku interwencji:	

<ul style="list-style-type: none"> – możliwość pogorszenia warunków środowiskowych i obniżenie jakości życia mieszkańców; – ograniczony i niesynchronizowany rozwój miasta; – wzrost kosztów budowy infrastruktury; – wydłużenie terminów realizacji inwestycji infrastrukturalnych; – negatywny wpływ na rozwój gospodarki i w konsekwencji możliwy zwiększony odpływ mieszkańców; – możliwość wystąpienia procesów degradacji przestrzeni miejskiej. 	<p>w sferze społecznej i gospodarczej (rekreacja, gospodarka).</p>
--	--

Kierunek działań P3.4.

Rozwój zaawansowanych systemów obsługi i sterowania

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> – potencjał obniżenia wysokich kosztów rozwoju i utrzymania zbioru obiektów, urządzeń i rozwiązań, które tworzą złożone systemy techniczno-energetyczno-logistyczne. 	<ul style="list-style-type: none"> – rozwijanie zaawansowanych systemów (często operujących zdalnie) monitorowania, obsługi i sterowania; – doskonalenie organizacji i logistyki, działania służb miejskich odpowiedzialnych za utrzymanie infrastruktury, w tym dalsza informatyzacja.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> – zagrożenie znacznego wzrostu nakładów na utrzymanie infrastruktury. 	

Kierunek działań P3.5.

Budowa infrastruktury technicznej ze szczególnym uwzględnieniem bioróżnorodności miasta

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> – obiekty infrastruktury technicznej, zwłaszcza liniowej, w istotnym stopniu ingerują w środowisko przyrodnicze: zajmują powierzchnię terenu, wnikają w głąb terenu, często kolidują z elementami środowiska przyrodniczego, przyczyniając się do ich uszczuplenia lub niszczenia (usuwanie drzew, redukcja powierzchni biologicznie czynnej i przepuszczalnej, naruszanie ciągłości korytarzy ekologicznych itp.); – możliwość poprawy funkcjonowania elementów środowiska przyrodniczego w mieście. 	<ul style="list-style-type: none"> – określenie kryteriów unikania kolizji z elementami środowiska przyrodniczego; – ustalenie standardów tworzenia rozwiązań dla zwierząt w kontekście kolizji infrastruktury technicznej i transportowej z elementami systemu przyrodniczego; – unikanie ingerencji mogących wpływać na zachowanie bioróżnorodności świata roślin i zwierząt jako ważnego kryterium planowania, projektowania i realizacji elementów infrastruktury technicznej.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość pogłębienia wpływu ograniczających warunków środowiskowych (trudne warunki gruntowe, kolizje z zielenią). 	

5.5. SMART CITY

CEL HORYZONTALNY C WYKORZYSTANIE NARZĘDZI I ROZWIĄZAŃ SMART CITY DO TWORZENIA MIASTA DOBREGO ŻYCIA

CEL HORYZONTALNY			
WYKORZYSTANIE NARZĘDZI I ROZWIĄZAŃ SMART CITY DO TWORZENIA MIASTA DOBREGO ŻYCIA			
Cel operacyjny		Kierunek działań	
C1.	INTELIGENTNA GOSPODARKA – SMART ECONOMY	C1.1.	Opracowanie i wdrożenie nowoczesnych rozwiązań doskonalących procesy zarządzania miastem w obszarze gospodarki
C2.	INTELIGENTNE ZARZĄDZANIE – SMART GOVERNANCE	C2.1.	Zarządzanie wiedzą w organizacji z użyciem nowoczesnych rozwiązań i technologii (np. <i>open data</i> , <i>big data</i> , sztucznej inteligencji, rozwiązań chmurowych)
C3.	INTELIGENTNE SPOŁECZEŃSTWO – SMART PEOPLE	C3.1.	Opracowanie i wdrożenie nowoczesnych rozwiązań doskonalących procesy zarządzania miastem w zakresie kapitału ludzkiego
C4.	INTELIGENTNY TRANSPORT – SMART MOBILITY	C4.1.	Opracowanie i wdrożenie nowoczesnych rozwiązań doskonalących procesy zarządzania miastem w zakresie transportu
C5.	INTELIGENTNE ŚRODOWISKO – SMART ENVIRONMENT	C5.1.	Wdrożenie energooszczędnych rozwiązań w przestrzeni publicznej
C6.	INTELIGENTNE WARUNKI ŻYCIA – SMART LIVING	C6.1.	Opracowanie i wdrożenie nowoczesnych rozwiązań doskonalących procesy zarządzania miastem w zakresie warunków życia

Cel operacyjny C1. Inteligentna gospodarka – smart economy

Wszelkie działania mające na celu przekształcenie i wzmocnienie gospodarki, zwiększenie atrakcyjności miasta pod kątem biznesu, rozwoju mieszkańców oraz wpływające na lokalną innowacyjność podnoszą konkurencyjność na rynku. Smart city w tym obszarze ma aktywnie wykorzystywać możliwości i zapewniać warunki wspierające tworzenie i rozwój przedsiębiorstw, co przekłada się na nowe miejsca pracy.

Kierunek działań C1.1.

Opracowanie i wdrożenie nowoczesnych rozwiązań doskonalących procesy zarządzania miastem w obszarze gospodarki

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - konieczność nadążania za światowymi trendami w zakresie stosowania nowoczesnych rozwiązań technologicznych oraz budowania wizerunku Białegostoku jako smart city; - brak nowoczesnych narzędzi ułatwiających współpracę na płaszczyźnie przedsiębiorca – miasto; - niski stopień wykorzystywania innowacyjnych narzędzi umożliwiających gromadzenie, analizę oraz przetwarzanie danych pozyskiwanych przez miasto; - potrzeba zapewnienia sprawnego przepływu informacji pomiędzy miastem, instytucjami i przedsiębiorcami.	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój e-usług dedykowanych przedsiębiorcom oferowanych przez miasto; - umożliwienie korzystania przedsiębiorcom z zasobów miasta z wykorzystaniem <i>open data</i>; - opracowanie i wdrożenie narzędzi wspierających działalność i rozwój przedsiębiorstw; - opracowanie i wdrożenie smart platform dedykowanych np. start-upom.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - zbyt niska efektywność procesów zarządzania miastem w obszarze gospodarki; - niepełne wykorzystanie potencjału gospodarki w procesach zarządzania miastem oraz na rzecz rozwoju miasta, a także budowania jego konkurencyjności.	

Cel operacyjny C2. Inteligentne zarządzanie – smart governance

Działania polegające na wzmocnieniu interakcji między lokalnymi władzami a mieszkańcami, przedsiębiorstwami i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego. Dzięki podejściu smart city władze są w stanie ciągle podnosić jakość swoich usług oraz wykonywać je efektywniej. Wykorzystując nowoczesne metodologie i technologie, inteligentne zarządzanie doprowadzi do stałego rozwoju. Kierowanie się modelem „miasta jako usługi” może pomóc zwiększyć wydajność i skuteczność, a także przejrzystość i zaufanie.

Kierunek C2.1.

Zarządzanie wiedzą w organizacji z użyciem nowoczesnych rozwiązań i technologii (np. *open data*, *big data*, sztucznej inteligencji, rozwiązań chmurowych)

Wykorzystanie nowoczesnych technologii wspomagających zarządzanie w mieście. Rozwiązania chmurowe i sztuczna inteligencja pozwolą na szybszą obsługę i pracę jednostki, co uczyni pracę wydajniejszą. Stworzenie platformy banku danych – zbiory te publikowane będą w otwartych i uporządkowanych formatach, umożliwiających ich ponowne wykorzystanie w zasadzie bez żadnych ograniczeń, również w celach komercyjnych.

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba podnoszenia standardów zarządzania miastem oraz usprawnienia procesów zarządzania miastem; - konieczność nadążania za światowymi trendami w zakresie rozwoju technologii i stosowania nowoczesnych rozwiązań technologicznych w procesach zarządzania miastem oraz budowania wizerunku Białegostoku jako smart city; - potrzeba wprowadzenia do przestrzeni miejskiej atrakcyjnych narzędzi zapewniających sprawną, efektywną dwukierunkową komunikację pomiędzy mieszkańcami, turystami i innymi interesariuszami a jednostkami miejskimi; - potrzeba ciągłego unowocześniania technologii, narzędzi i rozwiązań stosowanych w procesach zarządzania miastem; - potrzeba zapewnienia transferu wiedzy pomiędzy instytucjami, przedsiębiorcami oraz instytucjami a przedsiębiorcami; - potrzeba wdrożenia nowoczesnych rozwiązań przetwarzających dane (ze szczególnym uwzględnieniem danych z monitoringu) pozyskiwane przez miasto na rzecz podnoszenia poziomu bezpieczeństwa w Białymstoku oraz zwiększenie efektywności współpracy służb powiadamiania i reagowania w mieście za sprawą tych rozwiązań; - niewystarczające wykorzystywanie narzędzi umożliwiających gromadzenie, przetwarzanie oraz analizę danych pozyskiwanych przez miasto; - brak wystarczającej integracji poszczególnych systemów wykorzystywanych w procesach zarządzania miastem; - konieczność zwiększenia efektywności pracy jednostek miejskich oraz poprawy jakości relacji z otoczeniem społecznym i gospodarczym; - konieczność podnoszenia kompetencji i kwalifikacji wśród pracowników jednostek miejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> - zmodernizowanie istniejących systemów, a także uruchomienie własnej chmury lub skorzystanie z dostępnych na rynku rozwiązań chmurowych; - modernizacja istniejących, stworzenie innowacyjnych e-usług oraz wprowadzenie kompleksowej, elektronicznej obsługi mieszkańców umożliwiającej załatwianie spraw bez konieczności przemieszczania się i używania środków transportu; - doskonalenie elektronicznego zarządzania dokumentacją w urzędzie; - integracja systemów używanych w jednostkach organizacyjnych oraz spółkach miejskich w celu zapewnienia efektywnej, sprawnej komunikacji przy wykorzystaniu wyłącznie ICT oraz umożliwiająca efektywną pracę przy wykorzystaniu wyłącznie elektronicznej dokumentacji; - wdrożenie systemów wykorzystujących sztuczną inteligencję i sieci neuronowe na rzecz podnoszenia bezpieczeństwa w mieście; - wymiana sprzętu na bardziej nowoczesny, energooszczędny; - podnoszenie świadomości pracowników w zakresie energooszczędnych praktyk; - wymiana oświetlenia w urzędzie i miejskich jednostkach organizacyjnych na energooszczędne; - opracowanie i wdrożenie dedykowanej smart aplikacji miejskiej.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - ryzyko spadku efektywności procesów zarządzania miastem. 	

Cel operacyjny C3. Inteligentne społeczeństwo – smart people

Działania mające pozytywny wpływ na interakcje – poprzez dzielenie się informacjami i usługami – z sektorem publicznym i prywatnym. Tworzenie integracji społecznej i cyfrowej/równości cyfrowej poprzez edukację jest kluczowe w dostarczaniu informacji i usług opartych na nowych technologiach. Pojęcie „inteligentni ludzie” odnosi się także do inteligentnych form edukacji ułatwiających uzyskanie atrakcyjnego wykształcenia i zawodu.

Kierunek działań C3.1.

Opracowanie i wdrożenie nowoczesnych rozwiązań doskonalących procesy zarządzania miastem w zakresie kapitału ludzkiego

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - konieczność nadążania za światowymi trendami 	<ul style="list-style-type: none"> - kampanie promocyjne z wykorzystaniem ICT

<p>w zakresie rozwoju technologii i stosowania nowoczesnych rozwiązań technologicznych ułatwiających funkcjonowanie w mieście oraz budowania wizerunku Białegostoku jako smart city;</p> <ul style="list-style-type: none"> - konieczność podnoszenia świadomości, wiedzy, kompetencji mieszkańców w zakresie korzystania z nowoczesnych narzędzi informatycznych; - potrzeba zapewnienia większego dostępu mieszkańców do informacji i usług oferowanych przez miasto; - potrzeba zapewnienia sprawnej dwukierunkowej komunikacji pomiędzy mieszkańcami i innymi interesariuszami a jednostkami miejskimi; - konieczność zwiększenia wykorzystywania nowoczesnych technologii ICT w przestrzeni publicznej. 	<p>(przestrzeń miejska, portal miasta, aplikacja mobilna miasta, szkoły, instytucje, ośrodki, jednostki naukowe);</p> <ul style="list-style-type: none"> - kampanie edukacyjne w szkołach („uświadamiające” skalę problemu) oraz warsztaty dla dzieci i młodzieży; - organizowanie warsztatów uczących dobrych praktyk proekologicznych i promocja działań związanych z nauką zdrowego i aktywnego stylu życia; - stosowanie zachęt dla mieszkańców za zachowania proekologiczne w mieście w formie bonusów; - szkolenia w zakresie podstaw wykorzystywania ICT, dostosowane do potrzeb odbiorców, w tym osób starszych i zagrożonych wykluczeniem społecznym; - kampanie promocyjne na temat rozwiązań ICT oferowanych przez miasto oraz stworzenie aplikacji miejskiej skupiającej informacje o wydarzeniach oraz usługach dostępnych w mieście.
<p>Skutki braku interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zagrożenie spadku oceny postrzegania Białegostoku jako miasta, w którym żyje się najlepiej; - niewystarczający poziom komunikacji pomiędzy miastem a mieszkańcami; - nienadążanie za oczekiwaniami rozwijającego się społeczeństwa. 	

Cel operacyjny C4. Inteligentny transport – smart mobility

Działania koncentrujące się na zwiększaniu wydajności i jakości usług transportu miejskiego. Celem jest zwiększenie mobilności poprzez efektywne zarządzanie infrastrukturą, usługami oraz tańsza, szybsza, przyjazna dla środowiska mobilność zintegrowana z obszarami zarządzania miastem. Istotne jest wspieranie rozwoju transportu i jego innowacyjność – wprowadzanie nowych form transportu (np. pojazdów elektrycznych, napędzanych wodorem, autonomicznych, rowerów publicznych, carpooling/car-sharing¹⁴).

Kierunek działań C4.1.

Opracowanie i wdrożenie nowoczesnych rozwiązań doskonalących procesy zarządzania miastem w zakresie transportu

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - konieczność nadążania za światowymi trendami w zakresie rozwoju technologii ułatwiających przemieszczanie się po mieście oraz budowania wizerunku Białegostoku jako smart city; - potrzeba zapewnienia większego dostępu mieszkańców do informacji i usług dostępnych w mieście; - konieczność zapewnienia sprawnego, szybkiego oraz przyjaznego dla środowiska transportu miejskiego, dostępnego wszystkim mieszkańcom; - potrzeba zwiększenia wykorzystywania nowoczesnych technologii ICT w przestrzeni publicznej; 	<ul style="list-style-type: none"> - wprowadzenie do przestrzeni miejskiej smart przystanków – wiat przystankowych, dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami z możliwością emisji komunikatów miejskich. Dodatkowo wiaty współzasilane przy wykorzystaniu OZE oraz oświetlenie LED; - zintegrowanie dedykowanej aplikacji miejskiej z kartą miejską i usługami; - zwiększenie liczby stacji ładowania aut elektrycznych na terenie miasta; - promocja car-sharingu np. za pośrednictwem aplikacji miejskiej;

¹⁴ Carpooling – system upodabniający i dostosowujący samochód osobowy do transportu zbiorowego; car-sharing – system wspólnego użytkowania samochodów.

<ul style="list-style-type: none"> - konieczność doskonalenia oraz podnoszenia standardów w zakresie komunikacji miejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - stworzenie aplikacji miejskiej z funkcjonalnością wskazania wolnych miejsc parkingowych oraz możliwości korzystania z dostępnych form transportu oferowanego w przestrzeni miejskiej;
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - brak atrakcyjnych, nowoczesnych narzędzi, funkcjonujących w przestrzeni miejskiej, zapewniających sprawną, efektywną komunikację oraz łatwy dostęp do usług transportu miejskiego oferowanego w mieście. 	<ul style="list-style-type: none"> - aplikacja miejska z funkcjonalnością wskazywania punktów ładowania pojazdów elektrycznych oraz urządzeń elektrycznych w przestrzeni miejskiej; - utworzenie centrów/punktów przesiadkowych umożliwiających poruszanie się po mieście z wykorzystaniem łączonych form transportu.

Cel operacyjny C5. Inteligentne środowisko – smart environment

Dzięki działaniom wykorzystującym nowoczesne technologie i innowacyjne podejścia, ograniczone zostanie wytwarzanie odpadów, nastąpi redukcja emisji zanieczyszczeń, prowadzone będzie monitorowanie i zarządzanie zanieczyszczeniami, gospodarką wodną oraz zapewniona zostanie efektywność energetyczna.

Kierunek działań C5.1.

Wdrożenie energooszczędnych rozwiązań w przestrzeni publicznej

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - konieczność podążania za najnowszymi trendami w zakresie ochrony środowiska naturalnego, przeciwdziałania zmianom klimatu oraz budowania wizerunku Białegostoku jako smart city; - konieczność podnoszenia poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatu; - potrzeba wdrożenia nowoczesnych technologii i narzędzi służących ograniczaniu nadmiernej eksploatacji zasobów, zanieczyszczaniu środowiska naturalnego, a także zapobieganiu zmianom klimatu; - potrzeba zapewnienia większego dostępu mieszkańców do informacji i usług oferowanych w mieście; - konieczność wdrożenia innowacyjnych technologii i narzędzi służących lepszemu zarządzaniu zasobami (środowiskowymi, przestrzennymi, społecznymi, infrastrukturalnymi) i ich wykorzystaniu; - potrzeba wprowadzenia do przestrzeni miejskiej atrakcyjnych narzędzi zapewniających sprawną, efektywną, dwukierunkową komunikację pomiędzy mieszkańcami, turystami i innymi interesariuszami a jednostkami miejskimi; - konieczność niwelowania szkodliwych czynników, zanieczyszczeń środowiska, mających niekorzystny wpływ na zdrowie mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> - redukcja wydatków na energię elektryczną dzięki rozwiązaniom energooszczędnych technologii, takich jak np. oświetlenie LED z czujnikami ruchu, która ogranicza tym samym negatywne skutki dla środowiska naturalnego; - utworzenie systemu zarządzania oświetleniem i energią; - zwiększenie wykorzystania OZE w przestrzeni publicznej; - rozwój elektromobilności; - instalacje OZE na budynkach użyteczności publicznej, z możliwością centralnego sterowania/obsługi; - stworzenie klastra energetycznego.
Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - zagrożenia postrzegania miasta jako niedbającego o zdrowie mieszkańców, środowisko i klimat; - pogorszenie stanu środowiska i tym samym warunków życia w mieście; 	

<ul style="list-style-type: none"> - brak przekonania mieszkańców, że stanowią integralną część społeczności, świadomej zagrożeń wynikających z degradacji środowiska. 	
---	--

Cel operacyjny C6. Inteligentne warunki życia – smart living

Działania mające na celu poprawę jakości życia wszystkich mieszkańców inteligentne życie dotyczy poprawy integracji społecznej i cyfrowej (np. korzystanie z usług elektronicznych, łączności, platform społecznościowych), opieki zdrowotnej i nad osobami starszymi (np. e-zdrowie, życie wspomagane przez otoczenie), bezpieczeństwa, warunków mieszkaniowych i inteligentnych budynków. Nowe technologie wykorzystywane są do poprawy życia mieszkańców.

Kierunek C6.1.

Opracowanie i wdrożenie nowoczesnych rozwiązań doskonalących procesy zarządzania miastem w zakresie warunków życia

Uzasadnienie:	Możliwe działania:
<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba ciągłego podnoszenia standardów w zakresie obsługi mieszkańców; - konieczność kontynuowania budowania wizerunku Miasta Białegostoku jako najlepszego miasta do życia oraz inteligentnego miasta przyszłości; - konieczność podnoszenia świadomości, wiedzy, kompetencji mieszkańców w zakresie korzystania z nowoczesnych narzędzi informatycznych; - niewystarczająca liczba rozwiązań z zakresu „dostępność+”, funkcjonujących w przestrzeni miejskiej; - potrzeba zapewnienia większego dostępu mieszkańców (również osobom starszym oraz osobom ze szczególnymi potrzebami) do informacji i usług dostępnych w mieście; - konieczność wprowadzenia do przestrzeni miejskiej atrakcyjnych narzędzi zapewniających sprawną, efektywną, dwukierunkową komunikację pomiędzy mieszkańcami, turystami i innymi interesariuszami a jednostkami miejskimi; - potrzeba zwiększenia wykorzystywania nowoczesnych technologii ICT w przestrzeni publicznej, służących poprawie funkcjonowania wszystkich mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> - wdrożenie w przestrzeni miejskiej większej liczby infrastruktury ułatwiającej poruszanie się osób ze szczególnymi potrzebami oraz dedykowanych im rozwiązań i narzędzi ICT; - przystosowanie aplikacji miejskiej do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami np. audiodeskrypcja; - likwidacja barier, przeszkód związanych z obsługą osób ze szczególnymi potrzebami dzięki stworzeniu narzędzi, które pozwolą usprawnić i wspomóc funkcjonowanie osób ze szczególnymi potrzebami oraz osób starszych.

Skutki braku interwencji:	
<ul style="list-style-type: none"> - zagrożenie spadku oceny postrzegania Białegostoku jako miasta, w którym żyje się najlepiej; - brak adekwatnych działań stanowiących odpowiedzi na oczekiwania i potrzeby wszystkich mieszkańców – również osób ze szczególnymi potrzebami; - brak odpowiednich działań na rzecz niwelowania barier oraz zapewniania funkcjonowania zasady równości szans; - brak komunikacji na wystarczającym poziomie pomiędzy miastem a mieszkańcami. 	

6. GOSPODARKA WODNA BIAŁEGOSTOKU I JEJ UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE ZE ZMIANAMI KLIMATU

Miasto jest przestrzenią, w której intensywne wykorzystanie zasobów nasila wszystkie problemy środowiskowe. Emisja zanieczyszczeń, hałas, degradacja i zanik terenów zielonych, daleko idące zmiany obiegu wody przekładają się na pogorszenie jakości życia i w dłuższej perspektywie generują bariery wzrostu.

Jednym z poważniejszych problemów staje się gospodarowanie wodą w mieście¹⁵. Rosnący udział powierzchni szczelnych, zmniejszona retencja i przyspieszony odpływ, często z obszarów większych niż zasięg naturalnej zlewni i przekraczających pojemność cieków będących odbiornikami wód opadowych, są wskazywane jako przyczyny podtopień i powodzi. Niewystarczająca infiltracja oraz zasilanie gleb i zbiornika wód podziemnych zwiększa wrażliwość ekosystemów miasta na susze.

Duży udział spływu powierzchniowego w obiegu wody w zlewniach miejskich spowodzi do intensywnego eksportu zanieczyszczeń i do znaczącego pogorszenia jakości ekosystemów wodnych będących odbiornikami wód opadowych prowadzonych kanalizacją burzową¹⁶.

Wiele wskazuje na to, że problemu nie da się rozwiązać, skupiając się wyłącznie na tradycyjnych inżynierskich systemach gospodarki wodno-ściekowej, polegających na zbieraniu i przekazywaniu opadu systemem kanalizacji burzowej do cieków lub centralnych zbiorników retencyjnych.

Konieczne jest szukanie nowych rozwiązań w zarządzaniu wodą i środowiskiem. Skuteczne zarządzanie wodą i migracją zanieczyszczeń powinno odbywać się poprzez harmonizację rozwiązań hydrotechnicznych z inżynierią ekologiczną i kształtowaniem krajobrazu, których istotą jest projektowanie, konstrukcja i monitoring ekosystemów prowadzące do „integracji społeczeństwa z jego naturalnym środowiskiem ku obopólnej korzyści”¹⁷.

Odpowiedzią na problemy gospodarki wodnej miasta może być „błękitno-zielona infrastruktura”. Zielona infrastruktura to sieć obszarów biologicznie czynnych, ukształtowana i zarządzana w sposób mający zapewnić maksimum świadczeń ekosystemowych¹⁸. Pod pojęciem błękitnej infrastruktury rozumie się ekosystemy wodne i zależne od wód. Zielono-błękitny system powinien stać się narzędziem gospodarowania przestrzenią, którego właściwe wykorzystanie może łagodzić skutki urbanizacji: podtopienia i powodzie, braki wody niezbędnej dla roślinności, niekorzystne cechy klimatu miasta i złą jakość powietrza¹⁹.

Tak postrzegany system przyrodniczy miasta powinien naśladować naturalne warunki hydrologiczne: wymaga zachowania terenów biologicznie czynnych z właściwą im glebą i roślinnością, utrzymania naturalnych dróg przepływu wody i przede wszystkim zwiększenia czasu retencji wody w mieście. W praktyce oznacza to zmniejszenie udziału powierzchni nieprzepuszczalnych, „przerwanie” łączności między rynną i kanalizacją burzową oraz spowolnienie odpływu wody połączone z jej zwiększoną infiltracją i wykorzystaniem.

¹⁵ A. Januchta-Szostak, *Rola urbanistyki i architektury w gospodarowaniu wodą*, „Zrównoważony Rozwój – Zastosowania” nr 5, 2014, s. 31–47.

¹⁶ I. Wagner, K. Krauze, M. Zalewski, *Błękitne aspekty zielonej infrastruktury*, „Zrównoważony Rozwój – Zastosowania” nr 4, 2013, s. 145–155; A. Januchta-Szostak, *Miasta przyjazne rzekom*, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 2019.

¹⁷ M. Zalewski, *Woda jako podstawa jakości życia w miastach przyszłości*, „Zrównoważony Rozwój – Zastosowania” nr 5, 2014, s. 9–15.

¹⁸ *Zielona infrastruktura – zwiększanie kapitału naturalnego Europy*, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Bruksela, COM(2013) 249 final, dnia 6.05.2013 r., s. 3.

¹⁹ M. Zalewski, *Woda jako podstawa jakości życia w miastach przyszłości*, „Zrównoważony Rozwój – Zastosowania” nr 5, 2014, s. 9–15.

6.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA HYDROLOGICZNA MIASTA

Wody powierzchniowe²⁰

Przeważająca część Białegostoku położona jest w zlewni rzeki Białej (zlewnia IV rzędu), będącej lewobrzeżnym dopływem Supraśli (zlewnia III rzędu). Długość Białej wynosi 32,7 km, z czego ok. 20 km w granicach miasta. Stałymi dopływami Białej w granicach miasta są: dopływ spod Dojlid Górnych, Dolistówka i Bażantarka. Pozostałe cieką mają głównie charakter okresowy i prowadzą wodę w okresie roztopów i większych opadów.

Powierzchnia zlewni Białej wynosi 133,37 km², z czego ok. 83 km² (62%) znajduje się w granicach Miasta Białegostoku.

Białystok znajduje się na obszarze następujących jednolitych części wód:

- *Biała* PLRW2000172616899;
- *Supraśl od Pilnicy do Ujścia* RW20002426169;
- *Horodnianka* RW2000172615929;
- *Dopływ spod Ogrodniczek* RW200017261658;
- *Czaplinianka* RW200017261589.

Wody podziemne

Białystok położony jest w Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 52, kod PLGW200052, o powierzchni 6 102,1 km². JCWPd 52 znajduje się w dorzeczu Wisły, w regionie wodnym Środkowej Wisły, w regionie I – mazowieckim, II mazursko-podlaskim i IX – lubelsko-podlaskim według regionalizacji hydrogeologicznej Paczyńskiego (1995), w zlewni II rzędu Narwi.

Północno-zachodnia część Białegostoku jest położona w granicach głównego zbiornika wód podziemnych Pradolina rzeki Supraśl (GZWP nr 218).

W Białymstoku można wydzielić 3 użytkowe poziomy wodonośne w utworach czwartorzędowych. 2 z nich – międzymorenowy i spągowy – to poziomy wgłębne, o znacznym rozprzestrzenieniu, powszechnie ujmowane studniami wierconymi. Poziom trzeci – przypowierzchniowy – jest poziomem lokalnym, eksploatowanym przez kilka otworów studziennych²¹.

²⁰ „Program Ochrony Środowiska dla Miasta Białystok na lata 2017–2020 z perspektywą na lata 2021–2024”, przyjęty Uchwałą Nr XLIII/671/17 Rady Miasta Białystok z dnia 27 listopada 2017 r., s. 54.

²¹ „Program Ochrony Środowiska dla Miasta Białystok na lata 2017–2020 z perspektywą na lata 2021–2024”, przyjęty Uchwałą Nr XLIII/671/17 Rady Miasta Białystok z dnia 27 listopada 2017 r., s. 55–56.

6.2. PRAWO WODNE A „STRATEGIA ROZWOJU MIASTA BIAŁEGOSTOKU DO 2030 ROKU”

Zgodnie z art. 326 Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r., poz. 624 ze zm.) „Strategia Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku” uwzględnia m.in. ustalenia dokumentów planistycznych, o których mowa w art. 315 pkt 1–3 ww. ustawy. Są to:

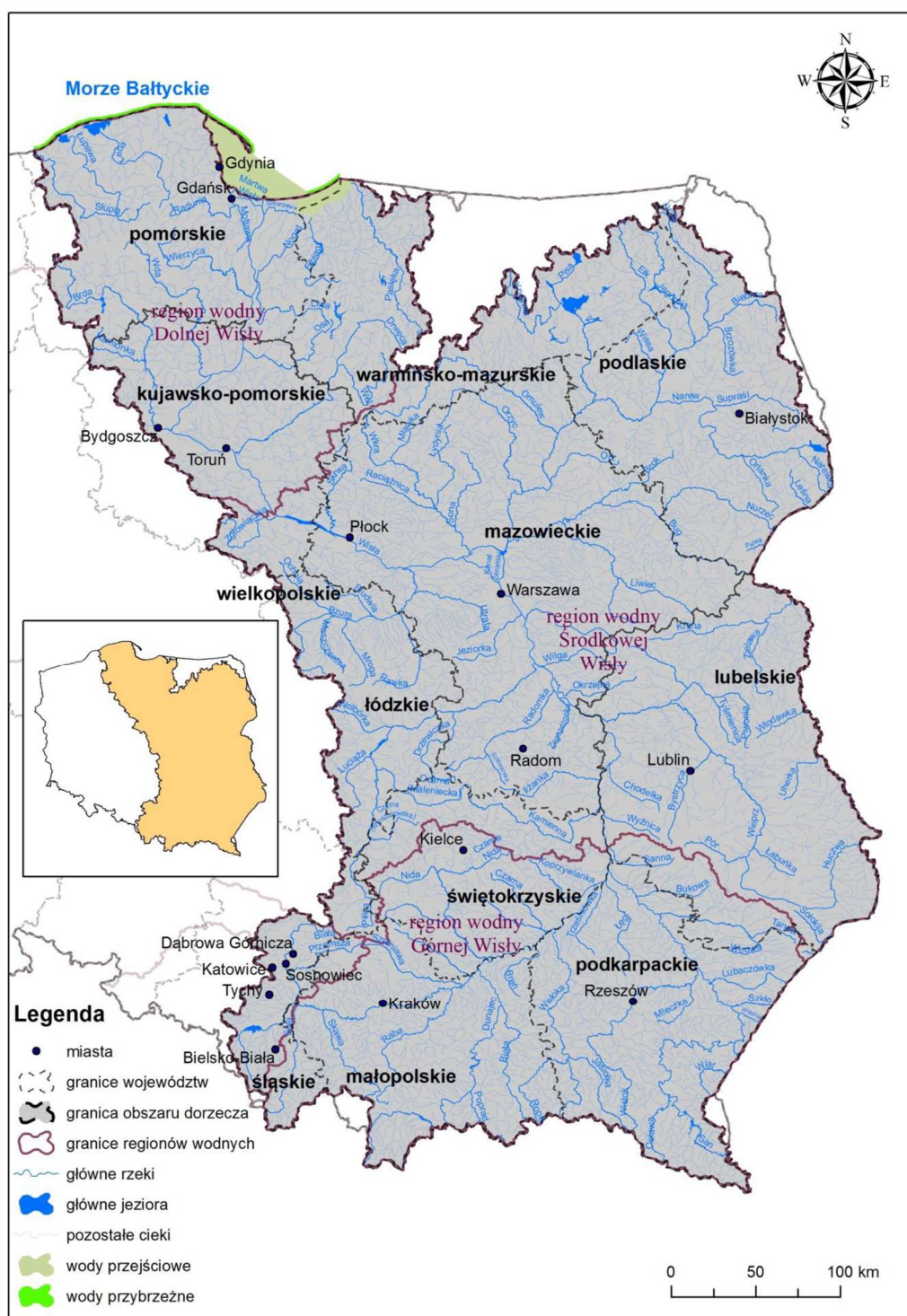
1. Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy;
2. Plany zarządzania ryzykiem powodziowym;
3. Plan przeciwdziałania skutkom suszy.

6.2.1. PLANY GOSPODAROWANIA WODAMI NA OBSZARACH DORZECZY

Dorzecze Wisły jest największym dorzeczem w Polsce, zajmującym jej wschodnią część, o powierzchni ok. 183 tys. km², stanowiącej ok. 59% terytorium kraju. Białystok położony jest w regionie wodnym Środkowej Wisły, który zajmuje obszar ok. 101 tys. km². Całkowita długość sieci hydrograficznej regionu wodnego Środkowej Wisły wynosi ok. 40 700 km. W północnej oraz południowej części regionu wodnego występuje przewaga zasilania podziemnego, natomiast w centralnej części występuje przewaga zasilania powierzchniowego. Na pozostałym obszarze regionu wodnego występuje równowaga w zasilaniu powierzchniowym i podziemnym.

W dorzeczu Wisły znajdują się największe skupiska ludności Polski: konurbacja górnośląska, aglomeracja Warszawy, aglomeracja Krakowa, Trójmiasto, Lublin, Białystok, Rzeszów. Są to ośrodki o zwartej zabudowie przestrzennej, dużym odsetku powierzchni nieprzepuszczalnej, dla których prognozowany jest dalszy przyrost liczby ludności, zatem w perspektywie – przyrost silnie przekształconej antropogenicznie powierzchni o obniżonej przepuszczalności. Zwarte skupiska miejskie wykazują dużą wrażliwość klimatyczną oraz silne sprzężenie zwrotne miasto – klimat, negatywnie oddziałując na zmienność i zmianę klimatu w skali co najmniej regionalnej.

Rysunek 8. Dorzecze Wisły

Źródło: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, Dz. U. z 2016 r. poz. 1841, s. 10.

Monitoring wód powierzchniowych w jednolitej części wód w Białymstoku

W ramach monitoringu środowiska są realizowane badania elementów biologicznych, fizykochemicznych i chemicznych. Program badań poszczególnych jednolitych części wód jest uzależniony od charakterystyki zagrożeń i funkcji, jakie pełnią. Wody powierzchniowe zostały podzielone na jednolite części wód, czyli jednorodne pod względem

hydromorfologicznym i biologicznym oddzielne i znaczące części wód, dla których prowadzi się analizy presji antropogenicznych i opracowuje programy wodno-środowiskowe.

Czaplinianka (RW200017261589), Horodnianka (RW2000172615929) i dopływ spod Ogrodniczek (RW200017261658) zostały sklasyfikowane jako naturalne części wód, natomiast Biała (RW2000172616899) i Supraśl od Pilnicy do ujścia (RW20002426169) są silnie zmienioną częścią wód. Stan wód jest zły. Celem środowiskowym jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego.

Tabela 1. Ocena jakości wód w Jednolitych Częściach Wód Powierzchniowych

Nazwa JCWP	Nazwa punktu pomiarowego	Status JCWP	Stan ekologiczny	Stan chemiczny	Stan wód	Cele środowiskowe	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
Czaplinianka RW200017261589	Czaplinianka – ujście	NAT	–	poniżej dobrego	zły	osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego, osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	zagrożona
Horodnianka RW2000172615929	Horodnianka – ujście poniżej Choroszczy	NAT	–	poniżej dobrego	zły		zagrożona
Dopływ spod Ogrodniczek RW200017261658	Dopływ spod Ogrodniczek – ujście	NAT	umiarkowany	poniżej dobrego	zły		zagrożona
Biała RW2000172616899	Biała – ujście Nowe Aleksandrowo	SZCW	–	poniżej dobrego	zły		zagrożona
Supraśl od Pilnicy do ujścia RW20002426169	Supraśl – ujście Dzikie	SZCW		poniżej dobrego	zły		niezagrożona

NAT – naturalna część wód

SZCW – silnie zmieniona część wód

Źródło: Klasyfikacja i ocena stanu wód w woj. podlaskim za 2018 r., WIOŚ Białystok 2019.

Monitoring wód podziemnych na obszarze Miasta Białystok

W Białymstoku badania wód podziemnych w systemie PMŚ prowadzi Państwowy Instytut Geologiczny w studni nr 738, należącej do krajowej sieci monitoringu wód podziemnych. W latach 2004–2009 jakość wody była dobra (we wcześniejszych latach jakość wody była bardzo dobrej jakości). W 2010 r. wodę zakwalifikowano do III klasy – wód zadowalającej jakości ze względu na przekroczone stężenia NO_3^- , K i Ca. W roku 2012 wody zaklasyfikowano do IV klasy (wody niezadowalającej jakości) ze względu na przekroczenia wskaźników NO_2^- , Ca, HCO_3^- . Wyniki badań z ostatnich lat generalnie potwierdzają wnioski o stopniowym pogarszaniu jakości wód w wyniku przenikania zanieczyszczeń do płytszych poziomów wodonośnych²². Wyniki badań z roku 2016 wskazują natomiast na polepszenie klasy jakości wody, które zaklasyfikowano do klasy III (wody zadowalającej jakości), z przekroczeniem wskaźnika K, który mieści się w granicach IV klasy jakości.

²² „Program Ochrony Środowiska dla Miasta Białystok na lata 2017–2020 z perspektywą na lata 2021–2024”, przyjęty Uchwałą Nr XLIII/671/17 Rady Miasta Białystok z dnia 27 listopada 2017 r., s. 57.

Tabela 2. Jakość wody podziemnej

Nr	Miejscowość	Głębokość stropu (m)	Użytkowanie terenu	Klasa jakości wody	Wskaźnik w granicach stężenia III klasy jakości	Wskaźnik w granicach stężenia IV klasy jakości
738	Białystok/ Białystok [p]	1,4	Zabudowa miejska luźna	III	temp., Ca, HCO ₃	K

Źródło: Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Białystok na lata 2017–2020 z perspektywą na lata 2021–2024 okres 2017–2018 na podstawie: Informacji o stanie środowiska na terenie powiatu Miasto Białystok, WIOŚ Białystok.

Zgodnie z Planem gospodarowania wodami w dorzeczu Wisły najważniejsze działania programu adaptacyjnego powinny obejmować obszar:

- gospodarki przestrzennej: uwzględnienie w planowaniu przestrzennym potrzeby tworzenia systemu korytarzy wietrzeniowych miasta ułatwiających wymianę powietrza i sanitację oraz potrzeby zwiększenia przepuszczalności powierzchniowej oraz retencyjności miasta poprzez wprowadzanie terenów zieleni miejskiej, wzrostu szorstkości przestrzeni miejskiej, budowy niewielkich, ale w dużej liczbie zbiorników wodnych;
- gospodarki komunalnej: uwzględnianie prognozowanych przyrostów przepływów powodzi błyskawicznych w projektowaniu i modernizacji sieci kanalizacji burzowej, przystosowanie systemu oczyszczania ścieków do prognoz przyrostu gęstości zaludnienia w tkance miejskiej;
- infrastruktury komunikacyjnej, technicznej, zabudowy mieszkalnej i innej: uwzględnienie w projektach zagrożeń wynikających ze zmienności i zmiany klimatu – zmian temperatury, oblodzenia i silnych wiatrów, wzrostu zagrożenia powodziowego rzek miejskich, ochronę przeciwpowodziową terenów zalewowych rzek miejskich, wdrażanie działań hydrotechnicznych zapobiegających intensyfikacji lokalnego zagrożenia powodziowego.

Sukcesywne wdrażanie programów adaptacyjnych, tworzonych celowo dla poszczególnych działań z uwzględnieniem ich zmiennej wrażliwości regionalnej, powinno skutkować złagodzeniem niekorzystnego oddziaływania zmienności klimatu w najbliższym horyzoncie planowania. Program adaptacji do zmienności i zmian klimatu powinien uwzględniać prognozy zmian klimatu w horyzoncie średnio- i długookresowym²³.

Jednym z poważniejszych problemów staje się gospodarowanie wodą opadową w mieście. Rosnąca ilość powierzchni szczelnych, zmniejszona retencja i przyspieszony odpływ, często z obszarów większych niż zasięg naturalnej zlewni i przekraczających pojemność cieków, są wskazywane jako przyczyny podtopień i powodzi.

6.2.2. PLANY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM POWODZIOWYM

Powódź jest to wezbranie, podczas którego woda po przekroczeniu linii brzegowej lub poziomu korony wałów zalewa dolinę, obniżenia terenowe, powodując zniszczenia mienia i straty finansowe. Zagrożenie powodziowe występuje w Białymstoku rzadko i przybiera głównie formę wiosennych podtopień, wywołanych gwałtownymi roztopami śniegu i lodu. Na zalewy powodziowe są narażone obszary położone w północno-zachodniej części Białegostoku, wzdłuż biegu Supraśli i Białej od al. Jana Pawła II na terenie parku Antoniuk, oraz wokół stawów hodowlanych w Dojlidach i nieużytkowanych stawów na terenie ogrodów

²³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, Dz. U. z 2016 r. poz. 1841, s. 21.

działkowych w rejonie ul. Ciołkowskiego. Do tej kategorii można zaliczyć też ciągi komunikacyjne na nasypach przegradzających doliny Białej i jej dopływów.

Zagrożenie powodziowe rzeki Białej związane jest przede wszystkim z dużą ilością wód opadowych zrzucających do rzeki kanalizacją deszczową, co przy gwałtownym napełnieniu koryta i utrudnionej zdolności przepływu (liczne przewężenia, źle zlokalizowana infrastruktura w korycie, za wąskie przepusty) skutkuje częstymi podtopieniami²⁴.

Za priorytet w zakresie odprowadzania wód opadowych i roztopowych przyjęto zasadę maksymalnego zatrzymania i ich oczyszczenia w miejscu powstawania, a tym samym odprowadzanie do systemu kanałów deszczowych w ulicach tylko w przypadkach, gdy ze względów na zagospodarowanie przestrzenne, układ wysokościowy, warunki gruntowo-wodne lub inne przeszkody terenowe nie można zastosować metod związanych z maksymalnym zatrzymaniem i oczyszczeniem wód deszczowych w miejscu ich powstawania²⁵.

Długość sieci kanalizacji deszczowej na terenie Miasta Białystok w 2020 r. wynosiła 543,2 km. Systemy kanalizacji deszczowej są sukcesywnie rozbudowywane i modernizowane zgodnie z „Aktualizacją programu zagospodarowania wód opadowych i rozbudowy kanalizacji deszczowej w granicach administracyjnych miasta Białegostoku wraz z racjonalnym rozmieszczeniem zbiorników retencyjnych, rowów i odparowników”. W opracowaniu wskazane zostały węzły kanalizacji deszczowej wymagające przebudowy oraz rozmieszczenie zbiorników retencyjnych, rowów wsiąkowych i odparowników, których zadaniem jest przejęcie wód opadowych, przeznaczonych do dalszego wykorzystania, np. do nawadniania drzew, trawników (rozwiązania korzystne ekonomicznie i ekologiczne).

Odbiornikami wód opadowych są rzeka Biała wraz z dopływami Dolistówką i Bażantarką, a także na południu rzeka Horodnianka i na północy cieki będące lewobrzeżnymi dopływami Supraśli (m.in. cieki: Wesołowskiego, Pietraszowskiego, Stawowy, Jaroszkówka) oraz rowy i zbiorniki powierzchniowe. Większość terenów miasta zlokalizowana jest w granicach zlewni rzeki Białej²⁶. Poniższy rysunek przedstawia uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego w zakresie odprowadzania wód opadowych. Kolorem jasnoniebieskim zostały oznaczone strefy podtopienia kanalizacji deszczowej przy przepływach maksymalnych o prawdopodobieństwie przekroczenia 1% (tzw. wody stuletniej). Jest to obszar, przez który przepływa rzeka Biała.

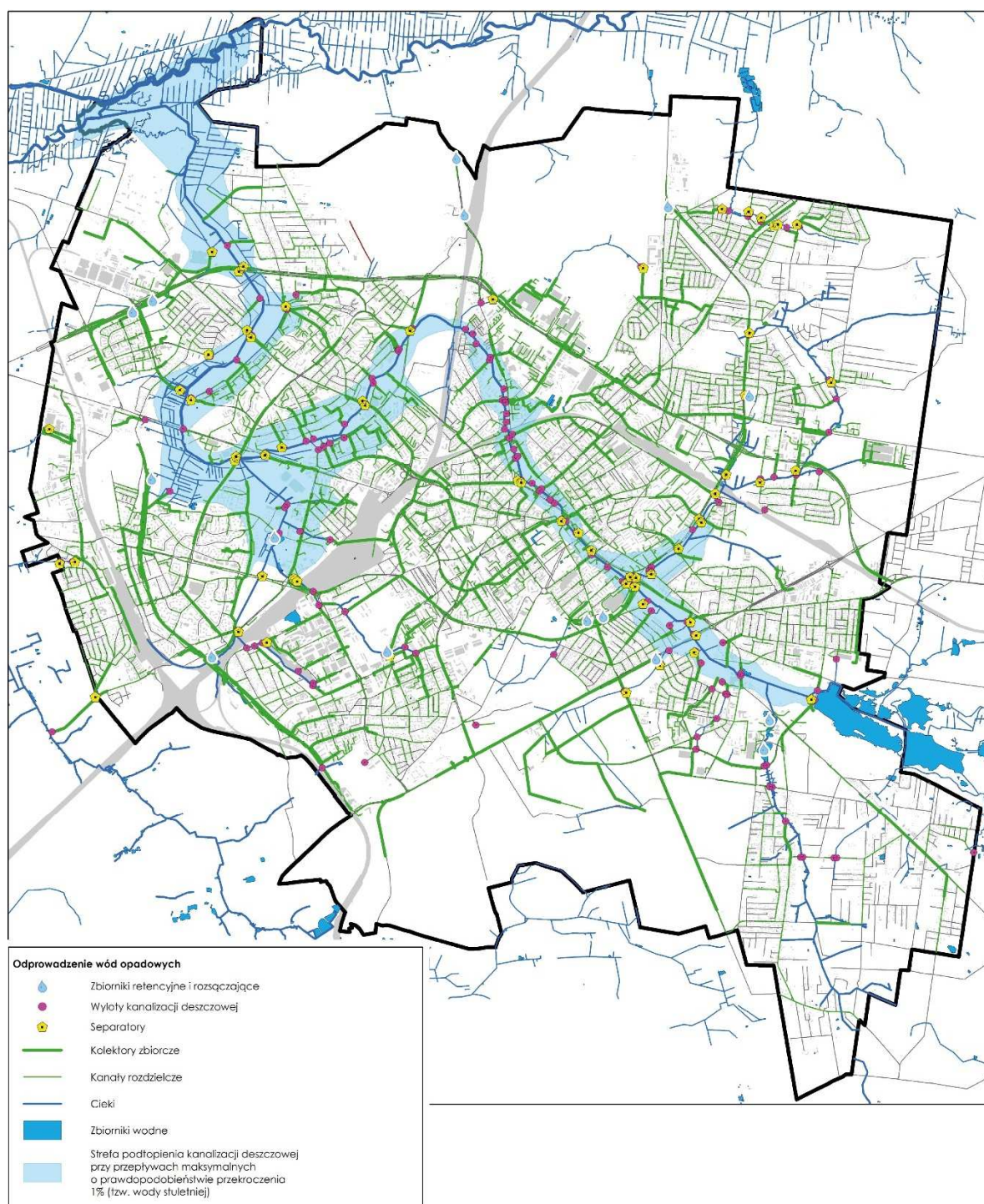
²⁴ „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku”, Uchwała Nr XII/165/19 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2019 r., s. 268.

²⁵ „Program Ochrony Środowiska dla Miasta Białystok na lata 2017–2020 z perspektywą na lata 2021–2024”, Uchwała Nr XLIII/671/17 Rady Miasta Białystok z dnia 27 listopada 2017 r., s. 76.

²⁶ „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku”, Uchwała Nr XII/165/19 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2019 r., s. 236.

Rysunek 9. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego – odprowadzenie wód opadowych

Źródło: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku”, Uchwała Nr XII/165/19 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2019 r., rys. 10. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego – odprowadzenie wód opadowych, s. 342.

Plany rozbudowy kanalizacji deszczowej mają na celu zoptymalizowanie działania sieci i zagospodarowanie wód opadowych na terenach obecnie niezabudowanych. Zgodnie z zaleceniami wynikającymi z „Aktualizacji programu zagospodarowania wód opadowych i rozbudowy kanalizacji deszczowej w granicach administracyjnych Miasta Białegostoku wraz z racjonalnym rozmieszczeniem zbiorników retencyjnych, rowów i odparowników”

gospodarowanie wodami opadowymi w Białymstoku należy prowadzić w kilku płaszczyznach:

- retencja wód opadowych u źródła:

Zadaniem retencji wód opadowych u źródła jest zatrzymanie jak największej ilości wód opadowych na terenach prywatnych i publicznych. Należy stosować nowoczesne sposoby gospodarowania wodami opadowymi na terenach, na które wody spływają celem zwiększenia ich infiltracji do gruntu i zmniejszenia spływu powierzchniowego.

- spowolnienie odpływu wód z odbiorników wód do rzeki Białej:

Zadaniem spowolnienia odpływu wód z odbiorników (rzeka Dolistówka, rzeka Bażantarka, rowy melioracyjne) jest jak najdłuższe przytrzymanie wód opadowych w powyższych odbiornikach. Najczęściej w tym celu stosuje się retencję niesterowaną, której przykładami są:

- zbiorniki zaporowe, powstające na skutek przegrodzenia koryta i doliny rzeki (cieku) budowlą piętrzącą, którą zazwyczaj jest grobla (zapora) ziemna oraz budowla upustowa;
  - stawy (zbiorniki kopane), powstające w wyniku wykonania wykopu w naturalnym podłożu i wypełnieniu go wodą (brak piętrzenia powyżej powierzchni terenu);
  - zbiorniki na ciekach (rowach), utworzone przez stałe przegrodzenie koryta cieku (rowu) budowlą piętrzącą, niepowodujące zalania terenów przyległych;
  - zbiorniki suche, spowalniające odpływ wód wezbraniowych (przez ich przechwytywanie). Zbiorniki wodne mogą być budowane w różnych celach i ich wykorzystywanie może być wielorakie. Najważniejsza funkcja, jaką spełniają to poprawa bilansu wodnego w najbliższym otoczeniu.
- wykorzystanie potencjału retencyjnego rzeki Białej;
  - bieżąca eksploatacja i zapewnienie drożności systemu kanałów deszczowych.

W ramach tego zadania należy m.in. zadbać o drożność wszystkich odbiorników wód oraz sprawdzać okresowo drożność kanałów deszczowych i usuwać niedrożności, np. zalegający piasek, liście, foliowe torebki, itd.²⁷

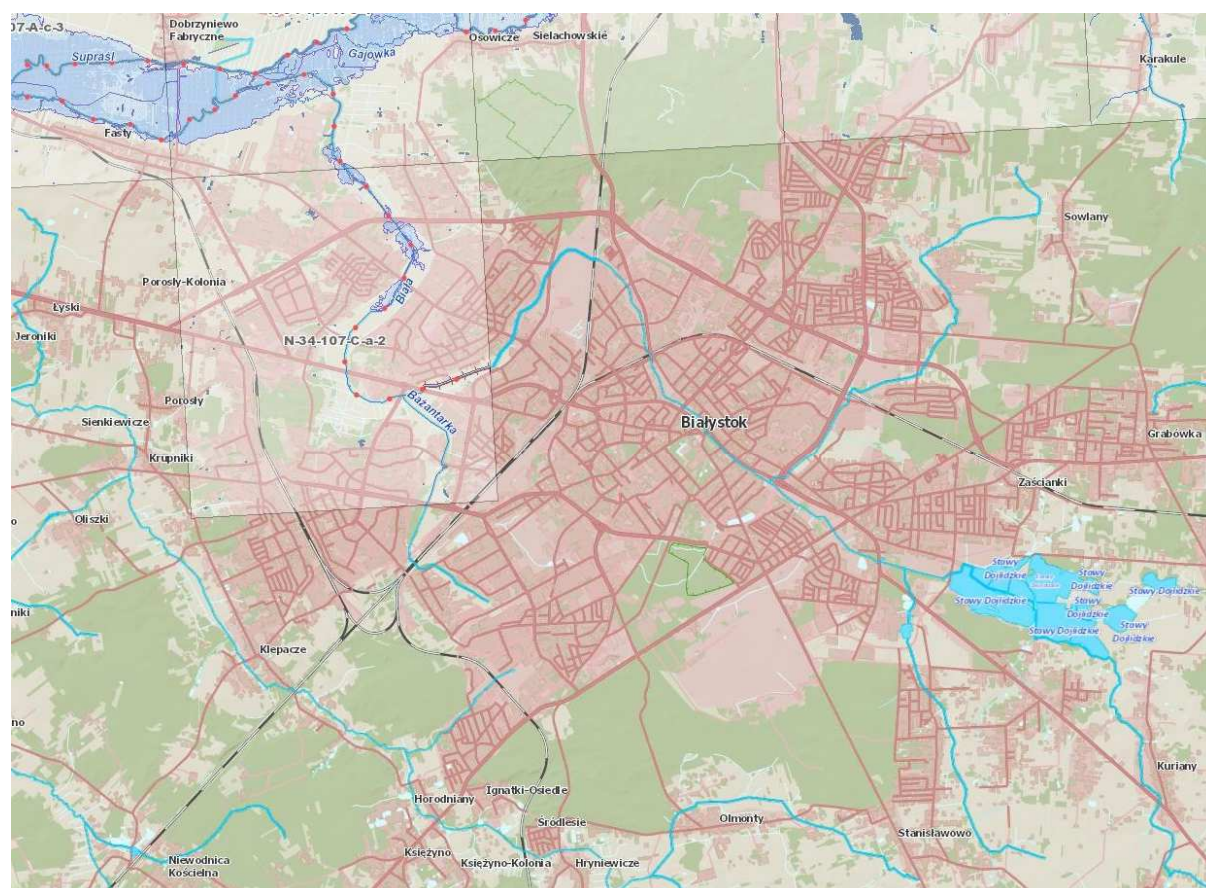
„Strategia Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku” zgodnie z art. 166 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne uwzględnia tzw. obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%.

---

²⁷ „Aktualizacja programu zagospodarowania wód opadowych i rozbudowy kanalizacji deszczowej w granicach administracyjnych miasta Białegostoku wraz z racjonalnym rozmieszczeniem zbiorników retencyjnych, rowów i odprowadników” (opracowanie: AquaRD), s. 18–19.

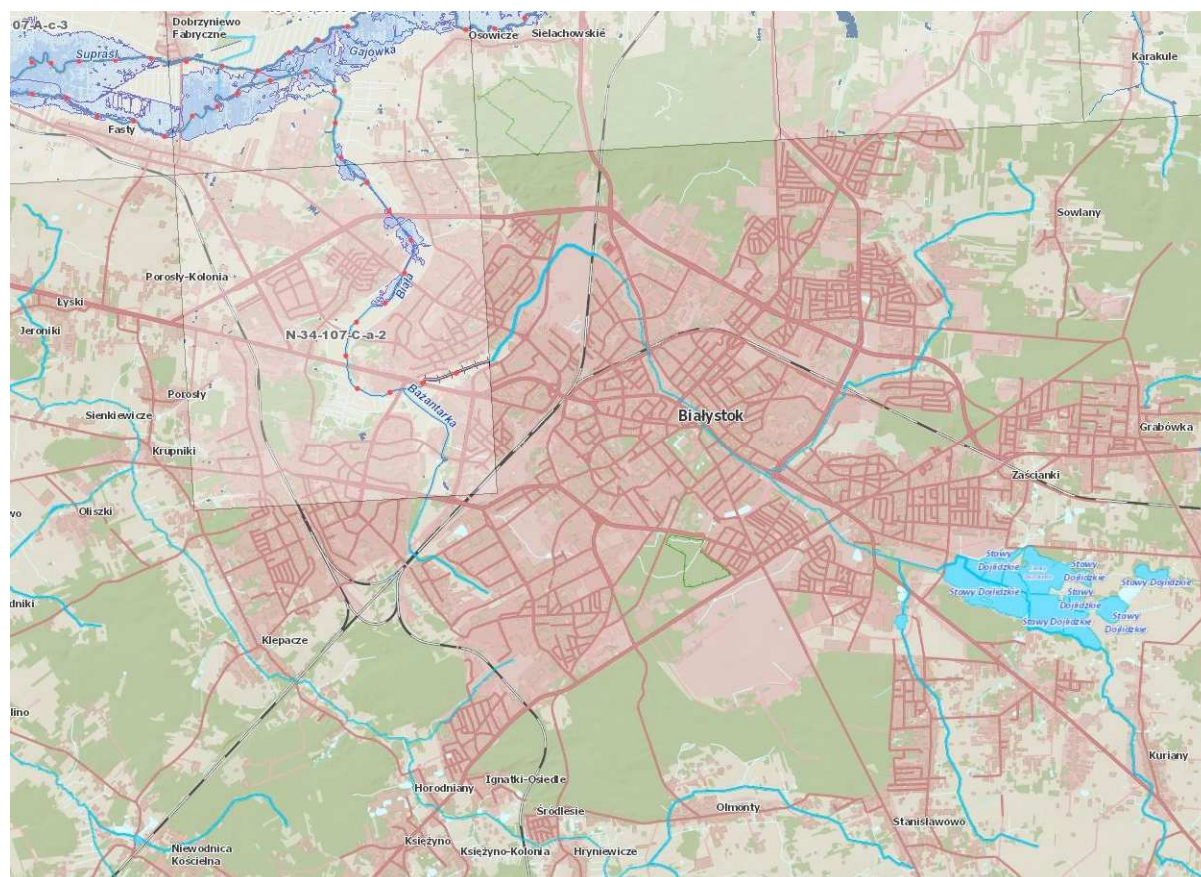

Rysunek 10. Mapa zagrożenia powodziowego z głębokością wody – 1% (raz na 100 lat)

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmap=gpMZIP (dostęp: 24.05.2021).

Rysunek 11. Mapa zagrożenia powodziowego z głębokością wody – 10% (raz na 10 lat)

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpMZP (dostęp: 24.05.2021).

Na powyższych rysunkach odcienie niebieskiego określają głębokość wody w przypadku wylania rzeki:

- najjaśniejszy niebieski: do 0,5 m wody;
- jasny niebieski: między 0,5 a 2 m wody;
- niebieski: między 2 a 4 m wody;
- ciemny niebieski: powyżej 4 metrów.

głębokość wody w [m]

- ☐ $h \leq 0,5$
- ☐ $0,5 < h \leq 2,0$
- ☐ $2,0 < h \leq 4,0$
- ☐ $h > 4,0$

Zagrożenie powodziowe dotyczy północnej części miasta, jednak w Białymstoku występuje wiele miejsc, które w okresach intensywnych opadów atmosferycznych i roztopów narażone są na wystąpienie tzw. powodzi błyskawicznych. Problem ten nasilał się w ostatnich dekadach na skutek zmniejszenia przepuszczalności podłoża i zwiększonej intensywności zjawisk opadowych²⁸.

Planowana zabudowa i zagospodarowanie terenów położonych na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią zgodnie z art. 166 pkt 10 ustawy Prawo wodne nie może m.in.: naruszać ustaleń planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza; naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym; stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi, środowiska i dóbr kultury wpisanych do rejestru zabytków; naruszać funkcjonowania infrastruktury krytycznej w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym oraz utrudniać zarządzania ryzykiem powodziowym.

W „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku” w ramach celu operacyjnego P1. Racjonalna przestrzeń, kierunku działań P1.4. Przestrzeń miasta odporna na negatywne

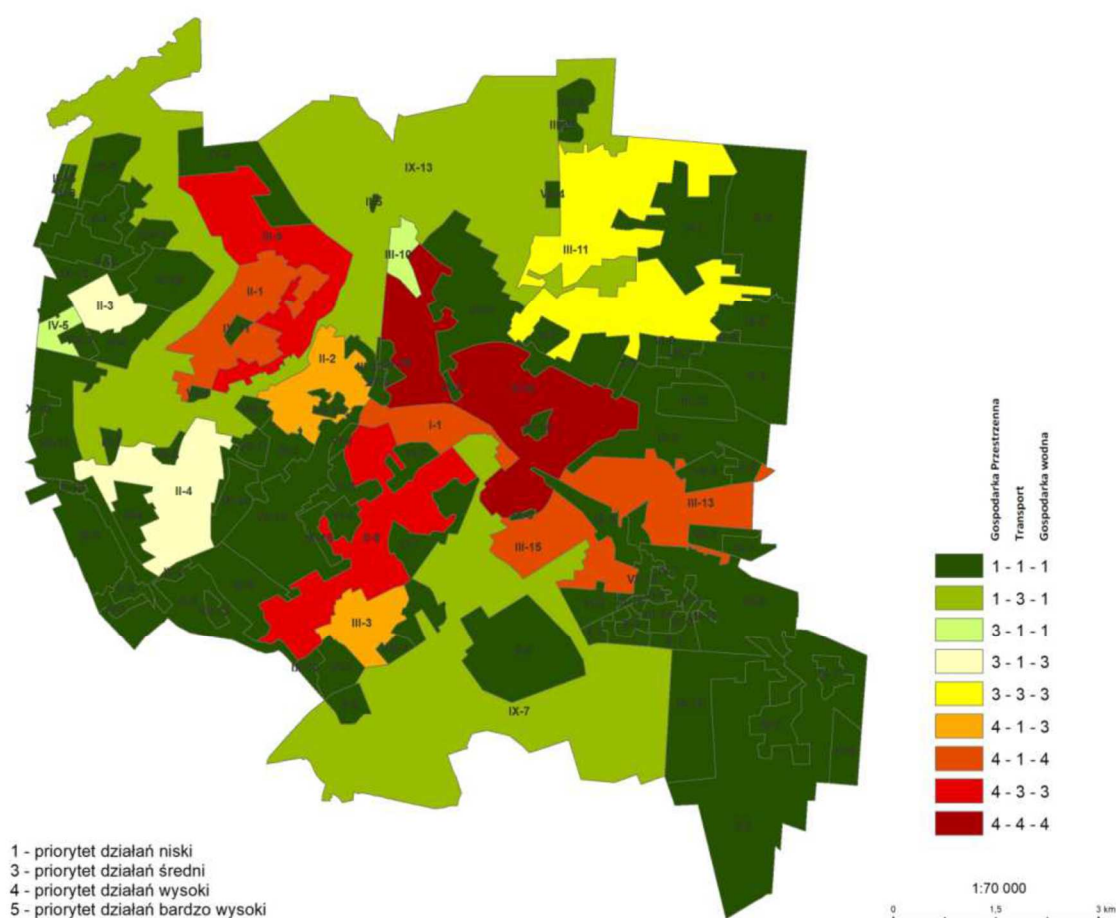
²⁸ „Plan Adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030”, przyjęty Uchwałą Nr XIV/210/19 Rady Miasta Białystok z dnia 23 września 2019 r. (opracowanie: Instytut Ochrony Środowiska Państwowy Instytut Badawczy), s. 37.

skutki zmian klimatu w reakcji na wystąpienie zjawisk ekstremalnych wskazano konieczność wdrożenia i doskonalenia „Planu adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030”.

Zagrożenie przez powodzie i podtopienia jest dla Białegostoku wyzwaniem, które wymaga podjęcia działań związanych z planowaniem przestrzeni (renaturyzacją doliny rzeki Białej, ochroną naturalnych terenów zalewowych, błękitno-zieloną infrastrukturą, ochroną prawną terenów zieleni, wód powierzchniowych, mokradeł i torfowisk) oraz rozwiązań technicznych obejmujących system kanalizacji, zbiorników retencyjnych i zabezpieczania obiektów użyteczności publicznej²⁹.

Rysunek 12. Przestrzenny sektorowy rozkład priorytetów działań adaptacyjnych dla zagrożenia powodzią

Źródło: „Plan Adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030”, przyjęty Uchwałą Nr XIV/210/19 Rady Miasta Białystok z dnia 23 września 2019 r. (opracowanie: Instytut Ochrony Środowiska Państwowy Instytut Badawczy), s. 114.

Ocenia się, że zmiany klimatu najsilniej dotkną sektor gospodarki wodnej, w tym zaopatrzenie w wodę, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków oraz ochronę przeciwpowodziową. Najbardziej wrażliwym podsystemem jest ochrona przeciwpowodziowa. Zabudowa i uszczelnianie powierzchni miasta oraz zwiększona intensywność opadów powodują, że Białystok jest narażony na wystąpienie tzw. powodzi

²⁹ „Plan Adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030”, przyjęty Uchwałą Nr XIV/210/19 Rady Miasta Białystok z dnia 23 września 2019 r. (opracowanie: Instytut Ochrony Środowiska Państwowy Instytut Badawczy), s. 58.

błyskawicznych. Podtopienia mają negatywny wpływ na drogi i transport publiczny. Fale upałów negatywnie wpłyną na sektor zdrowia publicznego i usługi publiczne oraz gospodarkę przestrzenną. Miasto ma przeciętny potencjał adaptacyjny do zmian klimatu pod względem kapitału społecznego. Słabo jest oceniona systemowość ochrony i kształtowania ekosystemów miejskich, rozumiana jako zdolność ochrony i kształtowania zielonej i błękitnej infrastruktury.

W Planie zarządzania ryzykiem powodziowym w dorzeczu Wisły³⁰ dla całej Zlewni Planistycznej Narwi (w tym obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi: Supraśl, Elk, Biebrza, Gać, Pisa, Kanał Żerański, Biała, Ruż, Ślina, Wissa, Cienka) zaproponowano następujące działania: analizę możliwości zwiększenia retencji na terenach zurbanizowanych oraz analizę możliwości likwidacji/zmiany sposobu użytkowania oraz modernizacji obiektów zagrażających środowisku, infrastrukturalnych oraz pozostałych obiektów prywatnych i użyteczności publicznej znajdujących się w obszarach zagrożenia powodziowego.

6.2.3. PLAN PRZECIWDZIAŁANIA SKUTKOM SUSZY

Susza jest zjawiskiem naturalnym o charakterze tymczasowym. Definiowana jest jako znaczące w czasie oraz na dużym obszarze odchylenie od średnich wartości opadów (deficyt opadów), które może doprowadzić do suszy atmosferycznej, rolniczej, hydrologicznej i społeczno-ekonomicznej, w zależności od intensywności oraz czasu trwania deficytu opadów (definicja z Raportu Komisji Europejskiej Working definitions of Water scarcity and Drought Report to the European Commission, 2012).

Zgodnie z art. 183 ustawy Prawo wodne przeciwdziałanie skutkom suszy jest zadaniem organów administracji rządowej i samorządowej oraz Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Rolą Wód Polskich jest przygotowanie projektu planu przeciwdziałania skutkom suszy, który jest głównym dokumentem wskazującym kierunki działań, których celem jest minimalizowanie skutków tego zjawiska³¹.

W Białymstoku susze atmosferyczne występują między kwietniem i wrześniem. Susze wczesną wiosną (kwiecień) i późnym latem (wrzesień) występują sporadycznie i trwają krótko – między 1981 a 2015 r. zanotowano 3 susze w kwietniu oraz 5 we wrześniu, które trwały maksymalnie 4 dni. W maju i czerwcu liczba dni z suszą była znacznie większa: 12 susz w maju i 21 w czerwcu, i wynosiła przeciętnie 5 dni. W lipcu i sierpniu susze atmosferyczne w Białymstoku występowały niemal corocznie i trwały od 2 do 27 dni (przy średnim czasie trwania wynoszącym 8 dni). Warto podkreślić istotny statystycznie silnie rosnący trend liczby dni z suszą atmosferyczną w lipcu³².

W ramach aktualnie obowiązującego Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1615) na terenie Białegostoku przeważają obszary umiarkowanie zagrożone suszą, w związku z tym w dokumencie nie przewidziano żadnych działań inwestycyjnych w mieście.

Według Katalogu działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy, stanowiącego załącznik nr 4 do Planu przeciwdziałania skutkom suszy Białystok znajduje się w aJCWP, w których rekomenduje się działania:

„1– Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach ornych,

³⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r., poz. 1841).

³¹ Zob. <https://stopsuszy.pl/odpowiedzi-na-pytania-zadane-podczas-konferencji-stop-suszy-plan-przeciwdzialania-skutkom-suszy-wdrazanie-przez-wspoldzialanie> (dostęp: 24.05.2021).

³² „Plan Adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030”, przyjęty Uchwałą Nr XIV/210/19 Rady Miasta Białystok z dnia 23 września 2019 r. (opracowanie: Instytut Ochrony Środowiska Państwowy Instytut Badawczy), s. 88.

- 3 – Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych,
- 4 – Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększenia lub odtworzenia naturalnej retencji,
- 8 – Budowa oraz przebudowa urządzeń melioracji wodnych dla zwiększenia retencji glebowej”.

Szczegóły będą przedmiotem odrębnych opracowań.

Na Liście zadań inwestycyjnych z PPI służących zwiększeniu retencji oraz wspierających przeciwdziałanie skutkom suszy – lista A, stanowiącej załącznik nr 1 do Planu przeciwdziałania skutkom suszy nie przewidziano żadnych działań inwestycyjnych w Białymstoku.

W „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku” w ramach celu operacyjnego P1. Racjonalna przestrzeń, kierunku działań P1.4. Przestrzeń miasta odporna na negatywne skutki zmian klimatu w reakcji na widoczne zmiany klimatu, np. wysokie temperatury latem i nieregularne opady powodujące długotrwałe susze wskazano konieczność wdrożenia i doskonalenia „Planu adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030”.

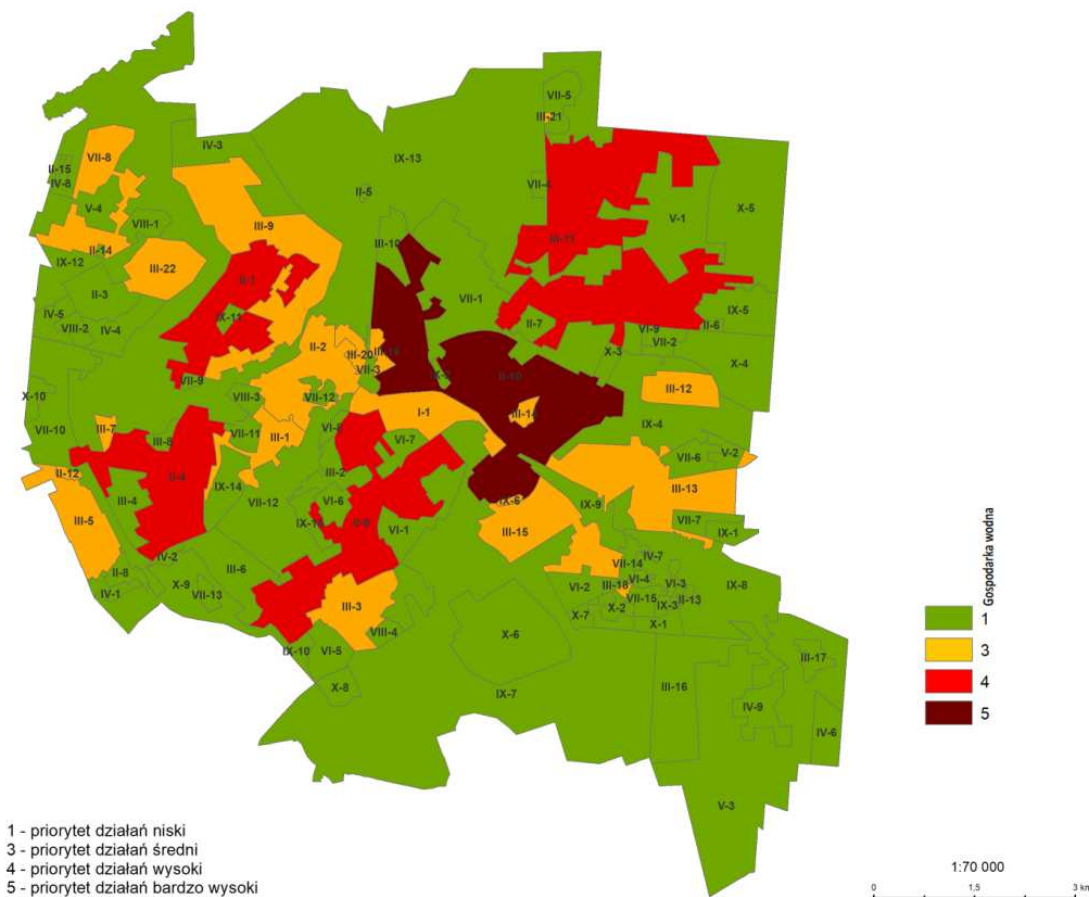
Jednym ze sposobów przeciwdziałania skutkom zmian klimatu jest kształtowanie struktury przestrzennej miasta. W ramach realizacji polityki przestrzennej Białegostoku konieczne jest kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej, w tym terenów zielonych, które regulują klimat lokalny i retencjonują wodę, łagodząc skutki zarówno suszy, jak i powodzi³³.

Opracowanie i przyjęcie wytycznych planistycznych/urbanistycznych w ujęciu zmian klimatu jest działaniem opisanym w „Planie Adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030” w ramach celu strategicznego 6. Uwzględnienie zmian klimatu w planowaniu przestrzennym.

---

³³ „Plan Adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030”, przyjęty Uchwałą Nr XIV/210/19 Rady Miasta Białystok z dnia 23 września 2019 r. (opracowanie: Instytut Ochrony Środowiska Państwowy Instytut Badawczy), s. 62.

Rysunek 13. Przestrzenny sektorowy rozkład priorytetów działań adaptacyjnych dla zagrożenia suszą

Źródło: „Plan Adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030”, przyjęty Uchwałą Nr XIV/210/19 Rady Miasta Białystok z dnia 23 września 2019 r. (opracowanie: Instytut Ochrony Środowiska Państwowy Instytut Badawczy), s. 115.

6.3. NOWOCZESNE SPOSOBY GOSPODAROWANIA WODAMI OPADOWYMI³⁴

Zasoby wodne Miasta Białystok, podobnie jak i całej Polski, cechuje duża zmienność sezonowa i nierównomierność. Zwiększające się na terenie miasta obszary zurbanizowane wpływają na zmianę naturalnych kierunków spływu wód opadowych w konsekwencji prowadząc do podtopień. Rozwój nowoczesnych urządzeń zagospodarowania wód deszczowych umożliwia zmianę sposobu ich odprowadzenia i wykorzystania.

Tworzenie retencji glebowej

Retencja glebowa polega na zatrzymaniu wody w profilu glebowym, w tzw. strefie nienasyconej. Retencja zależy od rodzaju, struktury, a także składu chemicznego gleby. Najmniejszą zdolność mają gleby piaszczyste, ły i gliny. Celem polepszenia struktury gleby można zastosować zabiegi agrotechniczne, np. nawożenie związkami organicznymi, wapniowanie. Podobny efekt otrzymamy, likwidując słabo przepuszczalne przewarstwienia bądź spulchniając gleby ciężkie, suche i skłonne do zaskorupiania się.

³⁴ „Aktualizacja programu zagospodarowania wód opadowych i rozbudowy kanalizacji deszczowej w granicach administracyjnych miasta Białegostoku wraz z racjonalnym rozmieszczeniem zbiorników retencyjnych, rowów i odprowadników” (opracowanie: AquaRD), s. 27–37.

Retencja wód opadowych na terenie zlewni w małych zbiornikach

Mała retencja polega na gromadzeniu wody w niewielkich zbiornikach (naturalnych i sztucznych), które stanowią wartościowy element krajobrazu, kształtują poziomy wód gruntowych i stosunki wilgotnościowe terenów przyległych oraz poprawiają mikroklimat. Zbiorniki te charakteryzują się bogatą różnorodnością biologiczną, poprawiają bilans wodny, mają zastosowanie gospodarcze oraz duże znaczenie dla życia wielu gatunków roślin i zwierząt. Mała retencja jest jedną z form magazynowania wody, która może być wykorzystywana jako narzędzie do zapobiegania powodziom i suszom.

Obiekty małej architektury służące zwiększeniu retencji terenowej

Jednym z rodzajów małej architektury są różnego rodzaju zbiorniki magazynujące wody opadowe. Gromadzona w nich woda może być wykorzystana w czasie braku opadów. Innym przykładem małej architektury są oczka wodne i stawy, które pomagają w rozsączaniu wód opadowych.

7. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ BIAŁEGOSTOKU WRAZ Z USTALENIAMI I REKOMENDACJAMI W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W MIEŚCIE

Podstawą opracowania założeń funkcjonalno-przestrzennych „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku” jest „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku”, przyjęte Uchwałą Nr XII/165/19 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2019 r.

Jako główny kierunek rozwoju Białegostoku przyjmuje się „rozwój miasta do wewnątrz”. Takie rozwiązanie zostało określone w „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011–2020 plus”, jako „promowanie intensyfikacji zagospodarowania w granicach miasta bez ich poszerzania” i jest obecnie aktualne. Dodatkowym uzasadnieniem wyboru są również zidentyfikowane istniejące duże rezerwy obszarów niezabudowanych, niezdefiniowanych lub zdegradowanych, dobrze skomunikowanych i przynajmniej częściowo wyposażonych w infrastrukturę techniczną, a także wskaźniki ekonomiczne, np. nakłady na edukację, koszty transportu publicznego, mediów, a także inne uwarunkowania oraz aktualne trendy rozwojowe miast polskich i europejskich.

Biorąc pod uwagę powyższe, planuje się kontynuację budowy i rozwój struktury funkcjonalno-przestrzennej Białegostoku jako „miasta kompaktowego”, tj. miasta zwartego, które będzie się rozwijało w układzie pierścieniowo-promienistym w obecnych granicach, bez ich poszerzania.

„Rozwój miasta do wewnątrz” oznacza³⁵ m.in.:

- niepopieranie (zaniechanie) rozwoju terytorialnego miasta;
- zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta;
- wykorzystanie dużych rezerw terenowych zgodnie z ich predyspozycją lokalizacyjną i środowiskową;
- budowę planowanego układu komunikacyjnego jako podstawy funkcjonowania sprawnego transportu publicznego;
- wykorzystanie dużych rezerw z zakresu infrastruktury technicznej;
- kształtowanie funkcji miasta jako ośrodka regionalnego, a docelowo potencjalnego ośrodka metropolitalnego;
- wprowadzenie priorytetów dotyczących m.in.: lokalizacji nowej zabudowy, ograniczania dokonywania zmian przeznaczenia terenów i inwestowania na terenach obszaru zewnętrznego-przedmieścia, ochrony przed koniunkturalizmem i utrzymania terenów z przeznaczeniem na aktywność gospodarczą;
- realizację miejskiego sposobu wygodnego zamieszkiwania jako próby antidotum na efekt „rozlewania się miasta”.

Założeniem kierunków rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej, określonych w studium jest twórcza kontynuacja rozwoju dotychczasowej struktury, z dążeniem do ukształtowania nowych wartości urbanistycznych i architektonicznych oraz przede wszystkim poprawy funkcjonowania miasta jako całości.

---

³⁵ „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku”, Uchwała Nr XII/165/19 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2019 r., s. 356–357.

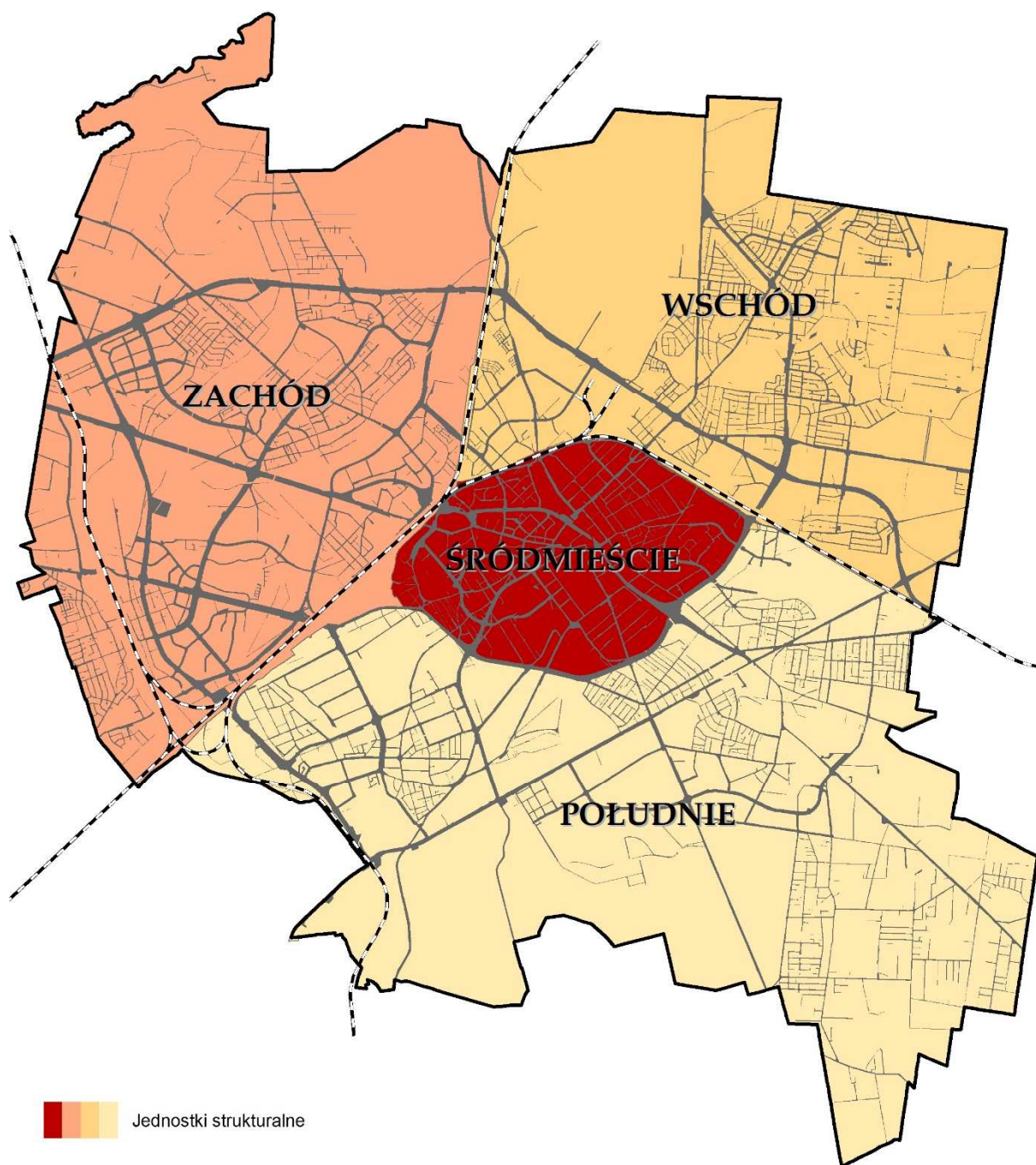
7.1. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta wyodrębnia się 4 jednostki strukturalne, których granice wyznaczają linie kolejowe oraz obwodnica śródmiejska. Centralnie położona jednostka – Śródmieście, której granice wyznacza przebieg obwodnicy śródmiejskiej, posiada charakter wielofunkcyjny. Znajdują się tu najważniejsze obiekty miasta świadczące o jego tożsamości historycznej, w tym założenie pałacowo-ogrodowe barokowej rezydencji Branickich, wzgórze i kościół św. Rocha (najważniejsza dominanta ogólnomiejska), Rynek Kościuszki z budynkiem Ratusza, w tym nowy wizerunek Rynku Kościuszki i placu Jana Pawła II, obiekty usługowe o znaczeniu ogólnomiejskim i ponadlokalnym. Jednostka Południe ma charakter wielofunkcyjny, w znacznym stopniu wspierający jednostkę Śródmieście, mieści m.in. obiekty sądów i prokuratury, szpitali, uczelni wyższych, sportowo-rekreacyjne, specjalnej strefy ekonomicznej i parku naukowo-technologicznego oraz przestrzenie publiczne będące kontynuacją założeń śródmiejskich. Jednostka Zachód skupia największe osiedla zabudowy mieszkaniowej, tereny aktywności gospodarczej oraz największe w skali miasta skupiska obiektów handlowych wielkopowierzchniowych. Jednostka Wschód odznacza się dominacją zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Istotnym składnikiem struktury funkcjonalno-przestrzennej są tereny zieleni, w tym dolina rzeki Białej i innych cieków wodnych, kompleksy leśne na północy (Las Antoniuk i Las Pietrasze) i południu miasta (Las Solnicki) oraz „klin zieleni”, łączący założenie pałacowo-ogrodowe rezydencji Branickich z kompleksem leśnym na południu. Tereny te łącznie tworzą obszar systemu przyrodniczego miasta.

Do istotnych barier w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta należy zaliczyć niedostateczną liczbę powiązań komunikacyjnych pomiędzy jednostkami strukturalnymi, oddzielonymi torami kolejowymi oraz brak ciągłości struktury miejskiej w obszarach: dworców PKP i PKS i Białystok Fabryczny, „klina zieleni” łączącego otoczenie rezydencji Branickich z kompleksem leśnym na południu miasta oraz w rejonie dworca Białystok Fabryczny – na granicy jednostki śródmiejskiej i wschodniej. Zauważalny jest brak równowagi rozwojowej na niekorzyść jednostki zachodniej, którą zamieszkuje ok. 40% mieszkańców miasta, a jednocześnie zlokalizowane są na jej obszarze największe centra handlowe. Odczuwalna jest niedostateczna ilość lokalnych przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni urządzonej oraz usług podstawowych w wielu osiedlach mieszkaniowych.

Rysunek 14. Podstawowe jednostki strukturalne Białegostoku

Źródło: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku”, Uchwała Nr XII/165/19 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2019 r., s. 32.

7.2. ANALIZA KLUCZOWYCH UWARUNKOWAŃ ROZWOJOWYCH MIASTA

Potencjał rozwojowy Białegostoku wynika zarówno z utrwalonych cech strukturalnych, jak i z efektów konsekwentnie realizowanych długofalowych i długookresowych działań, które miały na celu rozwój Białegostoku, w tym zapewnienie poprawy warunków życia mieszkańców, a także zwiększania atrakcyjności miasta dla osób przyjezdnych. Do potencjału tego w szczególności należy zaliczyć: zasoby terenów inwestycyjnych (ok. 25% powierzchni miasta; zidentyfikowanych terenów do wymiany, przekształceń i uzupełnień), zwartość

(kompaktowość) struktury przestrzennej, korzystny układ podstawowy ulic, sprawny i nowoczesny system transportu zbiorowego oraz wyposażenie w nowoczesną infrastrukturę techniczną.

W kontekście zagospodarowania przestrzennego kluczowym potencjałem rozwojowym są tereny inwestycyjne i dzięki nim możliwość utrzymania zwartości miasta, i tym samym wygodnego sposobu zamieszkiwania w mieście kompaktowym, oferującym mieszkańcom wysoką jakość życia. Potencjał inwestycyjny i przestrzenny miasta obejmuje zatem:

- wolne tereny pod zabudowę mieszkaniową, które w szczególności występują w północno-wschodniej części miasta (osiedla Wygoda, Jaroszkówka i Bagnówka), określane jako północno-wschodnie tereny rozwojowe, w północnej – osiedle Zawady oraz w południowej – osiedle Dojlidy Górne, wymagające w dużym stopniu wyposażenia w układ drogowy i infrastrukturę techniczną;
- duży zasób terenów zdegradowanych i wymagających przekształceń, z dobrą obsługą komunikacyjną i wyposażonych w infrastrukturę techniczną, w tym m.in. w obszarze centrum śródmiejskiego, wymagających nadania cech zabudowy miejskiej (rejon dworców PKP i PKS, rejon ul. Zwycięstwa i al. Solidarności, rejon ulic Boh. Monte Cassino, Sosnowej, Grunwaldzkiej, Sosnowskiego);
- tereny pod funkcję działalności gospodarczej, zlokalizowane w południowej części miasta (rejon ulic J. Kuronia oraz Mickiewicza/Ciołkowskiego), a także w rejonach Szosy Elckiej oraz ul. gen. W. Andersa;
- duży zasób i możliwości wykorzystania rekreacyjnego terenów zieleni, w tym lasów na północy (Las Pietrasze, Las Antoniuk) i południu miasta (Las Solnicki), zespołu parków wiodących z centrum miasta (od ogrodów pałacowych poprzez Park Planty, Park Konstytucji 3 Maja i Rezerwat Las Zwierzyniecki) w kierunku południowym oraz „zielonej osi” miasta – doliny rzeki Białej, wymagającej ukształtowania bulwarów od Stawów Dojlidzkich do al. Jana Pawła II.

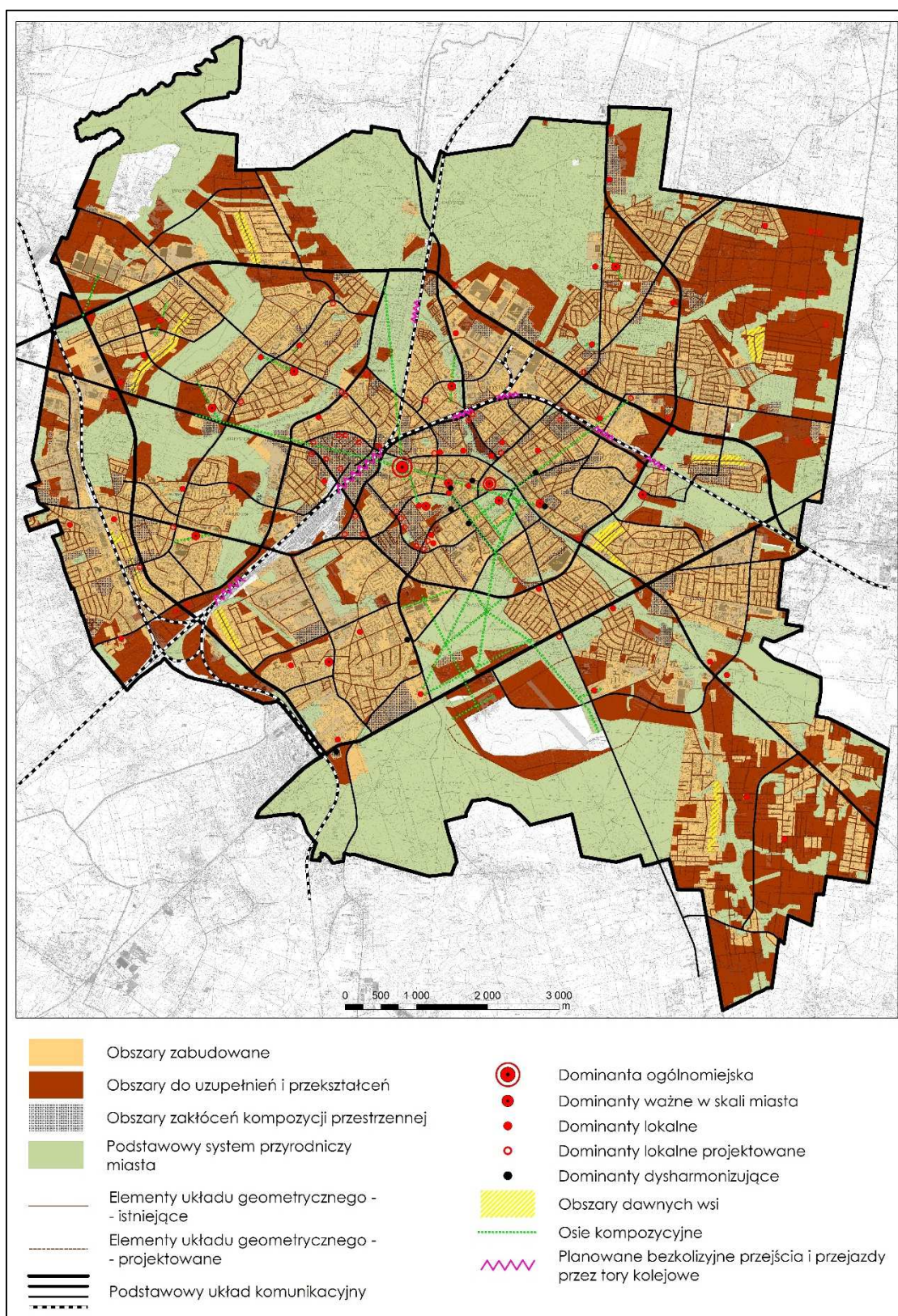
Zwarta struktura przestrzenna miasta oznacza bliskość poszczególnych osiedli, tym bardziej że granice Białegostoku zamykają się w zwartym obrysie, zapewniając:

- względnie dobrą dostępność czasową i fizyczną czynników zaspokojenia istotnych potrzeb;
- względnie małą transportochłonność struktury miasta, a stąd i ograniczone zużycie energii na potrzeby transportowe;
- lepsze wykorzystanie istniejącej oraz niższe potrzeby w zakresie realizacji nowej infrastruktury, ograniczenie długości odcinków infrastruktury liniowej, w tym „jałowych” jej fragmentów, czyli nieobsługujących przyległych nieruchomości;
- dobrą dostępność do terenów podmiejskich, w tym zielonych, o potencjale rekreacyjnym.

Wynika stąd także duży potencjał wykorzystania i rozwijania alternatywnych form przemieszczania się: pieszo oraz rowerem (także w związku z konsekwentnie rozwijanym układem dróg rowerowych), a także stosunkowo lepsze warunki do obsługi miasta transportem zbiorowym.

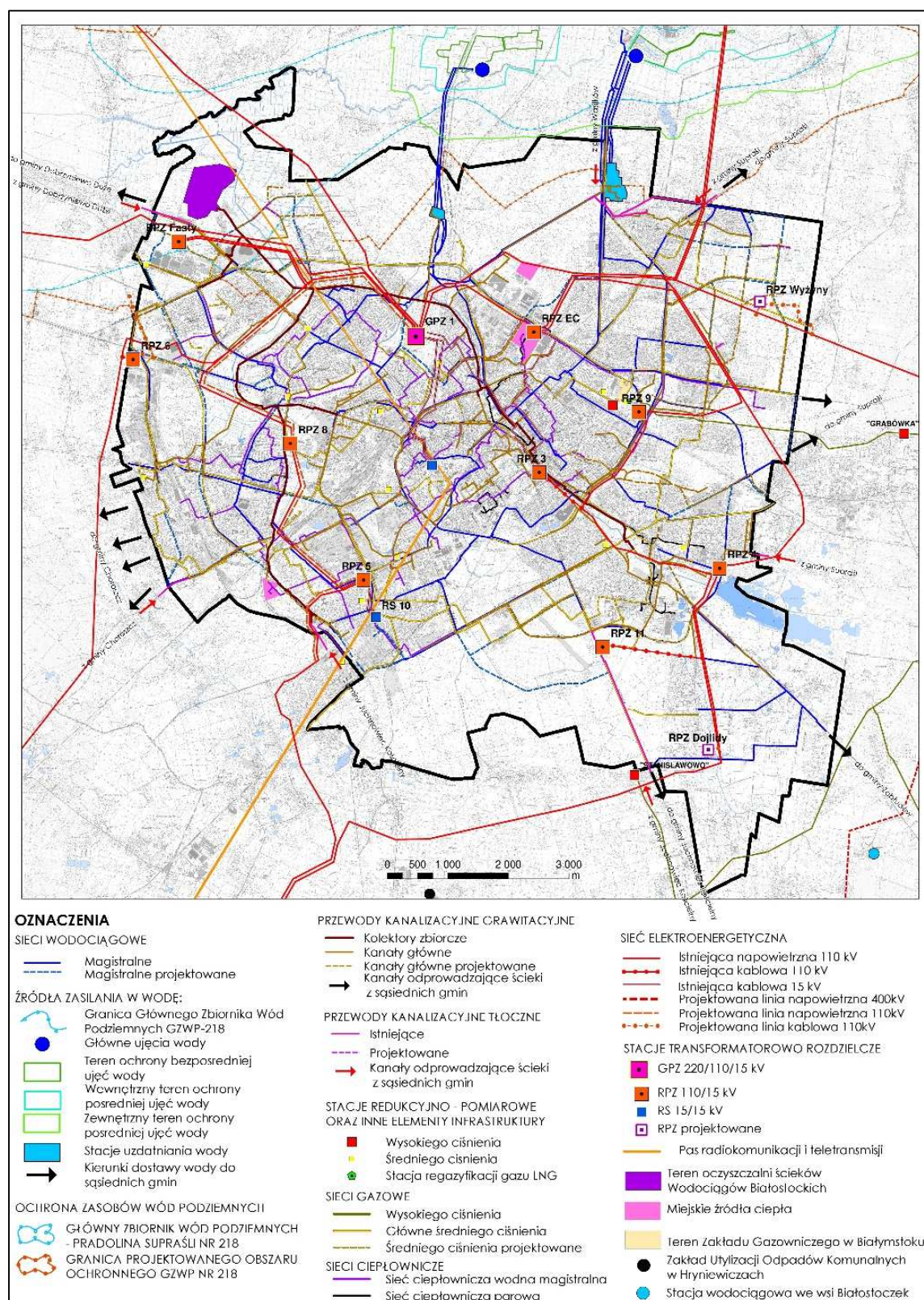

Rysunek 15. Jednostki kompozycji przestrzennej Białegostoku – potencjał uzupełnień

Rysunek 16. Infrastruktura liniowa oraz podstawowe obiekty infrastruktury miejskiej

Źródło: Departament Urbanistyki i Architektury Urzędu Miejskiego w Białymstoku, 2021.

Rozwój i funkcjonowanie miasta, w tym ewolucja jego struktury są powiązane w znacznym stopniu z układem transportowym, w tym z jego przekształceniami, które dokonywały się przez okres powojenny, a zostały zintensyfikowane szczególnie od początku XXI wieku w celu rozwoju głównych ciągów komunikacyjnych miasta. Przekształcenia te miały w szczególności 2 cele:

- zapewnienie odciążenia z ruchu rejonu Rynku Kościuszki, który historycznie był głównym, centralnym węzłem komunikacyjnym miasta;
- przekształcenie nieregularnego, koncentrycznego układu głównych ulic w układ koncentryczno-obwodowy.

Białystok charakteryzuje się sprawnym, dobrej jakości i stale rozwijanym systemem transportu zbiorowego. Intensywnie modernizowany jest tabor i realizowane są rozwiązania z zakresu rozwoju systemu telematycznego transportu zbiorowego (poprzez wdrożenie wysokiej jakości usług, m.in.: informacji dla pasażerów, elektronicznych biletów, zarządzania tarem) wraz z rozwojem systemu linii transportu autobusowego oraz wprowadzaniem na ulicach priorytetu dla autobusów. Rozwijany jest także system rowerów miejskich. Potencjałem miasta w zakresie dysponowania infrastrukturą techniczną jest względnie dobre wyposażenie w sukcesywnie modernizowaną i rozwijaną infrastrukturę, w tym m.in. liniową i obiektów z nią związanych (np. elektrociepłownia ECII z nowoczesnymi instalacjami pozwalającymi na częściowe wykorzystywanie źródeł odnawialnych czy oczyszczalnia ścieków komunalnych i technologicznych z rezerwą terenów na jej ewentualną rozbudowę).

Zasoby przyrodnicze

Białystok odznacza się stosunkowo dobrą jakością środowiska przyrodniczego, wynikającą zarówno z dogodnych warunków naturalnych, jak i względnie małej antropopresji. Strukturę przyrodniczą miasta tworzą: lasy (19%), tereny zieleni położone w dolinach rzek (łąki i pastwiska; 11%), tereny zieleni urządzonej (np. parki, skwery, zieleń ogrodów działkowych; ok. 5%), wody powierzchniowe oraz inne tereny otwarte – pełniące funkcje przyrodnicze. Większość z nich tworzy system przyrodniczy miasta, tj. wyodrębniony, zasadniczo ciągły przestrzennie system o dominujących funkcjach środowiskowych, m.in. kształtujących różnorodność biologiczną, klimatyczną oraz hydrologiczną. Kształtowanie tych terenów ma na celu utrzymanie i wzmocnienie ww. funkcji, a także zapewnienie właściwych warunków i jakości życia mieszkańców Białegostoku.

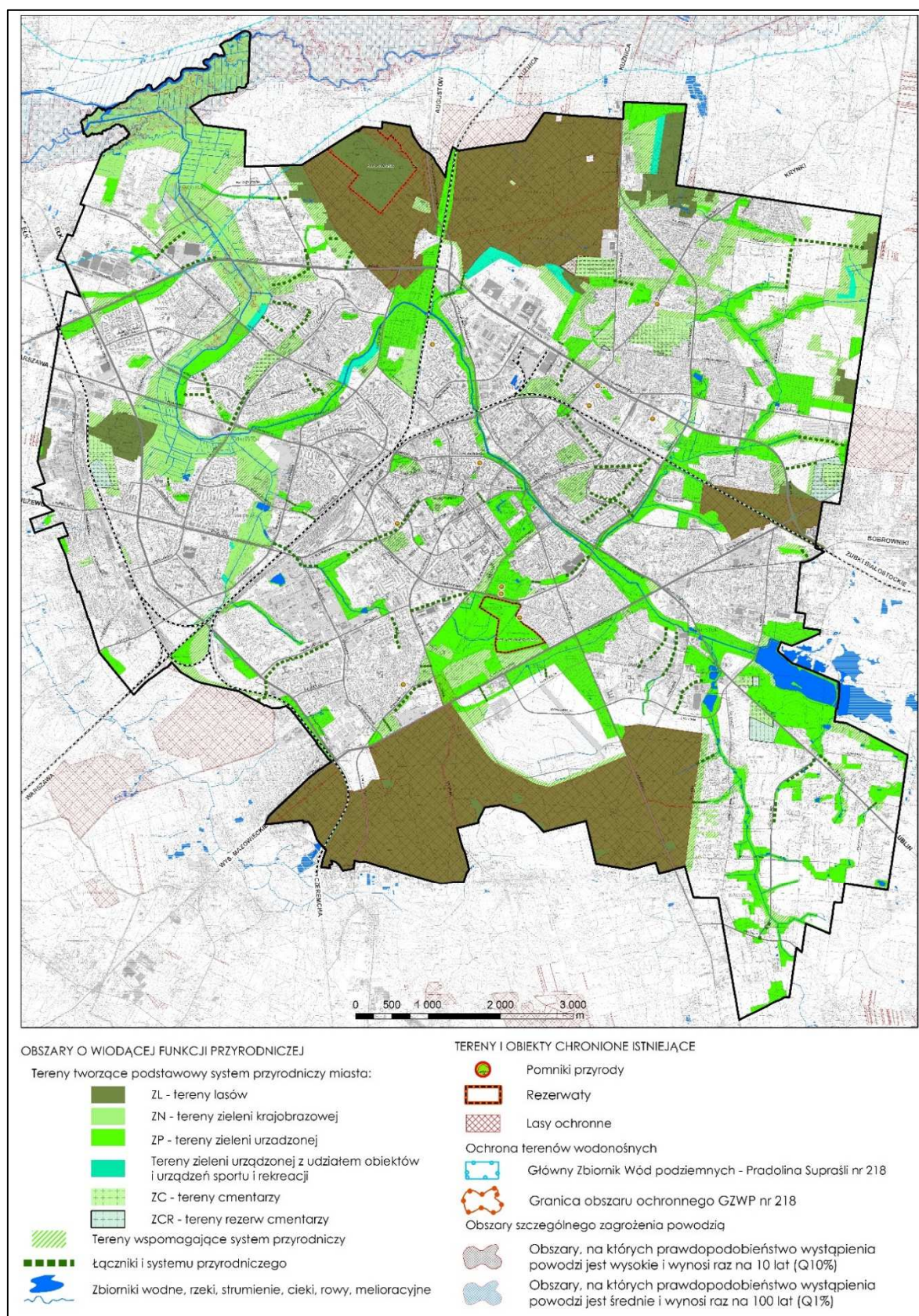
Na terenie Białegostoku występują 2 rezerваты przyrody oraz 17 pomników przyrody. Powierzchnia obszarów chronionych wynosi 103,91 ha. System obszarów chronionych w obrębie miasta stanowią 2 rezerваты przyrody Antoniuk i Las Zwierzyński.

Istniejące zasoby przyrodnicze miasta są jednym z najcenniejszych aktywów Białegostoku. Zachowanie tych zasobów ma podstawowe znaczenie nie tylko dla zachowania charakteru miasta, ale przede wszystkim dla jakości życia mieszkańców oraz gatunków flory i fauny.

Łączna powierzchnia zieleni osiedlowej na terenach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej wynosi ponad 300 ha. W jej skład wchodzi zieleń przydomowa, drobne skwerki, trawniki oraz osiedlowe tereny rekreacji codziennej i izolacji od tras komunikacyjnych. Stan zieleni osiedlowej jest zróżnicowany.

Rysunek 17. Ochrona i kształtowanie środowiska Białegostoku

Źródło: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku”, Uchwała Nr XII/165/19 Rady Miasta Białegostok z dnia 18 czerwca 2019 r., str. 470.

Zasoby mieszkaniowe

Warunki zamieszkania w mieście charakteryzuje: stosunkowo niski stopień nasycenia w mieszkania – poniżej średniej dla miast wojewódzkich (na 1000 mieszkańców miasta przypada ok. 438 mieszkań). W 2019 r. warunki mieszkaniowe w Białymstoku były nieco niższe niż przeciętnie w miastach Polski: mniejsze mieszkania (przeciętna pow. użytkowa – 61,4 m²), bardziej zaludnione (2,21 osoby na 1 mieszkanie), nieco gorzej wyposażone w instalacje sanitarno-techniczne. Biorąc pod uwagę wiek budynków, stan techniczny zasobów mieszkaniowych jest generalnie dobry (95% mieszkań w budynkach wybudowanych po II wojnie światowej, z czego większość po 1970 r.). Dynamika przyrostu zasobów mieszkaniowych miasta jest wyższa niż przeciętna w kraju, ale niższa niż na przyległych terenach wiejskich (widoczny proces suburbanizacji).

7.3. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

Analiza stanu zagospodarowania miasta i jego uwarunkowań umożliwia przyjęcie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej będącego wynikiem dotychczasowego rozwoju zagospodarowania, uwarunkowań ekofizjograficznych oraz realizacji ustaleń planistycznych.

Podstawę modelu strukturalnego miasta tworzą jednostki strukturalne, czyli zespoły obszarów o różnych cechach i charakterystyce funkcjonalnej oraz znacznym stopniu samodzielności w zakresie mieszkalnictwa, usług, aktywności gospodarczej oraz terenów rekreacji i zieleni, wydzielone liniami kolejowymi oraz ulicami układu podstawowego. Powierzchnia Białegostoku dzieli się na 4 jednostki strukturalne.

Tabela 3. Jednostki strukturalne Miasta Białegostoku

Lp.	Jednostka strukturalna	Powierzchnia (w km ²)	Udział w powierzchni miasta (w %)
1	Śródmieście	10,7	10,5
2	Południe	37,3	36,6
3	Zachód	29,3	28,7
4	Wschód	24,7	24,2
5	Razem	102	100

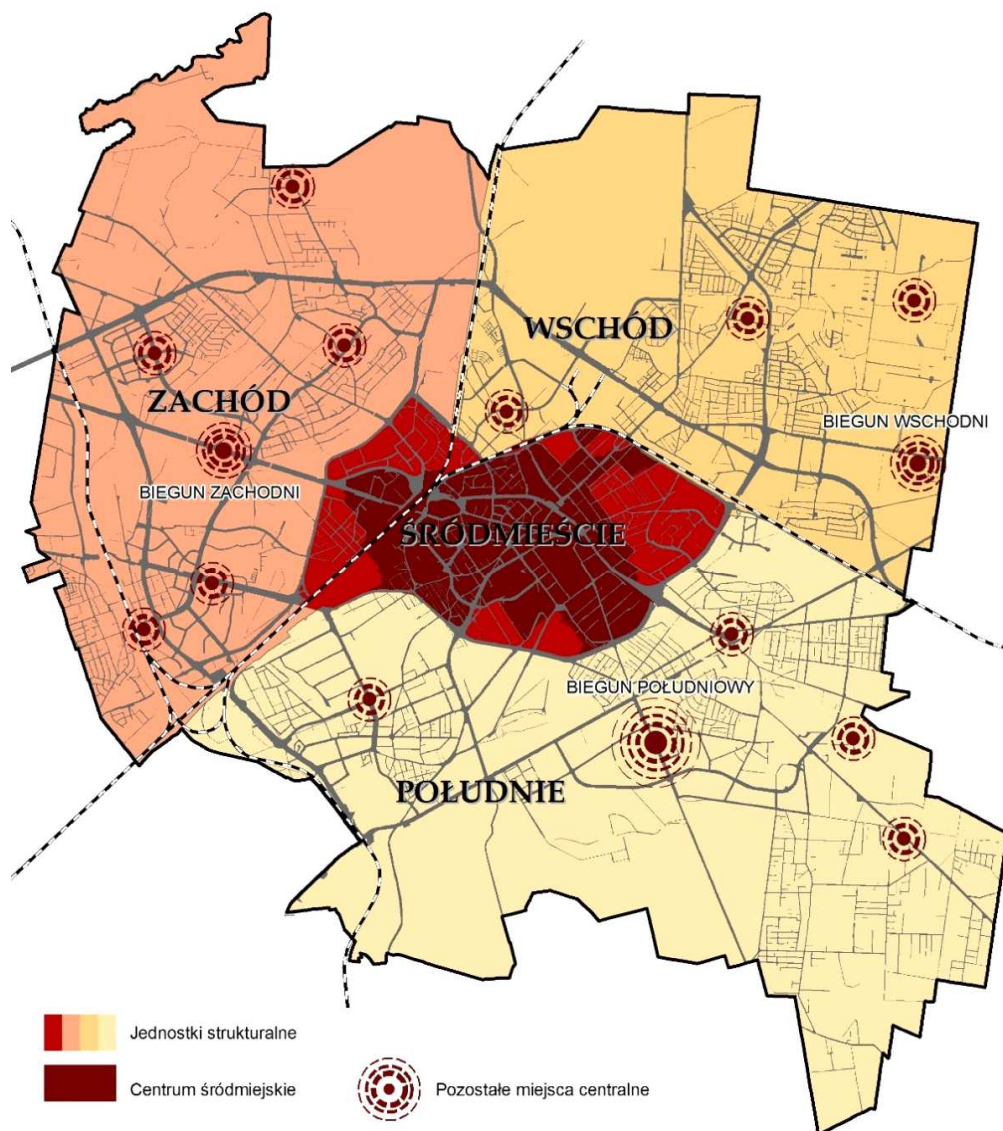
Źródło: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku”, Uchwała Nr XII/165/19 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2019 r., s. 358.

W ramach poszczególnych jednostek strukturalnych wyróżnia się miejsca centralne – obszary zhierarchizowane w skali miasta (od I do IV, rysunek 18), w tym:

- I – centrum śródmiejskie stanowiące część jednostki Śródmieście;
- II – „biegun południowy” stanowiący część jednostki Południe, zaplanowany w rejonie ulic: A. Mickiewicza, J. Kuronia i Wiewiórczej;
- III – „biegun zachodni” stanowiący część jednostki Zachód, zaplanowany w rejonie al. Jana Pawła II i ul. Wysoki Stoczek, oraz „biegun wschodni” stanowiący część jednostki Wschód, zaplanowany w rejonie skrzyżowania ul. 42 Pułku Piechoty i ulicy projektowanej w rejonie wschodniej granicy miasta;
- IV – lokalne ośrodki osiedlowe.

Rysunek 18. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – miejsca centralne na tle jednostek strukturalnych

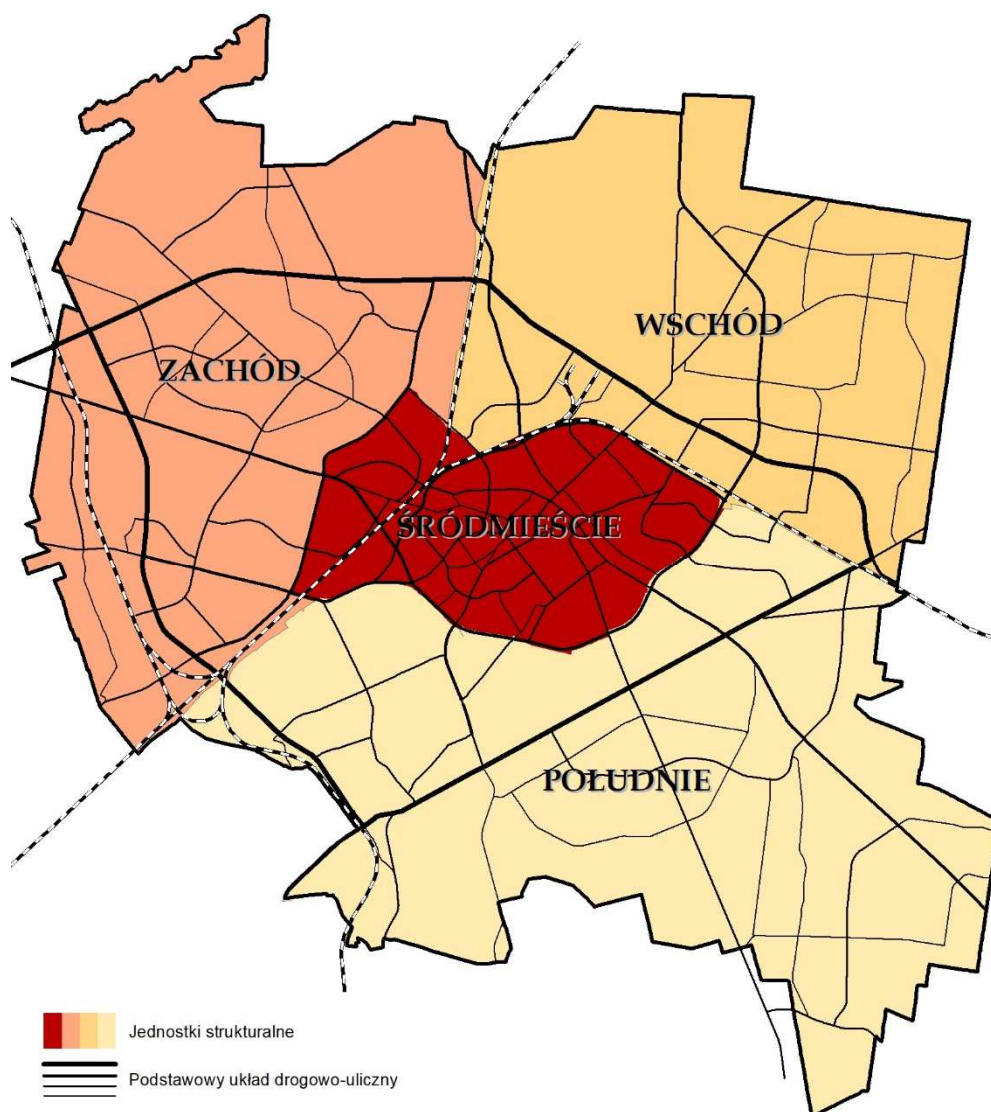

Źródło: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku”, Uchwała Nr XII/165/19 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2019 r., s. 361.

Miejsca centralne są to istniejące oraz planowane na terenach jednostek strukturalnych miejsca koncentracji funkcji usługowych (o różnym charakterze, stopniu intensywności, różnej skali i zasięgu oddziaływania) oraz przestrzeni publicznych.

Podstawowy układ drogowo-uliczny – wyznaczający i wiążący jednostki strukturalne – tworzą linie kolejowe oraz ulice układu podstawowego i uzupełniającego.

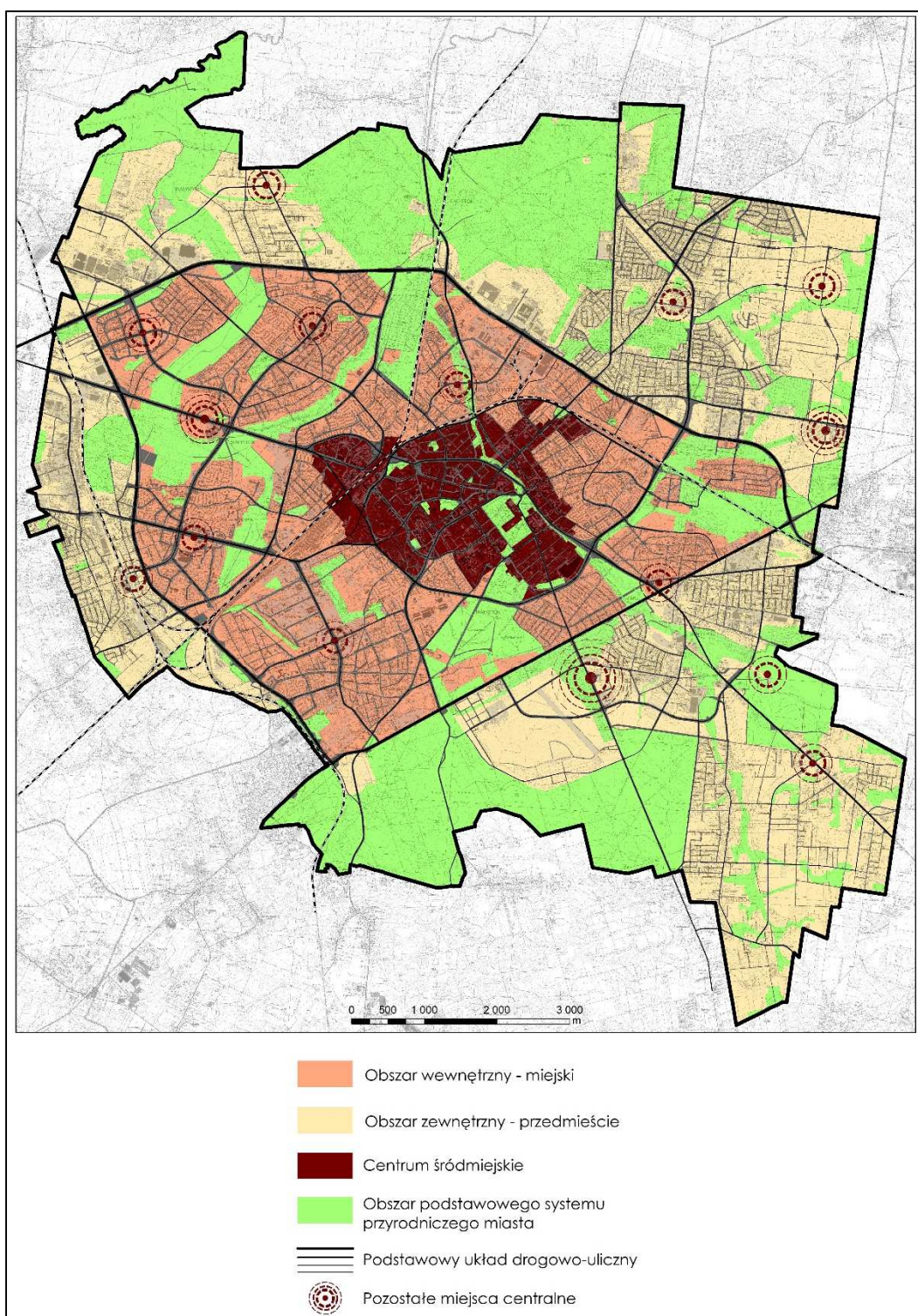
Rysunek 19. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – podstawowy układ drogowo-uliczny na tle jednostek strukturalnych

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku”, Uchwała Nr XII/165/19 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2019 r., str. 362.

Rysunek 20. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – synteza

Źródło: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku”, Uchwała Nr XII/165/19 Rady Miasta Białegostok z dnia 18 czerwca 2019 r., s. 365.

7.4. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ BIAŁEGOSTOKU

Na koniec 2020 r. uchwalone plany zagospodarowania przestrzennego pokrywały 5 597,45 ha, co stanowiło 54,81% powierzchni Białegostoku. Według stanu na 31 października 2021 r. pokrycie wzrosło do 55,36% (5 653,41 ha).

W strukturze funkcjonalnej miasta wyróżnia się dwie podstawowe grupy kategorii terenów: obszary urbanizacji i obszary podstawowego systemu przyrodniczego.

Tabela 4. Kategorie terenów obszarów urbanizacji i obszarów podstawowego systemu przyrodniczego oraz ich symbole

Obszary urbanizacji		Obszary podstawowego systemu przyrodniczego	
CS	tereny centrum śródmiejskiego	ZL	tereny lasów
UP	tereny usług publicznych	ZN	tereny zieleni naturalnej
AG	tereny aktywności gospodarczej	ZP	tereny zieleni urządzonej
MW	tereny zabudowy mieszkaniowej wysokiej intensywności	ZPS	tereny zieleni urządzonej z udziałem obiektów i urządzeń sportu i rekreacji
MS	tereny zabudowy mieszkaniowej średniej intensywności	ZC	tereny cmentarzy
MN	tereny zabudowy mieszkaniowej niskiej intensywności	ZCR	tereny rezerw cmentarzy

Źródło: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku”, Uchwała Nr XII/165/19 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2019 r., s. 383.

W studium określone są planowane, następujące podstawowe kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej, dotyczące całego miasta oraz powiązań jednostek strukturalnych, tj.:

- rozwój i intensyfikacja powiązań jednostki Śródmieście z jednostkami sąsiednimi w kierunkach: zachodnim, wschodnim i południowym;
- zmiana granic jednostek strukturalnych polegająca na powiększeniu obszaru jednostki Śródmieście o części obszarów jednostek Wschód i Zachód położonych pomiędzy przedłużeniem ul. Sitarskiej (bł. ks. M. Sopoćki), ul. Świętokrzyską, ul. Wierzbową, ul. Hetmańską i ul. M. Kopernika;
- włączenie fragmentu obszaru powiększonej jednostki Śródmieście położonego pomiędzy al. Solidarności, projektowanym przedłużeniem ul. Bohaterów Monte Cassino do granic obszaru centrum śródmiejskiego – najważniejszego w hierarchii w obszarze miasta miejsca centralnego;
- wykreowanie nowej jakości rozwiązań architektonicznych, funkcjonalnych i przestrzennych obszaru zintegrowanego centrum komunikacyjnego, obejmującego dworce PKP i PKS wraz z terenami przyległymi; np. na podstawie rozwiązań konkursowych;
- wykonanie dodatkowych powiązań infrastrukturalnych, komunikacyjnych i krajobrazowych pomiędzy jednostką Śródmieście i jednostką Wschód w rejonie ul. Jurowieckiej, ul. Jagienki (przedłużenie ul. Jagienki) do obiektów powojennych w rejonie ul. Węglowej;
- zaktywizowanie i zurbanizowanie obszaru w rejonie dworca Białystok Fabryczny (w rejonie ulic R. Traugutta i Zacisze) na podstawie projektowanych powiązań (np. pieszych, rowerowych, drogowych), w tym m.in. na osi ulic Słonimskiej i Dalekiej;
- wykreowanie nowej jakości rozwiązań funkcjonalnych i przestrzennych na obszarze położonym na granicy jednostki Śródmieście i jednostki Wschód, pomiędzy ulicami: Poleską, Towarową, przedłużeniem Piastowskiej, Trasą Generalską i ul. Jagienki;

- docelowe nadanie miejskiego charakteru niektórym fragmentom linii kolejowych, np. poprzez wykonanie estakad;
- budowa ciągłości i spójności przestrzennej obszaru „klina zieleni” (który tworzą Park Stary im. ks. J. Poniatowskiego, Park Branickich, Park Planty, Park Konstytucji 3 Maja, Rezerwat Las Zwierzyniecki – na południe od ul. Zwierzynieckiej, lotnisko Krywlany i Las Solnicki), w tym docelową etapową reorganizację układu komunikacyjnego przez przekształcenie w aleję parkową fragmentu ul. 11 Listopada na odcinku od ul. Zwierzynieckiej do Wiosennej i budowę tunelu w ciągu obwodnicy śródmiejskiej;
- wykreowanie powiązań jednostki Śródmieście z jednostką Południe w obszarze „klina zieleni”, w szczególności w rejonie „bieguna południowego”;
- realizacja zagospodarowania Miasteczka Akademickiego (obejmującego obszary wyższych uczelni, w tym: Politechniki Białostockiej, Uniwersytetu w Białymstoku, Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina oraz kampusu Uniwersytetu w Białymstoku) na podstawie osi kompozycyjnych integrujących obszar parków Planty, Konstytucji 3 Maja i Zwierzynieckiego z obszarami wyższych uczelni oraz docelowo z miejskimi obiektami sportowymi (stadionem i halą miejską w rejonie ul. K. Ciołkowskiego), rejonem lotniska Krywlany i Lasem Solnickim;
- wykreowanie nowej jakości rozwiązań funkcjonalnych i przestrzennych w obszarach kampusu Uniwersytetu w Białymstoku oraz hali widowiskowo-sportowej wraz z terenami przyległymi;
- intensyfikacja zabudowy w obszarze wewnętrznym – miejskim poprzez:
  - maksymalne wykorzystanie rezerw obszarów niezabudowanych, niezdefiniowanych lub zdegradowanych, dobrze skomunikowanych i wyposażonych w infrastrukturę techniczną,
  - wprowadzenie na dotychczasowych obszarach zabudowy jednorodzinnej możliwości zabudowy mieszkaniowej średnio intensywnej – willi miejskich;
- utrzymanie ekstensywnego charakteru zabudowy mieszkaniowej w obszarze zewnętrznym – przedmieściu poprzez ustalenie priorytetu dla realizacji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
- wprowadzenie jako reguły ograniczeń lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w obszarze zewnętrznym do następujących lokalizacji:
  - wschodnich terenów rozwojowych w jednostce Wschód,
  - innych, zgodnie z rysunkiem studium kierunki zagospodarowania przestrzennego – struktura funkcjonalno-przestrzenna, jako kontynuacji rozpoczętych działań planistycznych oraz inwestycji realizowanych;
- zwiększanie samodzielności funkcjonalnej wszystkich jednostek strukturalnych;
- ukształtowanie hierarchicznego systemu miejsc centralnych jako obszarów koncentracji zabudowy usługowej o różnym zasięgu oddziaływania, wyposażonych w starannie zaaranżowane przestrzenie publiczne sprzyjające kontaktom społeczności lokalnej;
- tworzenie możliwie najlepszych warunków zamieszkiwania, korzystania z usług i miejsc pracy oraz rekreacji;
- tworzenie warunków rozwoju aktywności gospodarczej i możliwości zwiększenia liczby miejsc pracy, zwłaszcza w sektorze produkcyjno-usługowym;
- utworzenie przyrodniczej „zielonej osi” urbanistycznej z wykorzystaniem przebiegu doliny rzeki Białej, „klina zieleni”, lasów na północy i południu miasta oraz stopniowe kształtowanie w jej ramach:

- ogólnomiejskich przestrzeni publicznych, a w szczególności parków i bulwarów na odcinku od Stawów Dojlidzkich do al. Jana Pawła II,
- ciągów widokowych krajobrazu otwartego, a w szczególności w kierunku północnym i południowym z al. Jana Pawła II i ulic H. Kołłątaja i Antoniuk Fabryczny;
- kształtowanie nowych obszarów publicznej zieleni urządzonej, obiektów sportu i urządzeń rekreacji;
- stosowanie łączników zieleni.

7.5. ROZMIESZCZENIE PRZEDSIĘWZIĘĆ INWESTYCYJNYCH I PLANOWANE ZMIANY W PRZESTRZENI MIEJSKIEJ – CHARAKTERYSTYKA OBSZARÓW INWESTYCYJNYCH I KIERUNKÓW INTERWENCJI

Planowane do realizacji w perspektywie do roku 2030 przedsięwzięcia strategiczne wpisują się w założone kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta. Inwestycje mają na celu stworzenie możliwie najlepszych warunków do korzystania z przestrzeni publicznej (m.in. inwestycje w infrastrukturę społeczną, edukacyjną i sportową) oraz kształtowanie dotychczasowych i nowych obszarów publicznej zieleni urządzonej, obiektów i terenów rekreacyjnych. Kluczowe znaczenie należy przypisać zmianom, których celem jest pobudzanie rozwoju aktywności gospodarczej miasta i dostępności inwestycyjnej, m.in. w kontekście tworzonego zaplecza infrastrukturalnego lotniska Krywlany. W ramach zaplanowanych działań nie bez znaczenia pozostaje kształtowanie przestrzeni miasta będących szczególnym zasobem kulturalnym i historycznym (muzeów, galerii, obiektów kulturalnych, parków, skwerów). Istotne są także zmiany mające na celu kreowanie nowej jakości rozwiązań funkcjonalnych i przestrzennych w kontekście trendów i wymogów środowiskowych (m.in. wdrażanie rozwiązań innowacyjnych w transporcie i komunikacji miejskiej, inwestycje proekologiczne z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii).

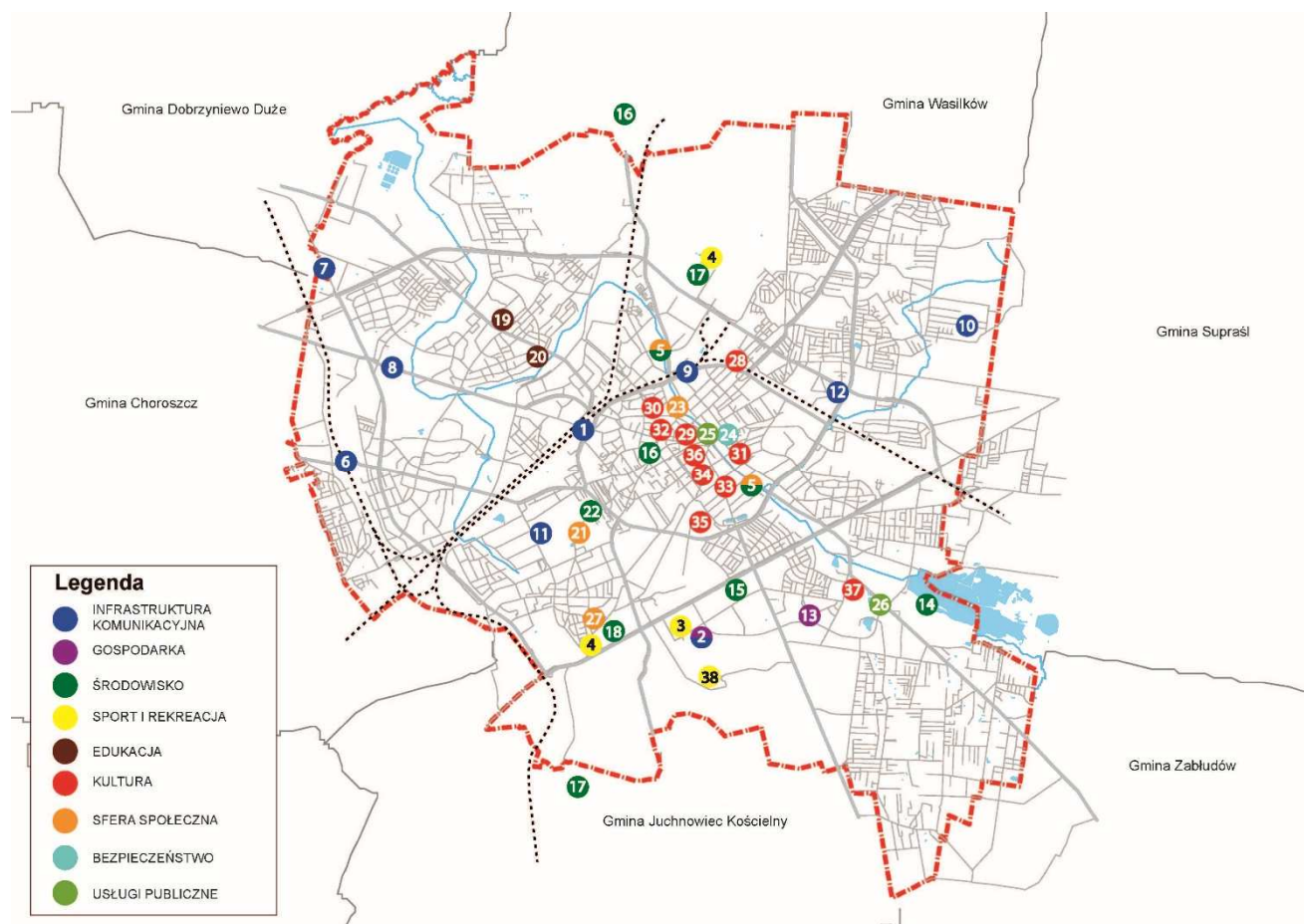
Zakres i zasięg planowanych inwestycji strategicznych obejmuje cały obszar miasta, z oddziaływaniem na gminy Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego (BOF). Kierunki interwencji dotyczą następujących kategorii działań:

- ochrona nienaruszalności systemu przyrodniczego miasta poprzez budowanie jego spójności i ciągłości, w tym rozwój przestrzeni publicznych w dolinie rzeki Białej, zwiększanie powiązań parków miejskich (od ogrodów pałacowych Branickich poprzez Park Planty, Park Konstytucji 3 Maja i Zwierzyńiec w kierunku Lasu Solnickiego) oraz rekreacyjne udostępnianie mieszkańcom lasów;
- przeciwdziałanie negatywnemu wpływowi wód opadowych na środowisko wodne i infrastrukturę miejską;
- ochrona terenów działalności gospodarczej przed ekspansją wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej;
- zwiększanie samodzielności funkcjonalnej jednostek strukturalnych poprzez tworzenie w ramach osiedli mieszkaniowych miejsc centralnych, skupiających podstawowe usługi społeczne, publiczne, zieleni i rekreacji oraz środków komunikacji miejskiej w pobliżu miejsc zamieszkania;
- przeciwdziałanie zjawisku suburbanizacji i narastającej depopulacji poprzez tworzenie instrumentów preferencji regeneracji nad zajmowaniem nowych obszarów pod zabudowę;
- kontynuowanie procesów poprawy spójności wewnętrznej i dostępności transportowej przez preferencję rozwoju transportu publicznego, sieci dróg rowerowych, integracji transportu miejskiego i podmiejskiego oraz stref zróżnicowanej polityki transportowej, spójnej ze strefami rozwoju miasta;

- wzmocnienie powiązań wewnątrz miasta podzielonego przestrzennie torami kolejowymi poprzez nowe połączenia drogowo-uliczne;
- tworzenie oferty różnorodnych form zamieszkiwania – od bardziej intensywnych – w strefie centrum śródmiejskiego, intensywnych i średnio-intensywnych w obszarze miejskim (wewnętrznym) do ekstensywnych w obszarze przedmieścia (zewnętrznym).

Rysunek 21. Kluczowe inwestycje miejskie planowane do 2030 roku

Źródło: opracowanie własne.

1. Węzeł intermodalny.
2. Infrastruktura lotniskowa na Krywlanach.
3. Hala widowiskowo-sportowa.
4. Basen miejski*.
5. Bulwary nad rzeką Białą.
6. Wiadukt kolejowy wraz z ul. ks. J. Popiełuszki.
7. Przebudowa odcinka drogi krajowej nr 65.
8. Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 676.
9. Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 675.
10. Poprawa dostępności komunikacyjnej osiedla Bagnówka.
11. Inwestycje infrastrukturalne KPKM i KPK.
12. Zajeżdźnia KZK – I etap.
13. Działania realizowane przez Białostocki Park Naukowo-Technologiczny.
14. Rewitalizacja zbiornika wodnego – Dojlidy.
15. Rozbudowa kanalizacji deszczowej wraz ze zbiornikami retencyjnymi.

16. Inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej i OZE realizowane w Białymstoku i Jurowcach – Wodociągi Białostockie.
17. Inwestycje z zakresu gospodarki odpadami realizowane w Białymstoku i Hryniewiczach – PUHP Lech.
18. Inwestycje energooszczędne na Targowisku Miejskim.
19. Centrum kształcenia zawodowego przy ZSZ nr 5.
20. Centrum kształcenia zawodowego przy ZSOiT.
21. Mieszkania komunalne na osiedlu Bema.
22. Rewaloryzacja terenów zielonych na osiedlu Bema.
23. Centrum Aktywności Seniora.
24. Centrum Zarządzania Kryzysowego.
25. Rozwój e-usług publicznych.
26. Adaptacja budynków na potrzeby administracji publicznej.
27. Żłobek miejski.
28. Adaptacja magazynu nr 10 przy ul. Węglowej – Muzeum Wojska.
29. Modernizacja zabytkowego budynku (d. odwachu) Galerii im. Sleńdzińskich.
30. Modernizacja obiektu przy ul. Waryńskiego 24A – Galerii im. Sleńdzińskich.
31. Białostocki Teatr Lalek – Przestrzeń Kreatywna.
32. Adaptacja zabytkowego obiektu przy ul. Lipowej 41D – Dom Kultury „Śródmieście”.
33. Przebudowa budynku starej elektrowni na potrzeby Galerii Arsenał oraz zagospodarowanie fragmentu bulwaru nad rzeką Białą pomiędzy ulicami Świętojańską i Elektryczną w Białymstoku.
34. Rewaloryzacja zabytkowego Parku Planty i Bulwarów Kościółkowskiego.
35. Rewitalizacja zabytkowego Parku Konstytucji 3 Maja.
36. Przebudowa ogrodzenia zespołu pałacowo-ogrodowego Branickich.
37. Rewaloryzacja zabytkowego Parku Lubomirskich.
38. Ogólnodostępne boiska gminne wraz z infrastrukturą towarzyszącą na Krywlanach.

* Prowadzona jest analiza lokalizacji inwestycji. Na mapie zostały oznaczone tym samym numerem 2 miejsca, które są brane pod uwagę (ul. K. Ciołkowskiego i W. Sławińskiego oraz ul. gen. W. Andersa).

W najbliższych latach planowanych jest ponadto wiele inwestycji przy obiektach oświatowych, które nie zostały ujęte na mapie. Planowana jest budowa sal gimnastycznych przy placówkach oświatowych m.in.: Szkole Podstawowej nr 28, Szkole Podstawowej nr 46, Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym, V Liceum Ogólnokształcącym, Zespole Szkół Gastronomicznych. Przeprowadzone zostaną także przedsięwzięcia z zakresu termomodernizacji przedszkoli, szkół podstawowych, Zespołu Szkół Handlowo-Ekonomicznych i Zespołu Szkół Elektrycznych oraz innych obiektów użyteczności publicznej.

7.6. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W MIEŚCIE

Istotnym elementem prawidłowego funkcjonowania ośrodka miejskiego/aglomeracji jest właściwa identyfikacja przestrzennych obszarów funkcjonalnych oraz obiektów użytkowych (w ujęciu określonej jednostki urbanistycznej, np. małych osiedli czy centrów osiedlowych), z uwzględnieniem funkcji w skali regionalnej i docelowo metropolitalnej, a także ocena wzajemnych interakcji, określających jakość kompleksowej struktury funkcjonalno-przestrzennej danej jednostki.

Konieczność racjonalnego gospodarowania przestrzenią miejską jest uzasadniona i wymagana. Wynika ona z istoty zasobów przestrzennych, jaką jest ich limitowana dostępność.

Określa to potrzebę wdrażania racjonalnej i wyważonej polityki przestrzennej przez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań w ramach zagospodarowywania przestrzeni publicznych i lokalizacji obiektów budowlanych, wpływających na ostateczną kompozycję i strukturalną funkcjonalność danego ośrodka.

W związku z przyjętą w ramach studium polityką przestrzenną i wyznaczonym głównym kierunkiem „rozwoju Miasta Białegostoku do wewnątrz” oraz w konsekwencji budową zwartej struktury miejskiej działania planistyczne w założeniu mają dążyć do:

- w przypadku „obszaru wewnętrznego” – kształtowania przestrzeni o typowo miejskim charakterze, wielofunkcyjnej strukturze, dobrej dostępności w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej z przewidzianą lokalizacją obiektów i instytucji kształtujących „miejskość” i podkreślających regionalną, a docelowo metropolitalną rangę miasta;
- w przypadku „obszaru zewnętrznego” (obejmującego tereny o atrakcyjnym, otwartym krajobrazie, z dużym udziałem terenów zieleni, enklawami obszarów zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności) – zachowania otwartych przestrzeni o wysokich wartościach krajobrazowych; utrwalenia zachowanych zasobów i odbudowy powiązań przyrodniczych; zachowania historycznych układów urbanistycznych dawnych wsi w strukturze miasta oraz kształtowania zespołów nowej zabudowy o niższej niż w obszarze wewnętrznym intensywności.

Wszystkie zmiany i przekształcenia mają na celu zapewnienie przestrzennych podstaw do dobrych warunków życia, a także wykreowanie pozytywnego wizerunku w skali regionalnej i globalnej. Zasadniczym celem polityki przestrzennej miasta jest tworzenie warunków rozwoju aktywności gospodarczej i możliwości zwiększania liczby miejsc pracy na terenach do tego przeznaczonych oraz rozwój i intensyfikacja wzajemnych powiązań jednostek strukturalnych na podstawie kompatybilnych rozwiązań komunikacyjnych, infrastrukturalnych oraz krajobrazowych. Celem polityki przestrzennej jest także kształtowanie obszarów publicznej zieleni urządzonej, opartej w szczególności na: zielonej osi doliny rzeki Białej, lasach zlokalizowanych na północy i południu miasta, obszarach parków miejskich powiązanych z terenami wyższych uczelni (Miasteczko Akademickie) oraz docelowo z miejskimi obiektami sportowymi (stadionem i planowaną halą miejską). Rozwój przestrzenny miasta zakłada ponadto kształtowanie miejsc centralnych – lokalnych ośrodków usługowych w ramach jednostek strukturalnych, wyposażonych w przestrzenie publiczne, zwiększające dostęp społeczności lokalnej do usług podstawowych oraz sprzyjające jej integracji.

Dynamiczne procesy rozwojowe miasta i skala powiązań oraz współpracy z gminami ościennymi wymuszają podejmowanie i realizację skoncentrowanych działań planistycznych:

- eliminujących bariery komunikacyjne i przestrzenne, z zapewnieniem powiązań komunikacyjnych pomiędzy jednostkami strukturalnymi oddzielonymi elementami układu drogowego (np. torami kolejowymi) oraz ciągłości struktury miejskiej;
- realizujących podział miasta na strefy o zróżnicowanej polityce transportowej zapewniających równowagę rozwojową przestrzeni miejskiej;
- aktywizujących lokalne przestrzenie publiczne, w tym tereny zieleni urządzonej oraz obszary z dominacją usług podstawowych w osiedlach mieszkaniowych;
- zahamowanie chaotycznego rozprzestrzeniania się zabudowy na terenach otwartych i zbyt intensywnej ekspansji parametrycznej, zapewniających ochronę istniejących układów urbanistycznych i terenów zieleni osiedlowej;
- dostosowujących rozmieszczenie usług do rozkładu potrzeb mieszkańców (z eliminacją opóźnienia inwestycji z zakresu infrastruktury społecznej w stosunku do inwestycji mieszkaniowych, powodujących utrudniony dostęp do usług podstawowych na „młodych” osiedlach mieszkaniowych);

- zapewniających rezerwację terenów pod usługi, w tym usługi publiczne, głównie w sąsiedztwie nowych terenów mieszkaniowych oraz na istniejących osiedlach, na których przewidywane jest uzupełnianie zabudowy mieszkaniowej;
- zabezpieczających istniejące i rezerwujących nowe tereny pod funkcje aktywności gospodarczej;
- zapewniających przygotowanie terenów w zakresie sieci komunikacyjnej, infrastruktury technicznej i infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy, w tym do realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym;
- umożliwiających międzygminną współpracę w zakresie planowania przestrzennego, w celu przeciwdziałania nieuzasadnionemu ekonomicznie i przestrzennie procesowi „rozlewania się miasta”, z planowaniem nowej zabudowy (szacunek zapotrzebowania na nową zabudowę wykazuje konieczność zapewnienia w perspektywie trzydziestoletniej terenów pod rozwój mieszkalnictwa, usług publicznych i działalności gospodarczej).

Miejska polityka przestrzenna koreluje także z kształtowaniem systemu przyrodniczego Białegostoku, w którego skład wchodzi dobrej jakości tereny chronione, co z kolei wpływa na zdolność do realizacji usług ekosystemowych związanych m.in. z różnorodnością biologiczną, regulacją zjawisk hydrologicznych i klimatu, rekreacją. Istniejący system wymaga jednak wzmocnienia poprzez powiązanie jego komponentów w skutecznie zarządzaną i chronioną sieć funkcjonalną. Zielona infrastruktura miasta ma zapewniać nie tylko możliwość rekreacji i edukacji, lecz również w większym stopniu łagodzić zagrożenia atmosferyczne i wspierać adaptację miasta do skutków zmian klimatu. Dlatego składowym elementem miejskiej polityki przestrzennej będzie tworzenie nowych terenów publicznej zieleni urządzonej na osiedlach z jej najmniejszym udziałem.

Kluczowe wyzwania w zakresie rozwoju powiązań funkcjonalnych Miasta Białegostoku z otoczeniem powinny koncentrować się na:

- powiązaniach gospodarczych – wspólna promocja gospodarcza BOF;
- powiązaniach środowiskowych – neutralność klimatyczna BOF;
- powiązaniach transportowych – rozwój zrównoważonego transportu i mobilności miejskiej BOF;
- powiązaniach edukacyjnych – rozwój kompetencji zawodowych mieszkańców, zgodnie z potrzebami lokalnego rynku pracy;
- powiązaniach przestrzennych – integracja planistyczna.

Monitorowanie efektów dążenia do realizacji celu, jakim jest dobra jakość życia mieszkańców Białegostoku, powinno uwzględniać konieczność pomiaru wartości wskaźników ją odzwierciedlających zarówno w skali całego miasta, jak i badania skali ich zróżnicowania w odniesieniu do poszczególnych jednostek (np. osiedli).

8. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

8.1. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Obszar Strategicznej Interwencji (OSI) zgodnie z „Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030” (KSRR 2030) to „wskazany w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje finansowane z różnych źródeł, w tym w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne i w zasoby ludzkie lub rozwiązania regulacyjne”³⁶.

Identyfikacja zarówno OSI określonych w strategiach wojewódzkich, jak i tych kluczowych dla gminy jest szczególnie istotna z punktu widzenia prawidłowego planowania działań i zachowania pełnej spójności pomiędzy dokumentami strategicznymi różnych szczebli. Stanowi również ważny element strategii rozwoju gminy określony w aktach prawnych³⁷.

W „Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030” (SRWP 2030)³⁸ Obszar Strategicznej Interwencji określony został w następujący sposób:

„BIAŁYSTOK I JEGO OBSZAR FUNKCJONALNY. Stolica województwa podlaskiego jest najsilniejszym biegunem wzrostu w całym województwie. Białystok wraz z gminami: Choroszcz, Czarna Białostocka, Dobrzyniewo Duże, Juchnowiec Kościelny, Łapy, Supraśl, Turośń Kościelna, Wasilków, Zabłudów, tworzy Białostocki Obszar Funkcjonalny (BOF). Potencjał społeczny i gospodarczy Białegostoku powoduje, że jest on naturalnym rynkiem pracy i aktywności gospodarczej dla mieszkańców okolicznych gmin. Stolica województwa jest miejscem, gdzie mieszkańcy całego regionu korzystają z funkcji gospodarczych, naukowych i społecznych wyższego rzędu, których nie mogą otrzymać na szczeblu lokalnym. Dlatego, zgodnie z KSRR 2030, zakłada się skierowanie do stolic województw działań, które w szczególności sposób wzmocnią mechanizmy planowania i zarządzania strategicznego oraz inicjatywę współpracy i partnerstwa pomiędzy miastami i wewnątrz miejskich obszarów funkcjonalnych, a także wypromują podejście partycypacyjne w zakresie zarządzania miastami. Zakres interwencji na obszarze Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego powinien się koncentrować na wsparciu kształcenia wyższego i edukacji zawodowej w celu zapewnienia wykształconych kadr na potrzeby dynamicznego rynku pracy oraz ukierunkowaniu posiadanego potencjału na wzmacnianie innowacyjności i konkurencyjności sektora przedsiębiorstw, również na arenie międzynarodowej. Służyć temu będzie realizacja celu operacyjnego 1.1. Przemysły przyszłości, celu operacyjnego 1.2. Podlaski system otwartych innowacji czy celu operacyjnego 2.1. Kompetentni mieszkańcy. Wyjątkową rolę należy także przypisywać działaniom w zakresie uczelni wyższych służących rozwojowi inteligentnych specjalizacji regionu oraz wspieraniu efektywnych rozwiązań dotyczących szkolnictwa zawodowego. Zgodnie z przyjętym przez Unię Europejską podejściem do zmian klimatycznych istnieje potrzeba wspierania rozwiązań opartych na środowisku naturalnym,

³⁶ Załącznik do Uchwały nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r. w sprawie przyjęcia „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030”, M.P. 2019 poz. 1060, s. 119.

³⁷ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz. U. z 2021 r., poz. 1372 ze zm., art. 10e ust. 3, pkt. 6), 7); Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz. U. z 2020 r. poz. 1378, art. 5 pkt 6b).

³⁸ „Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030”, Załącznik do Uchwały Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r., s. 56–57.

włączających jego elementy w przestrzeń miejską (np. zielono-błękitna infrastruktura) do rozwiązywania problemów zanieczyszczenia środowiska i ułatwienia adaptacji do zmian klimatu. BOF może też odegrać ważną rolę w wypracowywaniu modelowych rozwiązań dla całego województwa w zakresie celów dotyczących rewolucji energetycznej i gospodarki obiegu zamkniętego (cel operacyjny 1.4.) Priorytetem jest wspieranie stosowania zaawansowanych technologicznie i innowacyjnie rozwiązań w zarządzaniu miastem i podnoszenie jakości jego przestrzeni, a także poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej, czemu będzie sprzyjać realizacja działań w ramach celu operacyjnego 3.1. Dobre zarządzanie oraz celu operacyjnego 2.3. Przestrzeń wysokiej jakości. Istotna, zarówno dla przedsiębiorców, jak i dla mieszkańców BOF, będzie realizacja działań w celu operacyjnym 1.5. E-podlaskie. Realizacja celów związanych z partnerskim regionem jest ważna we wszystkich obszarach funkcjonalnych, ale w przypadku BOF należy liczyć na aktywne działania w zakresie dobrego zarządzania (cel operacyjny 3.1) oraz partnerstw międzynarodowych i ponadlokalnych (cel operacyjny 3.3) oddziałujące na cały region”.

Tabela 5. Cele SRWP 2030 dedykowane OSI BOF wraz z zakresem planowanych działań

Lp.	Cel operacyjny SRWP 2030	Zakres planowanych działań
1.	1.1. Przemysł przyszłości	<ul style="list-style-type: none"> – promocja gospodarcza regionu w wymiarze krajowym i międzynarodowym; – internacjonalizacja podlaskich przedsiębiorstw, w szczególności wsparcie eksportu; – wsparcie inwestycji w obszarach inteligentnych specjalizacji województwa; – wsparcie sieciowania przedsiębiorstw, tworzenia i rozwoju klastrów; – wzmacnianie relacji na linii biznes – nauka; – poprawa jakości zarządzania w podlaskiej gospodarce, w tym z wykorzystaniem platform i technologii cyfrowych; – ukierunkowanie posiadanego potencjału na wzmacnianie innowacyjności i konkurencyjności sektora przedsiębiorstw, również na arenie międzynarodowej*.
2.	1.2. Podlaski system otwartych innowacji	<ul style="list-style-type: none"> – stymulowanie współpracy nauki i gospodarki; – wspieranie innowacji sieciowych (w ramach klastrów, platform start-upowych, porozumień); – wsparcie nowych produktów i usług wysoko zaawansowanych technologicznie; – wspieranie działalności B+R; – ułatwianie dostępu do zróżnicowanych źródeł finansowania działalności innowacyjnej, w tym B+R; – wspieranie innowacji produktowych, procesowych, organizacyjnych i marketingowych; – wsparcie instytucji otoczenia innowacyjnej gospodarki; – innowacje społeczne jako forma rozwiązywania wyzwań społeczno-gospodarczych (starzenie się społeczeństwa, rewolucja cyfrowa, zmiany klimatu, konieczność ciągłego dostosowywania kompetencji mieszkańców i inne).
3.	2.1. Kompetentni mieszkańcy	<ul style="list-style-type: none"> – szkolnictwo wyższe na potrzeby inteligentnych specjalizacji regionu; – szkolnictwo zawodowe dopasowane do potrzeb rynku pracy, współpracujące w procesie kształcenia z pracodawcami; – kształcenie ustawiczne powszechne i wykorzystujące potencjał regionalnych instytucji edukacyjnych zgodne z potrzebami rozwijającej się gospodarki regionu; – wysokiej jakości edukacja cyfrowa powszechna na wszystkich etapach kształcenia; – rozwój kompetencji kluczowych i talentów uczniów we wszystkich szkołach; – doskonalenie kadry nauczycieli pod kątem nowoczesnych metod kształcenia i potrzeb rozwijającego się regionalnego popytu na kompetencje – wsparcie kształcenia wyższego i edukacji zawodowej w celu zapewnienia wykształconych kadr na potrzeby dynamicznego rynku pracy*;

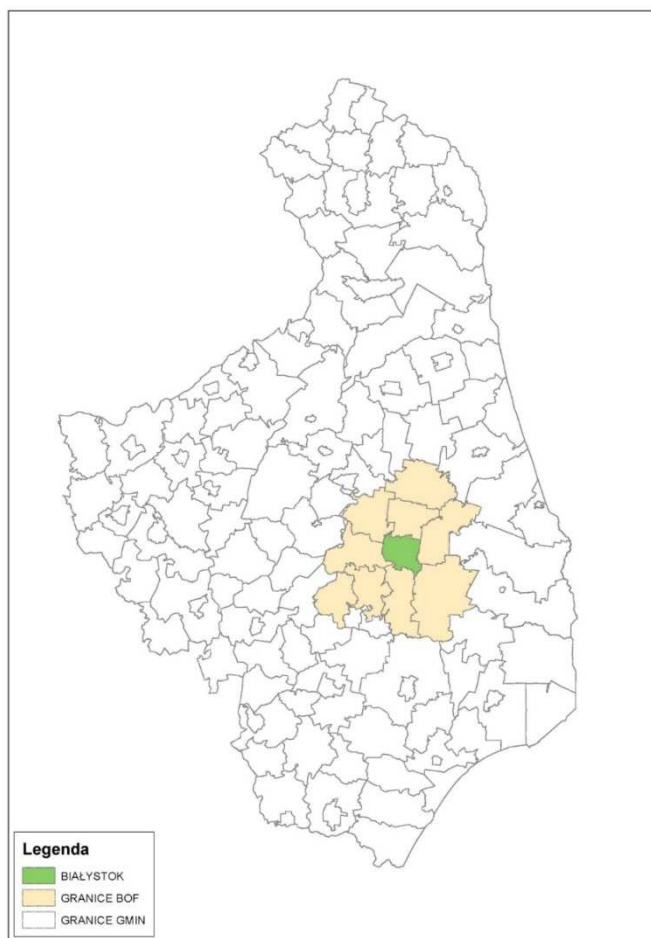
Lp.	Cel operacyjny SRWP 2030	Zakres planowanych działań
		– działania w zakresie uczelni wyższych służące rozwojowi inteligentnych specjalizacji regionu oraz wspieraniu efektywnych rozwiązań dotyczących szkolnictwa zawodowego*.
4.	1.4. Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego	<ul style="list-style-type: none"> – wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE) i energetyki rozproszonej; – rozbudowa i modernizacja infrastruktury energetycznej przesyłowej i dystrybucyjnej, w tym rozwoju inteligentnych systemów przesyłu i dystrybucji energii; – rozbudowa sieci gazowniczej; – realizacja strategii niskoemisyjnych m.in. w obszarach, takich jak: transport publiczny, efektywność energetyczna, jakość powietrza; – rozwój i wdrażanie w przedsiębiorstwach, instytucjach i gospodarstwach domowych technologii gospodarki obiegu zamkniętego; – edukacja ekologiczna; – wspieranie rozwiązań opartych na środowisku naturalnym, włączających jego elementy w przestrzeń miejską (np. zielono-błękitna infrastruktura) do rozwiązywania problemów zanieczyszczenia środowiska i ułatwienia adaptacji do zmian klimatu*; – wypracowywanie przez BOF modelowych rozwiązań dla całego województwa w zakresie celów dotyczących rewolucji energetycznej i gospodarki obiegu zamkniętego*.
5.	2.3. Przestrzeń wysokiej jakości	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej oraz różnych form transportu (w tym autobusowej komunikacji publicznej); – rozwój funkcji komunikacyjnych regionu w ruchu osobowym i towarowym (w tym drogowych, kolejowych i lotniczych) o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym; – rozwój i modernizacja infrastruktury i przestrzeni dla usług zdrowotnych i społecznych, w tym związanych ze starzeniem się społeczeństwa; – rozwój i modernizacja infrastruktury edukacyjnej i kulturowej; – rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska i przestrzeni dla gospodarki o obiegu zamkniętym; – działania związane z zapobieganiem i ograniczaniem skutków zmian klimatu, w tym w zakresie infrastruktury służącej retencjonowaniu wód oraz ochronie przeciwpowodziowej; – ochrona zasobów kulturowych, przyrodniczych i wartości krajobrazowych; – wspieranie działań rewitalizacyjnych i związanych z odnową wsi; – wspieranie rozwoju nowoczesnych przestrzeni dla biznesu (m.in. tereny inwestycyjne, przestrzenie coworkingowe, inkubatory przedsiębiorczości, parki naukowo-technologiczne i przemysłowe).
6.	1.5. E-podlaskie	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości obsługi mieszkańców i przedsiębiorstw dzięki usługom cyfrowym (e-biznes, e-edukacja, e-administracja, e-zdrowie); – wykorzystywanie technologii cyfrowych do poprawy konkurencyjności w działalności gospodarczej, w tym w turystyce; – wdrażanie koncepcji smart city i smart village; – poprawa standardu życia mieszkańców i konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez równy dostęp do Internetu (przy optymalnym wykorzystaniu istniejących zasobów sieci szkieletowo-dystrybucyjnych); – działania na rzecz przygotowywania społeczeństwa, przedsiębiorców, nauki i administracji do tworzenia i korzystania z rozwiązań cyfrowych.

Lp.	Cel operacyjny SRWP 2030	Zakres planowanych działań
7.	3.1. Dobre zarządzanie	<ul style="list-style-type: none"> – wzmacnianie kompetencji administracji; – wzmacnianie zarządzania publicznego na poziomie regionalnym i lokalnym; – wspieranie stosowania zaawansowanych technologicznie i innowacyjnie rozwiązań w zarządzaniu miastem i podnoszenie jakości jego przestrzeni*; – poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej*; – aktywne działania BOF w zakresie dobrego zarządzania*.
8.	3.3. Partnerstwa międzynarodowe i ponadregionalne	<ul style="list-style-type: none"> – wspieranie inicjatyw współpracy podmiotów z województwa podlaskiego z otoczeniem krajowym i zagranicznym (finansowe, organizacyjne, szkoleniowe); – wspieranie aktywności organizacji, których celem jest poszukiwanie i zawiązywanie nowych form współpracy terytorialnej z otoczeniem województwa podlaskiego; – rozwój współpracy transgranicznej; – aktywne działanie BOF w zakresie partnerstwa międzynarodowego i ponadregionalnego*.

Źródło: „Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030”, Załącznik do Uchwały Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.

* Planowane działania dodane przez Miasto wpisujące się w SRWP 2030.

Rysunek 22. Białostocki Obszar Funkcjonalny

Źródło: opracowanie własne.

8.2. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA BIAŁEGOSTOKU WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Obszary Strategicznej Interwencji kluczowe dla Białegostoku:

1. Rewitalizacja Miasta Białegostoku;
2. Zagospodarowanie terenów w dolinie rzeki Białej;
3. Obszary o szczególnym znaczeniu dla rozwoju gospodarki;
4. Przestrzeń publiczna Miasta Białegostoku.

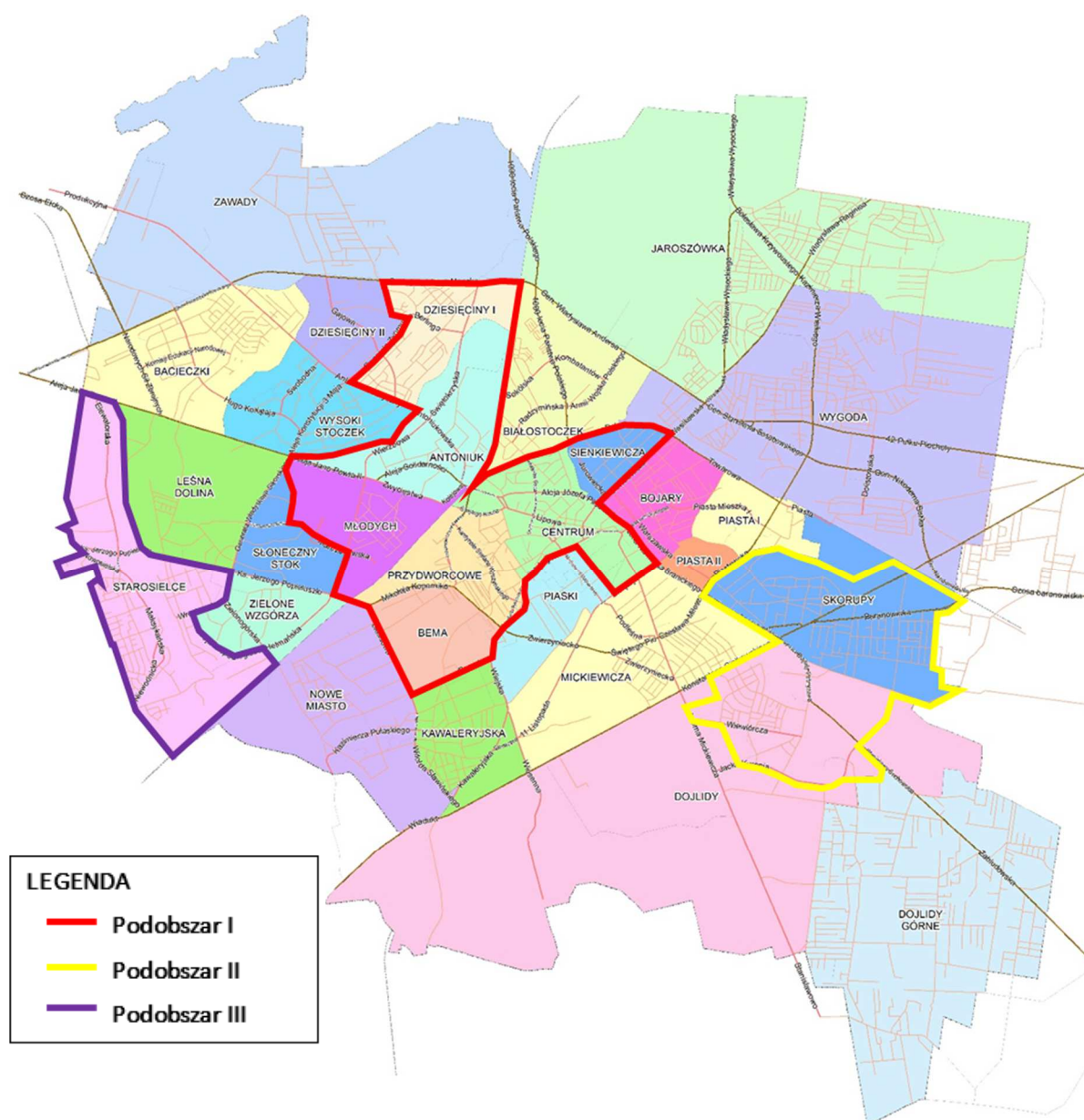
8.2.1. REWITALIZACJA MIASTA BIAŁEGOSTOKU

W „Programie rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017–2023” przyjętym Uchwałą Nr XLIX/750/18 Rady Miasta Białystok z dnia 23 kwietnia 2018 r. wyznaczony został obszar rewitalizacji, który ze względu na szczególne warunki społeczne/gospodarcze/przestrzenno-funkcjonalne/środowiskowe/techniczne wymaga podjęcia strategicznej interwencji. W dokumencie wskazane zostały także działania, które należy podjąć, aby obszar wyprowadzić ze stanu kryzysowego. Na podstawie diagnozy wyodrębniono części miasta, w których liczba stwierdzonych problemów społecznych była wyższa od średniej wartości dla miasta oraz zaobserwowano problemy w co najmniej jednej z pozostałych sfer. Wyznaczony obszar zdegradowany obejmuje 12 osiedli: Centrum, Starosielce, Antoniuk, Dojlidy, Sienkiewicza, Skorupy, Bema, Młodych, Przydworcowe, Dziesięciny I, Dziesięciny II, Piaski. Obszar rewitalizacji obejmuje 9 osiedli położonych w 3 podobszarach rewitalizacji:

- Podobszar I (osiedla: Przydworcowe, Centrum, Antoniuk, Bema, Sienkiewicza, Dziesięciny I),
- Podobszar II (osiedla: Skorupy, Dojlidy),
- Podobszar III (osiedle Starosielce).

Potrzebne działania	Planowane/realizowane projekty
<ul style="list-style-type: none"> – poprawa warunków życia mieszkańców poprzez dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb mieszkańców, poprawę dostępności komunikacyjnej i podniesienie środowiskowych walorów życia mieszkańców; – aktywizacja zawodowa społeczeństwa i rozwinięcie gospodarcze obszaru rewitalizacji poprzez wzrost aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców oraz podniesienie poziomu atrakcyjności gospodarczej obszarów; – zapewnienie wysokiego stopnia spójności społecznej i spełnienia potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez stworzenie silnych więzi społecznych i wysokiego poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców miasta oraz zwiększoną dostępność do usług społecznych dla mieszkańców.	„Program rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017–2023” zawiera 43 projekty podstawowe. W programie jest 11 grup przedsięwzięć uzupełniających oraz 13 projektów uzupełniających.

Rysunek 23. Granice obszaru rewitalizacji

Źródło: „Raport z monitoringu za 2019 rok Programu rewitalizacji Miasta Białegostoku na lata 2017–2023” przyjętego Uchwałą Nr XLIX/750/18 Rady Miasta Białystok z dnia 23 kwietnia 2018 r.

OSI „Rewitalizacja Miasta Białegostoku” wpisuje się w cel operacyjny K3. Aktywni i bezpieczni mieszkańcy i jest zgodny z kierunkiem działań K3.5. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i kierunkiem działań K3.3 Pomoc i wsparcie osobom w sytuacjach kryzysowych, i w cel operacyjny S2. Miasto zielone, odporne, o dobrej jakości środowiska, i jest zgodny z kierunkiem działań S2.1. Dobrej jakości różnorodne przyrodniczo tereny zielone o dużej wartości usług ekosystemowych oraz w cel operacyjny P1. Racjonalne zagospodarowanie i kierunki działań P1.2. Zrównoważenie funkcjonalno-przestrzenne z zachowaniem cech miasta zwartego i P1.3. Rozwój wysokiej jakości przestrzeni publicznych, miejsc rekreacji oraz terenów zielonych.

8.2.2. ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW W DOLINIE RZEKI BIAŁEJ

Zagospodarowanie terenów doliny rzeki Białej zostało również wskazane jako ważny obszar „Programu rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017–2023”. Obejmuje powierzchnię 420 ha położonych na terenach doliny rzeki Białej na całym jej miejskim odcinku, w tym na obszarze rewitalizacji.

Celem przedsięwzięcia jest wykorzystanie terenów położonych w śródmiejskim odcinku doliny rzeki Białej na potrzeby wypoczynku i rekreacji mieszkańców oraz przywrócenie rzece Białej należytej jej rangi w strukturze przestrzennej miasta; realizacja przedsięwzięcia będzie miała pozytywny wpływ na politykę zrównoważonego rozwoju, przede wszystkim poprzez przeciwdziałanie niekorzystnym zmianom w środowisku przyrodniczym w regionie, związek bulwaru z umiejętnie ukształtowanymi, okalającymi go obszarami zurbanizowanej i niezurbanizowanej (parkowej) strefy śródmiejskiej przyczyni się do rozwoju stolicy regionu – utworzenie atrakcyjnego obszaru w centrum miasta, przeznaczonego na cele rekreacyjne sprawi, iż miasto stanie się bardziej przyjazne zarówno dla mieszkańców, jak i inwestorów oraz turystów.

Strategiczna interwencja będzie polegała na odtworzeniu okolic doliny rzeki Białej jako elementu rewitalizacji osiedlowych zasobów terenów zieleni, wykorzystując naturalne walory przyrodnicze doliny rzeki Białej w celu zapewnienia miejsca do wypoczynku i rekreacji. Realizacja przedsięwzięcia pozytywnie wpłynie na wyeksponowanie walorów przyrodniczych miasta, jak również wzmocni kapitał społeczny białostoczan poprzez udostępnienie atrakcyjnej przestrzeni publicznej umożliwiającej integrację lokalnej społeczności. Podstawowym elementem działań będzie zagospodarowanie terenów w dolinie rzeki Białej jako zabiegu mającego na celu ukierunkowanie aktywności mieszkańców w tę część miasta. Główną ideą jest także wykreowanie z doliny rzeki Białej niezależnego produktu turystycznego w Mieście Białystok.

Potrzebne działania	Planowane/realizowane projekty
Przewiduje się etapowanie projektu przy zachowaniu spójności pod względem funkcjonalno-przestrzennym. W ramach planowanych działań wyróżniono 2 typy poddziałań: <ul style="list-style-type: none"> – poddziały obszarowe dotyczące kształtowania konkretnych przestrzeni publicznych, takich jak parki miejskie, wielofunkcyjne publiczne tereny sportowo-rekreacyjne, reprezentacyjne bulwary nadrzeczne itp.; – poddziały spajające ww. przestrzenie publiczne w ramach terenów zielonych wzdłuż rzeki Białej. Działania spajające powinny być realizowane w dwóch wymiarach: rzeka i komunikacja.	„Program rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017–2023”.

OSI „Zagospodarowania terenów w dolinie rzeki Białej” wpisuje się w cel operacyjny P1. Racjonalne zagospodarowanie i jest zgodny z kierunkiem działań P1.3. Rozwój wysokiej jakości przestrzeni publicznych, miejsc rekreacji oraz terenów zielonych.

Położenie terenów doliny rzeki Białej obrazuje rysunek 9.

8.2.3. OBSZARY O SZCZEGÓLNYM ZNACZENIU DLA ROZWOJU GOSPODARKI

Z punktu widzenia prowadzenia polityki rozwoju miast fundamentalną rolę odgrywają zagadnienia gospodarcze. Silny potencjał ekonomiczny decyduje w dużej mierze o tempie i kierunkach rozwoju miasta. Stan lokalnej gospodarki w znacznym stopniu oddziałuje nie tylko na inne sfery miejskiego życia, ale także na obszar podmiejski, a w przypadku największych ośrodków może decydować o rozwoju całego regionu. Dlatego kolejne OSI Miasta Białystok zdefiniowano jako obszary o szczególnym znaczeniu dla gospodarki, w tym

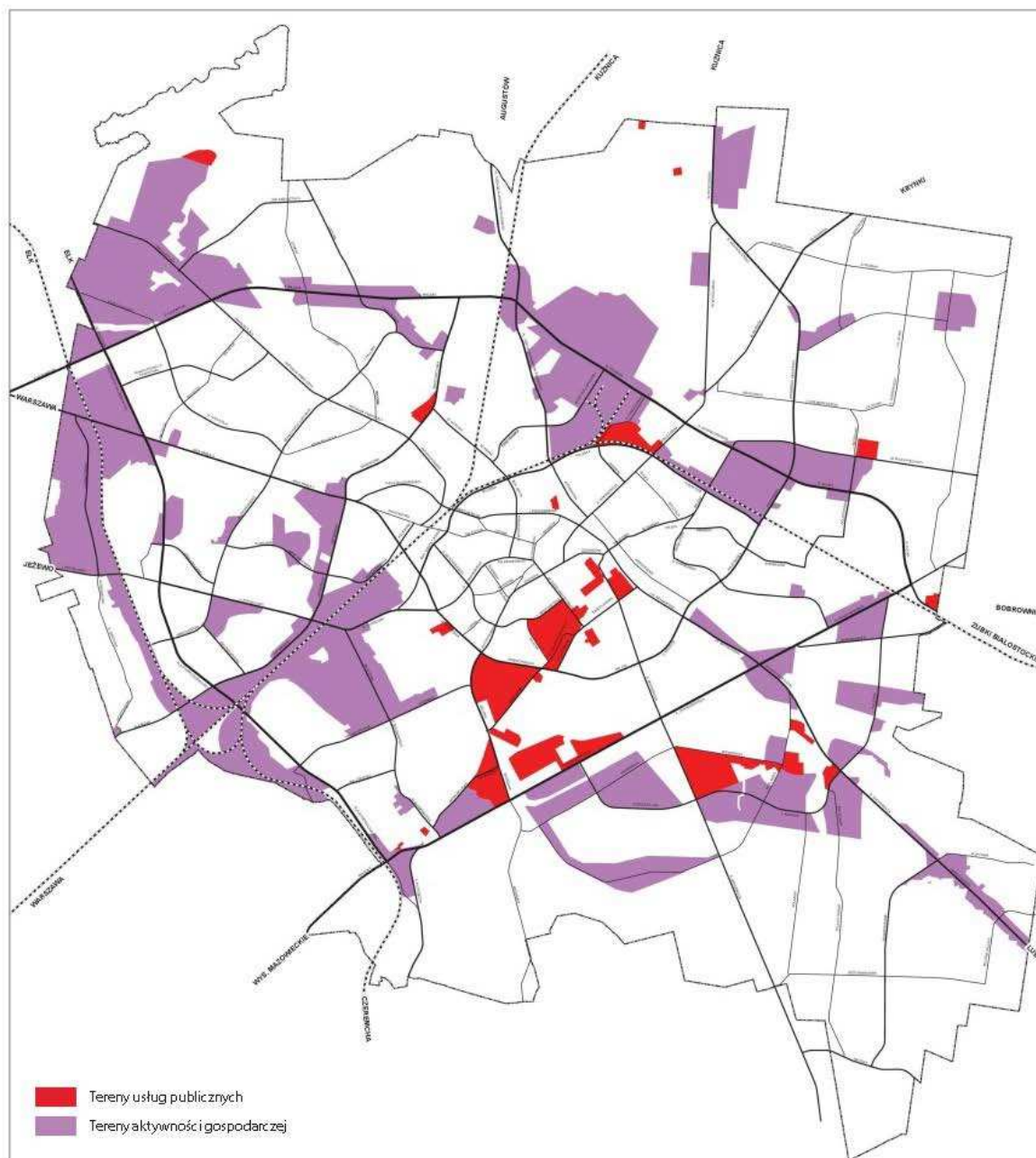
takie, które mają potencjał stać się w przyszłości terenami o wiodącej roli w rozwoju funkcji gospodarczych, m.in. poprzez przygotowanie uzbrojonych i dobrze skomunikowanych stref inwestycyjnych.

W celu wsparcia wyznaczonego obszaru rozwoju gospodarczego Miasto Białystok powinno tworzyć warunki przyciągające inwestorów zewnętrznych, którzy istotnie oddziałują na miasto: inicjują kooperacje, przyciągają innowacje, przyczyniają się do transferu technologii do lokalnych firm, kreują zapotrzebowanie na media czy usługi, tworzą nowe miejsca pracy, generują wpływy z podatków od nieruchomości, są „lokomotywami gospodarczymi”. Równie ważny jest rosnący potencjał firm lokalnych, w tym rodzinnych. Przyczyniają się one nie tylko do wzrostu zatrudnienia i zamożności mieszkańców, ale także inwestują w dalszy rozwój w mieście, co wpłynie na wzrost wartości nieruchomości oraz kapitału i pobudzi popyt wewnętrzny. Miejscowi przedsiębiorcy stanowią bardzo ważną część lokalnej społeczności, wspierają lokalne inicjatywy społeczne, a marki ich produktów wzmacniają rozpoznawalność miasta. Firmy z dużym potencjałem, działające w mieście, poprzez tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy przyczyniają się do zatrzymywania młodych mieszkańców miasta.

W związku z silnymi powiązaniem funkcjonalnymi Białegostoku z otoczeniem, w dłuższej perspektywie niezbędna będzie aktywna współpraca w ramach BOF umożliwiająca wspólną politykę zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej.

Nowe inwestycje powinny być realizowane w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju, w szczególności w zakresie zagospodarowania przestrzeni i dbałości o stan środowiska. Atutem Białegostoku jest bliskie położenie terenów przeznaczonych do rozwoju aktywności gospodarczej i obszarów przeznaczonych pod rozwój nauki i szkolnictwa wyższego. Ta logistyczna platforma będzie odgrywać istotną rolę w rozwoju działalności badawczo-rozwojowej w celu stymulowania współpracy nauki z biznesem.

Rysunek 24. Tereny usług publicznych i aktywności gospodarczej na podstawie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku”

Źródło: Departament Urbanistyki i Architektury Urzędu Miejskiego w Białymstoku, 2021.

Potrzebne działania	Planowane/realizowane projekty
<ul style="list-style-type: none"> – racjonalnie prowadzona polityka przestrzenna miasta; – stworzenie zachęt do inwestowania w mieście, prowadzenie polityki proinwestycyjnej; – przygotowanie terenów pod aktywność gospodarczą; – opracowanie oferty terenów inwestycyjnych; – budowanie gospodarki sprzyjającej włączeniu społecznemu; – budowanie partnerskich relacji z przedsiębiorcami, opartych na wzajemnym zaufaniu. 	<p>„Program Rozwoju Gospodarczego Białegostoku na lata 2024–2030”</p>

OSI „Obszary o szczególnym znaczeniu dla rozwoju gospodarki” wpisuje się w cel operacyjny strategii G1. Inwestycje / Innowacyjność i kierunek działań G1.1. Tworzenie warunków do inwestowania oraz kierunek działań G1.2. Rozwój współpracy nauki, biznesu, samorządu i partnerów.

8.2.4. PRZESTRZEŃ PUBLICZNA MIASTA BIAŁEGOSTOKU

Za OSI Miasta Białegostoku przyjęta została także przestrzeń publiczna, jako sfera łącząca codzienną aktywność mieszkańców w celu zaspokojenia potrzeb zawodowych i prywatnych z głównym obszarem realizacji inwestycji infrastrukturalnych i funkcjonowaniem zintegrowanego systemu transportu.

W mieście widoczny jest wzrost natężenia ruchu drogowego, który niekorzystnie wpływa na jakość powietrza i bezpieczeństwo publiczne mieszkańców. Wskazuje to na wyraźną potrzebę rozwoju transportu zrównoważonego – przyjaznego środowisku i zapewniającego maksimum mobilności przy minimalnym zużyciu surowców. Pozwoli to na zmianę schematów przemieszczania się poprzez zwiększenie wykorzystania ekologicznych form transportu i ułatwienie mieszkańcom dostępu do kluczowych usług publicznych położonych blisko miejsca zamieszkania. Nie jest możliwe całkowite uwolnienie miasta od pojazdów mechanicznych, ale stosunek podróży odbywanych środkami transportu samochodowego do podróży komunikacją miejską czy inną, np. rowerami, hulajnogami, ruchem pieszym itp., przez odpowiednie działania może zostać zmieniony na korzyść tych ostatnich.

Białystok powinien być miastem o bezpiecznym ruchu pieszym. W tym celu niezbędne jest wyznaczenie stref uspokojonego ruchu poprzez np. zamknięcie ruchu samochodowego na wybranych ulicach w centrum miasta oraz wyznaczenie obszarów ze znacznym ograniczeniem prędkości. Strefy wolne od ruchu poprzez odpowiednie zagospodarowanie mają być przyjazne mieszkańcom.

Przez odpowiednie działania jak np.: zintegrowanie pieszych z innymi formami komunikacji (zwłaszcza z transportem zbiorowym), wprowadzenie ładu przestrzennego (ulice miasta atrakcyjne dla pieszych) czy promocję zdrowego trybu życia („moda na chodzenie”) można zwiększyć w mieście rolę ruchu pieszego oraz poprawić bezpieczeństwo.

Transport publiczny jest równie przyjazny środowisku. Miasto swoimi działaniami rozwija i promuje przemieszczanie się po mieście komunikacją miejską. Białystok prowadzi od lat inwestycje, także drogowe, tworzące sprawny system usług przewozowych i umożliwiający dalszy rozwój sieci połączeń autobusowych.

Dzięki kontynuowanym działaniom, współpracy międzygminnej w zakresie integracji transportu publicznego Białegostoku i gmin ościennych (Choroszcz, Dobrzyniewo Duże, Juchnowiec Kościelny, Supraśl, Wasilków, Zabłudów) mieszkańcy zyskują szerszy dostęp do komunikacji miejskiej. Działania te mają na celu sprawić, aby poruszanie się po mieście było funkcjonalne i wygodniejsze. Ta ogólnodostępna forma transportu dla wszystkich będzie konkurencyjna dla podróży prywatnymi samochodami osobowymi i sprawi, że przemieszczanie się nimi po mieście stanie się niepraktyczne i nieekonomiczne.

Poprzez te działania w obszarze zwiększenia ruchu rowerowego, użytkowania komunikacji miejskiej i wprowadzania stref ruchu pieszego w mieście można znacząco zmniejszyć wykorzystanie samochodów prywatnych. W rezultacie wpłynie to na zmniejszenie liczby uczestników ruchu drogowego, co bezpośrednio może skutkować: skróceniem czasu podróży, ograniczeniem hałasu, zmniejszeniem zanieczyszczenia powietrza i zapotrzebowania na miejsca parkingowe, dając jednocześnie możliwość rekonstrukcji i ponownego wykorzystania przestrzeni publicznej w sposób przyjaźniejszy dla mieszkańców. W efekcie może to spowodować zwiększenie atrakcyjności dzielnic mieszkaniowych. Związana ze zdrowiem poprawa jakości życia w takich obszarach może zaś spowodować intensyfikację działań społecznych i rekreacyjnych.

Potrzebne działania	Planowane/realizowane projekty
<ul style="list-style-type: none"> – rozbudowa i ulepszenie spójnego systemu sieci dróg rowerowych i połączeń rowerowych różnych obszarów, aby umożliwić dostęp do wszystkich obszarów za pomocą niezmotywowanych środków transportu w taki sposób, by stanowił on realną alternatywę dla komunikacji samochodowej; – dalszy rozwój i rozbudowa systemu roweru miejskiego – BiKeR; – poprawa wygody i bezpieczeństwa dróg rowerowych oraz adaptacja infrastruktury drogowej (np. skrzyżowań i przejazdów) i znaków drogowych, aby zapewnić rowerzystom pierwszeństwo i większe bezpieczeństwo; – dalszy rozwój i rozbudowa komunikacji miejskiej, budowa centrów przesiadkowych, zwiększenie liczby buspasów, kontynuowanie współpracy z gminami ościennymi; – wymiana i unowocześnianie taboru – autobusy niskoemisyjne, zeroemisyjne (hybrydowe, elektryczne); – zamknięcie dla ruchu samochodowego wybranych obszarów w centrum miasta; – wyznaczenie w mieście stref uspokojonego ruchu; – tworzenie przestrzeni miejskiej przyjaznej pieszym. 	<p>„Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego do roku 2035”.</p>

OSI „Przestrzeń publiczna Miasta Białegostoku” wpisuje się w cel operacyjny P1. Racjonalne zagospodarowanie i w kierunku działań P1.2. Zrównoważenie funkcjonalno-przestrzenne z zachowaniem cech miasta zwartego i P1.3. Rozwój wysokiej jakości przestrzeni publicznych, miejsc rekreacji oraz terenów zielonych; oraz w cel operacyjny P2. Powszechna dostępność i kierunki działań: P2.4. Ograniczenie negatywnego wpływu transportu na klimat i środowisko i P2.6. Rozbudowa dróg rowerowych w powiązaniu z BOF.

Graficzna prezentacja OSI „Przestrzeń publiczna Miasta Białegostoku” zostanie zobrazowana w „Planie Zrównoważonej Mobilności Miejskiej Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego do roku 2035” po przeprowadzeniu szczegółowej diagnozy potrzeb w tym zakresie.

9. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z WYTYCZNYMI I ZAŁOŻENIAMI ZAWARTYMI W DOKUMENTACH WYŻSZEGO RZĘDU

Tabela 6. Zgodność strategii z wytycznymi i założeniami zawartymi w dokumentach wyższego rzędu

CELE STRATEGICZNE I HORYZONTALNE SRMB 2030		Cel strategiczny K Wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego				Cel strategiczny G Świadomy wzrost gospodarczy				Cel strategiczny S Zielony i zeroemisyjny Białystok			Cel horyzontalny P Wysoka jakość rozwiązań przestrzennych i technicznych w harmonii ze środowiskiem			Cel horyzontalny C Wykorzystanie narzędzi i rozwiązań smart city do tworzenia miasta dobrego życia					
CELE NADRZĘDNE DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	CELE OPERACYJNE SRMB 2030	KOMPETENTNI MIESZKAŃCY	ZDROWI MIESZKAŃCY	AKTYWNI I BEZPIECZNI MIESZKAŃCY	OTWARCI MIESZKAŃCY	INWESTYCJE / INNOWACYJNOŚĆ	BRANŻE WIODĄCE	PROMOCJA / WIZERUNEK „BIZNESOWY”	PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ / OTOCZENIE	MIASTO NEUTRALNE KLIMATYCZNIE I MĄDRZE GOSPODARUJĄCE ZASOBAMI	MIASTO ZIELONE, ODPORNE, O DOBREJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA	MIASTO ŚWIADOME	RACJONALNE ZAGOSPODAROWANIE	POWSZECHNA DOSTĘPNOŚĆ	EFEKTYWNA INFRASTRUKTURA	INTELIGENTNA GOSPODARKA – SMART ECONOMY	INTELIGENTNE ZARZĄDZANIE – SMART GOVERNANCE	INTELIGENTNE SPOŁECZEŃSTWO – SMART PEOPLE	INTELIGENTNY TRANSPORT – SMART MOBILITY	INTELIGENTNE ŚRODOWISKO – SMART ENVIRONMENT	INTELIGENTNE WARUNKI ŻYCIA – SMART LIVING
		K1	K2	K3	K4	G1	G2	G3	G4	S1	S2	S3	P1	P2	P3	C1	C2	C3	C4	C5	C6
SOR	Cel szczegółowy I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej na wiedzy, dane i doskonałości organizacyjnej	X				X	X		X			X				X	X	X			
	Cel szczegółowy II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	X			X		X									X		X			

CELE STRATEGICZNE I HORYZONTALNE SRMB 2030		Cel strategiczny K Wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego				Cel strategiczny G Świadomy wzrost gospodarczy				Cel strategiczny S Zielony i zeroemisyjny Białystok			Cel horyzontalny P Wysoka jakość rozwiązań przestrzennych i technicznych w harmonii ze środowiskiem			Cel horyzontalny C Wykorzystanie narzędzi i rozwiązań smart city do tworzenia miasta dobrego życia					
CELE NADRZĘDNE DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	CELE OPERACYJNE SRMB 2030	KOMPETENTNI MIESZKAŃCY	ZDROWI MIESZKAŃCY	AKTYWNI I BEZPIECZNI MIESZKAŃCY	OTWARCI MIESZKAŃCY	INWESTYCJE / INNOWACYJNOŚĆ	BRANŻE WIODĄCE	PROMOCJA / WIZERUNEK „BIZNESOWY”	PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ / OTOCZENIE	MIASTO NEUTRALNE KLIMATYCZNIE I MĄDRZE GOSPODARUJĄCE ZASOBAMI	MIASTO ZIELONE, ODPORNE, O DOBREJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA	MIASTO ŚWIADOME	RACJONALNE ZAGOSPODAROWANIE	POWSZECHNA DOSTĘPNOŚĆ	EFEKTYWNA INFRASTRUKTURA	INTELIGENTNA GOSPODARKA – SMART ECONOMY	INTELIGENTNE ZARZĄDZANIE – SMART GOVERNANCE	INTELIGENTNE SPOŁECZEŃSTWO – SMART PEOPLE	INTELIGENTNY TRANSPORT – SMART MOBILITY	INTELIGENTNE ŚRODOWISKO – SMART ENVIRONMENT	INTELIGENTNE WARUNKI ŻYCIA – SMART LIVING
		K1	K2	K3	K4	G1	G2	G3	G4	S1	S2	S3	P1	P2	P3	C1	C2	C3	C4	C5	C6
KSRR 2030	Cel szczegółowy III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu					X	X	X	X							X					
	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym					X									X						X
	Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	X					X		X									X			

CELE STRATEGICZNE I HORYZONTALNE SRMB 2030		Cel strategiczny K Wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego				Cel strategiczny G Świadomy wzrost gospodarczy				Cel strategiczny S Zielony i zeroemisyjny Białystok			Cel horyzontalny P Wysoka jakość rozwiązań przestrzennych i technicznych w harmonii ze środowiskiem			Cel horyzontalny C Wykorzystanie narzędzi i rozwiązań smart city do tworzenia miasta dobrego życia					
CELE NADRZĘDNE DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	CELE OPERACYJNE SRMB 2030	KOMPETENTNI MIESZKAŃCY	ZDROWI MIESZKAŃCY	AKTYWNI I BEZPIECZNI MIESZKAŃCY	OTWARCI MIESZKAŃCY	INWESTYCJE / INNOWACYJNOŚĆ	BRANŻE WIODĄCE	PROMOCJA / WIZERUNEK „BIZNESOWY”	PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ / OTOCZENIE	MIASTO NEUTRALNE KLIMATYCZNIE I MĄDRZE GOSPODARUJĄCE ZASOBAMI	MIASTO ZIELONE, ODPORNE, O DOBREJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA	MIASTO ŚWIADOME	RACJONALNE ZAGOSPODAROWANIE	POWSZECHNA DOSTĘPNOŚĆ	EFEKTYWNA INFRASTRUKTURA	INTELIGENTNA GOSPODARKA – SMART ECONOMY	INTELIGENTNE ZARZĄDZANIE – SMART GOVERNANCE	INTELIGENTNE SPOŁECZEŃSTWO – SMART PEOPLE	INTELIGENTNY TRANSPORT – SMART MOBILITY	INTELIGENTNE ŚRODOWISKO – SMART ENVIRONMENT	INTELIGENTNE WARUNKI ŻYCIA – SMART LIVING
		K1	K2	K3	K4	G1	G2	G3	G4	S1	S2	S3	P1	P2	P3	C1	C2	C3	C4	C5	C6
	Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie															X					
SRKL 2030	Cel szczegółowy 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych	X	X	X	X														X		
	Cel szczegółowy 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej	X	X	X	X														X		

CELE STRATEGICZNE I HORYZONTALNE SRMB 2030		Cel strategiczny K Wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego				Cel strategiczny G Świadomy wzrost gospodarczy				Cel strategiczny S Zielony i zeroemisyjny Białystok			Cel horyzontalny P Wysoka jakość rozwiązań przestrzennych i technicznych w harmonii ze środowiskiem			Cel horyzontalny C Wykorzystanie narzędzi i rozwiązań smart city do tworzenia miasta dobrego życia					
CELE NADRZĘDNE DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	CELE OPERACYJNE SRMB 2030	KOMPETENTNI MIESZKAŃCY	ZDROWI MIESZKAŃCY	AKTYWNI I BEZPIECZNI MIESZKAŃCY	OTWARCI MIESZKAŃCY	INWESTYCJE / INNOWACYJNOŚĆ	BRANŻE WIODĄCE	PROMOCJA / WIZERUNEK „BIZNESOWY”	PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ / OTOCZENIE	MIASTO NEUTRALNE KLIMATYCZNIE I MĄDRZE GOSPODARUJĄCE ZASOBAMI	MIASTO ZIELONE, ODPORNE, O DOBREJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA	MIASTO ŚWIADOME	RACJONALNE ZAGOSPODAROWANIE	POWSZECHNA DOSTĘPNOŚĆ	EFEKTYWNA INFRASTRUKTURA	INTELIGENTNA GOSPODARKA – SMART ECONOMY	INTELIGENTNE ZARZĄDZANIE – SMART GOVERNANCE	INTELIGENTNE SPOŁECZEŃSTWO – SMART PEOPLE	INTELIGENTNY TRANSPORT – SMART MOBILITY	INTELIGENTNE ŚRODOWISKO – SMART ENVIRONMENT	INTELIGENTNE WARUNKI ŻYCIA – SMART LIVING
		K1	K2	K3	K4	G1	G2	G3	G4	S1	S2	S3	P1	P2	P3	C1	C2	C3	C4	C5	C6
	Cel szczegółowy 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy	X	X	X	X														X		
	Cel szczegółowy 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne	X	X	X	X														X		

CELE STRATEGICZNE I HORYZONTALNE SRMB 2030		Cel strategiczny K Wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego				Cel strategiczny G Świadomy wzrost gospodarczy				Cel strategiczny S Zielony i zeroemisyjny Białystok			Cel horyzontalny P Wysoka jakość rozwiązań przestrzennych i technicznych w harmonii ze środowiskiem			Cel horyzontalny C Wykorzystanie narzędzi i rozwiązań smart city do tworzenia miasta dobrego życia					
CELE NADRZĘDNE DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	CELE OPERACYJNE SRMB 2030	KOMPETENTNI MIESZKAŃCY	ZDROWI MIESZKAŃCY	AKTYWNI I BEZPIECZNI MIESZKAŃCY	OTWARCIE MIESZKAŃCY	INWESTYCJE / INNOWACYJNOŚĆ	BRANŻE WIODĄCE	PROMOCJA / WIZERUNEK „BIZNESOWY”	PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ / OTOCZENIE	MIASTO NEUTRALNE KLIMATYCZNIE I MĄDRZE GOSPODARUJĄCE ZASOBAMI	MIASTO ZIELONE, ODPORNE, O DOBREJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA	MIASTO ŚWIADOME	RACJONALNE ZAGOSPODAROWANIE	POWSZECHNA DOSTĘPNOŚĆ	EFEKTYWNA INFRASTRUKTURA	INTELIĞENTNA GOSPODARKA – SMART ECONOMY	INTELIĞENTNE ZARZĄDZANIE – SMART GOVERNANCE	INTELIĞENTNE SPOŁECZEŃSTWO – SMART PEOPLE	INTELIĞENTNY TRANSPORT – SMART MOBILITY	INTELIĞENTNE ŚRODOWISKO – SMART ENVIRONMENT	INTELIĞENTNE WARUNKI ŻYCIA – SMART LIVING
		K1	K2	K3	K4	G1	G2	G3	G4	S1	S2	S3	P1	P2	P3	C1	C2	C3	C4	C5	C6
SRWP 2030	Cel strategiczny 1. Dynamiczna gospodarka	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Cel strategiczny 3. Partnerski region	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Skróty:

- SRMB 2030 – „Strategia Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku;
- SOR – Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
- KSRR 2030 – Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
- SRKL 2030 – Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030;
- SRWP 2030 – Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030.

SRMB 2030 jest spójna ze strategią rozwoju ponadlokalnego, której funkcję pełni obecnie „Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014–2020” (wersja 7) zaktualizowana Uchwałą Nr 3/2021 Nadzwyczajnego Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia BOF z dnia 26 kwietnia 2021 r. W 2022 r. zostanie przyjęta nowa „Strategia Rozwoju Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego do roku 2030”.

Realizacja strategii wpisuje się również w nadrzędne międzynarodowe dokumenty strategiczne, m.in. takie jak: Europejski Zielony Ład, czy Agenda 2030 określająca cele zrównoważonego rozwoju ONZ, a także w nadrzędne krajowe akty prawne, m.in. określone w tabeli 7.

Tabela 7. Zgodność strategii z wytycznymi i założeniami zawartymi w nadrzędnych krajowych aktach prawnych³⁹

CELE STRATEGICZNE I HORYZONTALNE SRMB 2030	Cel strategiczny K Wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego				Cel strategiczny G Świadomy wzrost gospodarczy				Cel strategiczny S Zielony i zeroemisyjny Białystok			Cel horyzontalny P Wysoka jakość rozwiązań przestrzennych i technicznych w harmonii ze środowiskiem			Cel horyzontalny C Wykorzystanie narzędzi i rozwiązań smart city do tworzenia miasta dobrego życia					
	KOMPETENTNI MIESZKAŃCY	ZDROWI MIESZKAŃCY	AKTYWNI I BEZPIECZNI MIESZKAŃCY	OTWARCIE MIESZKAŃCY	INWESTYCJE / INNOWACYJNOŚĆ	BRANŻE WIODĄCE	PROMOCJA / WIZERUNEK „BIZNESOWY”	PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ / OTOCZENIE	MIASTO NEUTRALNE KLIMATYCZNIE I MĄDRZE GOSPODARUJĄCE ZASOBAMI	MIASTO ZIEŁONE, ODPORNE, O DOBREJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA	MIASTO ŚWIADOME	RACJONALNE ZAGOSPODAROWANIE	POWSZECHNA DOSTĘPNOŚĆ	EFEKTYWNA INFRASTRUKTURA	INTELEKTUALNA GOSPODARKA – SMART ECONOMY	INTELEKTUALNE ZARZĄDZANIE – SMART GOVERNANCE	INTELEKTUALNE SPOŁECZEŃSTWO – SMART PEOPLE	INTELEKTUALNY TRANSPORT – SMART MOBILITY	INTELEKTUALNE ŚRODOWISKO – SMART ENVIRONMENT	INTELEKTUALNE WARUNKI ŻYCIA – SMART LIVING
KRAJOWE AKTY PRAWNE	K1	K2	K3	K4	G1	G2	G3	G4	S1	S2	S3	P1	P2	P3	C1	C2	C3	C4	C5	C6
Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju ^a	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ustawa o samorządzie gminnym ^b	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ^c				x								x								
Ustawa Prawo wodne ^d									x	x	x	x	x	x					x	x
Ustawa Prawo budowlane ^e					x				x	x				x			x			

³⁹ Stan aktów prawnych aktualny na dzień 26 listopada 2021 r.

Ustawa o sporcie ^f		x																	
Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie ^g	x	x	x	x															
Ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej ^h				x															
Ustawa Prawo oświatowe ⁱ	x																		
Ustawa Prawo geodezyjne i kartograficzne ^j										x			x	x	x	x			
Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych ^k										x									
Ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne ^l										x				x	x	x			
Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ^m		x			x			x	x	x	x	x	x	x					
Ustawa o ochronie przyrody ⁿ		x			x			x	x	x	x								
Ustawa prawo ochrony środowiska ^o		x			x			x	x	x	x								
Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju w sprawie udzielania przez PARP pomocy finansowej na rozwój ośrodków innowacyjności w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007–2013 ^p						x		x											
Ustawa o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości ^r						x		x											
Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach ^s								x		x				x				x	
Ustawa o odpadach ^t								x											
Ustawa o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest ^u								x											
Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków ^v														x					
Ustawa o odnawialnych źródłach energii ^w														x				x	
Ustawa o pomocy społecznej ^x		x	x																
Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ^y			x																
Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ^z			x																
Ustawa o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami ^{zz}	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych ^{zzz}	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

^a Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r., poz. 1057);

^b Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 ze zm.);

^c Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w szczególności art. 18 (Dz. U. z 2021 r. poz. 710 ze zm.);

^d Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, w szczególności art. 166 ust. 1 pkt. 1 i art. 315 pkt 1–3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 624 ze zm.);

^e Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 1333 ze zm.);

^f Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1133);

^g Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 ze zm.);

^h Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 194 ze zm.);

ⁱ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.);

^j Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2021 r., poz. 1990);

^k Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1326);

^l Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2070);

^m Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 ze zm.);

ⁿ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w szczególności art. 3 pkt 1, (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098);

^o Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973);

^p Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 16 grudnia 2014 r. w sprawie udzielania przez PARP pomocy finansowej na rozwój ośrodków innowacyjności w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007–2013 (Dz. U. z 2017 r. poz. 1984 ze zm.);

^r Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Dz. U. z 2020 r. poz. 299);

^s Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2021 r. poz. 888 ze zm.);

^t Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2021 r. poz. 779 ze zm.);

^u Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2020 r. poz. 1680);

^v Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2020 r. poz. 2028);

^w Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. z 2021 r. poz. 610 ze zm.);

^x Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.);

^y Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573);

^z Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);

^{zz} Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r., poz. 1062 ze zm.);

^{zzz} Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 848 ze zm.).

10. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

10.1. SYSTEM WDRAŻANIA

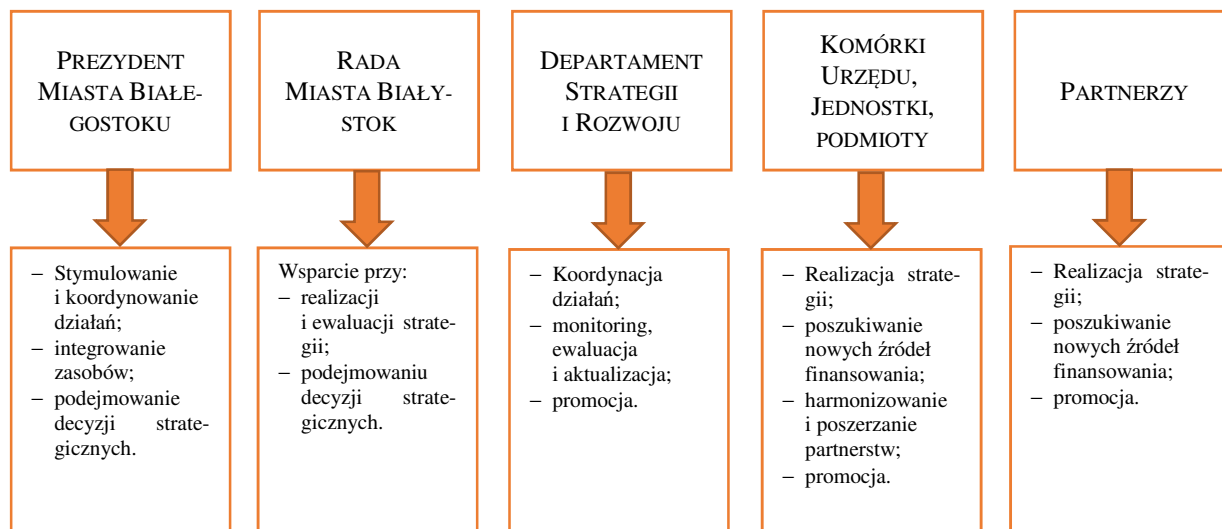
System realizacji „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku” tworzą:

- I. Realizatorzy wewnętrzni:
  - Prezydent Miasta Białegostoku, a także Zastępcy Prezydenta Miasta Białegostoku, Sekretarz, Skarbnik;
  - Rada Miasta Białystok;
  - Departament Strategii i Rozwoju Urzędu Miejskiego w Białymstoku, pełniący funkcję centrum koordynacyjnego;
  - departamenty, biura i inne jednostki Urzędu Miejskiego w Białymstoku;
  - jednostki budżetowe i spółki prawa handlowego z udziałem Miasta Białystok;
- II. Realizatorzy zewnętrzni (wykonawcy i partnerzy realizacyjni strategii):
  - instytucje państwowe;
  - instytucje samorządu województwa;
  - Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego;
  - instytucje samorządów lokalnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego;
  - uczelnie;
  - instytucje badawczo-rozwojowe;
  - Urząd Statystyczny w Białymstoku;
  - instytucje otoczenia biznesu;
  - klastry;
  - samorządy gospodarcze;
  - organizacje branżowe;
  - przedsiębiorstwa;
  - gestorzy sieci;
  - organizacje pozarządowe;
  - instytucje kultury;
  - wspólnoty osiedlowe;
  - podmioty lecznicze;
  - mieszkańcy;
  - nieformalne grupy mieszkańców;
  - ciała konsultacyjne i inicjatywne.

Prezydent Miasta stymuluje i koordynuje działania podejmowane przez różne podmioty i środowiska, a także mobilizuje i integruje zasoby wewnętrzne i zewnętrzne oraz podejmuje decyzje strategiczne. Część przedsięwzięć realizowanych w ramach strategii będzie wymagać łączenia różnych źródeł finansowania. Mobilizacja zasobów zewnętrznych, zarówno prywatnych, jak i publicznych, będzie opierała się na inicjowanej przez urząd współpracy, która może przybierać różne formy.

Rada Miasta będzie odgrywała rolę wspierającą w procesie realizacji i ewaluacji strategii, a także podejmowaniu decyzji strategicznych. Rada Miasta jako reprezentant środowisk lokalnych będzie mogła proponować działania i rozwiązania realizacyjne bazujące na opiniach mieszkańców Białegostoku (wpisujące się w zapisy strategii), a także będzie podejmowała uchwały w zakresie aktualizacji strategii, w szczególności na podstawie wniosków z monitoringu i ewaluacji.

Rysunek 25. Instytucjonalny schemat systemu realizacji strategii

Źródło: opracowanie własne.

Departament Strategii i Rozwoju odpowiada za koordynację realizacji strategii. Do głównych zadań DSR należy:

- realizacja przypisanych mu zadań i projektów wynikających z regulaminu organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Białymstoku;
- monitorowanie realizacji celów strategii, z wykorzystaniem informacji z monitoringu wdrażania strategii;
- ewaluacja *ex ante*, *on-going*, *ex post* realizacji strategii;
- aktualizacja strategii;
- udostępnianie informacji o strategii i promocji dokumentu.

W proces wdrażania strategii włączone są również departamenty urzędu i inne jednostki miasta. Każdy cel operacyjny ma realizatora wiodącego, który odpowiada za przygotowanie programu/ów i/lub projektów wdrożeniowych/wykonawczych. Główne zadania należące do realizatora wiodącego to:

- proponowanie programów oraz projektów wdrożeniowych/wykonawczych;
- dbanie o spójność powstających programów oraz projektów zgłoszonych do realizacji z celami strategii;
- pozyskanie wewnętrznych i zewnętrznych partnerów;
- kreowanie i przyjmowanie propozycji nowych działań od partnerów realizacyjnych i odbiorców działań strategii;
- przekazywanie DSR danych i informacji niezbędnych do monitorowania i ewaluacji realizacji celów strategii, w tym informacji z monitoringu programów;
- poszukiwanie wraz z innymi jednostkami zaangażowanymi w proces wdrażania strategii źródeł finansowania realizacji działań i projektów;
- udostępnianie informacji o strategii i promocja dokumentu.

Ze względu na interdyscyplinarny zakres celów operacyjnych możliwe jest przypisanie do jednego celu operacyjnego więcej niż jednego realizatora wiodącego. Zakłada się, że zadaniem realizatora wiodącego/realizatorów wiodących będzie uwzględnienie w opracowywanych i wdrażanych programach/projektach wszystkich przyjętych w ramach danego celu operacyjnego kierunków działań. Informację o przypisaniu odpowiedzialności za

realizację poszczególnych celów operacyjnych oraz o pozostałych realizatorach zawiera tabela 8.

Ważną funkcję w procesie wdrażania strategii będą pełnili partnerzy – publiczni, społeczni i prywatni. Zakres ich zadań może obejmować: realizację strategii, przekazywanie propozycji nowych działań wpisujących się w zapisy strategii, poszukiwanie nowych źródeł finansowania oraz promocję strategii.

Tabela 8. Realizatorzy celów operacyjnych strategii

Cel operacyjny	Jednostka odpowiedzialna za cel	Kluczowi partnerzy wewnętrzni	Kluczowi partnerzy zewnętrzni
CEL STRATEGICZNY K WYSOKI POZIOM KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO			
K1. Kompetentni mieszkańcy	Departament Edukacji	Centrum Aktywności Społecznej; Biuro Funduszy Europejskich; Departament Kultury, Promocji i Sportu; Departament Strategii i Rozwoju/BPN-T CKU/CKP	instytucje otoczenia biznesu; instytucje samorządów lokalnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; instytucje samorządu województwa; organizacje pozarządowe; przedsiębiorstwa ; Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; uczelnie; ciała konsultacyjne i inicjatywne
K2. Zdrowi mieszkańcy	Departament Spraw Społecznych	Departament Kultury, Promocji i Sportu; Departament Ochrony Środowiska; Departament Gospodarki Komunalnej; Szpital Miejski im. PCK w Białymstoku; Departament Inwestycji	instytucje badawczo-rozwojowe; instytucje państwowe; instytucje samorządów lokalnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; instytucje samorządu województwa; nieformalne grupy mieszkańców; organizacje pozarządowe; podmioty lecznicze; Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; uczelnie; ciała konsultacyjne i inicjatywne
K3. Aktywni i bezpieczni mieszkańcy	Departament Spraw Społecznych/MOPR Biuro Zarządzania Kryzysowego	Centrum Aktywności Społecznej; Departament Kultury, Promocji i Sportu; Straż Miejska; Zarząd Dróg Miejskich;	instytucje państwowe; instytucje samorządów lokalnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; instytucje samorządu

Cel operacyjny	Jednostka odpowiedzialna za cel	Kluczowi partnerzy wewnętrzni	Kluczowi partnerzy zewnętrzni
		Zarząd Białostockiej; Komunikacji Miejskiej	województwa; mieszkańcy ; nieformalne grupy mieszkańców; organizacje pozarządowe; podmioty lecznicze; Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; uczelnie; ciała konsultacyjne; i inicjatywne
K4. Otwarcia mieszkańcy	Centrum Aktywności Społecznej	Departament Kultury, Promocji i Sportu; Departament Spraw Społecznych; Departament Komunikacji Społecznej; Departament Edukacji	instytucje kultury; instytucje samorządów lokalnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; instytucje samorządu województwa; mieszkańcy; nieformalne grupy mieszkańców; organizacje pozarządowe; Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; uczelnie; ciała konsultacyjne i inicjatywne
CEL STRATEGICZNY G ŚWIADOMY WZROST GOSPODARCZY			
G1. Inwestycje / innowacyjność	Departament Strategii i Rozwoju	BPN-T; Departament Urbanistyki i Architektury; Departament Skarbu/ZMK; Zarząd Dróg Miejskich; Departament Obsługi Urzędu	Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; instytucje samorządów lokalnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; uczelnie; instytucje otoczenia biznesu/klastry; przedsiębiorcy; samorządy gospodarcze
G2. Branże wiodące	BPN-T	Departament Strategii i Rozwoju	uczelnie; instytucje otoczenia biznesu/klastry; samorządy gospodarcze przedsiębiorcy
G3. Promocja / wizerunek „biznesowy”	Departament Strategii i Rozwoju	BPN-T; Departament Kultury, Promocji i Sportu;	Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego;

Cel operacyjny	Jednostka odpowiedzialna za cel	Kluczowi partnerzy wewnętrzni	Kluczowi partnerzy zewnętrzni
		Departament Komunikacji Społecznej; Centrum Aktywności Społecznej	instytucje samorządów lokalnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; uczelnie; instytucje otoczenia biznesu/klastry; przedsiębiorcy; samorządy gospodarcze
G4. Przedsiębiorczość / otoczenie	Departament Strategii i Rozwoju	BPN-T; Departament Edukacji; Biuro ds. Smart City	Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; uczelnie; instytucje otoczenia biznesu/klastry; instytucje samorządów lokalnych BOF; przedsiębiorcy; samorządy gospodarcze; szkoły ponadpodstawowe
CEL STRATEGICZNY S ZIELONY I ZEROEMISYJNY BIAŁYSTOK			
S1. Miasto neutralne klimatycznie i mądrze gospodarujące zasobami	Departament Gospodarki Komunalnej	Departament Ochrony Środowiska; Departament Skarbu/ZMK; Departament Urbanistyki i Architektury; PUHP Lech sp. z o.o.; Wodociągi Białostockie sp. z o.o.	instytucje otoczenia biznesu; instytucje państwowe; instytucje samorządów lokalnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; instytucje samorządu województwa; mieszkańcy; nieformalne grupy mieszkańców; organizacje pozarządowe; przedsiębiorstwa; Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego
S2. Miasto zielone, odporne, o dobrej jakości środowiska	Departament Ochrony Środowiska	Departament Gospodarki Komunalnej; Departament Urbanistyki i Architektury; Departament Inwestycji; PUHP Lech sp. z o.o.; Wodociągi Białostockie sp. z o.o.; Zarząd Białostockiej Komunikacji Miejskiej	instytucje badawczo-rozwojowe; instytucje otoczenia biznesu; instytucje państwowe; instytucje samorządów lokalnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; instytucje samorządu województwa; mieszkańcy; nieformalne grupy mieszkańców; organizacje pozarządowe;

Cel operacyjny	Jednostka odpowiedzialna za cel	Kluczowi partnerzy wewnętrzni	Kluczowi partnerzy zewnętrzni
			przedsiębiorstwa; Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego
S3. Miasto świadome	Departament Komunikacji Społecznej	Departament Edukacji; Departament Gospodarki Komunalnej; Departament Ochrony Środowiska; Centrum Aktywności Społecznej; Biuro ds. Smart City	instytucje badawczo-rozwojowe; instytucje otoczenia biznesu; instytucje państwowe; instytucje samorządów lokalnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; instytucje samorządu województwa; mieszkańcy; nieformalne grupy mieszkańców; organizacje pozarządowe; przedsiębiorstwa; Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; uczelnie; ciała konsultacyjne i inicjatywne
CEL HORYZONTALNY P WYSOKA JAKOŚĆ ROZWIĄZAŃ PRZESTRZENNYCH I TECHNICZNYCH W HARMONII ZE ŚRODOWISKIEM			
P1. Racjonalne zagospodarowanie	Departament Urbanistyki i Architektury	Departament Geodezji; Departament Skarbu/ZMK; Departament Gospodarki Komunalnej; Departament Ochrony Środowiska	organizacje pozarządowe; przedsiębiorcy; uczelnie; wspólnoty osiedlowe
P2. Powszechna dostępność	Zarząd Dróg Miejskich	Departament Urbanistyki i Architektury; Departament Inwestycji; Zarząd Białostockiej Komunikacji Miejskiej; Biuro Strefy Płatnego Parkowania	organizacje pozarządowe; przedsiębiorcy; uczelnie; wspólnoty osiedlowe; ciała konsultacyjne i inicjatywne
P3. Efektywna infrastruktura	Departament Gospodarki Komunalnej	Zarząd Dróg Miejskich; Zarząd Białostockiej Komunikacji Miejskiej; Departament Geodezji; Centrum Usług Informatycznych Biuro ds. Smart City	gestorzy sieci; instytucje samorządów lokalnych BOF; organizacje branżowe; przedsiębiorcy; uczelnie wspólnoty osiedlowe
CEL HORYZONTALNY C WYKORZYSTANIE NARZĘDZI I ROZWIĄZAŃ SMART CITY DO TWORZENIA MIASTA DOBREGO ŻYCIA			
C1. Inteligentna gospodarka – smart economy	Departament Strategii i Rozwoju	Biuro ds. Smart City; BPN-T; Departament Strategii i Rozwoju;	przedsiębiorstwa; uczelnie; instytucje otoczenia biznesu/klastry;

Cel operacyjny	Jednostka odpowiedzialna za cel	Kluczowi partnerzy wewnętrzni	Kluczowi partnerzy zewnętrzni
		Departament Obsługi Urzędu; Departament Geodezji; Centrum Usług Informatycznych	instytucje samorządów lokalnych BOF; Stowarzyszenie BOF
C2. Inteligentne zarządzanie – smart governance	Biuro ds. Smart City	Departament Prezydenta Miasta; Departament Organizacyjny i Nadzoru; Departament Obsługi Urzędu; Departament Geodezji; Biuro Zarządzania Kadrami; Biuro Bezpieczeństwa Informacji; Departament Finansów Miasta; Biuro Zarządzania Kryzysowego; Centrum Usług Informatycznych	Urząd Statystyczny w Białymstoku
C3. Inteligentne społeczeństwo – smart people	Departament Edukacji	Biuro ds. Smart City; Departament Obsługi Mieszkańców; Departament Geodezji; Centrum Aktywności Społecznej; Centrum Usług Informatycznych	instytucje badawczo-rozwojowe; instytucje kultury; instytucje otoczenia biznesu; instytucje państwowe; mieszkańcy; instytucje samorządów lokalnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; instytucje samorządu województwa; nieformalne grupy mieszkańców; organizacje pozarządowe; podmioty lecznicze; Stowarzyszenie BOF; uczelnie; ciała konsultacyjne i inicjatywne
C4. Inteligentny transport – smart mobility	Zarząd Białostockiej Komunikacji Miejskiej	Biuro ds. Smart City; Zarząd Dróg Miejskich; Zarząd Białostockiej Komunikacji Miejskiej; Departament Obsługi Urzędu; Biuro Funduszy Europejskich	instytucje samorządów lokalnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego instytucje samorządu województwa; mieszkańcy; nieformalne grupy mieszkańców; organizacje pozarządowe; Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego

Cel operacyjny	Jednostka odpowiedzialna za cel	Kluczowi partnerzy wewnętrzni	Kluczowi partnerzy zewnętrzni
C5. Inteligentne środowisko – smart environment	Departament Ochrony Środowiska	Biuro ds. Smart City; Departament Gospodarki Komunalnej; Departament Ochrony Środowiska; Departament Inwestycji; Departament Obsługi Urzędu	instytucje badawczo-rozwojowe; instytucje kultury; instytucje otoczenia biznesu; instytucje państwowe; instytucje samorządów lokalnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; instytucje samorządu województwa; mieszkańcy; nieformalne grupy mieszkańców; organizacje pozarządowe; podmioty lecznicze; przedsiębiorstwa; Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; uczelnie
C6. Inteligentne warunki życia – smart living	Departament Urbanistyki i Architektury	Biuro ds. Smart City; Departament Kultury, Promocji i Sportu; Departament Spraw Społecznych; Departament Obsługi Mieszkańców; Centrum Usług Informatycznych	instytucje badawczo-rozwojowe; instytucje kultury; instytucje otoczenia biznesu; instytucje państwowe; instytucje samorządów lokalnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; instytucje samorządu województwa; mieszkańcy; nieformalne grupy mieszkańców; organizacje pozarządowe; podmioty lecznicze; przedsiębiorstwa; Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego; uczelnie

Źródło: opracowanie własne.

Wdrażanie strategii będzie realizowane z uwzględnieniem następujących zasad⁴⁰:

1. **Sieci współpracy** – ich znaczenie zostało określone już na etapie tworzenia dokumentu z perspektywą wspólnego z interesariuszami wdrażania przyjętych zapisów. Posiadanie określonych sieci współpracy warunkuje realną możliwość realizacji celów i działań. Współpraca (współudział, współdecydowanie, współodpowiedzialność) powinna polegać na integracji sektora publicznego i prywatnego oraz społecznego.
2. **Partnerstwo** – oznacza współudział, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów publicznych i niepublicznych w realizacji wspólnych przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia założonych celów strategii, a także w monitorowaniu i ewaluacji podejmowanych działań. We współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne, prywatne i społeczne, których decyzje mają największy wpływ na przebieg procesów rozwojowych w mieście.
3. **Angażowanie mieszkańców** – należy zachęcać mieszkańców do współtworzenia i współprojektowania przestrzeni miejskich. Mieszkańcy powinni mieć możliwość wypowiedzenia się na temat procesów zachodzących w mieście mających wpływ na ich codzienne życie.
4. **Innowacje społeczne** – w działaniach wychodzących naprzeciw licznym wyzwaniom rozwojowym należy uwzględnić wykorzystanie innowacji społecznych (np. warto rozważyć potrzebę silniejszego wykorzystania działań na rzecz kultury do kreowania postaw i wartości sprzyjających rozwojowi, w tym przedsiębiorczości).
5. **Integracja działań** – wszystkie aspekty i interesy związane z rozwojem miasta powinny być skoordynowane pod względem przestrzennym, sektorowym i czasowym. Powinny uwzględniać cele zrównoważonego rozwoju.
6. **Wdrażanie przez programy/projekty** – wdrażanie strategii powinno opierać się na tworzeniu i implementacji programów/projektów wdrożeniowych/wykonawczych poświęconych poszczególnym celom. Opracowywanie wdrożeniowych programów/projektów powinno być realizowane przez jednostki UM odpowiedzialne za dany cel operacyjny w trybie partycypacyjnym z udziałem kluczowych interesariuszy, których udział powinien być uwzględniony nie tylko na etapie planistycznym, ale także realizacyjnym. Projekty o krótkim horyzoncie czasowym, opracowywane i wdrażane w ramach współpracy z interesariuszami, powinny być podstawową formą realizacji celów operacyjnych strategii. Przyjmowanie odpowiedzialności, źródeł finansowania, udziału poszczególnych partnerów powinno być elastycznie kształtowane w celu optymalnej w danych warunkach realizacji przyjętych w strategii celów.

---

⁴⁰ Zasady wpisują się w założenia określone w Nowej Karcie Lipskiej w zakresie zarządzania miastem (Nowa Karta Lipska. Transformacyjna siła miast na rzecz wspólnego dobra, przyjęta na nieformalnym spotkaniu ministrów państw członkowskich UE ds. miejskich w dniu 30 listopada 2020 r.).

10.2. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Tabela 9. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Lp.	Obszar tematyczny	Rodzaj dokumentów	Dokument gminny	Uchwała	Aktualność i spójność dokumentu/ wytyczne do sporządzania dokumentów	Jednostka organizacyjna UM
1.	Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku	Uchwała Nr XII/165/19 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2019 r.	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej określony w strategii został opracowany na podstawie studium, w związku z tym zachodzi zgodność dokumentów. Ewentualna aktualizacja studium oparta na nowo zidentyfikowanych terenach służących działaniom prowadzącym do zwiększenia i wykorzystania potencjału gospodarczego społecznego oraz ochrony środowiska przyrodniczego.	Departament Urbanistyki i Architektury
2.		Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	137 obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	Wykaz uchwał dostępny pod adresem: https://www.bialystok.pl/pl/dla_biznesu/zagospodarowanie_przestrzenne/planyzagospodarowaniaprzestrzennego	Ewentualna aktualizacja obowiązujących planów jako konsekwencja aktualizacji studium lub na nowo zidentyfikowanych terenach służących działaniom prowadzącym do wykorzystania potencjału gospodarczego, społecznego oraz ochrony środowiska przyrodniczego. Objęcie całego miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.	Departament Urbanistyki i Architektury
3.	Energetyka	Plan/założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe (w przypadku gdy plany przedsiębiorstw energetycznych nie zapewniają realizacji założeń gminy)	Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta Białegostoku na lata 2012–2030	Uchwała Nr XLVIII/548/13 Rady Miasta Białystok z dnia 25 czerwca 2013 r.	Ewentualna aktualizacja dokumentu zgodnie z dokumentem założeń.	Departament Obsługi Urzędu

4.		Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta Białegostoku na lata 2012–2030 (aktualizacja)	Uchwała Nr XXXII/499/17 Rady Miasta Białystok z dnia 27 lutego 2017 r.	W trakcie aktualizacji.	Departament Obsługi Urzędu
5.	Gospodarka komunalna	Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych	Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu Wodociągów Białostockich sp. z o.o. na lata 2020–2024	Uchwała Nr XXIX/435/20 Rady Miasta Białystok z dnia 28 września 2020 r. w sprawie zatwierdzenia „Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu Wodociągów Białostockich sp. z o.o. na lata 2020–2024”	Plan określa w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> planowany zakres usług wodociągowych i kanalizacyjnych w latach 2020–2024, przedsięwzięcia rozwojowo-modernizacyjne w poszczególnych latach, przedsięwzięcia racjonalizujące zużycie wody oraz wprowadzanie ścieków, inwestycje, dla których spółka otrzymała lub będzie ubiegała się o dotację z funduszy unijnych, nakłady inwestycyjne w poszczególnych latach, sposoby finansowania planowanych inwestycji. Wieloletni plan rozwoju i modernizacji jest planem otwartym z możliwością jego weryfikacji w zakresie bieżących potrzeb rzeczowych i harmonogramu realizacji inwestycji oraz zaangażowania finansowego i kierunków pozyskiwania środków na realizację zadań.	Departament Gospodarki Komunalnej
6.		Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy oraz zasobem pomieszczeń tymczasowych	Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Białystok oraz zasobem pomieszczeń tymczasowych na lata 2021–2025	Uchwała Nr XXXVII/539/21 Rady Miasta Białystok z dnia 29 marca 2021 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Białystok oraz zasobem pomieszczeń tymczasowych na lata 2021–	Wojewoda Podlaski rozstrzygnięciem nadzorczym z 4 maja 2021 r. stwierdził nieważność uchwały. Konieczność opracowania nowej uchwały spójnej ze strategią.	Departament Skarbu

				2025		
7.		Plan wykorzystania zasobu nieruchomości	Plan wykorzystania zasobu nieruchomości Gminy Białystok na lata 2020–2022	Zarządzenie Nr 1056/20 Prezydenta Miasta Białegostoku z dnia 30 listopada 2020 r. w sprawie przyjęcia Planu wykorzystania zasobu nieruchomości Gminy Białystok na lata 2020–2022	Program przyjmowany co 3 lata. Konieczność opracowania nowego planu na lata 2023–2025 na podstawie ewaluacji dotychczasowego dokumentu. Dokument powinien być spójny ze strategią.	Departament Skarbu
8.	Kapitał ludzki i społeczny	Uchwała Rady Miasta Białystok, na podstawie której realizowane są zadania publiczne z zakresu rozwoju sportu oraz zaspokajania potrzeb mieszkańców w tym zakresie.	Brak	Uchwała Nr VI/81/19 Rady Miasta Białystok z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie wspierania białostockiego sportu, przyznawania stypendiów sportowych oraz nagród i wyróżnień za wysokie wyniki sportowe (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2019 r. poz. 403)	Dokument aktualny, wpisuje się w realizację określonego w pracach nad strategią Kierunku działań K2.6. Aktywność sportowa mieszkańców, w tym dostępność obiektów sportowych. Na mocy uchwały Miasto Białystok stwarza warunki organizacyjno-finansowe do uprawiania sportu przez mieszkańców miasta m.in. poprzez wsparcie białostockich klubów sportowych, zawodników, trenerów oraz innych osób wyróżniających się w działalności sportowej w formie: dotacji dla klubów sportowych, stypendiów sportowych oraz nagród i wyróżnień za wysokie wyniki sportowe.	Departament Kultury, Promocji i Sportu
9.		Gminny program opieki nad zabytkami	Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Białegostoku na lata 2018–2021	Uchwała Nr LI/793/18 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2018 r. w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Białegostoku na lata 2018–2021”	Program kończy ważność w 2021 r. Rozpoczęto prace nad opracowywaniem Programu na kolejne 4 lata (2022–2025), zgodnie z ustawą. Program będzie stanowił kontynuację obecnych priorytetów: rewaloryzacji dziedzictwa kulturowego jako elementu rozwoju społeczno-gospodarczego miasta; ochrony i świadomego kształtowania krajobrazu kulturowego; badania i dokumentacji dziedzictwa kulturowego, promocji i edukacji; co jest w dużym zakresie zbieżne z celami ujętymi w strategii.	Departament Kultury, Promocji i Sportu
10.		Program polityki kulturalnej	Program polityki kulturalnej Miasta Białystok na lata 2018–2022 plus	Uchwała Nr LI/795/18 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2018 r. w sprawie przyjęcia „Programu polityki kulturalnej Miasta Białystok	Program częściowo zrealizowany. Po 2022 r. i przeprowadzeniu konsultacji, możliwe ewentualne opracowanie nowego dokumentu na kolejny okres, z nowymi zadaniami w zakresie kultury, zbieżnymi z celami	Departament Kultury, Promocji i Sportu

				na lata 2018–2022 plus”	strategii, wg aktualnych potrzeb.	
11.		Program Edukacji Kulturalnej	Brak	Brak	Program Edukacji Kulturalnej do opracowania, wynikający z Programu polityki kulturalnej, jako jego część składowa. Zgodnie z raportem ewaluacyjnym i wskazaniem z niego wynikającymi PEK został przeniesiony do opracowania na kolejne lata i powinien być opracowany po 2024 r. Wpisuje się też w cele obecnej strategii.	Departament Kultury, Promocji i Sportu
12.	Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i program usuwania wyrobów zawierających azbest	Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Białegostoku na 2006–2032 (aktualizacja)	Uchwała Nr VII/68/15 Rady Miasta Białystok z dnia 30 marca 2015 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Planu ochrony przed szkodliwością azbestu i programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Białegostoku na lata 2006–2032	W latach 2020–2021 zakończone zostały prace dot. „Inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta Białegostoku”. Na podstawie jej wyników w latach 2021–2022 opracowana zostanie kolejna aktualizacja „Planu ochrony przed szkodliwością azbestu i programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Białegostoku”.	Departament Gospodarki Komunalnej
13.			Dotacje celowe na usuwanie i unieszkodliwianiu wyrobów/odpadów zawierających azbest	Uchwała Nr VI/85/19 Rady Miasta Białystok z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej ze środków budżetu Miasta Białegostoku na finansowanie lub dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych na terenie Miasta Białegostoku oraz sposobu jej rozliczania i kontroli wykonania	Dotacja obejmuje realizację zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej polegających na usuwaniu i unieszkodliwianiu wyrobów/odpadów zawierających azbest. Dotacja umożliwia dofinansowanie kosztów demontażu, transportu i utylizacji wyrobów/odpadów zawierających azbest z nieruchomości położonych na terenie Miasta Białystok.	Departament Gospodarki Komunalnej
14.		Program małej retencji	Dotacje na zagospodarowanie wód opadowych	Uchwała Nr VI/85/19 Rady Miasta Białystok z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej ze środków	Dotacja umożliwia finansowanie lub dofinansowanie rozwiązań umożliwiających zagospodarowanie wód opadowych na własnej nieruchomości i odłączenie się od sieci kanalizacji deszczowej miasta.	Departament Gospodarki Komunalnej

				budżetu Miasta Białegostoku na finansowanie lub dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych na terenie Miasta Białegostoku oraz sposobu jej rozliczania i kontroli wykonania		
15.		Plan adaptacji do zmian klimatu	Plan Adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030	Uchwała Nr XIV/210/19 Rady Miasta Białystok z dnia 23 września 2019 r. w sprawie przyjęcia „Planu Adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030”	Plan Adaptacji, mając charakter dokumentu strategicznego, stanowi zapis polityki lokalnej Miasta Białystok w zakresie adaptacji do zmian klimatu. Pełni także funkcje edukacyjne i informacyjne, wpływając na wzrost świadomości w zakresie zmian klimatu wszystkich aktorów rozwoju lokalnego, co powinno się bezpośrednio przyczynić do zwiększenia skuteczności podejmowanych działań adaptacyjnych.	Departament Gospodarki Komunalnej
16.		Program likwidacji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków	Dotacje na likwidację zbiorników bezodpływowych w związku z przyłączeniem nieruchomości gruntowej zabudowanej do miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej	Uchwała Nr VI/85/19 Rady Miasta Białystok z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej ze środków budżetu Miasta Białegostoku na finansowanie lub dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych na terenie Miasta Białegostoku oraz sposobu jej rozliczania i kontroli wykonania	Dotacja umożliwia finansowanie lub dofinansowanie likwidacji zbiorników bezodpływowych w związku z przyłączeniem nieruchomości gruntowej zabudowanej do miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej w wysokości 300 zł za 1 mb wybudowanego odcinka przewodu kanalizacji sanitarnej oraz 300 zł za każdą wybudowaną studnię rewizyjną na trasie przedmiotowego odcinka przewodu kanalizacji sanitarnej, jednak nie więcej niż 4 500 zł.	Departament Gospodarki Komunalnej
17.		Programy dotyczące systemu gospodarowania odpadami komunalnymi	Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Białystok	Brak	Dokument aktualny, opracowywany corocznie na podstawie art. 3 ust. 2 pkt 10 Ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Dokument sporządzany jest w celu weryfikacji możliwości technicznych i organizacyjnych	Departament Gospodarki Komunalnej

					gminy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi. Zakres przedmiotowego dokumentu jest zgodny z art. 9tb ust. 1 Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Analiza sporządzana jest w terminie do dnia 30 kwietnia za poprzedni rok kalendarzowy i podlega publicznemu udostępnieniu na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej urzędu gminy.	
18.			Badanie składu morfologicznego oraz ilości odpadów komunalnych wytwarzanych w Białymstoku	Brak	Dokument opracowywany jest w zależności od potrzeb gminy. Badania przeprowadzone były w latach 2013–2014 (badania pełne, obejmujące okres od 1 lipca 2013 r. do 31 sierpnia 2014 r.) oraz w latach 2015–2016 (badania uzupełniające – 3 serie pomiarowe: sierpień i październik 2015 r. i maj 2016 r.). Departament Gospodarki Komunalnej Urzędu Miejskiego w Białymstoku planuje w 2021 r. zlecenie wykonania nowych badań morfologicznych. Przy czym z uwagi na dynamicznie zmieniające się i niestabilne przepisy prawne z zakresu gospodarki odpadami termin może zostać przesunięty w czasie.	Departament Gospodarki Komunalnej
19.		Miejski Program ochrony środowiska	Program Ochrony Środowiska dla Miasta Białegostoku na lata 2017–2020 z perspektywą na lata 2021–2024	Uchwała Nr XLIII/671/17 Rady Miasta Białystok z dnia 27 listopada 2017 r.	Opracowanie co 2 lata raportów z realizacji programu oraz jego aktualizacja lub opracowanie nowego dokumentu, z uwzględnieniem treści zawartych w strategii. Obecnie w przygotowaniu Program Ochrony Środowiska dla Białegostoku na lata 2021–2024 z perspektywą na lata 2025–2028.	Departament Ochrony Środowiska
20.		Plan gospodarki niskoemisyjnej	Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Miasta Białegostoku do roku 2020	Uchwała Nr XXXIV/554/17 Rady Miasta Białystok z dnia 24 kwietnia 2017 r. w sprawie przyjęcia „Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Miasta Białegostoku do roku 2020”	Celem niniejszego dokumentu jest przedstawienie zakresu działań możliwych do realizacji w związku z ograniczeniem zużycia energii finalnej oraz zmniejszeniem emisji zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych do atmosfery. Cel ten jest zbieżny z dotych-	Departament Ochrony Środowiska

				zmieniona Uchwałą nr XII/183/19 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2019 r. w sprawie przyjęcia „Aneksu nr 1 do Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Miasta Białegostoku do roku 2020” oraz Uchwałą nr XXXII/475/20 Rady Miasta Białystok z dnia 23 listopada 2020 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia „Aneksu nr 1 do Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Miasta Białegostoku do roku 2020”	czasową polityką energetyczną gminy. Do 30 listopada 2021 r. planowane jest uchwalenie nowego „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Białegostoku” będącego aktualizacją PGN do roku 2020 obejmującego zgłoszone przedsięwzięcia z perspektywą do roku 2025.	
21.		Program ochrony środowiska przed hałasem	Program ochrony środowiska przed hałasem dla Miasta Białegostoku	Uchwała Nr LI/794/18 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2018 r. poz. 2895)	Opracowanie co 2 lata raportów z realizacji programu oraz jego aktualizacja po sporządzeniu mapy akustycznej. Zgodnie ze zmianami wprowadzonymi od 09.07.2020 r. do Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r., poz. 1973), w drodze zapisów Ustawy z dnia 30 sierpnia 2019 r. o zmianie Ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r., poz. 2087) kolejny program ochrony środowiska przed hałasem będzie opracowywany przez Marszałka Województwa Podlaskiego i uchwalany przez Sejmik Województwa Podlaskiego co 5 lat w terminie do dnia 18 lipca (przy czym mogą być aktualizowane przed upływem tego terminu). Sejmik województwa uchwali po raz pierwszy program ochrony środowiska przed hałasem w terminie do dnia 18 lipca 2024 r.	Departament Ochrony Środowiska
22.		Program ochrony powietrza	Program ochrony powietrza dla strefy aglomeracja białostocka	Uchwała Nr XXXIV/415/13 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20 grudnia 2013 roku (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2014 r. poz. 20, z 2020	Sporządzanie sprawozdań z realizacji zadań i obowiązków określonych w Programie w terminie do dnia 30 czerwca po zakończeniu roku objętego okresem sprawozdawczym.	Departament Ochrony Środowiska

				r. poz. 2879)		
23.		Program Ograniczania Niskiej Emisji	Program Ograniczania Niskiej Emisji dla Miasta Białegostoku	Uchwała Nr XIX/273/16 Rady Miasta Białystok z dnia 29 lutego 2016 r. w sprawie przyjęcia „Programu Ograniczania Niskiej Emisji dla Miasta Białegostoku” zmieniona Uchwałą nr XII/182/19 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2019 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia „Programu Ograniczania Niskiej Emisji dla Miasta Białegostoku”	Określa zasady udzielania dotacji celowych na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska, obejmujących: 1. trwałą zmianę systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym, polegającą na: a. podłączeniu do miejskiej sieci ciepłowniczej, b. zainstalowaniu ogrzewania gazowego, c. zainstalowaniu ogrzewania elektrycznego, d. zainstalowaniu ogrzewania olejowego, e. zainstalowaniu pomp ciepła; 2. zainstalowaniu kolektorów słonecznych.	Departament Ochrony Środowiska
24.		Dotacje celowe w 2021 r., na dofinansowanie kosztów montażu instalacji fotowoltaicznych na potrzeby budynków mieszkalnych jednorodzinnych na terenie Miasta Białegostoku	Uchwała nr XXXIX/569/21 Rady Miasta Białystok z dnia 24 maja 2021 r. w sprawie zasad i trybu udzielania oraz sposobu rozliczania dotacji celowych w 2021 r., na dofinansowanie kosztów zadań inwestycyjnych z zakresu ochrony środowiska, polegających na montażu instalacji fotowoltaicznych na potrzeby budynków mieszkalnych jednorodzinnych na terenie Miasta Białegostoku, realizowanych przez osoby fizyczne	Uchwała Nr XXXIX/569/21 Rady Miasta Białystok z dnia 24 maja 2021 r. w sprawie zasad i trybu udzielania oraz sposobu rozliczania dotacji celowych w 2021 r., na dofinansowanie kosztów zadań inwestycyjnych z zakresu ochrony środowiska, polegających na montażu instalacji fotowoltaicznych na potrzeby budynków mieszkalnych jednorodzinnych na terenie Miasta Białegostoku, realizowanych przez osoby fizyczne	Określa zasady i tryb udzielania oraz sposób rozliczania dotacji celowych w 2021 r., na dofinansowanie kosztów zadań inwestycyjnych z zakresu ochrony środowiska, polegających na montażu instalacji fotowoltaicznych na potrzeby budynków mieszkalnych jednorodzinnych na terenie Miasta Białegostoku, realizowanych przez osoby fizyczne.	Departament Ochrony Środowiska

25.	Transport	Plan zrównoważonej mobilności miejskiej	Brak	Brak	„Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego do roku 2035” (SUMP BOF) jest opracowywany wspólnie przez Miasto Białystok, Stowarzyszenie BOF i gminy tworzące strefę zewnętrzną BOF. Będzie zawierał m.in. potrzeby inwestycyjne miasta w zakresie: zeroemisyjnego i niskoemisyjnego transportu, rozwoju dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych, rozwiązania organizacyjne i cyfrowe, węzły przesiadkowe, infrastruktury drogowej służącej wyłącznie dla zrównoważonego transportu miejskiego i aktywnych form mobilności. SUMP będzie stanowił podstawę do ubiegania się o dofinansowanie unijne do inwestycji planowanych w obszarze mobilności miejskiej.	Zarząd Dróg Miejskich
26.		Plany rozwoju sieci drogowej wraz z planami finansowania w zakresie dróg gminnych	Brak	Brak	Zarząd Dróg Miejskich nie dysponuje przedmiotowym dokumentem, niemniej jednak posiada plany inwestycyjne w zakresie infrastruktury drogowej. Plany inwestycyjne w zakresie infrastruktury drogowej są zgodne z obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Białystok z 2019 r. oraz wynikają z obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wzrastająca liczba użytkowników dróg oraz postępujące procesy urbanizacji naszego miasta powodują, że niezbędna jest ciągła rozbudowa czy też przebudowa istniejącej sieci dróg. Usprawnienia wymaga zewnętrzna dostępność transportowa Białegostoku i jego obszaru funkcjonalnego, a także lepsza integracja dróg wojewódzkich przebiegających przez Białystok z siecią dróg krajowych i TEN-T. W celu podniesienia poziomu dostępności, bezpieczeństwa	Zarząd Dróg Miejskich

					<p>i standardu użytkowania przebudowy wymaga m.in. ul. Szosa Elcka stanowiąca fragment drogi krajowej nr 65, ponadto ulice: Adama Mickiewicza (inwestycja w trakcie realizacji), Władysława Raginisa, al. Jana Pawła II, ks. Jerzego Popiełuszki wraz z bezkolizyjną przeprawą przez tory PKP, Poleska, przedłużenie ul. Nowowarszawskiej do ul. ks. S. Suchowolca wraz z przebudową ul. Zabłudowskiej. Działania te przyczynią się do wsparcia realizacji krajowych i regionalnych zamierzeń prowadzących do poprawy standardów oraz rozbudowy infrastruktury drogowej. Poprawy spójności i dostępności wymaga także układ komunikacyjny poszczególnych osiedli, w tym Bagnówka, Wygoda, Dojlidy Górne. W tym celu niezbędna jest kompleksowa budowa alternatywnych do istniejącej sieci, nowych dróg, które przyczynią się do poprawy skomunikowania poszczególnych części miasta, co pozwoli na łagodzenie nierównomierności obsługi transportowej poszczególnych obszarów. Konieczność zapewnienia w newralgicznych punktach sieci drogowej odpowiednich warunków ruchu wymusza stosowanie skrzyżowań bezpiecznych, a więc z sygnalizacją świetlną, jak również charakteryzujących się wysoką przepustowością. Jednym z kierunków działań wymagającym kontynuacji jest dostosowanie kanalizacji deszczowej na terenie miasta do obecnego i planowanego sposobu zagospodarowania terenu, zabezpieczenie miasta przed skutkami deszczy nawalnych oraz dużej ilości wód opadowych i roztopowych – minimalizacja podtopień budynków i zalania ulic, umożliwienie retencjonowania wody i wykorzystania jej</p>	
--	--	--	--	--	---	--

					w okresach suchych. Jednym z działań wpływających na zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego jest odpowiednie oświetlenie pasów drogowych. Miasto sukcesywnie buduje nowe energooszczędne oświetlenie uliczne, a także modernizuje źródła światła na bardziej efektywne energetycznie. W kolejnych latach planowana jest kontynuacja tych działań. Miasto od kilkunastu lat promuje ruch niezmotywowany m.in. rowerowy oraz komunikacji zbiorowej. Posiada rozwiniętą sieć dróg rowerowych (wybudowano 158,92 km), która jest sukcesywnie rozbudowywana o nowe ścieżki i ciągi pieszo-rowerowe.	
27.		Strategia rozwoju elektromobilności	Strategia rozwoju elektromobilności Miasta Białegostoku na lata 2020–2036	Uchwała Nr XXIII/357/20 Rady Miasta Białystok z dnia 30 marca 2020 r.	Dokument aktualny.	Departament Obsługi Urzędu
28.	Polityka społeczna	Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2021–2030	Uchwała Nr XXXV/509/21 Rady Miasta Białystok z dnia 25 stycznia 2021 r.	Program aktualny, zgodny z zapisami strategii i je uszczegóławiający.	Departament Spraw Społecznych
29.		Gminny program rewitalizacji	Program rewitalizacji Miasta Białegostoku na lata 2017–2023	Uchwała Nr XXXIV/559/17 Rady Miasta Białystok z dnia 24 kwietnia 2017 r. w sprawie Programu rewitalizacji Miasta Białegostoku na lata 2017–2023 Uchwała Nr XLIX/750/18 Rady Miasta Białystok z dnia 23 kwietnia 2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Programu rewitalizacji Miasta Białegostoku na lata 2017–2023	Opracowanie Gminnego Programu rewitalizacji na kolejne lata zgodnie z art. 52 ustawy o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485) na podstawie ewaluacji dotychczasowego programu oraz aktualną pogłębioną diagnozę.	Departament Strategii i Rozwoju

30.		Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021–2025	Uchwała Nr XXXII/482/20 Rady Miasta Białystok z dnia 23 listopada 2020 r.	Program aktualny, zgodny z zapisami strategii i je uszczegóławiający.	Departament Spraw Społecznych
31.		Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 r.	Uchwała Nr XXXII/484/20 Rady Miasta Białystok z dnia 23 listopada 2020 r.	Program aktualny, zgodny z zapisami strategii i je uszczegóławiający.	Departament Spraw Społecznych
32.		Program pomocy społecznej	Program Pomocy Społecznej Miasta Białegostoku na lata 2021–2024	Uchwała Nr XXXII/486/20 Rady Miasta Białystok z dnia 23 listopada 2020 r.	Program aktualny, zgodny z zapisami strategii i je uszczegóławiający. Opracowanie nowego dokumentu na okres od 2025 r. wpisuje się w działania zapisane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2021–2030. Program stanowi istotne narzędzie w realizacji zdiagnozowanych potrzeb społecznych, stąd też rekomendowana jest jego kontynuacja. Dokument powinien być spójny ze Strategią Rozwoju i ją uszczegóławiać w odniesieniu do celu operacyjnego K3. Aktywni i bezpieczni mieszkańcy, Kierunek działań K3.6. Przeciwdziałanie ubóstwu.	Departament Spraw Społecznych
33.		Gminny program przeciwdziałania narkomanii	Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2021 r.	Uchwała Nr XXXII/483/20 Rady Miasta Białystok z dnia 23 listopada 2020 r.	Program aktualny, zgodny z zapisami strategii i je uszczegóławiający.	Departament Spraw Społecznych
34.		Gminny program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej	Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Białegostoku na lata 2021–2023	Uchwała Nr XXXII/485/20 Rady Miasta Białystok z dnia 23 listopada 2020 r.	Program aktualny, zgodny z zapisami strategii i je uszczegóławiający. Ewaluacja przebiegu realizacji programu w latach 2021–2023, opracowanie nowego dokumentu na okres od 2023 r., uwzględniającego wnioski z ewaluacji. Dokument powinien być spójny ze strategią i ją uszczegóławiać, głównie w odniesieniu do działań w ramach celów	Departament Spraw Społecznych

					operacyjnych K2. Zdrowi mieszkańcy i K3. Aktywni i bezpieczni mieszkańcy.	
35.		Gminny program osłony w zakresie zmniejszenia wydatków poniesionych na leki	Gminny program osłony w zakresie zmniejszenia wydatków poniesionych na leki przez mieszkańców Miasta Białegostoku	Uchwała Nr II/14/18 Rady Miasta Białystok z dnia 29 listopada 2018 r.	Program aktualny, zgodny z zapisami strategii i je uszczegóławiający. Program kończy się w 2021 r. Opracowanie nowego dokumentu na okres od 2022 r. wpisuje się w działania zapisane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2021–2030. Rekomendowane jest zachowanie ciągłości opracowania i wdrożenia programu na kolejny okres, z rozeznaniem potrzeb społecznych. Dokument powinien być spójny ze Strategią Rozwoju i ją uszczegóławiać w odniesieniu do celu operacyjnego K3. Aktywni i bezpieczni mieszkańcy, Kierunek działań K3.6. Przeciwdziałanie ubóstwu.	Departament Spraw Społecznych
36.		Program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Miejski Program działań na rzecz rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz przestrzegania praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2025	Uchwała nr XL/595/21 Rady Miasta Białystok z dnia 21 czerwca 2021 r.	Program aktualny, zgodny z zapisami strategii i je uszczegóławiający.	Departament Spraw Społecznych
37.		Gminny program osłony w zakresie zmniejszenia wydatków z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi	Gminny program osłony w zakresie zmniejszenia wydatków mieszkańców Miasta Białegostoku z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi na lata 2020–2021	Uchwała Nr XIX/299/20 Rady Miasta Białystok z dnia 15 stycznia 2020 r.	Program aktualny, zgodny z zapisami strategii i je uszczegóławiający. Program kończy się w 2021 r. Opracowanie nowego dokumentu na okres od 2022 r. wpisuje się w działania zapisane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2021–2030. Rekomendowane jest zachowanie ciągłości opracowania i wdrożenia programu na kolejny okres, z rozeznaniem potrzeb społecznych. Dokument powinien być spójny ze Strategią Rozwoju i ją uszczegóławiać w odniesieniu do celu operacyjnego K3. Aktywni i bezpieczni	Departament Spraw Społecznych

					mieszkańcy, Kierunek działań K3.6. Przeciwdziałanie ubóstwu.	
38.		Program przeciwdziałania dyskryminacji, ksenofobii i związanej z nimi nietolerancji	Brak	Brak	Opracowanie nowego dokumentu wpisuje się w działania zapisane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2021–2030.	Departament Spraw Społecznych
39.		Program wsparcia seniorów	Brak	Brak	Opracowanie nowego dokumentu wpisuje się w działania zapisane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2021–2030.	Departament Spraw Społecznych
40.	Rozwój lokalny	Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Brak	Uchwała Nr XXX/463/20 Rady Miasta Białystok z dnia 26 października 2020 r. w sprawie przyjęcia Programu współpracy Miasta Białystok z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2021 rok	Program współpracy jest dokumentem obligatoryjnym ustawowo, przyjmowanym na każdy rok. Określa formy międzysektorowej współpracy finansowej i niefinansowej oraz wyznacza priorytetowe zadania publiczne na każdy rok, by maksymalnie efektywnie zaspokajać potrzeby mieszkańców. Program powinien być spójny i uszczegóławiający w odniesieniu do strategii, jej celów operacyjnych, zaplanowanych kierunków działań oraz oczekiwanych rezultatów.	Centrum Aktywności Społecznej
41.		Program Rozwoju Gospodarczego Białegostoku na lata 2024–2030	Brak	Brak	Opracowanie opcjonalne zgodnie ze strategią w ramach celu operacyjnego G3. Promocja / wizerunek „biznesowy”, kierunku działań G3.1. Promocja i biznesowa otwartość miasta i BOF. Opracowanie programu w modelu partycypacyjnym.	Departament Strategii i Rozwoju
42.	Oświata	Plan sieci publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych prowadzonych przez gminę	Plan sieci publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych prowadzonych przez Miasto Białystok	Uchwała Nr XLIII/613/21 Rady Miasta Białystok z 20 września 2021 r. w sprawie ustalenia planu sieci publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych prowadzonych przez Miasto Białystok.	Dokument jest aktualny. Opracowywany na podstawie art. 32 ust. 1 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.) w zależności od potrzeb (zachodzących zmian w planie sieci). Strategia nie przewiduje zmian w sieci publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach.	Departament Edukacji

43.		Plan sieci publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez gminę	Plan sieci publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez Miasto Białystok, a także granice obwodów publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez Miasto Białystok	Uchwała Nr XLIII/614/21 Rady Miasta Białystok z 20 września 2021 r. w sprawie ustalenia planu sieci publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez Miasto Białystok oraz określenia granic obwodów publicznych szkół podstawowych.	Dokument jest aktualny. Opracowywany na podstawie art. 39 ust. 5 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.) w zależności od potrzeb (zachodzących zmian w planie sieci i granicach obwodów poszczególnych szkół). Strategia nie przewiduje zmian w sieci publicznych szkół podstawowych.	Departament Edukacji
44.		Plan sieci publicznych szkół ponadpodstawowych i szkół specjalnych prowadzonych przez gminę	Planu sieci publicznych szkół ponadpodstawowych i szkół specjalnych mających siedzibę na obszarze Miasta Białegostoku	Uchwała Nr XXIX/441/20 Rady Miasta Białystok z 28 września 2020 r. w sprawie ustalenia planu sieci publicznych szkół ponadpodstawowych i szkół specjalnych mających siedzibę na obszarze Miasta Białegostoku. Uchwała Nr XXXIX/573/21 Rady Miasta Białystok z 24 maja 2021 r. w sprawie ustalenia planu sieci publicznych szkół ponadpodstawowych i szkół specjalnych mających siedzibę na obszarze Miasta Białegostoku – z mocą obowiązującą od 1 września 2021 r.	Dokument jest aktualny. Opracowywany na podstawie art. 39 ust. 7 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.) w zależności od potrzeb (zachodzących zmian w planie sieci). Strategia nie przewiduje zmian w sieci publicznych szkół ponadpodstawowych.	Departament Edukacji
45.	Zarządzanie kryzysowe	Gminny plan zarządzania kryzysowego	„Plan Zarządzania Kryzysowego Miasta Białystok”	Nie podlega przyjęciu w drodze uchwały, zatwierdzany jest przez Prezydenta Miasta oraz Wojewodę Podlaskiego	Plan aktualizowany co 2 lata (zgodnie z ustawą), ostatnia zatwierdzona aktualizacja – marzec 2021 r.	Biuro Zarządzania Kryzysowego
46.		Program zapobiegania przestępczości oraz	„Program zapobiegania przestępczości oraz	Uchwała Nr XXII/231/07 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 17 grudnia 2007 r.	Program aktualny, zgodny z zapisami strategii i je uszczegóławiający.	Biuro Zarządzania Kryzysowego

		ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego	ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego Miasta Białegostoku”			
47.	Finanse publiczne	Wieloletnia prognoza finansowa	Wieloletnia Prognoza Finansowa Miasta Białegostoku sporządzana jest na podstawie art. 226, art. 227, art.228, art. 229, art. 230 ust. 6 i art. 243 Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Wzór dokumentu Wieloletniej Prognozy Finansowej jest określony Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 10 stycznia 2013 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 93).	Dokument podejmowany uchwałą Rady Miasta Białystok. Aktualnie obowiązujący dokument to Uchwała Nr XXXIV/494/20 Rady Miasta Białystok z dnia 14 grudnia 2020 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta Białegostoku na lata 2021–2040 ze zmianami. W trakcie roku dokument jest wielokrotnie zmieniany i dostosowywany do rzeczywistej sytuacji finansowej i inwestycyjnej Miasta. Dokument obejmuje lata 2021–2040, tj. okres 19 lat w zakresie załącznika nr 1 ze względu na wieloletnie spłaty zobowiązań z tytułu: zaciągniętych kredytów w Europejskim Banku Inwestycyjnym i planowanych do zaciągnięcia kredytów z końcowym terminem spłaty w 2040 r. oraz z tytułu udzielonego poręczenia pożyczki z NFOŚiGW dla PUHP Lech sp. z o.o. z terminem obowiązywania do 2026 r. Obecny dokument zawiera również wykaz wieloletnich przedsięwzięć	Dokument zgodny z zapisami strategii, aktualizowany przy ewaluacji strategii oraz zmianach otoczenia prawno-ekonomicznego.	Departament Finansów Miasta

				<p>zawarty w załączniku nr 2. Wykaz obejmuje lata 2021–2029 i zawiera przedsięwzięcia majątkowe i bieżące z podziałem na strukturę finansowania, tj. część unijną i pozostałą. Wieloletnia Prognoza Finansowa podlega ciągłym aktualizacjom i w końcu roku budżetowego traci moc w związku z uchwaleniem Wieloletniej Prognozy Finansowej na kolejny nowy okres.</p>		
--	--	--	--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne.

10.3. MONITORING, EWALUACJA I AKTUALIZACJA STRATEGII

Podstawą analizy kierunków rozwoju miasta zaplanowanych w strategii jest dysponowanie obiektywną wiedzą na temat osiąganych postępów oraz zdolność reagowania na pojawiające się rozbieżności pomiędzy przyjętymi założeniami a uzyskiwanymi efektami. Umożliwi to monitoring, ewaluacja, a w przypadku zidentyfikowania takiej potrzeby – aktualizacja strategii.

Monitoring będzie prowadzony corocznie. Za koordynację procesu monitorowania będzie odpowiedzialny Departament Strategii i Rozwoju. Przygotowanie raportu z monitoringu powinno być skoordynowane z opracowywaniem raportu o stanie miasta, którego obowiązek wynika z art. 28aa Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, ze zm.). Raport o stanie miasta powinien zawierać odniesienie się do stanu realizacji strategii. Proces opracowania raportu z monitoringu będzie wsparty przez Urząd Statystyczny w Białymstoku. Monitoring będzie zawierał analizę wskaźnikową uwzględniającą w szczególności kluczowe wskaźniki rezultatu, a także wskaźniki kontekstowe zidentyfikowane w diagnozie strategicznej⁴¹. Analiza wskaźnikowa będzie przedstawiana w ujęciu dynamicznym, tzn. w kolejnych latach będą dodawane nowe informacje statystyczne, na podstawie których zostaną wyciągnięte wnioski. Wskaźniki mogą być poszerzane lub zamieniane zgodnie z potrzebami systemu monitorowania i ewaluacji. Raport z monitoringu powinien również zawierać podsumowanie realizacji kierunków działań określonych w strategii.

Ewaluacja będzie prowadzona na etapie *ex ante*, *on-going* i *ex post*. Celem ewaluacji będzie ocena interwencji według zidentyfikowanych potrzeb, określonego oddziaływania oraz efektów, które miała przynieść strategia. Badanie ewaluacyjne będzie wykonywane po to, aby wzmocnić jakość działań poprzez zwiększenie ich adekwatności, użyteczności, skuteczności, efektywności i trwałości.

Zgodnie z art. 10a ust. 2 znowelizowanej ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, projekt „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 r.” poddano uprzedniej ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności jej realizacji, która miała miejsce przed formalnym przyjęciem dokumentu.

Celem ewaluacji *ex-ante* projektu strategii była ocena logiki interwencji, spodziewanych efektów realizacji planowanych działań oraz dostarczenie wniosków dla prowadzenia polityki rozwoju miasta na etapie wdrażania strategii.

W ramach prac nad SRMB 2030 ewaluację przeprowadzono z wykorzystaniem modelu partycypacyjno-administracyjno-eksperckiego. Kompleksowej oceny dokonał niezależny ewaluator zewnętrzny we współpracy z przedstawicielami wszystkich środowisk zaangażowanych w prace nad projektem SRMB 2030. Takie podejście uprawdopodobnia wyższy poziom obiektywizmu w porównaniu do ewaluacji wewnętrznej oraz umożliwia dodatkowo wykorzystanie wiedzy zewnętrznych ekspertów.

W ewaluacji wykorzystano różnorodne metody i narzędzia badawcze, tj.:

- desk research oparty na analizie tekstów źródłowych,
- kwestionariusz ankiety przeprowadzony wśród decydentów jednostek organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Białymstoku,
- zogniskowane wywiady grupowe w obszarach: kapitał ludzki i społeczny, gospodarka, środowisko, zagospodarowanie przestrzenne, smart city, powiązania funkcjonalne.

Przeprowadzone badanie ewaluacyjne wykazało wysoką jakość dokumentu. Zakres przyjętej ewaluacji obejmował:

- 1) weryfikację spełnienia ustawowego zakresu strategii,

---

⁴¹ „Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta Białystok”, opracowana przez Urząd Miejski w Białymstoku oraz Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2021.

- 2) weryfikację procedur procesu opracowania dokumentu,
- 3) ocenę strategii wg ustawowych kryteriów: trafności, skuteczności i efektywności w sześciu obszarach tematycznych – kapitał ludzki i społeczny (K), gospodarka (G), środowisko (S), zagospodarowanie przestrzenne (P), smart city (C), powiązania funkcjonalne (F).

W wyniku weryfikacji oceniono, że zakres projektu SRMB 2030 spełnienia wymogi określone w ustawie. Ewaluator sformułował dwie rekomendacje, które zostały wprowadzone do projektu strategii:

- w rozdziale 8. dodano informację dotyczącą projektowanego dokumentu wykonawczego do SRMB 2030 pt. „Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego do roku 2035”, w którym zostanie graficznie zobrazowany Obszar Strategicznej Interwencji: „Przestrzeń publiczna Miasta Białegostoku”;
- w rozdziale 9 zawarto odniesienie do spójności projektu SRMB 2030 ze „Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2020” jako strategią ponadlokalną, której ostatnia aktualizacja datowana jest na 2021 r.

Ocena procedur procesu opracowania dokumentu jest również pozytywna. W jej wyniku nie sformułowano rekomendacji.

Trzeci zakres ewaluacji dotyczący oceny według kryteriów ustawowych także wykazał ocenę pozytywną. Ewaluacja ustawowa dotyczyła oceny wg następujących kryteriów:

- trafności – zbadano rzetelność diagnozy oraz logikę interwencji w zakresie powiązania pomiędzy zdiagnozowanymi problemami, a określonymi celami i proponowanymi w ich ramach kierunkami działań i działaniami,
- skuteczności – oceniono relację pomiędzy celami a efektami (rezultatami), dobór wskaźników, prognozowany poziom osiągnięcia celów i system realizacji,
- efektywności – weryfikowano odpowiedź na pytania: czy planowane rezultaty są najlepszą drogą realizacji celów, czy będą efektywne kosztowo i trwałe.

Przy przyjętych założeniach ewaluacyjnych, niezależnie od wdrożenia rekomendacji, ogólna ocena projektu Strategii według wszystkich kryteriów jest wysoka. Respondenci przyznali projektowi SRMB 2030 oceny: 4,8 według kryterium trafności, 4,9 według kryterium skuteczności i 4,6 według kryterium efektywności, przy czym skala ocen kształtowała się od 1 do 5 (5 – zdecydowanie tak, 4 – raczej tak, 3 – trudno powiedzieć, 2 – raczej nie, 1 – zdecydowanie nie). Ogólna ocena spełniania poszczególnych kryteriów przez dokument jako całość jest również bardzo wysoka i wynosi 4,8 pkt. W celu udoskonalenia jakości SRMB 2030 ewaluator sformułował kilka rekomendacji w ramach kryterium trafności i skuteczności. Ocena według kryterium efektywności nie zawierała żadnych rekomendacji.

Ewaluacja ex ante umożliwiła także wdrożenie usprawnień w projekcie „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 r.” obejmujących w szczególności:

- uogólnienie zapisu możliwego działania w ramach kierunku działań G1.2. Rozwój współpracy nauki, biznesu, samorządu i partnerów, w postaci: „wspieranie współpracy między nauką a biznesem, poprzez zaangażowanie instytucji, takich jak Białostocki Park Naukowo-Technologiczny oraz innych podmiotów”;
- dopisanie w tabeli 9 informacji dotyczącej opracowania „Programu Rozwoju Gospodarczego Białegostoku na lata 2024-2030” w modelu partycypacyjnym;
- wprowadzenie w ramach celu operacyjnego K4. „Otwarcie mieszkańcy” w ramach kierunku działań K.4.4. „Promocja kultury – edukacja kulturalna oraz wspieranie oddolnych inicjatyw kulturalnych” działania: „Rozwój projektów kulturalnych z krajowymi i międzynarodowymi partnerami”.

Uprzednia ewaluacja przyczyniła się do udoskonalenia projektu „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 r.” i potwierdziła, że w sposób trafny, z przewidywaną skutecznością i efektywnością odpowiada na potrzeby rozwojowe Białegostoku i jego mieszkańców.

Ewaluacja *on-going* będzie wykonywana w połowie okresu obowiązywania i wdrażania strategii. Ewaluacja *ex post* – na końcowym etapie wdrażania strategii.

Aktualizacja strategii będzie dokonywana w przypadku, gdy taka potrzeba zostanie zidentyfikowana, w szczególności na podstawie wyników monitorowania lub ewaluacji dokumentu.

Tabela 10. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia⁴²

CEL	REZULTATY	WSKAŹNIK REZULTATU	ŹRÓDŁO POZYYSKIWIANIA INFORMACJI	WARTOŚĆ BAZOWA WSKAŹNIKA W 2020 R.*	WARTOŚĆ DOCELOWA WSKAŹNIKA W 2030 R.	OCZEKIWANY REZULTAT (WZROST, SPADEK, UTRZYMANIE NA ZBLIŻONYM POZIOMIE)
CEL STRATEGICZNY K. WYSOKI POZIOM KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO						
K1. Kompetentni mieszkańcy	Wzrost przedsiębiorczości	Liczba podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	GUS	2 318	2 600	wzrost
	Wzrost dochodów	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (w %)	GUS	92,8	97,5	wzrost
	Zmniejszenie poziomu wykluczeń cyfrowych	Liczba korespondencji wpływającej za pośrednictwem ePUAP w skali roku	UM w Białymstoku: ORN	37 643	60 000	wzrost
		Liczba korespondencji wysyłanej za pośrednictwem ePUAP w skali roku	UM w Białymstoku: ORN	11 892	20 000	wzrost
	Wzrost zatrudnienia	Stopa bezrobocia rejestrowanego (w %)	GUS	6,9	5,1	spadek
		Pracujący na 1000 ludności	GUS	298	330	wzrost
	Dodatni bilans migracji na poziomie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego	Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały na 1000 ludności BOF	GUS	1,86	1,7	spadek
K2. Zdrowi mieszkańcy	Wzrost kształcenia zawodowego	Udział uczniów szkół branżowych I i II stopnia w ogólnej liczbie uczniów szkół ponadpodstawowych (w %)	GUS	6,0	6,2	utrzymanie na zbliżonym poziomie
	Wzrost aktywności ruchowej mieszkańców miasta, w tym dostępność obiektów sportowych	Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS (jedn.) ⁴³	GUS	110	115	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Liczba imprez sportowych o charakterze ogólnopolskim i międzynarodowym w skali roku	UM w Białymstoku: KPS	6	8	wzrost
		Liczba zawodników otrzymujących stypendium za wysokie wyniki sportowe w skali roku	UM w Białymstoku: KPS	220	220	utrzymanie na zbliżonym poziomie

⁴² Pełna lista wskaźników kontekstowych (rozwoju społeczno-gospodarczego) i wskaźników rezultatów znajduje się w *Diagnozie sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta Białystok*, Urząd Miejski w Białymstoku, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2021.

⁴³ Dane za rok 2020 (statystyki sporządzane są co 2 lata).

		Liczba nowych obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	UM w Białymstoku: DIN	0	8	wzrost
		Obiekty sportowe	GUS	76	79	utrzymanie na zbliżonym poziomie
	Wzrost profilaktyki zdrowotnej	Liczba realizowanych programów profilaktycznych oraz działań edukacyjnych w skali roku	UM w Białymstoku: DSP	4	4	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Lekarze na 10 tys. ludności (pracujący według podstawowego miejsca pracy)	GUS	55,6*	55,5	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Pielęgniarki i położne na 10 tys. ludności (personel pracujący według podstawowego miejsca pracy)	GUS	102,2*	101	utrzymanie na zbliżonym poziomie
	Zapewnienie opieki długoterminowej	Mieszkańcy w domach i zakładach pomocy społecznej	GUS	718	716	utrzymanie na zbliżonym poziomie
	Prewencja uzależnień	Liczba osób objętych programami prewencji uzależnień w skali roku	UM w Białymstoku: DSP	38 604	38 000	utrzymanie na zbliżonym poziomie
K3. Aktywni i bezpieczni mieszkańcy	Poprawa bezpieczeństwa w mieście	Liczba obiektów zintegrowanego zarządzania bezpieczeństwem w mieście	UM w Białymstoku: BZK	29	30	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Wskaźnik zagrożenia przestępczością na 10 tys. ludności	UM w Białymstoku: BZK	198,21	180	spadek
		Liczba ofiar śmiertelnych w zdarzeniach na 100 tys. ludności	UM w Białymstoku: BZK	0,67	0,30	spadek
		Liczba kamer monitoringu wizyjnego	UM w Białymstoku: ZDM, BZK, ZMK	489	559	wzrost
	Przeciwdziałanie ubóstwu	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	GUS	322	305	spadek
	Wsparcie rodziny	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach ogółem (w %)	GUS	19,8	22	wzrost
		Odsetek dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (w %)	GUS	106,9	109,2	utrzymanie na zbliżonym poziomie
	Aktywność zawodowa	Bezrobotni zarejestrowani powyżej 50. roku życia	GUS	2 463	2 330	spadek
	Wsparcie obcokrajowców	Liczba obcokrajowców objętych wsparciem w skali roku	UM w Białymstoku: MOPR	128	130	utrzymanie na zbliżonym poziomie
	Wsparcie osób w szczególnych sytuacjach	Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w skali roku	UM w Białymstoku: MOPR	2 575	2 600	utrzymanie na zbliżonym poziomie
	Aktywizacja osób starszych	Liczba wydanych kart aktywnego seniora	UM w Białymstoku: BKM	1 090	1 140	utrzymanie na zbliżonym poziomie
K4. Otwarcie mieszkańcy	Poprawa oferty kulturalnej	Liczba działań kulturalnych miejskich	UM w Białymstoku: KPS	1 180	1 200	utrzymanie na zbliżonym poziomie

	kierowanej do różnych grup mieszkańców miasta	instytucji kultury i NGO w skali roku				poziomie
		Liczba odbiorców działań kulturalnych miejskich instytucji kultury i NGO w skali roku	UM w Białymstoku: KPS	321 188	320 000	utrzymanie na zbliżonym poziomie
	Wsparcie działań edukacji kulturalnej	Liczba projektów edukacyjnych zrealizowanych przez instytucje i NGO w skali roku	UM w Białymstoku: KPS	936	950	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Liczba uczestników projektów edukacyjnych zrealizowanych przez instytucje i NGO w skali roku	UM w Białymstoku: KPS	228 003	230 000	utrzymanie na zbliżonym poziomie
	Wspieranie i promowanie twórców	Liczba udzielonych twórcom stypendiów i przyznanych nagród w skali roku	UM w Białymstoku: KPS	38	38	utrzymanie na zbliżonym poziomie
	Poprawa stanu substancji zabytkowej miasta	Wysokość środków z budżetu miasta na ochronę zabytków w skali roku	UM w Białymstoku: KPS	6 256 140 ⁴⁴	6 560 000	utrzymanie na zbliżonym poziomie
	Wzrost inicjatyw społecznych	Liczba projektów zgłoszonych do budżetu obywatelskiego z inicjatywy mieszkańców w skali roku	UM w Białymstoku: CAS	150	150	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Liczba ofert na realizację zadań publicznych złożonych przez organizacje pozarządowe w skali roku	UM w Białymstoku: CAS	765	1 200	wzrost
	Wzrost aktywności społecznej	Liczba imprez masowych na terenie Białegostoku w skali roku	UM w Białymstoku: BZK	50	50	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Liczba uczestników imprez masowych na terenie Białegostoku w skali roku	UM w Białymstoku: BZK	323 033	320 000	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Liczba zadań publicznych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym w skali roku	UM w Białymstoku: CAS	400	650	wzrost
		Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych (stowarzyszeń, fundacji, stowarzyszeń zwykłych, klubów sportowych)	UM w Białymstoku: ORN	1 368	1 830	wzrost
		Liczba funkcjonujących szkolnych kół wolontariatu	UM w Białymstoku: CAS	66	100	wzrost
		Liczba rad społecznych z udziałem mieszkańców i/lub organizacji pozarządowych	UM w Białymstoku: CAS	9	13	wzrost

⁴⁴ Ze względu na fakt, że nakłady poniesione w roku 2020 były bardzo wysokie względem lat ubiegłych, nie jest to rok miarodajny. Biorąc pod uwagę nakłady poniesione przez miasto w latach 2016–2020, jak też wpisane do strategii planowane inwestycje w tym zakresie – wskaźnika tego nie da się utrzymać. Nakłady w 2016 r. – 2 628 070 zł, 2017 r. – 2 969 857 zł, 2018 r. – 4 197 386 zł; 2019 r. – 10 347 387 zł; 2020 r. – 11 138 000 zł. Jako wartość bazową przyjęto średnią z lat 2016–2020 – 6 256 140 zł.

		Liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych z udziałem mieszkańców i organizacji pozarządowych w skali roku	UM w Białymstoku: CAS	56	75	wzrost
CEL STRATEGICZNY G. ŚWIADOMY WZROST GOSPODARCZY						
G1. Inwestycje / innowacyjność	Pozyskanie nowych inwestorów	Liczba podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON	GUS	37 453	41 200	wzrost
		Liczba osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach na terenie Podstrefy Białystok SSSE	SSSE	1 442	2 500	wzrost
		Całkowita wartość inwestycji zrealizowanych na terenie Podstrefy Białystok SSSE (w mln zł)	SSSE	687,43	1 200	wzrost
		Liczba inwestorów obsługiwanych przez BOI UM w skali roku	UM w Białymstoku: DSR	65	75	wzrost
G2. Branże wiodące	Zapewnienie wsparcia rozwoju branż wiodących	Liczba podmiotów korzystających ze wsparcia BPN-T w zakresie najmu powierzchni lub adresu	BPN-T	50	150	wzrost
		Liczba podmiotów korzystających ze wsparcia BPN-T (poza usługami najmu powierzchni/adresu)	BPN-T	20	100	wzrost
G3. Promocja / wizerunek „biznesowy”	Poprawa wizerunku gospodarczego	Liczba opracowanych dokumentów strategicznych w obszarze promocji gospodarczej	UM w Białymstoku: DSR	0	1	wzrost
		Liczba podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON	GUS	3 022	3 320	wzrost
G4. Przedsiębiorczość / otoczenie	Wzrost przedsiębiorczości	Liczba podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	GUS	2 318	2 600	wzrost
	Wzrost dochodów miasta z tytułu podatku od nieruchomości	Wysokość dochodów miasta z tytułu podatku od nieruchomości (w tys. zł) w skali roku	UM w Białymstoku: DFN	168 586	225 726	wzrost
	Wsparcie podmiotów gospodarczych przez IOB	Liczba podmiotów gospodarczych korzystających z usług BPN-T w skali roku	BPN-T	60	80	wzrost
CEL STRATEGICZNY S. ZIELONY I ZEROEMISYJNY BIAŁYSTOK						
S1. Miasto neutralne klimatycznie i mądrze gospodarujące zasobami	Wzrost efektywności gospodarowania zasobami	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m ³	GUS	34,3	34	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Straty wody z wodociągu w dm ³	UM w Białymstoku: DGK	924,2	965	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Masa zebranych odpadów komunalnych w Mg	UM w Białymstoku: DGK	114 584,18	166 000	wzrost
		Procent odpadów komunalnych poddanych recyklingowi	UM w Białymstoku: DGK	14,8	60	wzrost
		Ilość usuniętych	UM w Białymstoku:	16,5	90	wzrost

		odpadów/wyrobów zawierających azbest w ramach dotacji celowych udzielonych przez Miasto Białystok oraz z innych źródeł, np. z WFOŚ i GW w Mg	DGK			
S2. Miast o zielone, odporne, o dobrej jakości środowiska	Polepszenie jakości środowiska i jakości życia	Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni miasta (w %)	GUS	4,8	4,8	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Wskaźnik średniego narażenia na pył PM2,5 dla aglomeracji białostockiej (w µg/m³)	GIOŚ	17	15	spadek
		Zakładanie łąk kwietnych w ha	UM w Białymstoku: DGK	7	10	wzrost
		Niewykaszenie zieleńców – łąki naturalne w ha	UM w Białymstoku: DGK	28	40	wzrost
		Zagospodarowanie terenów w dolinie rzeki Białej w ha	UM w Białymstoku: DIN	0	4,5	wzrost
S3. Miasto świadome	Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców	Liczba inicjatyw edukacyjnych/ warsztatów/seminariów prowadzonych przez UM w Białymstoku w skali roku ⁴⁵	UM w Białymstoku: DGK	12	12	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Liczba działań/inwestycji pokazowych związanych z adaptacją do zmian klimatu	UM w Białymstoku: DGK	0	2	wzrost
		Średnioroczna liczba nasadzeń drzew w parkach/skwerach	UM w Białymstoku: DGK	35	35	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Średnioroczna liczba nasadzeń krzewów w parkach/skwerach		3 000	4 000	wzrost
		Średnioroczna liczba nasadzeń bylin w parkach/skwerach		5 000	6 000	wzrost
		Średnioroczna liczba nasadzeń drzew w pasach drogowych ⁴⁶	UM w Białymstoku: DGK	62	60	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Średnioroczna liczba nasadzeń krzewów w pasach drogowych ⁴⁷		2 154	1 000	spadek
		Liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych dotyczących zieleni/przyrody w skali roku	UM w Białymstoku: CAS	2	4	wzrost
		Odsetek odpadów zbieranych selektywnie (w %)	UM w Białymstoku: DGK	36,2	52,5	wzrost
CEL HORYZONTALNY P. WYSOKA JAKOŚĆ ROZWIĄZAŃ PRZESTRZENNYCH I TECHNICZNYCH W HARMONII ZE ŚRODOWISKIEM						
P1. Racjonalne zagospoda-	Poprawa funkcjonalności przestrzeni	Udział powierzchni miasta objętej planami miejscowymi (w %)	UM w Białymstoku: DUA	54,9	65	wzrost

⁴⁵ Jako wydarzenie należy rozumieć np. cykl lekcji edukacyjnych, akcję zbiórki baterii, konkursy itp.

⁴⁶ Temat dotyczy nasadzeń w pasach drogowych w ramach bieżącego utrzymania, nieuwzględnione są nasadzenia w ramach prowadzonych inwestycji przez DIN, ZDM, ZMK.

⁴⁷ Temat dotyczy nasadzeń w pasach drogowych w ramach bieżącego utrzymania, nieuwzględnione są nasadzenia w ramach prowadzonych inwestycji przez DIN, ZDM, ZMK.

rowanie	publicznych dla mieszkańców Białegostoku i gmin ościennych	Liczba nowych miejsc sportowo-rekreacyjnych	UM w Białymstoku: KPS, gminy BOF	0	20	wzrost
		Liczba nowych terenów zieleni urządzonej (typu parki, zieleńce, parki kieszonkowe, bulwary) w skali roku	UM w Białymstoku: DGK	1	1	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Liczba pomników i rezerwatów przyrody	UM w Białymstoku: DOS	19	19	utrzymanie na zbliżonym poziomie
P2. Powszechna dostępność	Poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej	Długość wybudowanych i zmodernizowanych dróg (w skali roku w km)	UM w Białymstoku: ZDM	16,39	10	spadek
	Zapewnienie mieszkańcom wysokiej jakości usług ekologicznego transportu miejskiego ⁴⁸	Długość linii komunikacji miejskiej (w km)	UM w Białymstoku: BKM	623	620	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Długość korytarzy autobusowych wysokiej jakości (buspasy) w km	UM w Białymstoku: ZDM	18,25	23,5	wzrost
		Długość dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych	UM w Białymstoku: ZDM	158,92	180	wzrost
		Liczba stacji BiKeR	UM w Białymstoku: BKM	58	62	wzrost
	Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym	Liczba wypadków i kolizji na terenie miasta w skali roku	UM w Białymstoku: BZK	4 344	4 000	spadek
	Poprawa dostępności przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami	Liczba dostosowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	UM w Białymstoku: DSP, ZDM, ZMK, DGK	53	60	wzrost
P3. Efektywna infrastruktura	Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatycznych	Długość sieci kanalizacji deszczowej w km	UM w Białymstoku: DGK	543	600	wzrost
		Liczba zbiorników retencyjnych, w tym zbiorników naturalnych w zasobach miasta Białystok	UM w Białymstoku: DGK	34	42	wzrost
	Wzrost efektywności gospodarowania zasobami	Liczba nowych instalacji OZE, na które miasto udzieliło dotacji	UM w Białymstoku: DOS	1	1 000	wzrost
		Liczba instalacji OZE zamontowanych na obiektach zarządzanych przez miasto	UM w Białymstoku: OBU	15	30	wzrost
		Liczba nowych instalacji fotowoltaicznych, na które miasto udzieliło dotacji	UM w Białymstoku: DOS	0	900	wzrost
		Liczba instalacji do gospodarowania osadami	UM w Białymstoku: DGK, WB	1	1	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Liczba punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie m. Białystok	UM w Białymstoku: DGK	2	3	wzrost
		Ilość energii elektrycznej odzyskanej z odpadów (MWh) w skali roku	UM w Białymstoku: DGK	53 800	56 000	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Ilość energii cieplnej odzyskanej z odpadów (GJ) w skali roku	UM w Białymstoku: DGK	355 400	355 400	utrzymanie na zbliżonym poziomie

⁴⁸ Szczegółowe wskaźniki dotyczące zrównoważonego transportu zostaną określone w „Planie Zrównoważonej Mobilności Miejskiej Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego do roku 2035”.

		Średnie dobowe zużycie wody (w m ³)	WB	36 755	36 000	utrzymanie na zbliżonym poziomie
CEL HORYZONTALNY C. WYKORZYSTANIE NARZĘDZI I ROZWIĄZAŃ SMART CITY DO TWORZENIA MIASTA DOBREGO ŻYCIA						
C1 Inteligentna gospodarka – smart economy	Wzrost poziomu cyfryzacji miasta	Liczba spraw załatwianych przez przedsiębiorców elektronicznie w skali roku	UM w Białymstoku: BSC, CUI	5 186	6 740	wzrost
		Długość zainstalowanych światłowodów w mieście (w m)	UM w Białymstoku: BSC, CUI	130 000	156 000	wzrost
C2. Inteligentne zarządzanie – smart governance	Efektywne zarządzanie miastem	Liczba nowoczesnych narzędzi, rozwiązań i technologii celem wdrożenia administracji 4.0 (np. <i>open data</i> , <i>big data</i> , sztuczna inteligencja, rozwiązania chmurowe)	UM w Białymstoku: BSC, CUI	0	1	wzrost
		Liczba kamer monitoringu wizyjnego	UM w Białymstoku: ZDM, BZK, ZMK	489	559	wzrost
		Potencjał inwestycyjny miasta (w %)	UM w Białymstoku: DFN	16	13	spadek
C3 Inteligentne społeczeństwo – smart people	Wzrost kompetencji cyfrowych mieszkańców	Liczba nowoczesnych rozwiązań w zakresie edukacji	UM w Białymstoku: EDU	3	3	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Liczba osób obsługiwanych w systemie e-kolejka w skali roku	UM w Białymstoku: DOM	138 187	276 374	wzrost
		Liczba korespondencji wpływającej za pośrednictwem ePUAP w skali roku	UM w Białymstoku: ORN	37 643	60 000	wzrost
		Liczba korespondencji wysyłanej za pośrednictwem ePUAP w skali roku	UM w Białymstoku: ORN	11 892	20 000	wzrost
C4. Inteligentny transport – smart mobility	Rozbudowa systemu sterowania ruchem w Białymstoku	Liczba autobusów elektrycznych, napędzanych wodorem lub gazem ziemnym we flocie użytkowanych pojazdów	UM w Białymstoku: BKM	0	80	wzrost
		Udział sprzedanych biletów elektronicznych w ogólnej sprzedaży biletów (w %)	UM w Białymstoku: BKM	64	70	wzrost
C5. Inteligentne środowisko – smart environment	Wdrożenie energooszczędnych rozwiązań w przestrzeni publicznej	Liczba nowych instalacji OZE, na które miasto udzieliło dotacji	UM w Białymstoku: DOŚ, DGK, WB	2	1 000	wzrost
		Liczba instalacji OZE zamontowanych na obiektach zarządzanych przez miasto	UM w Białymstoku: OBU	15	30	wzrost
		Liczba nowych instalacji fotowoltaicznych, na które miasto udzieliło dotacji	UM w Białymstoku: OBU, DOŚ	0	900	wzrost
		Liczba instalacji do gospodarowania osadami	UM w Białymstoku: DGK, WB	1	1	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Liczba punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie m. Białystok	UM w Białymstoku: DGK	2	3	wzrost
		Ilość energii elektrycznej odzyskanej z odpadów (MWh) w skali roku	UM w Białymstoku: DGK	53 800	56 000	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Ilość energii cieplnej	UM w Białymstoku:	355 400	355 400	utrzymanie na

		odzyskanej z odpadów (GJ) w skali roku	DGK			zbliżonym poziomie
C6. Inteligentne warunki życia – smart living	Poprawa jakości życia	Liczba wypożyczeń BiKeRa w skali roku	UM w Białymstoku: BKM	210 000	250 000	wzrost
		Liczba mieszkań komunalnych na 1000 mieszkańców	UM w Białymstoku: ZMK	14	12	spadek
		Liczba nowych terenów zieleni urządzonej (typu: parki, zieleńce, parki kieszonkowe, bulwary) w skali roku	UM w Białymstoku: DGK	1	1	utrzymanie na zbliżonym poziomie
		Liczba nowych lokalizacji zieleni typu łąki kwietne	UM w Białymstoku: DGK	46	55	wzrost

* Dane za rok 2019.

** Dane za rok 2018 (statystyki sporządzane są co 4 lata).

Założenia dotyczące oczekiwanego rezultatu:

poniżej –5%   spadek

do +/-5%   utrzymanie na zbliżonym poziomie

więcej niż +5%   wzrost

Źródło: opracowanie własne.

11. RAMY FINANSOWE I POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

11.1. RAMY FINANSOWE

Ramy finansowe „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku” obejmują szacunkowe środki przeznaczone na realizację zaplanowanych przez miasto działań. Strategia zakłada wykorzystanie wszystkich dostępnych źródeł finansowania na potrzeby skutecznej realizacji określonych celów i wskazanych przedsięwzięć strategicznych. Ramy finansowe są uzależnione od zakresu przedmiotowego i horyzontu czasowego podejmowanych działań, kondycji finansowej miasta oraz jej możliwości inwestycyjnych, w tym założeń długofalowej polityki finansowej i inwestycyjnej. Finansowanie działań rozwojowych, określonych w SRMB 2030 będzie się odbywać przy wykorzystaniu środków, które pozostają w dyspozycji samorządu lub które miasto mogłoby pozyskać.

Podstawę do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowią budżet miasta oraz wieloletnia prognoza finansowa. Miasto Białystok planuje utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób niezagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczone zostaną na realizację zaplanowanych inwestycji. Możliwości finansowe niezbędne do sfinansowania długookresowych celów strategii są określane w wieloletniej prognozie finansowej, która zawiera kluczowe zadania, mające wpływ na gospodarkę finansową miasta. Ta z kolei uzależniona jest od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, stopa bezrobocia czy planowane zmiany systemowe, np. w polityce podatkowej państwa i miasta. Na tej podstawie wyznaczane będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na planowane przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań miasta. W aktualnej Wieloletniej Prognozie Finansowej na lata 2021–2040 przyjęto wzrost ogólnych kwot dochodów i wydatków na podstawie wykonania budżetu miasta w latach 2018–2020, o informacje otrzymane od Ministra Finansów oraz wskaźniki opublikowane przez GUS w powyższym okresie. Prognoza obejmuje lata 2021–2040, tj. okres 19 lat ze względu na wieloletnie spłaty zobowiązań z tytułu:

- zaciągniętych kredytów w Europejskim Banku Inwestycyjnym (końcowy termin spłaty – 2036 r.),
- udzielonego poręczenia pożyczki z NFOŚiGW dla PUHP Lech sp. z o.o. z terminem obowiązywania do 2026 r.,
- zaciągniętego w 2020 r. kolejnego kredytu w Europejskim Banku Inwestycyjnym oraz planowanego do zaciągnięcia długu w latach kolejnych z końcowym terminem spłaty w 2040 r.

Obowiązujący dokument WPF dostosowywany jest do możliwości finansowych miasta i będzie ewaluował m.in. w kierunku możliwości sfinansowania wkładu własnego do projektów unijnych w rozpoczynającej się perspektywie finansowej na lata 2021–2027, co może skutkować wydłużeniem okresu prognozy oraz zwiększeniem zadłużenia.

Analizując zdolność Miasta Białystok do realizacji zadań wynikających z zapisów strategii, należy odnieść się do danych historycznych przedstawiających stan finansów miasta, a także dokonać próby określenia potencjału inwestycyjnego w perspektywie objętej strategią, opierając się przy tym na danych prognostycznych.

W okresie 2011–2020 z roku na rok rosły dochody budżetu miasta, zwiększając się z ok. 1 272 mln zł w roku 2011 do ponad 2 240,1 mln zł w roku 2020. Wyraźnie wzrosły także dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca – na początku analizowanego okresu było to

ok. 4 322,2 zł, natomiast na końcu – ponad 7 544 zł. Z punktu widzenia struktury budżetu miasta istotnym źródłem dochodów były subwencje przekazywane z budżetu państwa. W analizowanym okresie wartość subwencji wzrasta z poziomu ok. 333,3 mln zł do ok. 505,3 mln zł. Podobnie sytuacja wygląda z udziałem w podatku PIT (od osób fizycznych), gdzie wpływy wzrosły z poziomu 245,5 mln zł do 433,5 mln zł. Procent dochodów własnych w dochodach ogółem miasta zrealizowanych w analizowanym okresie wynosił średnio 32%.

Wymiarem aktywności samorządu terytorialnego w kreowaniu podstaw rozwoju lokalnego są przede wszystkim wydatki budżetowe. Należy wskazać wyraźny wzrost wydatków budżetowych ponoszonych przez Miasto Białystok. W analizowanym okresie 2011–2020 wzrosły one z ok. 1 469,3 mln zł do ok. 2 274,3 ml zł. Podobnie w całym okresie wzrastały wydatki miasta w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W roku 2011 było to ok. 4 992 zł, a w 2020 już ok. 7 659 zł.

Szczególnym rodzajem wydatków są wydatki inwestycyjne, które służą kreowaniu nowej jakości życia mieszkańców, tworząc podstawy trwałego rozwoju społecznego, gospodarczego, środowiskowego i przestrzennego. W okresie analizowanych ostatnich 10 lat wydatki wahały się pomiędzy najniższą wartością 106,8 mln zł w roku 2016 do wartości 537,5 mln zł w roku 2018. Średnio rocznie nakłady te wynosiły 282 mln zł.

Mimo zwiększających się wydatków, w tym wydatków inwestycyjnych, miasto z powodzeniem realizowało swoje zobowiązania z zakresu obsługi zadłużenia pomimo zwiększenia poziomu zadłużenia z 622 mln zł w 2011 r. do 979 mln zł w 2020 r.

Od 2015 r. wyraźnie widoczny jest trend zmniejszania się obciążeń budżetu z tytułu obsługi długu, tj. z 21,6 mln zł w 2015 r. do ok. 13 mln zł w 2020 r.

Pomimo odnotowania w badanym okresie wzrostu zadłużenia o wartości 357 mln zł trzeba zaznaczyć, że środki te zostały przeznaczone na finansowanie inwestycji i przyczyniły się do rozwoju miasta.

Analizując dane historyczne, ustalono, że średnia wartość procentowego udziału wydatków inwestycyjnych ponoszonych przez miasto w okresie 2011–2020 wynosiła ok. 16%.

Jak wykazano wcześniej, w latach 2011–2020 Miasto Białystok wydatkowało na inwestycje średnio 282 mln zł rocznie.

Przeprowadzona analiza wykazała, że w okresie 2011–2020 Miasto Białystok prowadziło zrównoważoną politykę budżetową (w sposób odpowiedzialny gospodarowało środkami budżetowymi, prowadząc skuteczną politykę zwiększania wydatków, w tym wydatków inwestycyjnych przy jednoczesnym zwiększaniu dochodów), a jednocześnie potwierdza możliwość wykorzystania wsparcia z funduszy zewnętrznych w realizacji projektów zapisanych w strategii. Miasto w latach 2011–2020 pozyskało 1 617 mln zł środków europejskich w ramach dwóch perspektyw finansowych UE.

Tworząc ramy finansowe planowanej działalności związanej z realizacją projektów ujętych w strategii, należy wziąć pod uwagę prognozy dotyczące źródeł i wielkości finansowania projektów w ramach perspektywy finansowej na lata 2021–2027, prognozy dotyczące stanu finansów publicznych, kluczowe wskaźniki makroekonomiczne, przy uwzględnieniu sytuacji, w jakiej znajdować się będzie budżet Miasta Białegostoku w perspektywie najbliższych lat. Założenia przyjęte w analizie dotyczą m.in.:

- wieloletniego planowania finansowego, w szczególności powiązania strategii z: Wieloletnią Prognozą Finansową Miasta Białegostoku na lata 2021–2040, Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 i programem Fundusze Europejskie dla Podlasia na lata 2021–2027, Wieloletnim Planem Finansowym Państwa, Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowym Planem Odbudowy i Zwiększania Odporności, itp.;

- rosnącej roli środków prywatnych, za pomocą których można realizować cele rozwojowe ujęte w strategii, w tym funduszy pożyczkowych, gwarancji i poręczeń kredytowych, bankowych usług finansowych, jak też mechanizmów oraz form partnerstwa publiczno-prywatnego;
- dużej wysokości środków wydatkowanych przez budżet UE, budżet państwa i inne podmioty publiczne na realizację przedsięwzięć wspierających rozwój społeczny, gospodarczy, środowiskowy i przestrzenny oraz kreujących konkurencyjność w wymiarze lokalnym i regionalnym.

Określając potencjał inwestycyjny Miasta Białegostoku, posłużono się metodologią opartą na algorytmie obejmującym założenie, że:

$$PI = W_{og} \times W_i$$

gdzie:

PI = Potencjał inwestycyjny miasta;

W_{og} = Wydatki budżetowe ogółem;

W_i = Średni procentowy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach budżetowych ogółem miasta.

Potencjał inwestycyjny miasta stanowi iloczyn jego prognozowanych wydatków budżetowych ogółem w okresie objętym prognozą i średniego procentowego udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach budżetowych ogółem w okresie poprzednim do prognozowanego. Tak wyliczony potencjał inwestycyjny można uznać za podstawę przyszłej aktywności inwestycyjnej miasta.

Analizując dane historyczne, ustalono, że średnia wartość procentowego udziału wydatków inwestycyjnych ponoszonych przez miasto w okresie 2011–2020 wynosiła 16%. Wydatki poniesione na inwestycje w wymienionym okresie wyniosły 2 820 mln zł (średniorocznie 282 mln zł).

Odnosząc wskazany wyżej algorytm do danych zawartych w aktualnej WPF, oszacowano na poziomie ponad 13%. Średniorocznie miasto może zatem przeznaczyć na inwestycje ok. 300 mln zł, zaś w okresie 2021–2030 – ok. 3 mld zł.

Wieloletnia Prognoza Finansowa, pomimo ostrożnego i realistycznego podejścia do planowania, zabezpiecza inwestycje zaprezentowane w strategii.

11.2. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Strategia określa cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działania Białegostoku w perspektywie do 2030 r. By zrealizować konkretne zamierzenia wynikające ze strategii, oprócz adekwatnych zasobów ludzkich, organizacyjnych i rzeczowych niezbędne jest posiadanie odpowiednich środków finansowych. Konieczne jest zatem zabezpieczenie i pozyskiwanie odpowiednich środków finansowych na realizację zaplanowanych we wskazanym czasie przedsięwzięć. Celem prowadzenia efektywnej i skutecznej polityki rozwoju miasta będą wykorzystywane środki z różnych źródeł finansowych, a w szczególności:

- środki własne miasta,
- środki europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego/Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności,
- inne unijne fundusze, programy, inicjatywy, np. norweski mechanizm finansowy, mechanizm finansowy EOG, Erasmus+, programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej,
- Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności;

- środki funduszy celowych, np. Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, PFRON-u,
- granty z Banku Ochrony Środowiska i Banku Gospodarstwa Krajowego,
- środki pochodzące z budżetu państwa,
- środki jednostek organizacyjnych miasta (spółki komunalne),
- środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe.

Podsumowując ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania strategii należy stwierdzić, że samorządy muszą podchodzić do gospodarowania zasobami finansowymi w sposób indywidualny, uzależniony od specyfiki miasta. Podstawowym czynnikiem określającym poziom aktywności inwestycyjnej jest stan finansów miasta, zależny od poziomu dochodów własnych, skuteczności pozyskiwania środków zewnętrznych i wypracowanej nadwyżki operacyjnej. Niezbędne stają się nowe rozwiązania, umożliwiające sprawne wykonywanie zadań własnych w nieustannie zmieniającym się otoczeniu, zarówno prawnym, jak i ekonomicznym. Koniecznym wydaje się podjęcie działań w kierunku współpracy z partnerami prywatnymi przy udziale środków unijnych w celu efektywniejszego wydatkowania środków publicznych. Korzystając z doświadczenia miasta w pozyskiwaniu środków unijnych w ramach dwóch ostatnich perspektyw finansowych UE, można stwierdzić, iż Białystok jest liderem w pozyskiwaniu środków europejskich, co należy wykorzystać na kolejną perspektywę na lata 2021–2027.

Konieczność określenia ram finansowych i potencjalnych źródeł finansowania działań zmierzających do realizacji celów i kierunków działań strategii wynika z nowych uwarunkowań prawnych, wprowadzonych Ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378 ze zm.).

12. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Schemat organizacji prac nad „Strategią Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku”

Rysunek 2. Obszary tematyczne wyznaczone jako strategiczne w procesie opracowania „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku”

Rysunek 3. Struktura celów rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku

Rysunek 4. Układ komunikacyjny Białegostoku

Rysunek 5. Mapa istniejących i planowanych dróg rowerowych w Białymstoku

Rysunek 6. Przeznaczenie terenów w planach miejscowych miasta Białegostoku

Rysunek 7. Schemat celów rozwoju Białegostoku

Rysunek 8. Dorzecze Wisły

Rysunek 9. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego – odprowadzenie wód opadowych

Rysunek 10. Mapa zagrożenia powodziowego z głębokością wody – 1% (raz na 100 lat)

Rysunek 11. Mapa zagrożenia powodziowego z głębokością wody – 10% (raz na 10 lat)

Rysunek 12. Przestrzenny sektorowy rozkład priorytetów działań adaptacyjnych dla zagrożenia powodzią

Rysunek 13. Przestrzenny sektorowy rozkład priorytetów działań adaptacyjnych dla zagrożenia suszą

Rysunek 14. Podstawowe jednostki strukturalne Białegostoku

Rysunek 15. Jednostki kompozycji przestrzennej Białegostoku – potencjał uzupełnień

Rysunek 16. Infrastruktura liniowa oraz podstawowe obiekty infrastruktury miejskiej

Rysunek 17. Ochrona i kształtowanie środowiska Białegostoku

Rysunek 18. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – miejsca centralne na tle jednostek strukturalnych

Rysunek 19. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – podstawowy układ drogowo-uliczny na tle jednostek strukturalnych

Rysunek 20. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – synteza

Rysunek 21. Kluczowe inwestycje miejskie planowane do 2030 roku

Rysunek 22. Białostocki Obszar Funkcjonalny

Rysunek 23. Granice obszaru rewitalizacji

Rysunek 24. Tereny usług publicznych i aktywności gospodarczej na podstawie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku”

Rysunek 25. Instytucjonalny schemat systemu realizacji strategii

13. SPIS TABEL

Tabela 1. Ocena jakości wód w Jednolitych Częściach Wód Powierzchniowych

Tabela 2. Jakość wody podziemnej

Tabela 3. Jednostki strukturalne Miasta Białegostoku

Tabela 4. Kategorie terenów obszarów urbanizacji i obszarów podstawowego systemu przyrodniczego oraz ich symbole

Tabela 5. Cele SRWP 2030 dedykowane OSI BOF wraz z zakresem planowanych działań

Tabela 6. Zgodność strategii z wytycznymi i założeniami zawartymi w dokumentach wyższego rzędu

Tabela 7. Zgodność strategii z wytycznymi i założeniami zawartymi w nadrzędnych krajowych aktach prawnych

Tabela 8. Realizatorzy celów operacyjnych strategii

Tabela 9. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Tabela 10. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

14. WYKAZ SKRÓTÓW

Skrót	Nazwa
BFKK	Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr
BiKeR	Białostocka Komunikacja Rowerowa
BSC	Biuro ds. Smart City
BKM	Zarząd Białostockiej Komunikacji Miejskiej
BOF	Białostocki Obszar Funkcjonalny
BPN-T	Białostocki Park Naukowo-Technologiczny
BZK	Biuro Zarządzania Kryzysowego
C	Smart city
CAS	Centrum Aktywności Społecznej
CEIDG	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
CIT	podatek dochodowy od osób prawnych
CKP	Centrum Kształcenia Praktycznego
CKU	Centrum Kształcenia Ustawicznego
CUI	Centrum Usług Informatycznych
DFN	Departament Finansów Miasta
DGK	Departament Gospodarki Komunalnej
DIN	Departament Inwestycji
DK	droga krajowa
DOM	Departament Obsługi Mieszkańców
DOŚ	Departament Ochrony Środowiska
DPM	Departament Prezydenta Miasta
DSK	Departament Skarbu
DSP	Departament Spraw Społecznych
DSR	Departament Strategii i Rozwoju
DUA	Departament Urbanistyki i Architektury
EDU	Departament Edukacji
EOG	Europejski Obszar Gospodarczy
F	Powiązania Funkcjonalne
G	Gospodarka
GHG	(ang. <i>greenhouse gas</i>) gaz cieplarniany
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GIS	Miejski System Informacji Przestrzennej
GOZ	Gospodarka o obiegu zamkniętym
GUS	Główny Urząd Statystyczny
ICT	Technologie informacyjno-komunikacyjne
IOB	Instytucje Otoczenia Biznesu
IPH	Izba Przemysłowo-Handlowa
IT/BPO/SSC	Information Technology/Business Process Outsourcing/Shared Services Centers
ITT PB	Instytut Innowacji i Technologii Politechniki Białostockiej
JCWpd	Jednolite Części Wód Podziemnych
JST	Jednostka Samorządu Terytorialnego
K	Kapitał ludzki i społeczny
KB	Polski Klaster Budowlany
KOM	Klaster Obróbki Metali
KPS	Departament Kultury, Promocji i Sportu
KSRR 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
LTE	Long Term Evolution
MOPR	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

Skrót	Nazwa
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
NGO	organizacje pozarządowe
OBU	Departament Obsługi Urzędu
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
ORN	Departament Organizacyjny i Nadzoru
OSI	Obszar Strategicznej Interwencji
OZE	odnawialne źródła energii
P	Zagospodarowanie przestrzenne
PARP	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
PEK	Program Edukacji Kulturalnej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PFRR	Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego
PIT	podatek dochodowy od osób fizycznych
PMS	Państwowy Monitoring Środowiska
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
S	Środowisko
SOR	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
SPZOZ	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej
SRKL 2030	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030
SRMB 2011–2020 plus	Strategia Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011–2020 plus
SRMB 2030	Strategia Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku
SRWP 2030	Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030
SSSE	Suwska Specjalna Strefa Ekonomiczna
SUMP	ang. Sustainable Urban Mobility Plan
TEN-T	transeuropejska sieć transportowa
UE	Unia Europejska
UKS	Uczniowski Klub Sportowy
UM w Białymstoku	Urząd Miejski w Białymstoku
UMB	Uniwersytet Medyczny w Białymstoku
USC	Urząd Stanu Cywilnego
WB	Wodociągi Białostockie sp. z o.o.
WFOŚ i GW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WLB	ang. <i>work-life balance</i>
WPF	Wieloletnia Prognoza Finansowa Miasta Białegostoku na lata 2021–2040
ZDM	Zarząd Dróg Miejskich
ZMK	Zarząd Mienia Komunalnego
ZUOK	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych

15. LISTA DOKUMENTÓW TOWARZYSZĄCYCH OPRACOWANIU STRATEGII

1. *Białystok 2030. Badanie na rzecz aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku*, opracowany przez zespół GEOPROFIT Wojciech Dziemianowicz, Białystok 2020.
2. *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta Białystok*, opracowana przez Urząd Miejski w Białymstoku oraz Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2021.
3. *Raport z konsultacji społecznych dotyczących opracowania Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2021–2030*, opracowany przez Urząd Miejski w Białymstoku, Białystok 2021.
4. *Raport z konsultacji społecznych dotyczących projektu „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku”*, opracowany przez Urząd Miejski w Białymstoku, Białystok 2021.
5. *Program uspołeczniania „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku”*, opracowany przez Annę Augustyn.
6. *Strategia Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011–2020 plus*, Urząd Miejski w Białymstoku, Białystok 2010.
7. *Raport z ewaluacji „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011–2020 plus”*, opracowany przez GEOPROFIT Wojciech Dziemianowicz, Białystok 2020.
8. *Raport z monitoringu „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011–2020 plus” za rok 2018*, opracowany przez GEOPROFIT Wojciech Dziemianowicz, Białystok 2020.
9. *Raport o stanie Miasta Białegostoku za 2020 rok*, opracowany przez Urząd Miejski w Białymstoku, Białystok 2021.
10. *Raport z ewaluacji ex-ante projektu Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku*, opracowana przez Idenea Consulting sp. z o.o.

16. STRUKTURA ORGANIZACYJNA – SKŁADY OSOBOWE ZESPOŁÓW

Skład osobowy Zespołu Eksperskiego

1. dr hab. Dorota Perło – Pełnomocnik Prezydenta Miasta Białegostoku do spraw Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2021–2030;
2. dr hab. Piotr Banaszuk, prof. PB – Ekspert wiodący, Politechnika Białostocka;
3. Andrzej Parafiniuk – Ekspert wiodący, Przewodniczący Rady Gospodarczej przy Prezydencie Miasta Białegostoku na lata 2019–2023;
4. dr hab. Bogusław Plawgo, prof. UwB – Ekspert wiodący, Uniwersytet w Białymstoku;
5. dr hab. inż. arch. Bartosz J. Czarnecki, prof. PB – Ekspert wiodący, Politechnika Białostocka;
6. dr Anna Augustyn – Ekspert wiodący, Uniwersytet w Białymstoku;
7. Jarosław Antychowicz – Ekspert wiodący, Infinity Group sp. z o.o.

Skład osobowy Zespołu Koordynacyjnego:

1. Krzysztof Marek Karpieszuk – Sekretarz Miasta – Przewodniczący Zespołu;
2. Rafał Rudnicki – Zastępca Prezydenta Miasta Białegostoku – Zastępca Przewodniczącego Zespołu;
3. Przemysław Tuchliński – Zastępca Prezydenta Miasta Białegostoku – Zastępca Przewodniczącego Zespołu;
4. Jacek Brzozowski – p.o. Dyrektora Departamentu Prezydenta Miasta – członek;
5. Urszula Boublej – Dyrektor Departamentu Komunikacji Społecznej – członek;
6. Tomasz Buczek – Dyrektor Departamentu Strategii i Rozwoju – członek;
7. Małgorzata Piekarska – Zastępca Dyrektora Departamentu Strategii i Rozwoju – członek;
8. dr hab. Dorota Perło – Pełnomocnik Prezydenta Miasta Białegostoku do spraw Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2021–2030 – członek;
9. Justyna Mielech – Departament Strategii i Rozwoju – członek;
10. Katarzyna Górka – Departament Strategii i Rozwoju – członek;
11. Monika Jakoniuk – Departament Strategii i Rozwoju – członek;
12. Ewa Nowicka – Departament Strategii i Rozwoju – członek;
13. Ilona Węclawska – Departament Strategii i Rozwoju – sekretarz.

Skład osobowy Zespołu ds. Finansowych:

1. Stanisława Kozłowska – Skarbnik Miasta – Przewodniczący Zespołu;
2. dr hab. Dorota Perło – Pełnomocnik Prezydenta Miasta Białegostoku do spraw Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2021–2030;
3. Katarzyna Waluk – Zastępca Dyrektora Departamentu Finansów Miasta;
4. Agata Mozerska-Walczuk – Kierownik Referatu Planowania, Budżetu i Środków Unijnych Departamentu Finansów Miasta;
5. Magdalena Borcuch – Główna Księgowa Urzędu;
6. Urszula Krasucka – Kierownik Referatu Obsługi Finansowo-Księgowej Projektów Unijnych Departamentu Rachunkowości;
7. Ewa Bajdałów – Dyrektor Biura Funduszy Europejskich;
8. Małgorzata Piekarska – Zastępca Dyrektora Departamentu Strategii i Rozwoju;
9. Ewa Nowicka – Sekretarz Zespołu, Departament Strategii i Rozwoju.

Składy osobowe Zespołów tematycznych ds. Strategii:**Skład osobowy Zespołu tematycznego ds. Środowiska:**

1. Adam Musiuk – Zastępca Prezydenta Miasta;
2. Przemysław Tuchliński – Zastępca Prezydenta Miasta;
3. dr hab. Dorota Perło – Pełnomocnik Prezydenta Miasta Białegostoku do spraw Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2021–2030;
4. dr hab. Piotr Banaszuk, prof. PB – Ekspert wiodący, Politechnika Białostocka;
5. Michał Stefanowicz – Prezes PUHP Lech sp. z o.o.;
6. Beata Wiśniewska – Prezes Wodociągów Białostockich sp. z o.o.;
7. Ewa Bajdałów – Dyrektor Biura Funduszy Europejskich;
8. Andrzej Sitko – p.o. Dyrektora Biura Zarządzania Kryzysowego;
9. Andrzej Piotr Karolski – Dyrektor Departamentu Gospodarki Komunalnej;
10. Marzena Pul – p.o. Dyrektora Departamentu Inwestycji;
11. Anna Janczyło-Morzy – Dyrektor Departamentu Ochrony Środowiska;
12. Hanna Stankiewicz – Dyrektor Departamentu Skarbu;
13. Agnieszka Rzosińska – Dyrektor Departamentu Urbanistyki;
14. Bogusław Prokop – Dyrektor Zarządu Białostockiej Komunikacji Miejskiej;
15. Karol Reńko – Kierownik Biura Zarządzania Efektywnością Energetyczną;
16. Monika Kordukiewicz – Departament Gospodarki Komunalnej;

17. Ryszard Ziemblicki – Departament Gospodarki Komunalnej;
18. Ewa Nowicka – Sekretarz Zespołu, Departament Strategii i Rozwoju.

Skład osobowy Zespołu tematycznego ds. Rozwoju gospodarczego:

1. dr hab. Tadeusz Truskolaski, prof. UwB – Prezydent Miasta Białegostoku;
2. Krzysztof Marek Karpieszuk – Sekretarz Miasta;
3. Stanisława Kozłowska – Skarbnik Miasta;
4. dr hab. Dorota Perło – Pełnomocnik Prezydenta Miasta Białegostoku do spraw Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2021–2030;
5. Andrzej Parafiniuk – Ekspert wiodący, Przewodniczący Rady Gospodarczej przy Prezydencie Miasta Białegostoku na lata 2019–2023;
6. Anna Daszuta-Zalewska – Dyrektor Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego;
7. Karol Reńko – Kierownik Biura Zarządzania Efektywnością Energetyczną;
8. Anna Małgorzata Orłowska – Dyrektor Departamentu Architektury;
9. Alina Turowska – Dyrektor Departamentu Geodezji;
10. Marzena Pul – p.o. Dyrektora Departamentu Inwestycji;
11. Jacek Brzozowski – p.o. Dyrektora Departamentu Prezydenta Miasta;
12. Hanna Stankiewicz – Dyrektor Departamentu Skarbu;
13. Tomasz Buczek – Dyrektor Departamentu Strategii i Rozwoju;
14. Agnieszka Rzosińska – Dyrektor Departamentu Urbanistyki;
15. Marzenna Dubowska – Dyrektor Zarządu Dróg Miejskich;
16. Ewa Zarzecka – Sekretarz Zespołu, Departament Strategii i Rozwoju.

Skład osobowy Zespołu tematycznego ds. Kapitału ludzkiego i społecznego:

1. Rafał Rudnicki – Zastępca Prezydenta Miasta;
2. Zbigniew Nikitorowicz – Zastępca Prezydenta Miasta;
3. dr hab. Dorota Perło – Pełnomocnik Prezydenta Miasta Białegostoku do spraw Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2021–2030;
4. dr hab. Bogusław Pławgo, prof. UwB – Ekspert wiodący, Uniwersytet w Białymstoku;
5. Grażyna Dworakowska – Dyrektor Białostockiego Ośrodka Kultury;
6. Paweł Orpik – Dyrektor Białostockiego Ośrodka Sportu i Rekreacji;
7. Anna Daszuta-Zalewska – Dyrektor Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego;

8. Adam Popławski – Prezes Zarządu Stadion Miejski sp. z o.o.;
9. Krzysztof Kolenda – Komendant Straży Miejskiej w Białymstoku;
10. Ewa Bajdałów – Dyrektor Biura Funduszy Europejskich;
11. Andrzej Sitko – p.o. Dyrektora Biura Zarządzania Kryzysowego;
12. Urszula Dmochowska – Dyrektor Centrum Aktywności Społecznej;
13. Wiesława Ćwiklińska – p.o. Dyrektora Departamentu Edukacji;
14. Edyta Marzena Mozyrska – Dyrektor Departamentu Kultury, Promocji i Sportu;
15. Adam Kurluta – Dyrektor Departamentu Spraw Społecznych;
16. Andrzej Ostrowski – Dyrektor Zarządu Mienia Komunalnego w Białymstoku;
17. Elżbieta Krysiwicz – Przewodnicząca Miejskiej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Białegostoku;
18. Agnieszka Górka – Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku;
19. Ilona Węclawska – Sekretarz Zespołu, Departament Strategii i Rozwoju.

Skład osobowy Zespołu tematycznego ds. Zagospodarowania przestrzennego:

1. Adam Musiuk – Zastępca Prezydenta Miasta;
2. Zbigniew Nikitorowicz – Zastępca Prezydenta Miasta;
3. dr hab. Dorota Perło – Pełnomocnik Prezydenta Miasta Białegostoku do spraw Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2021–2030;
4. dr hab. inż. arch. Bartosz J. Czarnecki, prof. PB – Ekspert wiodący, Politechnika Białostocka;
5. Beata Wiśniewska – Prezes Wodociągów Białostockich sp. z o.o.;
6. Dariusz Stankiewicz – Kierownik Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków;
7. Joanna Czackowska – Dyrektor Biura Strefy Płatnego Parkowania;
8. Adam Sokołowski – Kierownik Cmentarza Miejskiego w Białymstoku;
9. Anna Małgorzata Orłowska – Dyrektor Departamentu Architektury;
10. Alina Turowska – Dyrektor Departamentu Geodezji;
11. Andrzej Piotr Karolski – Dyrektor Departamentu Gospodarki Komunalnej;
12. Marzena Pul – p.o. Dyrektora Departamentu Inwestycji;
13. Anna Janczyło-Morzy – Dyrektor Departamentu Ochrony Środowiska;
14. Agnieszka Rzosińska – Dyrektor Departamentu Urbanistyki;
15. Marzena Dubowska – Dyrektor Zarządu Dróg Miejskich;
16. Andrzej Ostrowski – Zarząd Mienia Komunalnego w Białymstoku;
17. Monika Jakoniuk – Sekretarz Zespołu, Departament Strategii i Rozwoju.

Skład osobowy Zespołu tematycznego ds. Smart City:

1. dr hab. Tadeusz Truskolaski, prof. UwB – Prezydent Miasta Białegostoku;
2. Zbigniew Nikitorowicz – Zastępca Prezydenta Miasta;
3. Krzysztof Marek Karpieszuk – Sekretarz Miasta;
4. dr hab. Dorota Perło – Pełnomocnik Prezydenta Miasta Białegostoku do spraw Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2021–2030;
5. Jarosław Antychowicz – Ekspert wiodący, Infinity Group sp. z o.o.;
6. Monika Kamińska – Dyrektor Biura do spraw Smart City;
7. Ewa Bajdałów – Dyrektor Biura Funduszy Europejskich;
8. Karol Reńko – Kierownik Biura Zarządzania Efektywnością Energetyczną;
9. Urszula Dmochowska – Dyrektor Centrum Aktywności Społecznej;
10. Krzysztof Lachowski – Dyrektor Centrum Usług Informatycznych w Białymstoku;
11. Wiesława Ćwiklińska – p.o. Dyrektora Departamentu Edukacji;
12. Andrzej Piotr Karolski – Dyrektor Departamentu Gospodarki Komunalnej;
13. Urszula Boublej – Dyrektor Departamentu Komunikacji Społecznej;
14. Krzysztof Chojnowski – Dyrektor Departamentu Obsługi Mieszkańców;
15. Anna Janczyło-Morzy – Dyrektor Departamentu Ochrony Środowiska;
16. Marcin Minasz – Zastępca Dyrektora Departamentu Urbanistyki;
17. Bogusław Prokop – Dyrektor Zarządu Białostockiej Komunikacji Miejskiej;
18. Katarzyna Nikiciuk – Sekretarz Zespołu, Departament Strategii i Rozwoju.

Skład osobowy Zespołu tematycznego ds. Powiązań funkcjonalnych:

1. dr hab. Tadeusz Truskolaski, prof. UwB – Prezydent Miasta Białegostoku;
2. Krzysztof Marek Karpieszuk – Sekretarz Miasta;
3. dr hab. Dorota Perło – Pełnomocnik Prezydenta Miasta Białegostoku do spraw Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2021–2030;
4. dr Anna Augustyn – Ekspert wiodący, Uniwersytet w Białymstoku;
5. Krzysztof Marcinowicz – Członek Zarządu Stowarzyszenia Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego;
6. Adam Tomanek – Członek Zarządu Stowarzyszenia Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego;
7. Ewa Bajdałów – Dyrektor Biura Funduszy Europejskich;
8. Karol Reńko – Kierownik Biura Zarządzania Efektywnością Energetyczną;
9. Wiesława Ćwiklińska – p.o. Dyrektora Departamentu Edukacji;

10. Marzena Pul – p.o. Dyrektora Departamentu Inwestycji;
11. Jerzy Wenclik – Dyrektor Departamentu Obsługi Urzędu;
12. Jacek Brzozowski – p.o. Dyrektora Departamentu Prezydenta Miasta;
13. Agnieszka Rzosińska – Dyrektor Departamentu Urbanistyki;
14. Bogusław Prokop – Dyrektor Zarządu Białostockiej Komunikacji Miejskiej;
15. Marzena Dubowska – Dyrektor Zarządu Dróg Miejskich;
16. Katarzyna Górka – Sekretarz Zespołu, Departament Strategii i Rozwoju.

Skład osobowy Zespołu Koordynacyjnego został powołany Zarządzeniem wewnętrznym nr 15/20 Prezydenta Miasta Białegostoku z dnia 7 maja 2020 r. zmieniającym Zarządzenie wewnętrzne w sprawie powołania Zespołu Koordynacyjnego do prac nad przygotowaniem „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2021–2030 plus” i opracowaniem harmonogramu działań, związanych z przygotowaniem Strategii.

Skład osobowy Zespołu ds. Finansowych oraz Zespołów tematycznych został powołany Zarządzeniem wewnętrznym nr 390/21 Prezydenta Miasta Białegostoku z dnia 28 maja 2021 r. zmieniającym Zarządzenie w sprawie powołania Zespołów tematycznych do prac nad przygotowaniem „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2021–2030 plus”.